ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА СРЕДЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ МШ „ДАВОРИН ЈЕНКО“ ЗА ПРИОД 2024.-2028.

САДРЖАЈ

1. **Уводни део**
2. **Услови средине и рада школе**
3. **Циљеви школског програма**
4. **Начин остваривања принципа и циљева образовања**
5. **Назив, врста и трајање образовно васпитних програма**
6. **Организација наставе**
7. **Испити**
8. **Програм наставе и учења**
   - Општеобразовни предмети
   - Одсек класичне музике- стручни предмети
   - Одсек за музичку теорију -стручни предмети
9. **Програм допунске, додатне и припремне наставе**
10. **Програми и активности којима се развијају способности за решавање проблема, куминикација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа**
11. **Програм културних активности**
12. **Међународни пројекти**
13. **Програм слободних актвности**
14. **Програм каријерног вођења и саветовања**
15. **Програм заштите животне средине**
16. **Програм заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања**
17. **Програм превенције дискриминаторног понашања и вређања угледа, части и достојанства личности**
18. **Програм школског спорта**
19. **Програми сарадње са локалном самоуправом**
20. **Програм сарадње са породицом**
21. **Програм излета и студијских путовања**
22. **Програм безбедности на раду**

1. УВОД

ШТО ЈЕ У ДРЖАВИ БОЉА МУЗИКА, БОЉА ЋЕ БИТИ И ДРЖАВА

ПЛАТОН

Основна музичка школа "Даворин Јенко", Београд, улица Мишка Крањца 7, основана је као музички течај 1951. године. Школске 1953/54 године, течај прераста у нижу музичку школу. Школа се шири и расте до те мере да се 1. 09. 1979, од ње одваја још једна, данас веома бројна, ОМШ "Петар Коњовић".

До 1985. године седиште школе је било у улици Патријарха Димитрија 8, а од фебруара 1985. године школа се налази на садашњој адреси. После дугогодишњих настојања да се у школи отвори и степен средњег образовања коначно се у томе успело и први пријемни испит за средњу школу обављен је у јуну 2000. године.

Интересовање је било велико и примљен је 21 ученик на вокално-инструментални одсек и 12 на теоретски одсек. Тако од школске 2000/2001. године музичка школа "Даворин Јенко" ради као школа за основно и средње музичко образовање.

Број уписаних и исписаних ученика од 2020 до 2024 године

Школска година	Уписани	Исписани	Исписани у %
2023/2024	113	3	3%
2022/2023	99	1	1%
2021/2022	117	6	5%
2020/2021	118	9	8%

Број упианих и исписаних ученика по шк. год. и инстументима

Школска година 2023/2024	Уписани	Исписани
Виолина	16	0
Виола	4	1
Виолончело	1	0
Контрабас	4	0
Гитара	13	0
Клавир	21	0
Флаута	2	0
Кларинет	1	0
Обоа	2	0
Фагот	1	0
Труба	5	0
Тромбон	0	0
Хорна	2	0
Удараљке	0	0
Хармоника	7	0
Соло певање	8	0
Солфеђо-То	26	0

Школска година 2022/2023	Уписани	Исписани
Виолина	11	0
Виола	3	0
Виолончело	2	0
Контрабас	3	0
Гитара	11	1
Клавир	21	0
Флаута	1	0
Кларинет	0	0
Обоа	2	0
Фагот	0	0
Труба	3	0
Тромбон	0	0
Хорна	3	0
Удараљке	2	0
Хармоника	11	0
Соло певање	12	0
Солфеђо-То	14	0

Школска година 2021/2022	Уписани	Исписани
Виолина	12	1
Виола	3	0
Виолончело	1	0
Контрабас	2	0
Гитара	9	0
Клавир	20	0
Флаута	3	0
Кларинет	2	1
Обоа	1	0
Фагот	0	0
Труба	4	0
Тромбон	0	0
Хорна	3	0
Удараљке	2	0
Хармоника	13	0
Соло певање	14	2
Солфеђо-То	28	2

Школска година 2020/2021	Уписани	Исписани
Виолина	7	0
Виола	4	0
Виолончело	1	0
Контрабас	1	0
Гитара	7	1
Клавир	21	0
Флаута	3	0
Кларинет	3	0

Обоа	0	0
Фагот	1	0
Труба	3	0
Тромбон	0	0
Хорна	2	0
Удараљке	5	0
Хармоника	14	1
Соло певање	15	0
Солфеђо-То	31	7

2. УСЛОВИ СРЕДИНЕ И РАДА ШКОЛЕ

Школа својом делатношћу покрива целокупно подручје општине Раковица, с обзиром на то да је једина музичка школа на тој територији. Отварањем издвојеног одељења у Барајеву, школа покрива и територију општине Барајево.

Известан број ученика и са других општина опредељује се за похађање наставе у нашој школи: то су ученици са општине Вождовац, Чукарица, док средњу школу похађају ученици са целе териеорије Београда и Србије.

Средина је различитог социјалног састава, има доста радничких породица али су ипак породични услови ученика у целини задовољавајући. Сарадња са родитељима је на високом нивоу.

Како школа ради на пет различитих локација, културна и јавна делатност се одвија на свим одељењима у сарадњи са основним школама са тих територија, предшколским установама и предузећима, Центром за културу Раковица и СО Раковица.

Настава се изводити у Матичној школи и четири издвојена одељења.

У Матичној школи има 7 учионица за индивидуалну наставу, три учионице за групну наставу, једна сала од 90 метара квадратних, као и просторије за нототеку – библиотеку.

У четири издвојена одељења школа ради на следећим локацијама:

- Одељење при ОШ "Иво Андрић" у сутерену, шест учионица и зборница.
- Одељење при ОШ "Бранко Ћопић" пет учионица и зборница.
- Одељење при ОШ "14. октобар" десет учионица, зборница, сала и кабинет за информатику.
- Одељење у Барајеву, ул. Барајевска 7, при Мисионарском дому, шест учионица и зборница.

Имајући у виду чињеницу да је процес наставе у музичкој школи динамичан, постоји константна потреба за побољшањем услова рада, обезбеђивањем нових инструмената, одржавањем постојећих и сл.

За извођење наставе школа има:

фагот, саксофон	4 фагота + 1 саксофон
клавира	10
флаута	7
пианина	41 + 5 клавинова
кларинета	12 + 1 бас кларинет
хармоника	42
тромбон	5
труба	15
виолина	125
обоа	12
хорна	7
виолончела	11
гитара	24
контрабаса	3
добош	2
тимпани	4
Орфов инструментариј	2 комплета
маримба	1
ксилофон	1
ситни ударачки инструме	1
компјутери	15

3. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОРАМА

Школски програм чине сви садржаји, процеси и активности који имају за циљ остваривање образовно васпитних задатака и сврху да промовишу интелектуални, лични, друштвени и физички развој ученика. Школски програм се ради на нивоу школе и осигурава усмереност на децу и њихово учење.

Музичка школа „Даворин Јенко“ прилагођава свој школски програм плану наставе и учења који је прописан законом, али у исто време и условима и ресурсима школе, као и локалним захтевима и потребама. Рад на школском програму и његово усавршавање имају за циљ да обезбеде вредност и трајност стечених знања, вештина и вредности које ученик стекне током школовања. Такође, сврха програма је да омогући стални развој школе и њено активно учешће у васпитно-образовним и културним програмима и дешавањима локалне заједнице.

3.1. Циљеви средњег музичког образовања и васпитања

Музичка школа „Даворин Јенко“ кроз свој Школски програм поставља следеће циљеве:

- развој кључних компетенција неопходних за даље образовање и активну улогу грађанина за живот у савременом друштву
- развијање музичких способности и музичко сазревање, како у техничком, тако и у интерпретативном смислу
- развој креативних и естетских аспеката личности у складу са развојним

потребама, уметничким потенцијалима и интересовањима
- развијање стваралачких способности, критичког мишљења мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења
- изградњу и очување личне уметничке аутономије и интегритета и успешно суочавање са изазовима будућег уметничког живота
- стицање искуства јавног наступања – самосталног и у ансамблу
- развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима
- развијање личног и националног идентитета кроз очување музичке традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине
- развијање позитивних људских вредности
- свест о важности здравља и безбедности
- оспособљавање за решавање музичких проблема, комуникацију и тимски рад
- поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавања различитости;
- развијање ненасилног понашања
развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животе средине

4. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРИНЦИПА И ЦИЉЕВА ОБРАЗОВАЊА

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту конкретног одељења, групе и индивидуалне наставе конкретне школе и конкретне локалне заједнице. Зато, уместо израза реализовати програм, боље је рећи да се на основу датог програма планирају и остварују настава и учење који одговарају конкретним потребама ученика. Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу средину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједништва.

Полазећи од датих исхода учења и садржаја, од наставника се очекује да дати програм контекстуализује, односно да испланира наставу и учење према потребама одељења, групе или појединачно ученика имајући у виду карактеристике ученика, наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и друге ресурсе школе и локалне средине.

Приликом планирања наставе и учења потребно је руководити се:

- индивидуалним разликама међу ученицима у погледу начина учења, темпа учења и брзине напредовања;
- интегрисаним приступом у којем постоји хоризонтална и вертикална повезаност унутар истог предмета и различитих наставних предмета;
- партиципативним и кооперативним активностима које омогућавају сарадњу;
- активним и искуственим методама наставе и учења;

- уважавањем свакодневног искуства и знања које је ученик изградио ван школе, повезивањем активности и садржаја учења са животним искуствима ученика и подстицањем примене наученог и свакодневном животу;
- неговањем радозналости, одржавањем и подстицањем интересовања за учење и континуирано сазнавање;
- редовним и осмишљеним прикупљањем релевантних података о напредовању ученика, остваривању исхода учења и постигнутом степену развоја компетенција ученика.

Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. У оквиру тога, идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржаја на којима се базира интерпретација има велики значај у праћењу наставе. Критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, те његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, као и уметничко постигнуће на јавним наступима и годишњим испитма (уколико се ради о извођачким предметима).

Веома важни показатељи у праћењу ученичких постигнућа су начин на који ученик учествује у активностима, како аргументује и доноси закључке. Поред тога, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују у процесу учења, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење уместо критицизам.
Како ни један од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Једино тако наставник може да сагледа слабе и јаке стране ученика.

За ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, који су укључени у редован систем образовања и васпитања, остварује се додатна подршка у складу са индивидуалним образовним планом. Циљ додатне подршке у образовању и васпитању јесте постизање оптималног укључивања ученика у редован образовно-васпитни рад, осамостаљивање у вршњачком колективу и његово напредовање у образовању и припрема за свет рада. Предност у пружању овакве помоћи чини специфичност музичког образовања у смислу организације рада по предметима, односно индивидуални рад и рад у малим групама које подразумевају иначе стално прилагођавање ученицима и њиховим могућностима било да се ради о тешкоћама или о изузетним способностима појединаца у савладавању образовних исхода.

5. НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ ОБРАЗОВНО ВАСПИТНИХ ПРОГРАМА

Музичка школа „Даворин Јенко“ има два одсека за **класичну музику и музичку теорију** т.ј. два образовна профила за редовне ученике, **музички извођач класичне музике и музички сарадник**. На оба одсека настава траје четири године и остварује се на матерњем, српском језику. У зависности од избора одсека ученици се опредељују за један од два могућа образовна профила:

-Музички извођач класичне музике-

Инструменти:

- клавир
- виолина
- виола
- виолончело
- контрабас
- хармоника
- гитара
- флаута
- обоа
- кларинет
- фагот
- труба
- хорна
- тромбон
- соло певање
- удараљке

-Музички сарадник-

Општеобразовни предмети у средњој музичкој школи

I ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ		I РАЗРЕД				II РАЗРЕД				III РАЗРЕД				IV РАЗРЕД				УКУПНО			
		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње	
		Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В
I УКУПНО		**15**		**525**		**15**		**525**		**15**		**525**		**14**		**462**				**2037**	
1.	Српски језик и књижевност	3		105		3		105		3		105		3		99		12		414	
2.	Страни језик	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
3.	Други страни језик	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
4.	Филозофија													2		66		2		66	
5.	Психологија									2		70						2		70	
6.	Социологија					1		35										1		35	
7.	Историја	2		70		2		70		1		35						5		206	
8.	Математика	2		70		2		70		2		70		2		66		8		208	
9.	Физика	1		35														1		35	

10.	Информатика	1		35		1		35		1		35		1		33		4		140	
11.	Физичко васпитање	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
II ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		**1**		**35**		**1**		**35**		**1**		**35**		**1**		**33**		**4**		**138**	
1.	Грађанско васпитање-верска настава	1		35		1		35		1		35		1		33		4		138	
УКУПНО I + II		**16**		**560**		**16**		**560**		**16**		**560**		**14**		**558**		**63**		**2238**	

ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ

Образовни профил: Извођач класичне музике

III СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		ПРВИ РАЗРЕД				ДРУГИ РАЗРЕД				ТРЕЋИ РАЗРЕД				ЧЕТВРТИИ РАЗРЕД				УКУПНО			
		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње	
		Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В
III УКУПНО		**13**		**455**		**17**		**595**		**17**		**595**		**19**		**627**		**66**		**2272**	
1.	Главни предмет: инструмент или соло певање	3		105		3		105		3		105		3		99		12		414	
2.	Солфеђо	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
3.	Хармонија	2		70		2		70		1		35		1		33		6		208	
4.	Музички облици					1		35		2		70		2		66		5		171	
5.	Музички инструменти					1		35										1		35	
6.	Контрапункт									1		35		2		66		3		101	
7.	Етномузикологија	1		35		1		35										2		70	
8.	Историја музике са упознавањем музичке литературе					2		70		2		70		2		66		6		206	
9.	Национална историја музике													1		33		1		33	
10.	Камерна музика	1		35		1		35		2		70		2		66		6		206	
11.	Читање са листа	1		35		1		35		1		35		1		33		4		138	
12.	Клавирски дуо*	1		35		1		35		1		35		1		33		4		138	
13	Оркестар-хор	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
14	Упоредни клавир**	1		35		1		35		1		35		1		33		4		138	
15	Италијански***	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
УКУПНО (I+II)+III		16+13/29				16+19/33				16+17/33				15+19/34							

*Предмет имају само ученици клавира

**Предмет имају сви ученици осим ученика клавира

***Предмет имају само ученици соло певања

ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ

Образовни профил: Музички сарадник

III СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		ПРВИ РАЗРЕД				ДРУГИ РАЗРЕД				ТРЕЋИ РАЗРЕД				ЧЕТВРТИ РАЗРЕД				УКУПНО			
		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње	
		Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В
III УКУПНО		**12**		**420**		**16**		**560**		**19**		**665**		**21**		**693**		**68**		**2338**	
1.	Солфеђо	3		105		3		105		3		105		3		99		12		414	
2.	Хармонија	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
3.	Хармонска пратња	2		70														2		70	
4.	Аранжирање					1		35		1		35		1		33		3		103	
5.	Музички облици					1		35		2		70		2		66		5		171	
6.	Музички инструменти					1		35										1		35	
7.	Контрапункт									2		70		2		66		4		136	
8.	Етномузикологија	1		35		1		35										2		70	
9.	Историја музике са упознавањем музичке литературе					2		70		2		70		2		66		6		206	
10.	Национална историја музике													1		33		1		33	
11.	Клавир	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
12.	Хор	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
13.	Хорске партитуре					1		35		1		35						2		70	
14	Дириговање									2		70		2		66		4		136	
15	Увод у компоновање													2		66		2		66	
УКУПНО (I+II)+III		16+12/28				16+16/32				16+19/35				15+21/36							

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенскогстарешине	35	35	35	33	138
Додатна настава *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунска настава *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремна настава *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Час одељенског старешине	35	35	35	33
Испити и смотре	10 - 20	10 - 20	10 - 20	10 - 20

Студијско путовање	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Концертна активност (интерни и јавни часови, концерти, такмичења)	35 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	10 – 20 часова годишње			

Распоред радних недеља у току наставне године

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	35	35	35	33
Концертне активности	1	1	1	1
Испити и смотре	3	3	3	1
Матурски испит				4
Укупно радних недеља	**39**	**39**	**39**	**39**

6. ОРГАНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ

У средњој музичкој школи Даворин Јенко настава се изводи као индивидуална, групна и разредна. Час траје 45 минута.

Наставник корепетитор држи један час недељно сваком ученику у присуству његовог наставника главног предмета и самостално као припрему за јавни наступ, и у оквиру додатне и допунске наставе, осим код главних предмета клавир, хармоника и гитара.

ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ

- Индивидуална настава: Главни предмет, Упоредни клавир
- У групама од 2 ученика: Читање са листа, Клавирски дуо
- У групама од 2 до 4 ученика: Камерна музика
- У групама од 5 до 8 ученика: Солфеђо, Хармонија, Музички облици,Контрапункт,
- У групама од 9 до 16 ученика: Етномузикологија, Историја музике са упознавањем музичке литературе, Национална историја музике, Музички инструменти
- У групама до 30 ученика: Оркестар/Хор

ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ

- Индивидуална настава: Клавир

- У групама од 2 ученика: Хорске партитуре
- У групама од 4: Хармонска пратња
- У групама од 5 до 8 ученика: Солфеђо, Хармонија, Музички облици, Контрапункт, Дириговање, Увод у компоновање, Хармонска пратња и Аранжирање
- У групама од 9 до 16 ученика: Историја музике са упознавањем музичке литературе, Национална историја музике, Музички инструменти, Етномузикологија
- У групама до 30 ученика: Хор

7. ИСПИТИ

У музичкој школи Даворин Јенко полажу се следећи испити:

1. испит за проверу знања
2. пријемни
3. годишњи
4. матурски
5. разредни
6. поправни
7. допунски

7.2 Пријемни испит

Пријемни испит полаже се пре уписа у први разред средње музичке школе и могу му приступити кандидати који имају завршену основну музичку школу и кандидати који немају основну музичку школу ако претходно положе испит за проверу нивоа знања завршног разреда основног музичког образовања.

Кандидати који нису завршили редовно основно школовање, а завршили су ОМШ могу да се упишу у СМШ где похађају наставу из уметничких и стручних предмета.

Пријемни испит полаже се у роковима које дефинише Министарство просвете, науке и технолошког развоја у складу са Конкурсом о упису у средње школе и са овим Правилником о плану и програму наставе и учења за средње музичке школе.

-Заједнички део пријемног испита за све вокално-инструменталне одсеке-

СОЛФЕЂО:

- Мелодијска вежба с листа
- Ритмичко читање с листа
- Питања из Теорије музике (усмено)

-Одсек за класичну музику-

КЛАВИР:

- Етида
- Полифона композиција
- Први став сонате
- Композиција по слободном избору

ХАРМОНИКА:

- Скала
- Етида
- Циклични облик- најмање 2 става или Тема са варијацијама
- Композиција по слободном избору

ГИТАРА:

- Скала
- Етида
- Композиција по слободном избору

ДУВАЧИ:

- Скала дурска и молска
- Етида
- Композиција по слободном избору

ГУДАЧИ (сви сем контрабаса):

- Скала дурска и молска
- Етида
- Први став сонате или концерта

КОНТАРБАС:

- Скала дурска и молска
- Етида
- Композиција по слободном избору

УДАРАЉКЕ:

- Кмпозиција за добош

- Композиција за ксилофон
- Композиција за 2 типмана

СОЛО ПЕВАЊЕ:

- Једна вокализа
- Једна композиција старог мајстора
- Једна песма по слободном избору

ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ:

- Усмени део:
- Мелодијска вежба с листа
- Ритмичко читање с листа
- Писмени део:
- Једногласни диктат
- Тест из Теорије музике

7.3 Годишњи испити

Полаже се на крају наставног периода текуће школске године из предмета који су дефинисани.

-Одсек класичне музике-

I разред	Главни предмет
II разред	Главни предмет
III разред	Главни предмет
IV разред	Матурски испит

-Одсек за музичку теорију-

I разред	Солфеђо, Хармонија
II разред	Солфеђо, Хармонија
III разред	Солфеђо, Хармонија
IV разред	Матурски испит

8. ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

8.1. ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

-Српски језик и књижевност-

I разред

Предмет: Српски језик и књижевност
Недељни и годишњи фонд: 3 часа/105 часова

Циљ: Циљ учења *српског језика и књижевности* је унапређивање језичке и функционалне писмености; стицање и неговање језичке и књижевне културе; оспособљавање за тумачење и вредновање књижевних дела; афирмисање и прихватање вредности хуманистичког образовања и васпитања ученика; развијање личног, националног и културног идентитета, љубави према матерњем језику, традицији и култури српског народа и других народа и етничких заједница.

Исходи:

- разуме језик као систем и разликује основне науке о језику;
- препозна особине књижевних језика пре реформе Вука Караџића;
- разликује књижевни (стандардни) језик од дијалекта;
- разликује дијалекте српског језика и екавски и ијекавски изговор;
- разликује глас, фонему и графему;
- класификује гласове према основним критеријумима;
- одреди границу слога у типичним случајевима;
- препозна гласовне алтернације и примени нормативна решења у вези с њима;
- примени основна правила акценатске норме;
- објасни појам и значај књижевности као уметности речи и утврди њене сличности/разлике у односу на друге уметности и области културе;
- тумачи књижевно дело са разумевањем његових жанровских карактеристика и књижевноисторијског контекста, користећи у анализи структурне и стилистичке елементе дела и употребљавајући секундарне изворе;
- истражи и објасни стваралачку улогу мита у књижевности;
- вреднује одлике античког епа, библијског стила и представе света;
- повеже знања из историје и историје уметности старог века (сумерско-вавилонске, хебрејске, хеленске) са књижевним стваралаштвом тог раздобља;
- поткрепљује примерима основне одлике народне књижевности (класификација, варијантност, формулативност);
- анализира композиционе и стилистичке одлике народне бајке и вреднује поруке у односу на властито читалачко и интермедијално искуство;
- препозна одлике средњовековне књижевности и испита њен значај за српску културу;
- образложи на примерима важност свеукупног културног заокрета који се догодио у епохи хуманизма и ренесансе;

- наведе главне мотиве, тематику и стилске одлике репрезентативних књижевних дела хуманизма и ренесансе и покаже разлике и сличности у односу на античку и средњовековну књижевност/културу;
- издвоји мотиве везане за музику у анализи књижевног дела;
- објасни улогу музике у тематском или формалном уобличавању књижевног дела;
- примени одговарајућа правописна правила;
- правилно распореди грађу при писању састава;
- препозна некњижевни акценат и облик речи у свакодневној комуникацији и у говору јунака у драмским уметничким формама, а потом га исправља у сопственом говору;
- чита с разумевањем књижевне и остале типове текстова

Наставна тема/садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Језик: **Општи појмови о језику**. Место језика у људском животу. Својства језика и његове функције. Језик и комуникација. Основне науке које се баве језиком. **Историја књижевних језика код Срба**. Почеци словенске писмености и стварање старословенског језика (Црноризац Храбар, Слово о писменима – одломак). Књижевни језици код Срба до 19. века: српскословенски језик (Запис Глигорија дијака у Мирослављевом јеванђељу), рускословенски језик, славеносрпски језик. Раслојавање језика. **Дијалекти српског језика** (основни појмови). Екавски и ијекавски изговор. Дијалекти и књижевни језик. **Фонетика (са фонологијом и морфофонологијом).** Изговор гласова и улога говорних органа. Подела гласова српског језика (по начину творбе). Фонолошки систем српског књижевног језика. Слог и подела речи на слогове (фонетска и семантичка граница слога). Гласовне алтернације (асимилација и сажимање самогласника, покретни вокали, промена о у е, превој	21	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару Комбиновани рад	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Рад са алатима из области ИКТ-а Радионица Практичан рад	Усмено излагање Квиз Тестови Есеји Израда презентација и пројеката

вокала); писање сугласника ј и х. **Прозодија.** Акценатски систем српског књижевног језика. Основна правила о распореду акцената и постакценатских дужина. Проклитике и енклитике.				
<u>Књижевност:</u> **Књижевност као уметност речи**. Појам и врсте уметности. Књижевност и друге уметности. Смисао и значај књижевности као уметности речи. Иво Андрић: О причи и причању (Говор Иве Андрића у Стокхолму приликом примања Нобелове награде). **Читање и проучавање књижевности. Књижевни родови и врсте.** Књижевна дела за обраду: лирска поезија XX и XXI века (једна песма по избору наставника и ученика); Бановић Страхиња, народна епска песма; Лаза Лазаревић: Први пут с оцем на јутрење; Антон Павлович Чехов: Туга; Добрило Ненадић: Доротеј. **Књижевност старог века**. Књижевна дела за обраду: Еп о Гилгамешу; Библија. Стари завет. Прва књига Мојсијева: Легенда о потопу; Нови завет. Јеванђеље по Матеју; Борислав Пекић: "Време чуда" ("Чудо у Јабнелу"), Хомер: Илијада (одломци из првог и шестог певања: инвокација, сусрет Хектора и Андромахе, и други по избору); Софокле: Антигона. **Народна књижевност.** Књижевна дела за обраду Народна лирска митолошка песма (по избору); Комади од различнијех косовскијех пјесама; Народне епске песме: Диоба Јакшића, Ропство Јанковић Стојана; Народна балада Хасанагиница; Српска народна бајка по избору;	69			

Народна бајка словенских или других народа (по избору). **Средњовековна књижевност.** Књижевна дела за обраду Свети Сава: Житије Светога Симеона (одломак); Теодосије: Житије Светог Саве; (одломак: Бег у Свету Гору); Јефимија: Похвала кнезу Лазару; Деспот Стефан Лазаревић: Слово љубве. **Хуманизам и ренесанса.** Књижевна дела за обраду Данте: Пакао (одломци, певања по избору ученика и наставника); Петрарка: Канцонијер (избор); Сервантес: Дон Кихот (одломци: предговор, прво, седмо и осмо поглавље); Шекспир: Ромео и Јулија; Марин Држић: Новела од Станца.				
<u>Језичка култура:</u> **Правопис.** Основни принципи правописа српског књижевног језика. Употреба Правописа и правописних приручника. Велико слово (писање устаљених атрибута и титула као делова имена, писање назива разних манифестација, грађевина, споменика, докумената, закона, уметничких дела и сл.). Преношење речи у нови ред (разлике у односу на поделу речи на слогове). Писање цртице. Писање спојева предлог + заменица (нпр.: са мном и сл.). Писање запете испред енклитике. **Усмено и писано изражавање.** Систематично усмено излагање на задате теме и развијање правилног говора и изговора гласова код ученика. Обликовање пасуса у смисаоне целине у писаном саставу. Умеће аргументоване размене мишљења: упућивање ученика на ослањање на	25			

аргументе приликом расправе, слушање саговорника и уважавање туђег мишљења. Писмени задаци: два у првом и два у другом полугодишту.				

Корелација: Историја са историјом културе и цивилизације, Историја музике

Уџбеник: Павловић М..: Читанка за први разред гимназије и средњих стручних школа, Klett
Ломпар В.: Српски језик 1. граматика за први разред гимназије и средњих стручних школа, Klett
Додатна литература: Релевантни језички приручници и дела из области књижевне теорије и историје књижевности.

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава и учење Српског језика и књижевности треба да допринесу развоју стваралачког и истраживачког духа који ће омогућити ученицима да развијају знања, вредности и функционалне вештине које ће моћи да користе у даљем образовању, у професионалном раду и у свакодневном животу; формирају вредносне ставове којима се чува национална и светска културна баштина; буду оспособљени за живот у мултикултуралном друштву; овладају општим и међупредметним компетенцијама, важним за активно учешће у заједници и целоживотно учење.

Избор одређених наставних облика, метода, поступака и средстава условљен је, пре свега, исходима које треба остварити, а потом и садржајима који ће помоћи да се прописани исходи остваре. Праћење и вредновање наставе и учења врши се континуирано и у складу са Правилником о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању.

II разред

Предмет: Српски језик и књижевност
Недељни и годишњи фонд: 3 часа/105 часова

Циљ: Циљ учења *српског језика и књижевности* је унапређивање језичке и функционалне писмености; стицање и неговање језичке и књижевне културе; оспособљавање за тумачење и вредновање књижевних дела; афирмисање и прихватање вредности хуманистичког образовања и васпитања ученика; развијање личног, националног и културног идентитета, љубави према матерњем језику, традицији и култури српског народа и других народа и етничких заједница.

Исходи:

- објасни развојне карактеристике српског књижевног језика од реформе Вука Караџића до данас;
- објасни разлику између етимолошког и фонолошког правописа;
- напише текст, примењујући форме и обележја публицистичког и административног стила;

- објасни појам морфеме и разликује граматичку од творбене анализе речи (творбену основу и наставак и граматичку основу и наставак);
- примени системска знања о врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама;
- наведе и објасни друштвено-историјске околности које су утицале на појаву барока у српској култури;
- упореди стилска средства барока са уметничким средствима претходних епоха (праваца);
- одреди друштвени и културолошки значај просветитељских идеја, посебно у српској култури;
- објасни утицај романтизма на формирање националног идентитета;
- састави табелу са најзначајнијим представницима романтизма, њиховим делима и одликама;
- упореди стилске карактеристике европског и српског романтизма;
- утврди разлике у приступу стварности романтизма и реализма:
- упореди и примерима илуструје књижевне одлике дела која припадају реализму;
- дискутује о повезаности музике и књижевности у романтизму и реализму;
- протумачи и вреднује посебности књижевних јунака и јунакиња реализма (проблем рода, идентитета, класне раслојености);
- анализира и упореди издвојене проблеме у књижевним делима која припадају различитим епохама;
- примени правописна решења у вези са писањем скраћеница;
- примени основна типографско-правописна решења у вези са куцаним текстом (размак и штампарски типови слога);
- учествује у јавним разговорима са више учесника (на теме из области језика и књижевности);
- обликује свој говор према ситуацији и примени књижевнојезичку норму;
- састави сложенији текст, користећи се описом и приповедањем.

Наставна тема/садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
<u>Језик</u>: **Историја српског књижевног језика.** Почеци стандардизације српског књижевног језика и правописа у првој половини XIX века. Вукова реформа језика, писма и правописа. Развој српског књижевног језика у другој половини XIX века и у XX веку (основни појмови). Напуштање термина српскохрватски језик (од 1991. године) и враћање термину српски језик. Основни подаци о ћирилици, као првом и основном српском писму, и латиници; честе грешке у	28	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару Комбиновани рад	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Рад са алатима из области ИКТ-а Радионица Практичан рад	Усмено излагање Квиз Тестови Есеји Израда презентација и пројеката

писању на оба писма, било да се текст пише руком или се уноси електронски. **Функционални стилови српског књижевног језика.** Основне одлике административног и публицистичког (новинарског) стила. **Морфологија у ужем смислу.** Обновити и проширити знања из морфологије стечена у основној школи. Подела речи на промењиве и непромењиве: именице, придеви, заменице, бројеви, глаголи; прилози, предлози, везници, речце и узвици.				
<u>Књижевност:</u> **Барок у европској књижевности и барокне тенденције у српској књижевности.** Настанак и одлике барока (културно-уметнички контекст у којем барок настаје и развија се у европској књижевности). Гаврил Стефановић Венцловић: Црни биво у срцу. **Просветитељство и класицизам у српској књижевности.** Настанак и трајање просветитељства у Европи и код нас (временско неподударање). Доситеј Обрадовић: Живот и прикључења (одломци), Востани Сербие; Јован Стерија Поповић: Тврдица. **Романтизам у европској и српској књижевности.** Настанак, одлике и представници. Дела за обраду: *Чајлд Харолд* (одломци) Џорџ Гордон Бајрон, роман у стиху *Евгеније Оњегин* Александра Сергејевича Пушкина, поема *Гавран* Едгара Алана Поа. Српски представници епохе: Бранко Радичевић, *Кад милидија умрети;* Јован Јовановић Змај, *Ђулићи*	58			

увеоци (избор), Лаза Костића, *Међу јавом и међ сном* и *Santa Maria della Salute*. Специфичности романтизма у српској књижевности односно усмереност на национално буђење и почетак стварања на народном језику обрађиваће се у контексту реформе језика Вука Стефановића Караџића - *Писмо кнезу Милошу* (одломци), драмског спева П. П. Његоша *Горски вијенац* и песме Ђуре Јакшића *Орао*. **Реализам у европској и српској књижевности.** Карактеристике и вредности књижевности реализма: Оноре де Балзак: „Предговор Људској комедији“ (одломак). Европски реализам: Оноре де Балзак: *Чича Горио;* Николај Васиљевич Гоголь: *Шињел*; Лав Николајевич Толстој: *Ана Карењина.* Посебност реализма у српској књижевности посматраће се кроз неколико доминантних струја и њихових представника: Милован Глишић, *Глава шећера;* Стеван Сремац: приповетке *Ибиш-ага* или *Кир Герас*; Лаза Лазаревић, *Ветар* или *Швабица*; Радоје Домановић, *Данга* и Бранислав Нушић, *Госпођа министарка*. Сублимација уметничких тенденција из обрађиваних књижевних праваца и модернистичког израза сагледаће се на делу Иве Андрића *Аникина времена.*				
<u>Језичка култура:</u> **Правопис.** Спојено и одвојено писање речи (сложенице, полусложенице и синтагме); правописни знаци, скраћенице и правописна решења у куцаном тексту (белине/размаци, штампарски типови слога) **Усмено и писано**	19			

изражавање. Увођење есеја и упознавање ученика са основним одликама овог жанра. Унапређивање и оплемењивање културе говора. Писмени задаци: 2 у првом и 2 у другом полугодишту.				

Корелација: Историја са историјом културе и цивилизације, Историја музике

Уџбеник: Павловић Миодраг – Читанка, Српски језик и књижевност за други разред гимназије, Београд, Klett.
Ломпар В., Антић А.: Српски језик 2. граматика за други разред гимназије и средњих стручних школа,Klett.
Додатна литература: Релевантни језички приручници и дела из области књижевне теорије и историје књижевности.

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава и учење Српског језика и књижевности треба да допринесу развоју стваралачког и истраживачког духа који ће омогућити ученицима да развијају знања, вредности и функционалне вештине које ће моћи да користе у даљем образовању, у професионалном раду и у свакодневном животу; формирају вредносне ставове којима се чува национална и светска културна баштина; буду оспособљени за живот у мултикултуралном друштву; овладају општим и међупредметним компетенцијама, важним за активно учешће у заједници и целоживотно учење.

Избор одређених наставних облика, метода, поступака и средстава условљен је, пре свега, исходима које треба остварити, а потом и садржајима који ће помоћи да се прописани исходи остваре. Праћење и вредновање наставе и учења врши се континуирано и у складу са Правилником о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању.

III разред

Предмет: Српски језик и књижевност
Недељни и годишњи фонд: 3 часа/105 часова

Циљ: Циљ учења *српског језика и књижевности* је унапређивање језичке и функционалне писмености; стицање и неговање језичке и књижевне културе; оспособљавање за тумачење и вредновање књижевних дела; афирмисање и прихватање вредности хуманистичког образовања и васпитања ученика; развијање личног, националног и културног идентитета, љубави према матерњем језику, традицији и култури српског народа и других народа и етничких заједница.

Исходи:

–
– препозна најважније типове творбе у српском језику – извођење, слагање, комбиновану творбу и претварање;
– разликује значењске односе међу речима;
– препозна лексичке механизме – метафору и метонимију;
– разликује типове лексике с обзиром на порекло (народне речи, црквенословенске речи и позајмљенице) и сферу употребе (историзми, архаизми, неологизми, термини);
– разликује некњижевну лексику од књижевне;
– препозна и правилно користи устаљене изразе (фразеологизме);
– разликује синтаксичке јединице и познаје све типове реченичних чланова;
– препозна особине разговорног стила, посебно оне које га разликују од осталих стилова;
– систематизује усвојена знања о књижевности, процењује сопствену успешност, идентификује тешкоће и, уколико их има, утврђује план за њихово превазилажење;
– наведе и објасни друштвено-историјске околности које су довеле до појаве симболизма и естетике ларпурлартизма;
– упореди српску књижевност модерне са европском и одреди њене специфичности;
– наведе примере декаденције у касној фази српске модерне;
– повеже појаве у књижевности са друштвено-историјским околностима;
– образложи утицај друштва на појаву ангажоване књижевности;
– објасни везу између џеза као музике која одређује епоху и књижевних дела инспирисаних том музиком;
– повеже формалне одлике књижевног дела (форма, тип приповедања, стилска средства) и његово значење;
– правилно пише цртицу у полусложеницама када су у једном реду и када се деле на крају реда;
– примењује основна правила транскрипције имена из страних језика;
– говори јавно и пред већим аудиторијумом о темама из језика, књижевности и културе;
– саслуша туђе мишљење и узме га у обзир приликом своје аргументације;
– активно учествује у јавној дебати – припреми се за дебату, аргументовано излаже и изведе закључке;
– напише састав на тему из језика и књижевности, уважавајући начела правописа и језичке норме.

Наставна тема/садржај	**Број часова**	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
<u>Језик</u>: **Творба речи.** Основни начини творбе речи у српском језику (обнављање): извођење, слагање, префиксација, комбинована творба, творба претварањем. Проширивање знања о	23	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару Комбиновани рад	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Рад са алатима из области ИКТ-а Радионица Практичан рад	Усмено излагање Квиз Тестови Есеји Израда презентација и пројеката

полусложеницама (разлике у значењу придевских полусложеница у односу на сложенице, у примерима типа *наранџасто-жут* и *наранџастожут*), двојака решења у спојевима чији је први део *ауто-/аеро-/мото-/фото-/видео-/аудио-* и сл., у примерима типа – *ауто-пут* и *аутострада*, *аеродром* и *аеро-загађење*, *мотоцикл* и *мото-клуб, фотографија* и *фото-монтажа, видеотека* и *видео- сигна*л итд.), као и правописним решењима у вези са њима. **Лексикологија.** Проширити знања из лексикологије стечена у основној школи (синоними, антоними, хомоними, полисемија). Упознавање ученика са класификацијом лексике с обзиром на порекло (народне речи, позајмљенице, црквенословенске речи) и сферу употребе (историзми, архаизми, неологизми, термини). Проширивање ученичких знања о некњижевној лексици српског језика (дијалектизми, регионализми, жаргон и вулгаризми). **Синтакса.** Обновити и проширити знања стечена у основној школи о основним синтаксичким јединицама: реч, синтагма, реченица **Функционални стилови српског књижевног језика.** Основне одлике разговорног стила.				
<u>Књижевност:</u> **Модерна у европској и српској књижевности.** У оквиру ове теме ученици треба да се упознају са друштвено-историјским кретањима у свету на прелазу из 19. у 20. век који су утицали на стварање покрета модерне и њених	60			

стилских праваца. Постепене промене друштвеног система, технолошки успон, убрзани развој капитализма, грађанске слободе и права утицали су на обликовање посебног односа према животу и друштву и специфичних животних стилова који утичу на уметничко стварање. Дела за обраду: Шарл Бодлер: Везе, Антон Павлович Чехов: Ујка Вања. Српска модерна: Богдан Поповић: Антологија новије српске лирике (предговор), Војислав Илић: У позну јесен, Алекса Шантић: Вече на школју, Претпразничко вече, Јован Дучић: Јабланови, Милан Ракић: Искрена песма, Владислав Петковић Дис: Можда спава, Сима Пандуровић: Светковина, Милутин Бојић: Плава гробница, Борисав Станковић: Нечиста крв, Петар Кочић: Мрачајски прота, Исидора Секулић: Сапутници (прича Круг). **Међуратна и ратна књижевност.** Промењена слика света након Првог светског рата утицала је на видно измењен концепт у свим гранама уметности, па и у књижевности. Различите уметничке и стилске тенденције груписале су се у оквиру мањих или већих покрета, а њихови представници су своје програме, уметничке поруке и мисије изражавали у манифестима, који сагледани заједно дају печат почетку авангардне књижевности у Европи (и свету), па и у нашој земљи. Дела за обраду: Станислав Винавер: Манифест експресионистичке школе, Владимир Мајаковски: Облак у панталонама, Франц Кафка: Процес, Томас Ман: Смрт у Венецији или Тонио				

Крегер, Милош Црњански: Лирика Итаке, Сеобе, Растко Петровић: Људи говоре, Момчило Настасијевић: Записи о даровима моје рођаке Марије, Иво Андрић: На Дрини ћуприја.				
<u>Језичка култура:</u> **Правопис.** Основе дигиталног правописа: нагласити разлику у писању цртице и црте приликом куцања на рачунару, као и на дистинктивну функцију белине уз црту (одмакнута црта / примакнута црта). **Усмено и писано изражавање.** Јавна дебата. Посебно обрадити: припрему за дебату (прикупљање чињеница, састављање плана излагања), аргументовано излагање, извођење закључака и уважавање културе дијалога. Писмени задаци: 2 у првом и 2 у другом полугодишту.	22			

Корелација: Историја са историјом културе и цивилизације, Психологија, Историја музике

Уџбеник: Бајић Љ., Павловић М., Мркаљ З.: Читанка за трећи разред гимназије и средњих стручних школа, Klett.
Ломпар В., Антић А.: Српски језик 3. граматика за трећи разред гимназије и средњих стручних школа, Klett.

Додатна литература: Релевантни језички приручници и дела из области књижевне теорије и историје књижевности.

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава и учење Српског језика и књижевности треба да допринесу развоју стваралачког и истраживачког духа који ће омогућити ученицима да развијају знања, вредности и функционалне вештине које ће моћи да користе у даљем образовању, у професионалном раду и у свакодневном животу; формирају вредносне ставове којима се чува национална и светска културна баштина; буду оспособљени за живот у мултикултуралном друштву; овладају општим и међупредметним компетенцијама, важним за активно учешће у заједници и целоживотно учење.

Избор одређених наставних облика, метода, поступака и средстава условљен је, пре свега, исходима које треба остварити, а потом и садржајима који ће помоћи да се

прописани исходи остваре. Праћење и вредновање наставе и учења врши се континуирано и у складу са Правилником о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању.

IV разред

Предмет: Српски језик и књижевност
Недељни и годишњи фонд: 3 часа/99 часова

Циљ: Циљ учења *српског језика и књижевности* је унапређивање језичке и функционалне писмености; стицање и неговање језичке и књижевне културе; оспособљавање за тумачење и вредновање књижевних дела; афирмисање и прихватање вредности хуманистичког образовања и васпитања ученика; развијање личног, националног и културног идентитета, љубави према матерњем језику, традицији и култури српског народа и других народа и етничких заједница.

Исходи:

- препозна најважније типове творбе у српском језику – извођење, слагање, комбиновану творбу и претварање;
- разликује значењске односе међу речима;
- препозна лексичке механизме – метафору и метонимију;
- разликује типове лексике с обзиром на порекло (народне речи, црквенословенске речи и позајмљенице) и сферу употребе (историзми, архаизми, неологизми, термини);
- разликује некњижевну лексику од књижевне;
- препозна и правилно користи устаљене изразе (фразеологизме);
- разликује синтаксичке јединице и познаје све типове реченичних чланова;
- препозна особине разговорног стила, посебно оне које га разликују од осталих стилова;
- систематизује усвојена знања о књижевности, процењује сопствену успешност, идентификује тешкоће и, уколико их има, утврђује план за њихово превазилажење;
- наведе и објасни друштвено-историјске околности које су довеле до појаве симболизма и естетике ларпурлартизма;
- упореди српску књижевност модерне са европском и одреди њене специфичности;
- наведе примере декаденције у касној фази српске модерне;
- повеже појаве у књижевности са друштвено-историјским околностима;
- образложи утицај друштва на појаву ангажоване књижевности;
- објасни везу између џеза као музике која одређује епоху и књижевних дела инспирисаних том музиком;
- повеже формалне одлике књижевног дела (форма, тип приповедања, стилска средства) и његово значење;
- правилно пише цртицу у полусложеницама када су у једном реду и када се деле на крају реда;
- примењује основна правила транскрипције имена из страних језика;

- говори јавно и пред већим аудиторијумом о темама из језика, књижевности и културе;
- саслуша туђе мишљење и узме га у обзир приликом своје аргументације;
- активно учествује у јавној дебати – припреми се за дебату, аргументовано излаже и изведе закључке;
- напише састав на тему из језика и књижевности, уважавајући начела правописа и језичке норме.
- утврди тематске, идејне, језичке, композиционе и жанровске особине књижевног текста;
- протумачи књижевни текст стављајући га у одговарајући културноисторијски контекст;
- користи књижевнотеоријске термине у тумачењу књижевног дела;
- постави проблемско питање у вези са књижевноуметничким делом, износи суд о њему и аргументује свој суд;
- повеже одређене теорије (егзистенцијализам, теорија рецепције/отвореног дела) са књижевноуметничким текстом;
- препозна интертекстуалност;
- самостално бира књижевна дела изван програма ослањајући се на стечена знања и усвојене вредности;
- повеже историјске, религијске, политичке теме у делима која обрађује са изградњом или преиспитивањем националног идентитета у њима;
- расправља о елементима родне осетљивости у делима која обрађује;
- објасни везу између друштвених кретања у другој половини 20. века, стварања нових музичких праваца и њиховог одраза у књижевности;

Наставна тема/садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
<u>Језик</u>: **Синтакса.** У оквиру ове теме ученици проширују и продубљују знања о падежним и глаголским облицима, зависним и независним реченицама, напоредним конструкцијама. Приликом обраде значења падежа, важно је указати на то да се једним падежом могу обележити различите функције и исказати различита значења (падежна поливалентност), али и навести примере који показују да два или више падежа могу имати исту функцију и значење у реченици (падежна синонимија). **Функционални стилови српског књижевног језика.**	19	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару Комбиновани рад	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Рад са алатима из области ИКТ-а Радионица Практичан рад	Усмено излагање Квиз Тестови Есеји Израда презентација и пројеката

Основне одлике књижевноуметничког и научног стила. Приликом понављања обележја научног стила, значајно је обухватити дигиталну компетенцију и компетенцију за рад са подацима. Ученике упутити на исправне и безбедне начине претраге на интернету, чији је циљ писање научног рада. **Општа лингвистика.** У оквиру ове области обрађује се појам *индоевропска језичка породица* и у крађим цртама се обухватају њене главне гране: балто-словенска, италска, германска, келтска, индо-иранска, грчка, албанска и јерменска. Због територијалне блискости и присуства мађарског језика као језика националне мањине у Србији, значајно је ученицима поменути да је, поред индоевропске језичке породице, у Европи присутна и угро-финска језичка породица, којој припадају мађарски, фински и естонски језик.				
<u>Књижевност:</u> **Послератна и савремена књижевност.** Програм наставе и учења за ову област у средњим музичким школама конципиран је тако да ученици обраде корпус дела послератне српске и светске књижевности, а са усвојеним теоријским апаратом савладају и нека од највећих дела ранијих епоха која се тематски везују са двадесетовековном књижевношћу. Дела за обраду: Васко Попа: Кора, Миодраг Павловић: Научите пјесан, Бранко Миљковић: Ватра и ништа, Десанка Максимовић: Тражим помиловање, Иван В. Лалић: Писмо, Жак Превер: избор из поезије, Ана Ахматова: избор из поезије, Иво	66			

Андрић: Проклета авлија, Добрица Ћосић: Корени, Меша Селимовић: Дервиш и смрт, Албер Ками: Странац, Семјуел Бекет: Чекајући Годоа, Михаил Булгаков: Мајстор и Маргарита, Хорхе Луис Борхес: приповетка по избору – Чекање, Вавилонска кула, Врт са стазама које се рачвају, Данило Киш: Енциклопедија мртвих, Милорад Павић: Хазарски речник, Борислав Пекић: Нови Јерусалим, Вилијем Шекспир: Хамлет, Фјодор М. Достојевски: Злочин и казна (или Браћа Карамазови), Гете: Фауст.				
<u>Језичка култура:</u> **Правопис.** Посебно поновити и увежбати правилну употребу знакова интерпункције (тачке, запете, тачке са запетом, упитника, узвичника, две тачке, три тачке, црте, заграде, наводника) у писаном и куцаном тексту. Очекује се да наставник ученицима укаже и на могућности и ограничења приликом комбиновања интерпункцијских знакова (нпр.: дозвољено писање запете иза тачке на крају скраћенице, али и немогућност писања тачке на крају реченице која се завршава скраћеницом са тачком). Поновити са ученицима правила употребе размака (белине) у куцаном тексту приликом куцања знакова интерпункције. Ученицима указати на разлику у куцању наводника на енглеској и српској тастатури, могућности куцања текста у курзиву (*Italic*), уместо куцања наводника. **Усмено и писано изражавање.** Тежити ка континуираном подстицању ученика да на редовној настави и ван ње	14			

говоре на теме из језика, књижевности и културе, као и редовно указивање на смисао и значај неговања говорне културе. Писмени задаци: 2 у првом и 2 у другом полугодишту.				

Корелација: Историја са историјом културе и цивилизације, Филозофија, Историја музике

Уџбеник: Бајић Љ., Павловић М., Мркаљ З.: Читанка за четврти разред гимназије и средњих стручних школа, Klett .
Ломпар В., Антић А.: Српски језик 4. граматика за четврти разред гимназије и средњих стручних школа, Klett.

Додатна литература: Релевантни језички приручници и дела из области књижевне теорије и историје књижевности.

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава и учење Српског језика и књижевности треба да допринесу развоју стваралачког и истраживачког духа који ће омогућити ученицима да развијају знања, вредности и функционалне вештине које ће моћи да користе у даљем образовању, у професионалном раду и у свакодневном животу; формирају вредносне ставове којима се чува национална и светска културна баштина; буду оспособљени за живот у мултикултуралном друштву; овладају општим и међупредметним компетенцијама, важним за активно учешће у заједници и целоживотно учење.

Избор одређених наставних облика, метода, поступака и средстава условљен је, пре свега, исходима које треба остварити, а потом и садржајима који ће помоћи да се прописани исходи остваре. Праћење и вредновање наставе и учења врши се континуирано и у складу са Правилником о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању.

-Енглески језик-

I разред

Предмет: Енглески језик
Недељни и годишњи фонд часова: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења *енглеског језика* је да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења енглеског језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултурално разумевање и професионални развој.

Исходи:

- разуме и реагује на одговарајући начин усмене на поруке у вези са активностима у образовном контексту;
- разуме основну поруку краћих излагања о познатим темама у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор;
- разуме информације о релативно познатим и блиским садржајима и једноставна упутства у приватном, јавном и образовном контексту;
- разуме општи смисао информативних радијских и телевизијских емисија и основне елементе радње у краћим видео-записима о блиским темама, у којима се користи стандардни говор и разговетан изговор;
- изводи закључке после слушања непознатог текста у вези са врстом текста, бројем саговорника, њиховим међусобним односима и намерама, као и у вези са општим садржајем;
- ослањајући се на општа знања, искуства и контекст поруке, увиђа значење њених непознатих елемената;
- памти и контекстуализује битне елементе поруке;
- разликује најучесталије врсте текстова;
- разуме краће текстове о конкретним темама из свакодневног живота, осећања, жеље, потребе исказане у краћим текстовима, као и језички прилагођене и адаптиране текстове утемељене на чињеницама, везане за домене општих интересовања;
- разуме једноставна упутства и саветодавне текстове, обавештења и упозорења на јавним местима, идентификује и разуме релевантне информације у мејловима, проспектима, новинским вестима, репортажама, огласима, реду вожње, блоговима;
- разуме краће литерарне форме у којима доминира конкретна, фреквентна и позната лексика;
- препознаје основну аргументацију у једноставнијим текстовима (нпр. новинским чланцима или писмима читалаца, као и другим врстама коментара);
- наслућује значење непознатих речи на основу контекста;
- учествује у краћим дијалозима, размењује информације и мишљење са саговорником о блиским темама и интересовањима;
- користи циљни језик као језик комуникације у образовном контексту, прилагођавајући свој говор комуникативној ситуацији, у временском трајању од два до три минута;
- описује себе и своје окружење, догађаје у садашњости, прошлости и будућности у свом окружењу и изван њега и на једноставан начин изражава своје утиске и осећања и образлаже мишљење и ставове у вези са блиским темама;
- описује догађаје и саопштава садржај неке књиге или филма, износећи своје утиске и мишљења и укратко препричава краћи текст или видео-запис;
- излаже унапред припремљену краћу презентацију на одређену тему (из домена личног интересовања);
- указује на значај одређених исказа и делова исказа пригодном гестикулацијом и мимиком или наглашавањем и интонацијом;
- пише на једноставан начин о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања;
- описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности (обима 80 100 речи);
- описује утиске, мишљења и осећања (обима 70 90 речи);
- пише белешке, поруке и лична писма/мејлове да би тражио или пренео релевантне информације;

- једноставним језичким средствима резимира прочитани/преслушани текст о блиским темама и износи сопствено мишљење о њему;
- попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце, пише краћа формална писма (писма читалаца, пријаве за праксе, стипендије или омладинске послове);
- пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу.слика, графикона, детаљних упутстава;
- препознаје и разуме, у оквиру свог интересовања, знања и искуства, најчешће присутне културне моделе, правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земаља чији језик учи;
- препознаје и адекватно користи најфреквентније стилове и регистре у вези са елементима страног језика који учи, али и из осталих области школских знања и животних искустава;
- препознаје различите стилове комуникације и најфреквентнија пратећа паравербална и невербална средстава (степен формалности, љубазности, као и паравербална средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.);
- користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже);
- користи савремене видове комуникације у откривању културе земаља чији језик учи;
- преноси суштину поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби, објашњења и обавештења, писмено и усмено;
- резимира садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције;
- преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га саговорнику;
- користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: преводи или преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.

Наставна тема/садржај	**Број часова**	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Језички садржаји: **Именице** Бројиве и небројиве именице. Множина именица (правилна и неправилна). Саксонски генитив **Члан** Употреба одређеног и неодређеног члана. Изостављање члана. **Заменице** Личне, показне, присвојне, релативне, одричне и узајамно повратне. **Детерминатори** Присвојни, показни, неодређени, квантификатори.	64	Фронтални Индивидуални Групни Рад у пару	Рад на тексту Дијалошка Монолошка Рад са алатима из области ИКТ-а Игровне активности	Усмено излагање Есеји Тестови Квизови Диктати Провере разумевања Пројектне активности

Придеви и прилози Грађење и употреба придева и прилога. Место придева и прилога у реченици. **Предлози** Најчешћи предлози за оријентацију у простору и времену. Предлози после придева (нпр.*good at, interested in*) и после глагола (нпр.*work for, speak to*). **Бројеви** Прости, редни и децимални бројеви; разломци; основне рачунске операције. **Везници** Повезивање елемената исте важности: *for, and, nor, but, or, yet, so*. **Глаголи** **Глаголска времена (активне и пасивне конструкције)** Употреба садашњих времена (*Present Simple Tense, Present Continuous Tense, Present Perfect Tense*). Употреба прошлих времена (*Past Simple Tense, Past Continuous Tense, Past Perfect Tense*). Начини изражавања будућности (*Future Simple Tense, be going to,Present Continuous Tense, Present Simple Tense).* **Глаголи и фразе праћени инфинитивом или *-ing* обликом.** **Модални глаголи** (*can, can’t, could, should, must, have to,needn’t, mustn’t, may*). **Фразални глаголи** са *across, back, down...*(нпр.*come across, come back, cut down*). **Творба речи** Сложенице. Најчешћи суфикси и префикси.				

Реченица Ред речи у реченици. Потврдне, упитне и одричне реченице. Погодбене реченице (реалне, потенцијалне). Неуправни говор (без слагања времена).				
Тематске области: свет рада, интересантне животне приче и догађаји, свет уметности, живи свет и заштита човекове околине, научна достигнућа, модерне технологије и свет компјутера, медији и комуникација, храна и здравље, потрошачко друштво, спортови и спортске манифестације, србија – моја домовина, познати градови и њихове знаменитости, региони и земље у којима се говори циљни језик, Европа и заједнички живот народа.				
Часови посвећени музичкој терминологији	6			

Корелација: српски језик, музичка култура, информатика, историја, географија...

Уџбеник: Solutions 3rd edition Pre-Intermediate, Нови Логос

Додатна литература: Граматика енглеског језика за средње школе, Борис Хлебец, ЈП „Завод за уџбенике“ Oxford Essential Dictionary, Oxford University press

Праћење и вредновање наставе учења: Савремена настава енглеског језика претпоставља остваривање исхода уз појачану мисаону активност ученика, поштовање и уважавање дидактичких принципа и треба да допринесе развоју стваралачког и истраживачког духа који ће омогућити ученицима да развијају знања, вредности и функционалне вештине које ће моћи да користе у даљем образовању, у професионалном раду и у свакодневном животу; формирају вредносне ставове; буду оспособљени за живот у мултикултурном друштву; овладају општим и међупредметним компетенцијама, релевантним за активно учешће у заједници и целоживотно учење.

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању*. Процес праћења и вредновања може започети иницијалним (или: дијагностичким) оцењивањем. На основу иницијалног теста наставник лакше планира и организује процес учења и индивидуализује приступ ученицима. Предвиђена су два писмена задатка, по један тест и један диктат у полугодишту.

II разред

Предмет: Енглески језик
Недељни и годишњи фонд часова: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења *енглеског језика* је да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења енглеског језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултурално разумевање и професионални развој.

Исходи:

- разуме и извршава упутства и налоге за различите активности у образовном контексту и у свакодневним (приватним и јавним) комуникативним ситуацијама;
- разуме општи садржај и најважније појединости краћих монолошких и дијалошких излагања о познатим и узрасно примереним темама, у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор уз одговарајући број понављања или успоренији темпо говора;
- разуме општи смисао информативних прилога (на интернету, радију, телевизији) о познатим или блиским темама, у којима се користи стандардни говор и разговетан изговор уз одговарајући број понављања;
- разуме основне елементе садржаја у краћим медијски подржаним аудио и аудио-визуелним формама (исечци аудио-књига дијалошког карактера, радио-драма и других радијских снимака, прилози са јутјуба итд), у којима се обрађују блиске теме;
- разуме суштину размене информација, основне (суштинске) аргументе, жеље, потребе и мишљења саговорника, уколико су изнета једноставним језичким средствима, умереним темпом говора и уз евентуалну невербалну, паравербалну или визуелну подршку;
- разуме најопштији садржај излагања у којима се на узрасно примерен начин тематизују опште друштвена питања;
- разуме општи смисао и одређене препознатљиве појединости текстова класичне и савремене музике различитих жанрова;
- разуме краће текстове о конкретним, блиским темама из свакодневног живота, као и о темама културног, наставног и образовног контекста;
- разуме општи садржај и допунске информације из обавештења или упозорења на јавним местима;
- разуме једноставније описе догађаја, намера, осећања и интересовања из преписке коју добија (имејлови, поруке, писма);
- проналази и издваја релевантне информације из обавештења или проспеката и рекламних материјала;
- разуме основну нит аргументације, чак и уколико не разуме све детаље текста;
- разуме краће текстове на блиске, познате и обрађиване друштвене теме, препознаје најважније ауторове ставове и закључке;
- разуме једноставне књижевне текстове различитих жанрова (поезија, проза, драма) у којима се појављују учесталије метафоре;
- открива значење непознатих речи у писаном тексту на основу познатог контекста и језичког предзнања;
- усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације;

- користи релативно спонтано и самостално циљни језик као језик комуникације у учионици са наставником и са осталим ученицима и ученицама;
- описује особе, радњу, место, доживљај или актуелна дешавања у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке и ванјезичке елементе;
- саопштава и интерпретира најважније информације садржаја писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе;
- саопштава и интерпретира најважније информације садржаја кратких емисија, видео записа на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе;
- износи своје мишљење, изражава и образлаже ставове и реагује на мишљење и ставове других (допадање/недопадање итд.), користећи познате и једноставне језичке елементе;
- започиње и учествује у дијалогу и размењује мишљења и информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама;
- представља укратко резултате самосталног истраживања на одређену тему;
- интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве;
- користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације;
- попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену;
- пише белешке , поруке (имејлове, СМС поруке и сл.) да би тражио или пренео релевантне информације користећи стандардне формуле писаног изражавања;
- пише текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикона, детаљних упутстава;
- резимира прочитани/преслушани текст о блиским, познатим и обрађиваним друштвеним темама користећи једноставна језичка средства;
- пише о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања;
- описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности користећи фреквентне речи и изразе;
- пише о властитом искуству описујући своје утиске и осећања, износећи мишљења, планове и очекивања, једноставним језичким средствима;
- препознаје и наводи најзначајније личности и догађаје културе земље/ земаља чији језик учи и разуме њихову улогу у светским оквирима;
- познаје правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земље/ земаља чији језик учи;
- препознаје најчешће стереотипе у вези са културом своје земље и земаља чији језик учи;
- разликује основне облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи (у односу на категорије времена, простора и покрета у комуникацији, као нпр. тачност, лични простор, мимика и сл);
- препознаје и користи најфреквентније регистре и стилове у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације;
- истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања;
- користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/земаља чији језик учи;
- користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже).

- преноси суштину и најважније појединости поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби, једноставнија објашњења и обавештења, писмено и усмено;
- у писаном облику резимира на структурисан начин садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције;
- у усменом облику преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га исказаним или претпостављеним потребама саговорника;

Наставна тема/садржај	**Број часова**	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Језички садржаји: **Именице** Именице у функцији придева **Члан** Употреба одређеног и неодређеног члана. Изостављање члана. **Заменице и детерминатори** Присвојне Повратне. **Придевиприлози** Прилози учесталости Компаративи и суперлативи **Предлози** Предлози после именица (нпр. *Difference between*) Предлози после глагола (нпр.*talkto, lookat*). **Везници** Повезивање елемената исте важности: *for, and, nor, but, or, yet, so.* **Творба речи** Суфикси за именице које означавају занимања –er/or, -ist, -ician **Фразални глаголи** са *on, off, up, down…* (нпр. *Go on, take off,cut down*). **Глаголи** Обнављање обрађених глаголских времена са посебним акцентом на употреби прошлих времена:	62	Фронтални Индивидуални Групни Рад у пару	Рад на тексту Дијалошка Монолошка Рад са алатима из области ИКТ-а Игровне активности	Усмено излагање Есеји Тестови Квизови Диктати Провере разумевања Пројектне активности

Past Simple, Past Continuous, Present Perfect, Past Perfect Usedto/would за уобичајене радње у прошлости Will/going to за предвиђање Модални глаголи (*may/might; must/have to; must /mustn't / needn't;*) Пасивни глаголски облици и конструкције **Реченица** Питања (*WH-questions, Tag questions*) Погодбене реченице (потенцијалне, ирealне). Неуправни говор (са и без слагања времена). **Тематске области**: свет рада, интересантне животне приче и догађаји, свет уметности, живи свет и заштита човекове околине, научна достигнућа, модерне технологије и свет компјутера, медији и комуникација, храна и здравље, потрошачко друштво, спортови и спортске манифестације, србија – моја домовина, познати градови и њихове знаменитости, региони и земље у којима се говори циљни језик, Европа и заједнички живот народа.				
Часови посвећени музичкој терминологији	8			

Корелација: српски језик, музичка култура, информатика, историја, географија...

Уџбеник: Solutions 2nd edition Intermediate, Нови Логос

Додатна литература: Граматика енглеског језика за средње школе, Борис Хлебец, ЈП „Завод за уџбенике“, Oxford Essential Dictionary, Oxford University press

Праћење и вредновање наставе учења: Савремена настава енглеског језика претпоставља остваривање исхода уз појачану мисаону активност ученика, поштовање и уважавање дидактичких принципа и треба да допринесе развоју стваралачког и истраживачког духа који ће омогућити ученицима да развијају знања, вредности и функционалне вештине које ће моћи да користе у даљем образовању, у професионалном раду и у свакодневном животу; формирају вредносне ставове; буду оспособљени за живот у мултикултурном друштву; овладају општим и међупредметним компетенцијама, релевантним за активно учешће у заједници и целоживотно учење.

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика из области енглеског језика је формативно и сумативно и реализује се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању*. Процес праћења и вредновања може започети иницијалним (или: дијагностичким) оцењивањем. На основу иницијалног теста наставник лакше планира и организује процес учења и индивидуализује приступ ученицима. Предвиђена су два писмена задатка, по један тест и један диктат у полугодишту.

III разред

Предмет: Енглески језик
Недељни и годишњи фонд часова: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења *енглеског језика* је да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења енглеског језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултурално разумевање и професионални развој.

Исходи:

- разуме и извршава упутства и налоге за различите активности, у приватним и јавним комуникативним ситуацијама, исказане стандарднојезичком артикулацијом, уз минимално ометање позадинским шумовима;
- разуме општи садржај и важније појединости монолошких излагања у вези са друштвено релевантним и узрасно примереним темама, уколико се користи стандардни језик;
- разуме општи смисао и најважније појединости информативних прилога из различитих медија о познатим, друштвено и узрасно релевантним темама, у којима се користи стандардни говор;
- разуме битне елементе садржаја у краћим аудио и аудио-визуелним формама, у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме;
- разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалошких форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандарднојезичких елемената и споријег ритма;
- разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалошких форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандарднојезичких елемената и споријег ритма, уз евентуална понављања и појашњења;
- разуме садржај и већину тематски повезаних појединости у текстовима савремене музике различитих жанрова, уз поновљена слушања и одговарајућу припрему.
- примењује стратегије читања које омогућавају откривање значења непознатих речи;
- разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова у вези с темама везаним за лична интересовања;
- разуме општи садржај и најважније појединости аутентичних, адаптираних и неаутентичних дужих текстова у вези с блиским темама;
- разуме општи садржај и најважније појединости текстова о мање познатим темама, које спадају у шири спектар интересовања;

- разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова о различитим конкретним и делимично апстрактним темама;
- разуме текстове који садрже различита упутства;
- разуме дуже и сложеније савремене књижевне текстове различитих жанрова, примерене узрасту;
- користи самостално циљни језик као језик комуникације;
- говори, с лакоћом, о познатим темама и темама које су из домена његовог интересовања на кохерентан начин, примењујући познату лексичку грађу и језичке структуре;
- препричава неки догађај или дешавање и износи очекивања у вези са тим;
- укратко образлаже и објашњава разлоге догађаја или дешавања;
- образлаже своје мишљење и реагује на мишљење других;
- излаже пред публиком, на разумљив начин, унапред припремљену презентацију на познате и одабране теме уз помоћ визуеалног подстицаја;
- током и после презентације разуме питања у вези са темом, одговара на њих и пружа додатна објашњења;
- учествује у дијалогу и размењује мишљењења и информације у вези са својим окружењем и свакоденевним ситуацијама;
- интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве;
- користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације;
- пише текст примењујући правила правописа и интерпункције, поштујући основна начела организације текста;
- пише текстове о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања;
- пише краће прегледе/ сажетке књига, филмова, тв емисија и сл. користећи једноставне изразе;
- описује утиске, мишљења, осећања, истиче предности и мане неке појаве или поступка;
- пише белешке, поруке (имејлове, смс поруке и сл.), детаљне извештаје у којима тражи или преноси релевантне информације;
- пише одговоре у којима тражи и преноси релевантне информације и објашњења користећи стандардне формуле писаног изражавања;
- пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања износећи личан став и аргументе;
- пише текстове према моделу, тумачи и описује илустрације, табеле, слике, графиконе, истичући релевантне детаље;
- пише неформална писма/мејлове/позивнице и сл. користећи се устаљеним изразима за одбијање/прихватање позива, извињења и сл;
- познаје основне одлике екосистема и друштвеног система земаља чији језик учи и разуме њихову међусобну условљеност;
- објашњава на једноставан начин традиционално схваћене одлике властите културе припадницима страних култура;
- објашњава, на једноставан начин, традиционално схваћене одлике култура чији језик учи припадницима властите културе;
- увиђа и разуме да поступци учесника у свакодневним комуникативним ситуацијама могу да буду протумачени на различите начине;
- увиђа и разуме постојање културног плуралитета у својој земљи и земљама чији језик учи;

- реагује адекватно на најчешће облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи, примењујући обрасце љубазног понашања;
- користи фреквентније регистре у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације;
- користи на креативан начин ограничена знања из различитих језика како би успешно остварио комуникативну намеру;
- истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања;
- користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/ земаља чији језик учи;
- користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације;
- преноси, на структурисан начин, основне информација из више сродних текстова, у писаном и усменом облику;
- преноси општи садржај из текстуалних извора у којима се износе различити ставови, у писаном облику;
- преноси, у усменом облику, садржај усменог излагања или писаног текста прилагођавајући регистар и стил потребама комуникативне ситуације;
- посредује у неформалној усменој интеракцији уз уважавање различитих културних вредности и избегавајући двосмислености и нејасноће.

Наставна тема/садржај	**Број часова**	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Језички садржаји: **Именице** Множина именица: *pluralia tantum, singularia tantum* Збирне именице са глаголом у једнини и множини (Нпр. *people, police; family, team, orchestra …*) **Члан** (проширивање опсега употреба и изостављања одређеног и неодређеног члана) **Заменице** Сложене заменице са *some-, any-, no-* Неодређене заменице **Детерминатори** **Придеви и прилози** Придеви и прилози истог облика *(fast, early, late, hard)*	58	Фронтални Индивидуални Групни Рад у пару	Рад на тексту Дијалошка Монолошка Рад са алатима из области ИКТ-а Игровне активности	Усмено излагање Есеји Тестови Квизови Диктати Провере разумевања Пројектне активности

Прилози са два облика (Нпр. *hard/hardly, near/nearly*) Појачавање значења придева и прилога (*so, such, too, enough*) **Везници** Везници у пару: *as...as, both...and, so...as, either...or, neither...nor, not...only, but...also, though...yet)* **Творба речи** Најчешћи суфикси (*-hood, -ness, -ment, -ion/-ation)* и префикси (*co-, dis-, in-, mis-)* за творбу именица Одрични префикси: *un-, in-, im-, ir-, dis-* **Глаголи** *****обнављање обрађених глаголских времена *Present Perfect continuous, Past Perfect Continuous* Изражавање будућности: *Future perfect, Future continuous* Коњунктив садашњи и прошли Герунд (употреба после глагола *enjoy, prefer, avoid ...* и после израза *It's no use, I can't help ...)* Модални глаголи са инфинитивом перфекта Пасивне конструкције *Causative have/get* Пасивни изрази (Нпр. *It is said that… He is believed to …*) **Предлози** Предлози после придева и партиципа (Нпр. *angry about, fond of, disappointed with*) Предлози после глагола (Нпр. *congratulate on, borrow from, divide into ...)*				

Фразални глаголи са објектом *(Take off your coat. / Take your coat off.)* **Реченица** **Релативне реченице** (рестриктивне и нерестриктивне) **Погодбене реченице** (обнављање сва три типа) **Тематске области**: свет рада, интересантне животне приче и догађаји, свет уметности, живи свет и заштита човекове околине, научна достигнућа, модерне технологије и свет компјутера, медији и комуникација, храна и здравље, потрошачко друштво, спортови и спортске манифестације, србија – моја домовина, познати градови и њихове знаменитости, региони и земље у којима се говори циљни језик, Европа и заједнички живот народа.				
Часови посвећени музичкој терминологији	12			

Корелација: српски језик, музичка култура, информатика, историја, географија...

Уџбеник: New Headway 3rd edition Intermediate, The English Book

Додатна литература: New Headway 4th edition, The English Book, Граматика енглеског језика за средње школе, Борис Хлебец, ЈП „Завод за уџбенике“, Oxford Advanced Dictionary, Oxford University press

Праћење и вредновање наставе учења: Савремена настава енглеског језика претпоставља остваривање исхода уз појачану мисаону активност ученика, поштовање и уважавање дидактичких принципа и треба да допринесе развоју стваралачког и истраживачког духа који ће омогућити ученицима да развијају знања, вредности и функционалне вештине које ће моћи да користе у даљем образовању, у професионалном раду и у свакодневном животу; формирају вредносне ставове; буду оспособљени за живот у мултикултурном друштву; овладају општим и међупредметним компетенцијама, релевантним за активно учешће у заједници и целоживотно учење.

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању*. Процес праћења и вредновања може започети иницијалним (или: дијагностичким) оцењивањем. На основу иницијалног теста наставник лакше планира и организује процес учења и индивидуализује приступ ученицима. Предвиђена су два писмена задатка, по један тест и један диктат у полугодишту.

IV разред

Предмет: Енглески језик
Недељни и годишњи фонд часова: 2 часа / 66 часова

Циљ: Циљ учења *енглеског језика* је да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења енглеског језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултурално разумевање и професионални развој.

Исходи:

- разуме и извршава упутства и налоге за различите активности, укључујући и оне у којима постоји узрочно-последични и/или хронолошки след од неколико једноставнијих корака које треба обавити, и то у различитим приватним и јавним комуникативним ситуацијама и у образовном контексту, исказаних споријим ритмом и сасвим разговетном стандарднојезичком артикулацијом, уз минимално ометање позадинским шумовима;
- разуме општи садржај и важније појединости монолошких излагања на познате теме, друштвено релевантних, узрасно примерених и у складу са личним интересовањима, уколико се користи стандардни језик;
- разуме општи смисао и најважније појединости информативних прилога из различитих медија о познатим, друштвено и узрасно релевантним темама, у којима се користи стандрдни говор;
- разуме битне елементе садржаја (главну тему и најважније споредне елементе тематике, актере и њихове међусобне односе, околности радње, заплет и епилог, хронологију дешавања у општим цртама, главне узрочно-последичне аспекте) у краћим медијски подржаним аудио и аудио-визуелним формама, у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме;
- разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалошких форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандарднојезичких елемената и споријег ритма, без упадљивих индивидуалних говорних специфичности и паралелног говора учесника у комуникацији (тзв. „упадања у реч“), а уз евентуална понављања и појашњења (по потреби);
- разуме једноставнија образложења ставова и мишљења саговорника, прати нит аргументације и евентуалне противаргументе, формулисане једноставнијим језичким средствима и изнете на недвосмислен начин, уз евентуалне пропратне невербалне и паравербалне комуникативне сигнале;
- разуме садржај и већину тематски повезаних појединости у текстовима савремене музике различитих жанрова, уз поновљена слушања и одговарајућу припрему.
- примењује стратегије читања које омогућавају откривање значења непознатих речи;

- разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова о различитим конкретним и апстрактним темама;
- разуме садржај различитих информативних текстова;
- разуме дуже и сложеније савремене књижевне текстове различитих жанрова, примерене узрасту;
- користи спонтано и самостално циљни језик као језик комуникације у учионици и ван ње;
- говори о одређеним тематским областима на методичан/систематичан начин, наглашавајући важне елементе и значајне детаље;
- опширно описује или излаже на тему из ширег окружења и домена интересовања, користећи додатна образложења;
- у интеракцији са саговорником исказује и брани своје идеје и мишљења о актуелним дешавањима уз објашњења, аргументацију и коментаре;
- излаже свој став и подржава предности и истиче мане различитих опција;
- брани и заступа свој став и изражава слагање или неслагање са саговорником;
- пише есеје о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања, износећи сосптвено мишљење, аргументујући своје ставове и наглашавајући релевантне детаље;
- пише прегледе/ сажетке књига, филмова, тв емисија и др;
- пише текст примењујући правила правописа и интерпункције, повезујући све делове текста у смислену целину;
- описује стварне и замишљене догађаје, утиске, мишљења, осећања;
- истиче предности и мане неке појаве или поступка;
- сажима, препричава и систематизује садржаје и информације из сложенијих текстова;
- пише детаљне извештаје у којима тражи или преноси релевантне информације и објашњења, користећи стандардне формуле писаног изражавања;
- пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања, износећи личан став и аргументе и процењујући другачије ставове и идеје;
- тумачи и описује илустрације, табеле, слике, графиконе, истичући релевантне детаље;
- пише формална и неформална писма/мејлове/позивнице, користећи се устаљеним изразима за одбијање/прихватање позива, упућивање извињења;
- анализира различите аспекте екосистема и друштвеног система своје земље и земаља чији језик учи;
- објашњава и критички анализира могући узрок неспоразума у интерперсоналној и интеркултурној комуникацији;
- процењује како властита и туђа уверења и вредности утичу на начин на који се опажају и разумеју други људи и културе;
- дискутује аргументовано о културној условљености понашања због које су различити феномени опажени као уобичајени, односно чудни, као нпр. различити обрасци понашања, навике у исхрани и сл;
- реагује адекватно на најчешће облике примереног и непримереног вербалног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи, примењујући обрасце љубазног понашања;
- користи фреквентне регистре у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације;
- истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања;

- користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/ земаља чији језик учи;
- користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације.
- пореди, сажима и на структурисан начин преноси основне информација из више сродних текстова, у писаном и усменом облику;
- преноси садржај из текстуалних извора у којима се износе различити ставови и аргументи, у писаном облику;
- преноси, у усменом облику, садржај писаног текста или усменог излагања, уз изношење сопственог тумачења и става;
- посредује у неформалној усменој интеракцији уз преношење и тумачење различитих, културно условљених вредности и ставова.

Наставна тема/садржај	**Број часова**	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Језички садржаји: **Именице** Множина сложеница Множина именица страног порекла Дупли генитив **Члан** (утврђивање и проширивање опсега употреба и изостављања одређеног и неодређеног члана) **Инверзија после одричних прилога** *(Not only, No sooner, Seldom, Rarely, Never ...)* **Везници** Повезивање зависне реченице са главном: *when, that, while, because, although, though, since, after, as, if, until, as if, as though, so that, in order that*) **Творба речи** Суфикси за прављење придева (*-able, -ary, -ful, -less, -ous , -ic, -ical…)* Сложенице : именице (*breakdown, software, passer-by*…) и придеви (*blue-eyed, short-sleeved …*)	56	Фронтални Индивидуални Групни Рад у пару	Рад на тексту Дијалошка Монолошка Рад са алатима из области ИКТ-а Игровне активности	Усмено излагање Есеји Тестови Квизови Диктати Провере разумевања Пројектне активности

Глаголи *****обнављање обрађених глаголских времена *simple and continuous forms* (глаголи стања и радње: *think, feel, look, see, smell, taste, appear)* *Future Continuous / Future Perfect / Future Perfect Continuous* Партицип перфекта Глаголи праћени герундом или инфинитивом Модални глаголи са инфинитивом перфекта *(musthave/ couldhave/can'thave...*) Садашњи и прошли коњунктив **Предлози у изразима за време** (Нпр. *on time/in time, at the end/in the end/at last …)* **Фразални глаголи (**од три дела, нпр: *split up with, run out of , come up with...*) **Реченица** Скраћивање реченица партиципом (временске, релативне, узрочне клаузе**)** Неуправни говор (са слагањем времена; различити типови реченица) Мешовите кондиционалне реченице **Тематске области**: свет рада, интересантне животне приче и догађаји, свет уметности, живи свет и заштита човекове околине, научна достигнућа, модерне технологије и свет компјутера, медији и комуникација, храна и здравље, потрошачко друштво, спортови и спортске манифестације,				

србија – моја домовина, познати градови и њихове знаменитости, региони и земље у којима се говори циљни језик, Европа и заједнички живот народа.				
Часови посвећени музичкој терминологији	10			

Тематске области које се обрађују у музичкој школи у складу са интересовањима и потребама ученика су: свет рада, интересантне животне приче и догађаји, свет уметности, живи свет и заштита човекове околине, научна достигнућа, модерне технологије и свет компјутера, медији и комуникација, храна и здравље, потрошачко друштво, спортови и спортске манифестације, србија – моја домовина, познати градови и њихове знаменитости, региони и земље у којима се говори циљни језик, Европа и заједнички живот народа.

Корелација: српски језик, музичка култура, информатика, историја, географија...

Уџбеник: New Headway 3rd edition Intermediate, The English Book

Додатна литература: New Headway 4th edition, The English Book, Граматика енглеског језика за средње школе, Борис Хлебец, ЈП „Завод за уџбенике“, Oxford Advanced Dictionary, Oxford University press

Праћење и вредновање наставе учења: Савремена настава енглеског језика претпоставља остваривање исхода уз појачану мисаону активност ученика, поштовање и уважавање дидактичких принципа и треба да допринесе развоју стваралачког и истраживачког духа који ће омогућити ученицима да развијају знања, вредности и функционалне вештине које ће моћи да користе у даљем образовању, у професионалном раду и у свакодневном животу; формирају вредносне ставове; буду оспособљени за живот у мултикултурном друштву; овладају општим и међупредметним компетенцијама, релевантним за активно учешће у заједници и целоживотно учење.

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању*. Процес праћења и вредновања може започети иницијалним (или: дијагностичким) оцењивањем. На основу иницијалног теста наставник лакше планира и организује процес учења и индивидуализује приступ ученицима. Предвиђена су два писмена задатка, по један тест и један диктат у полугодишту.

-Италијански језик-

I разред

Предмет: италијански језик
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: циљ учења страног језика је да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења страног језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултурално разумевање и професионални развој.

Исходи: (по завршетку разреда ученик ће бити у стању да):

- реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са активностима у образовном контексту;
- разуме, уз евентуалну претходну припрему, основну поруку краћих излагања о познатим темама у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор;
- разуме информације о познатим и блиским садржајима и једноставна упутства у приватном, јавном и образовном контексту;
- разуме општи смисао прилагођеног аудио и видео материјала;
- разуме суштину исказа (са)говорника који разговарају о блиским темама, уз евентуална понављања и појашњавања;
- изводи закључке после слушања текста о познатим темама у вези са врстом текста, бројем саговорника, њиховим међусобним односима и намерама, као и у вези са општим садржајем текста;
- доводи у везу, ослањајући се на општа знања и искуства, непознате елементе поруке, на основу контекста, и памти, репродукује и контекстуализује њене битне елементе.
- разуме краће текстове (дужине око 120 речи) о конкретним, блиским темама из свакодневног живота, ослањајући се и на претходно стечена знања;
- препознаје најучесталије врсте текстова на основу њихових карактеристика;
- разуме обавештења и упозорења на јавним местима;
- разуме краћу личну поруку упућену у сврху кореспонденције;
- разуме општи садржај и основну поруку из краћег информативног текста у циљу глобалног разумевања;
- проналази, издваја и разуме одређену релевантну информацију
- унутар препознатљиве врсте текста у циљу селективног разумевања;
- разуме кратке и једноставне текстове који садрже упутства и савете у циљу детаљног разумевања (уз визуелну подршку);
- разуме краће литерарне форме у којима доминира конкретна, фреквентна и позната лексика (конкретна поезија, кратке приче, анегдоте, скечеви, стрипови).
- учествује у кратким дијалозима, размењује информације и мишљење са саговорником о познатим темама и интересовања;
- користи циљни језик као језик комуникације у образовном контексту;
- описује себе и своје окружење, догађаје у садашњости, прошлости и будућности у свом окружењу;
- изражава своје утиске, мишљења и осећања у вези са блиским темама;
- излаже основни садржај писаних, илустрованих и усмених текстова о познатим темама;
- излаже унапред припремљену кратку презентацију на одређену тему (из домена личног интересовања).
- пише на једноставан начин о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања;
- описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности (70-90 речи) користећи фреквентне речи и изразе;

- описује утиске, мишљења и осећања (70-90 речи)
- пише белешке, једноставне поруке и лична писма да би тражио или пренео релевантне информације користећи стандардне формуле писаног изражавања;
- попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену.
- препознаје и разуме, у оквиру свог интересовања, знања и искуства, правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земаља чији језик учи;
- препознаје и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи;
- препознаје различите стилове комуникације и најфреквентнија пратећа паравербална и невербална средстава (степен формалности, љубазности, као и паравербална средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.);
- користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже);
- користи савремене видове комуникације у откривању културе земаља чији језик учи;
- преноси суштину поруке са матерњег на страни језик / са страног на матерњи, додајући, по потреби објашњења и обавештења, писмено и усмено;
- резимира садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције;
- преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га саговорнику;
- користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: преводи или преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.;
- преводи на матерњи језик садржај краћег текста о познатим темама.

Наставна тема/ садржај	**Број часова**	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Језик: **Именице** Властите и заједничке именице, одговарајући род и број са детерминативом. Системски приказ морфолошких карактеристика. Слагање именица и придева. **Члан** Систематизација употребе одређеног и неодређеног члана. Партитивни члан. **Заменице** Личне заменице. Наглашене личне заменице. Ненаглашене личне заменице у служби директног објекта	70	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмено излагање Тестови Есеј Дијалог

complementooggetto и индиректног објекта *complemento di termine.* Присвојне заменице. Показне заменице (*questo, quello*). Повратне заменице. Упитне заменице (*chi*? *che*?/*che cosa*? *Quanto/a/i/e? Quale/i?).* **Придеви** Описни придеви, слагање придева и именице у роду и броју. Компарација придева *(Anna è più alta di Luca.).* Апсолутни суперлатив (*Maria è bellisima.).* Присвојни придеви. Употреба члана уз присвојне придеве (*lamiabici, tuofratello*). Показни придеви: *questo, quello.* Називбоја (*bianco, rosso, verde, giallo, nero, azzurro...*). Морфолошкеособеностиприд ева (*viola, rosa, blu, arancione).* **Бројеви** Главни бројеви. Редни бројеви. **Предлози** Прости предлози *di, a, da, in, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба. Предлози*dentro, fuori, sotto, sopra, davanti, dietro.* РЕЦЕПТИВНО: Предлозиспојенисачланом *(preposizioni articolate).* **Глаголи** Садашњевреме (Presente Indicativo). РЕЦЕПТИВНО: *Presente progressivo (stare + gerundio).* Императивзанеформалнообра ћање(*Imperativo diretto*): *Fa’ presto! Non tornare tardi! Non andate via senza di me.* Заповедни начин за формално обраћање(*Imperativo indiretto*): *Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto, per favore!* Повратниглаголи. Употребаглагола*piacere*. Перфекат (*Passato Prossimo*) правилнихинеправилнихглаго ла: *Sono andata alla stazione.*				

Non ho fatto il compito di casa. Перфектмодалнихглагола*vole re, dovere, potere, sapere:* *Sono dovuto andare dal dentista.* *Ho potuto leggere i titoli in italiano.* Футурправилнихинеправилни хглагола: *Noi torneremo a casa alle cinque.* Имперфекат (Imperfetto): *C'era una volta un re e viveva in un castello. .* **Прилози** Основниприлози (*bene, male, molto, poco, troppo, meno, più),* прилошкиизразизаодређивањ евремена (*prima, durante, dopo*) ипростора (*a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù).* Упитниприлози*quando? come? perché? dove?* Грађењеприлогаодпридевапо моћусуфикса*mente.* **Речце** *Ci, ne.* **Везници***(e, anche, o, ma, perché, se, quando, come, siccome,appena).* **Реченица** Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику. Упитна реченица. Ред речи у реченици. Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период).				
Часови посвећени музичкој терминологији **Први разред – најмање 5% од укупног годишњег фонда часова** 1) Основне поделе у музици; класична и забавна музика; основне поделе у оквиру класичне музике; 2) Основне ознаке динамике и темпа с освртом на значења; 3) Музички инструменти.	4 часа			

Додатно за ученике који уче италијански језик ***Соло - певачи***: музички облици врсте гласова; дијатонски тоналитети; основне ознаке динамике и темпа с освртом на значења истих одредница у свакодневном италијанском; писање испитног програма; превођење старих мајстора и арија које ученици певају на италијанском језику.				

Корелација: српски језик и књижевност, енглески језик

Уџбеник : «Nuovo progetto italiano» T.Marin;S,. Magnelli;

Додатна литература: оригиналне партитуре старих мајстора и оперских арија; „Граматика италијанског језика“ – Саша Модерц; „Il sistema della lingua“ – Marcello Sensini;

Праћење и вредновање наставе и учења: Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се ускладу са *Правилником о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању*. Процес праћења и вредновања може започети иницијалним (или: дијагностичким) оцењивањем. Овим се установљује колико ученик влада пређашњим градивом неопходним за даље учење страног језика. На основу иницијалног теста наставник ће лакше планирати и организовати процес учења, па и индивидуализовати приступ ученицима.

Формативно оцењивање, којим се вреднују ученикова постигнућа, у начелу треба да подржава и ученика и учење. Оно треба да се спроводи чешће, и да буде интерактивно, то јест да и ученици учествују у оцењивању: њихово самопроцењивање и узајамно процењивање треба да буде део укупног процеса оцењивања.

Сумативним оцењивањем вреднује се резултат учења. Овакво оцењивање спроводи се периодично, на крају појединих делова програма и по завршетку читавог програма. Оријентисано на прошлост, оно сумира постигнућа до тренутка оцењивања. Сумативним оцењивањем наставник ће утврдити да ли је ученик постигао предвиђене резултате, то јест исходе учења.

II разред

Предмет: италијански језик
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: циљ учења страног језика је да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења страног језика развије

комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултурално разумевање и професионални развој.

Исходи: (по завршетку разреда ученик ће бити у стању да):

- разуме и реагује на одговарајући начин усмене на поруке у вези са активностима у образовном контексту;
- разуме основну поруку краћих излагања о познатим темама у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор;
- разуме информације о релативно познатим и блиским садржајима и једноставна упутства у приватном, јавном и образовном контексту;
- разуме општи смисао информативних радијских и телевизијских емисија о блиским темама, у којима се користи стандардни говор и разговетан изговор;
- разуме основне елементе радње у краћим видео-записима у којима се обрађују релативно блиске теме, ослањајући се и на визуелне елементе;
- разуме суштину исказа (са)говорника који разговарају о блиским темама, уз евентуална понављања и појашњавања;
- изводи закључке после слушања непознатог текста у вези са врстом текста, бројем саговорника, њиховим међусобним односима и намерама, као и у вези са општим садржајем;
- ослањајући се на општа знања, искуства и контекст поруке, увиђа значење њених непознатих елемената;
- памти и контекстуализује битне елементе поруке;
- разликује најучесталије врсте текстова, познајући њихове основне карактеристике, сврху и улогу;
- разуме краће текстове о конкретним темама из свакодневног живота, као и језички прилагођене и адаптиране текстове утемељене на чињеницама, везане за домене општих интересовања;
- разуме осећања, жеље, потребе исказане у краћим текстовима;
- разуме једноставна упутства и саветодавне текстове, обавештења и упозорења на јавним местима;
- разуме краће литерарне форме у којима доминира конкретна, фреквентна и позната лексика (конкретна поезија, кратке приче, анегдоте, скечеви, стрипови);
- проналази, издваја и разуме у информативном тексту о познатој теми основну поруку и суштинске информације;
- -идентификује и разуме релевантне информације у мејловима, проспектима, новинским вестима, репортажама , огласима, реду вожње, блоговима;
- препознаје основну аргументацију у једноставнијим текстовима (нпр. новинским чланцима или писмима читалаца, као и другим врстама коментара);
- наслућује значење непознатих речи на основу контекста;
- учествује у краћим дијалозима, размењује информације и мишљење са саговорником о блиским темама и интересовањима;
- користи циљни језик као језик комуникације у образовном контексту, прилагођавајући свој говор комуникативној ситуацији, у временском трајању од два до три минута;
- описује себе и своје окружење, догађаје у садашњости, прошлости и будућности у свом окружењу и изван њега;
- на једноставан начин/укратко изражава своје утиске и осећања и образлаже мишљење и ставове у вези са блиским темама;

- описује догађаје и саопштава садржај неке књиге или филма, износећи своје утиске и мишљења;
- укратко препричава краћи текст или видео-запис;
- излаже унапред припремљену крађу презентацију на одређену тему (из домена личног интересовања);
- указује на значај одређених исказа и делова исказа пригодном гестикулацијом и мимиком или наглашавањем и интонацијом;
- пише на разложан и једноставан начин о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања;
- описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности (обима 80 100 речи);
- описује утиске, мишљења и осећања (обима 70 90 речи);
- пише белешке, поруке и лична писма/мејлове да би тражио или пренео релевантне информације;
- једноставним језичким средствима резимира прочитани/преслушани текст о блиским темама и износи сопствено мишљење о њему;
- попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену;
- пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу.слика, графикона, детаљних упутстава;
- препознаје и разуме, у оквиру свог интересовања, знања и искуства, правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земаља чији језик учи;
- препознаје и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи;
- препознаје и адекватно користи најфреквентније стилове и регистре у вези са елементима страног језика који учи, али и из осталих области школских знања и животних искустава;
- препознаје различите стилове комуникације и најфреквентнија пратећа паравербална и невербална средстава (степен формалности, љубазности, као и паравербална средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.);
- користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже);
- користи савремене видове комуникације у откривању културе земаља чији језик учи;
- преноси суштину поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби, објашњења и обавештења, писмено и усмено;
- резимира садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције;
- преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га саговорнику;
- користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: преводи или преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.

Наставна тема/ садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Језик: **Именице** Обнављање из претходних разреда **Члан** Обнављање из претходних разреда **Заменице** Обнављање и проширивање из претходних разреда Релативнезаменице*(pronimi relativi: che, cui)* Ненаглашеличнезаменицеу службидиректногобјектаусло женимвременима*(pronomi diretti nei tempi composti)* Неодређенезаменице*(pronomi indefiniti: niente/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, alcuni)* **Придеви** Обнављањеипроширивањеиз претходнихразреда Компарацијапридева*(grado comparativo: Anna è più alta di Luca e superlativo dell'aggettivo: Anna è la più alta della classe)* Неодређенипридеви*(aggettivi indefiniti: alcuni, nessuno, qualche, ogni)* **Бројеви** Обнављање из претходних разреда **Предлози** Обнављањеипроширивањеиз претходнихразреда Предлозиспојенисачланом *(preposizioni articolate)* **Глаголи** Обнављањеипроширивањеиз претходнихразреда Presente progressivo*(stare + gerundio)* Императив*(imperativo).* Заповедни начин за сва лица: *Fa’ presto! Non tornare tardi! Non andate via senza di me! Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto, per favore!* Кондиционал садашњиправилних и неправилних глагола*(condizionale presente: Vorrei un chilo di mele, per favore! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano?)*	70	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмено излагање Тестови Есеј Дијалог

Плусквамперфекат*(trapassato prossimo: Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito)* **Прилози** Обнављањеизпретходнихразреда **Речце** Обнављањеизпретходнихразреда **Везници** Обнављање из претходних разреда **Реченица** Обнављањеипроширивањеиз претходнихразреда Хипотетички период: Реална погодбена реченица: *Se piove, prendi l'ombrello;* *Se farà bel tempo, andremo in gita*				
Часови посвећени музичкој терминологији **Други разред – најмање 10 % од укупног годишњег фонда часова** 1) Понављање и проширивање знања везаних за ознаке динамике и темпа с освртом на значења; 2) Музички инструменти: општа подела; 3) Биографије познатих композитора и извођача. **Додатно за ученике који уче италијански језик *Соло - пева*** превођење старих мајстора и ар које ученици певају на италијан језику; понављање и проширив знања везаних за ознаке динами темпа с освртом на значења ист одредница у италијанском.	7 часова			

Корелација: српски језик и књижевност, енглески језик.

Уџбеник: «Nuovo progetto italiano» T.Marin;S,. Magnelli;

Додатна литература: оригиналне партитуре старих мајстора и оперских арија; „Граматика италијанског језика“ – Саша Модерц; „Il sistema della lingua“ – Marcello Sensini;

Праћење и вредновање наставе и учења: Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се ускладу са *Правилником о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању*. Процес праћења и вредновања може започети иницијалним (или: дијагностичким) оцењивањем. Овим се установљује колико ученик влада пређашњим градивом неопходним за даље учење страног језика. На основу иницијалног теста наставник ће лакше планирати и организовати процес учења, па и индивидуализовати приступ ученицима.

Формативно оцењивање, којим се вреднују ученикова постигнућа, у начелу треба да подржава и ученика и учење. Оно треба да се спроводи чешће, и да буде интерактивно, то јест да и ученици учествују у оцењивању: њихово самопроцењивање и узајамно процењивање треба да буде део укупног процеса оцењивања.

Сумативним оцењивањем вреднује се резултат учења. Овакво оцењивање спроводи се периодично, на крају појединих делова програма и по завршетку читавог програма. Оријентисано на прошлост, оно сумира постигнућа до тренутка оцењивања. Сумативним оцењивањем наставник ће утврдити да ли је ученик постигао предвиђене резултате, то јест исходе учења.

III разред

Предмет: италијански језик
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: циљ учења страног језика је да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења страног језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултурално разумевање и професионални развој.

Исходи (по завршетку разреда ученик ће бити у стању да):

- разуме и извршава упутства и налоге за различите активности у образовном контексту и у свакодневним (приватним и јавним) комуникативним ситуацијама;
- разуме општи садржај и најважније појединости краћих монолошких и дијалошких излагања о познатим и узрасно примереним темама, у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор уз одговарајући број понављања или успоренији темпо говора;
- разуме општи смисао информативних прилога (на интернету, радију, телевизији) о познатим или блиским темама, у којима се користи стандардни говор и разговетан изговор уз одговарајући број понављања;
- разуме основне елементе садржаја (актере и њихове међусобне односе, околности радње, заплет и епилог...) у краћим медијски подржаним аудио и аудио-визуелним формама (исечци аудио-књига дијалошког карактера, радио-драма и других радијских снимака, краћих филмова и серија; видео спотови, прилози са јутјуба итд), у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме;

- разуме суштину размене информација саговорника који разговарају о блиским и познатим темама, уз евентуална понављања и појашњавања;
- разуме основне (суштинске) аргументе, жеље, потребе и мишљења саговорника, уколико су изнета једноставним језичким средствима, умереним темпом говора и уз евентуалну невербалну, паравербалну или визуелну подршку;
- разуме општи смисао и одређене препознатљиве појединости текстова класичне и савремене музике различитих жанрова;
- разуме краће текстове о конкретним, блиским темама из свакодневног живота, као и о темама културног, наставног и образовног контекста;
- разуме општи садржај и допунске информације из обавештења или упозорења на јавним местима;
- разуме једноставније описе догађаја, намера, осећања и интересовања из преписке коју добија (имејлови, поруке, писма);
- проналази и издваја релевантне информације из обавештења или проспеката и рекламних материјала;
- разуме краће текстове на блиске, познате и обрађиване друштвене теме, препознаје најважније ауторове ставове и закључке;
- разуме једноставне књижевне текстове различитих жанрова (поезија, проза, драма) у којима се појављују учесталије метафоре;
- открива значење непознатих речи у писаном тексту на основу познатог контекста и језичког предзнања;
- усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације;
- користи релативно спонтано и самостално циљни језик као језик комуникације у учионици са наставником и са осталим ученицима и ученицама;
- описује особе, радњу, место, доживљај или актуелна дешавања у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке и ванјезичке елементе;
- саопштава и интерпретира најважније информације садржаја писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе;
- саопштава и интерпретира најважније информације садржаја кратких емисија, видео записа на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе;
- износи своје мишљење, изражава и образлаже ставове и реагује на мишљење и ставове других (допадање/недопадање итд.), користећи познате и једноставне језичке елементе;
- започиње и учествује у дијалогу и размењује мишљења и информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама;
- представља укратко резултате самосталног истраживања на одређену тему;
- интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве;
- користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације;
- попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену;
- пише белешке , поруке (имејлове, СМС поруке и сл.) да би тражио или пренео релевантне информације користећи стандардне формуле писаног изражавања;
- пише текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикона, детаљних упутстава;

- резимира прочитани/преслушани текст о блиским, познатим и обрађиваним друштвеним темама користећи једноставна језичка средства;
- описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности користећи фреквентне речи и изразе;
- пише о властитом искуству описујући своје утиске и осећања, износећи мишљења, планове и очекивања, једноставним језичким средствима;
- препознаје и наводи најзначајније личности и догађаје културе земље/ земаља чији језик учи и разуме њихову улогу у светским оквирима;
- познаје правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земље/ земаља чији језик учи;
- препознаје најчешће стереотипе у вези са културом своје земље и земаља чији језик учи;
- разликује основне облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи (у односу на категорије времена, простора и покрета у комуникацији, као нпр. тачност, лични простор, мимика и сл);
- препознаје и користи најфреквентније регистре и стилове у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације;
- истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања;
- користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/земаља
- користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије).
- преноси суштину и најважније појединости поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби, једноставнија објашњења и обавештења, писмено и усмено;
- у писаном облику резимира на структурисан начин садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције;
- у усменом облику преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га исказаним или претпостављеним потребама саговорника;
- користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример:
- преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.;

Наставна тема/ садржај	**Број часова**	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Језик: **Именице** Обнављање из претходних разреда **Члан** Обнављање из претходних разреда **Заменице** Обнављање и проширивање из претходних разреда Ненаглашене личне заменице са императивом *(imperativoconipronomi)*	70	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмено излагање Тестови Есеј Дијалог

Ненаглашене личне заменице у пару у сложеним временима *(pronomipersonaliaccoppiatinei tempicomposti)* **Придеви** Обнављањеипроширивањеиз претходнихразреда Органска компарација придева *(forme irregolari)* **Бројеви** Обнављање из претходних разреда **Предлози** Обнављање из претходних разреда **Глаголи** Обнављањеипроширивањеиз претходнихразреда Идиоматскаупотреба*volerci*и *metterci* Кондиционалпрошли*(condizionale passato: Avrei voluto comprare un bel gelato)* Утврђивање и продубљивање употребе прошлих времена *(passato prossimo/imperfetto e trapassato prossimo)* Конјунктивсадашњи*(congiuntivo presente: Penso che Maria debba studiare di più)* Конјунктивпрошли*(congiuntivo passato: Penso che sia andato al cinema)* **Прилози** Обнављањеизпретходнихразреда **Речце** Обнављањеизпретходнихразреда **Везници** Обнављање из претходних разреда **Реченица** Обнављање из претходних разреда				
Часови посвећени музичкој терминологији **Најмање 15 % од укупног годишњег фонда часова** 1) Анегдоте и краће биографије познатих композитора и извођача; 2) Музички инструменти – систематизација; 3) Пропозиције такмичења и	10 часова			

фестивала – актуелне пропозиције преузете са Интернета; упознавање ученика са административним стилом. **Додатно за ученике који уче италијански језик *Соло - пева*** превођење старих мајстора и ар које ученици певају на италијан језику.				

Корелација: српски језик и књижевност, енглески језик

Уџбеник : «Nuovo progetto italiano» T.Marin;S,. Magnelli;

Додатна литература: оригиналне партитуре старих мајстора и оперских арија; „Граматика италијанског језика“ – Саша Модерц; „Il sistema della lingua“ – Marcello Sensini; административна терминологија – нормативи такмичења; анегдоте из живота познатих композитора; музички инструменти и ознаке темпа и динамике; дневне новине и часописи

Праћење и вредновање наставе и учења: Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се ускладу са *Правилником о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању*. Процес праћења и вредновања може започети иницијалним (или: дијагностичким) оцењивањем. Овим се установљује колико ученик влада пређашњим градивом неопходним за даље учење страног језика. На основу иницијалног теста наставник ће лакше планирати и организовати процес учења, па и индивидуализовати приступ ученицима.

Формативно оцењивање, којим се вреднују ученикова постигнућа, у начелу треба да подржава и ученика и учење. Оно треба да се спроводи чешће, и да буде интерактивно, то јест да и ученици учествују у оцењивању: њихово самопроцењивање и узајамно процењивање треба да буде део укупног процеса оцењивања.

Сумативним оцењивањем вреднује се резултат учења. Овакво оцењивање спроводи се периодично, на крају појединих делова програма и по завршетку читавог програма. Оријентисано на прошлост, оно сумира постигнућа до тренутка оцењивања. Сумативним оцењивањем наставник ће утврдити да ли је ученик постигао предвиђене резултате, то јест исходе учења.

IV разред

Предмет: италијански језик
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 66 часова

Циљ: циљ учења страног језика је да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења страног језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултурално разумевање и професионални развој.

Исходи (по завршетку разреда ученик ће бити у стању да):

- разуме и извршава упутства и налоге за различите активности, у приватним и јавним комуникативним ситуацијама, исказане стандарднојезичком артикулацијом, уз минимално ометање позадинским шумовима;
- разуме општи садржај и важније појединости монолошких излагања у вези са друштвено релевантним и узрасно примереним темама, уколико се користи стандардни језик;
- разуме општи смисао и најважније појединости информативних прилога из различитих медија о познатим, друштвено и узрасно релевантним темама, у којима се користи стандардни говор;
- разуме битне елементе садржаја у краћим аудио и аудио-визуелним формама, у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме;
- разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалошких форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандарднојезичких елемената и споријег ритма;
- разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалошких форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандарднојезичких елемената и споријег ритма, уз евентуална понављања и појашњења;
- разуме садржај и већину тематски повезаних појединости у текстовима савремене музике различитих жанрова, уз поновљена слушања и одговарајућу припрему.
- примењује стратегије читања које омогућавају откривање значења непознатих речи;
- разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова у вези с темама везаним за лична интересовања;
- разуме општи садржај и најважније појединости аутентичних, адаптираних и неаутентичних дужих текстова у вези с блиским темама;
- разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова о различитим конкретним и делимично апстрактним темама
- разуме дуже и сложеније савремене књижевне текстове различитих жанрова, примерене узрасту;
- користи самостално циљни језик као језик комуникације;

- говори, с лакоћом, о познатим темама и темама које су из домена његовог интересовања на кохерентан начин, примењујући познату лексичку грађу и језичке структуре;
- препричава неки догађај или дешавање и износи очекивања у вези са тим;
- укратко образлаже и објашњава разлоге догађаја или дешавања;
- образлаже своје мишљење и реагује на мишљење других;
- излаже пред публиком, на разумљив начин, унапред припремљену презентацију на познате и одабране теме уз помоћ визуеалног подстицаја;
- током и после презентације разуме питања у вези са темом, одговара на њих и пружа додатна објашњења;
- учествује у дијалогу и размењује мишљењења и информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама;
- интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве;
- користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације;
- пише текст примењујући правила правописа и интерпункције, поштујући основна начела организације текста;
- пише текстове о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања;
- пише краће прегледе/ сажетке књига, филмова, тв емисија и сл. користећи једноставне изразе;
- описује утиске, мишљења, осећања, истиче предности и мане неке појаве или поступка;
- пише белешке, поруке (имејлове, смс поруке и сл.), детаљне извештаје у којима тражи или преноси релевантне информације;
- пише одговоре у којима тражи и преноси релевантне информације и објашњења користећи стандардне формуле писаног изражавања;
- пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања износећи личан став и аргументе;
- пише текстове према моделу, тумачи и описује илустрације, табеле, слике, графиконе, истичући релевантне детаље;
- пише неформална писма/мејлове/позивнице и сл. користећи се устаљеним изразима за одбијање/прихватање позива, извињења и сл;
- познаје основне одлике екосистема и друштвеног система земаља чији језик учи и разуме њихову међусобну условљеност;
- објашњава на једноставан начин традиционално схваћене одлике властите културе припадницима страних култура;
- објашњава, на једноставан начин, традиционално схваћене одлике култура чији језик учи припадницима властите културе;
- увиђа и разуме да поступци учесника у свакодневним комуникативним ситуацијама могу да буду протумачени на различите начине;
- увиђа и разуме постојање културног плуралитета у својој земљи и земљама чији језик учи;
- реагује адекватно на најчешће облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи, примењујући обрасце љубазног понашања;
- користи фреквентније регистре у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације;
- користи на креативан начин ограничена знања из различитих језика како би успешно остварио комуникативну намеру;

- истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања;
- користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/ земаља чији језик учи;
- користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације;
- преноси, на структурисан начин, основне информација из више сродних текстова, у писаном и усменом облику;
- преноси општи садржај из текстуалних извора у којима се износе различити ставови, у писаном облику;
- преноси, у усменом облику, садржај усменог излагања или писаног текста прилагођавајући регистар и стил потребама комуникативне ситуације;
- посредује у неформалној усменој интеракцији уз уважавање различитих културних вредности и избегавајући двосмислености и нејасноће.

Наставна тема/ садржај	**Број часова**	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Језик: **Именице** Обнављање из претходних разреда **Члан** Обнављање из претходних разреда **Заменице** Обнављање из претходних разреда **Придеви** Обнављање из претходних разреда **Бројеви** Обнављање из претходних разреда **Предлози** Обнављање из претходних разреда **Глаголи** Обнављањеипроширивањеиз претходнихразреда Простиперфекат*(passato remoto)*,творбаиосновнаупотреба: Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c’era nessuno Утврђивање и продубљивање употребе прошлих времена *(passato prossimo/imperfetto e trapassato prossimo, passato remoto)* Употребаконјунктиваузависнојреченици*(finali, concessive, condizionali, temporali, modali ecc.)*	70	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмено излагање Тестови Есеј Дијалог

Конјунктивимперфекта*(congi untivo imperfetto: Pensavo che tu fossi contento del tuo appartamento)* Stare per + infinito: *Il treno sta per partire* Пасив*(forma passiva)* Безлично-пасивнаконструкцијасазаменицом si *(si passivante)* **Прилози** Обнављањеизпретходнихразреда **Речце** Обнављањеизпретходнихразреда **Везници** Обнављање из претходних разреда **Реченица** Обнављањеипроширивањеизпретходнихразреда Хипотетички период: Реална погодбена реченица (*Se piove, prendi l'ombrello;* *Se farà bel tempo, andremo in gita)*иПотенцијална*(Se fossi in te non lo farei)*				
Часови посвећени музичкој терминологији **Најмање 15 % од укупног годишњег фонда часова** 1) Пропозиције такмичења и фестивала – актуелне пропозиције преузете са Интернета; упознавање ученика са административним стилом; 2) Анегдоте и биографије познатих композитора и извођача; 3) Израда портфолија. **Додатно за ученике који уче италијански језик *Соло - пева*** превођење старих мајстора и ар које ученици певају на италијан језику.	10 часова			

Корелација: српски језик и књижевност, енглески језик

Уџбеник : «Nuovo progetto italiano» T.Marin; S, Magnelli;

Додатна литература: оригиналне партитуре старих мајстора и оперских арија; „Граматика италијанског језика“ – Саша Модерц; „Il sistema della lingua“ – Marcello Sensini; административна терминологија – нормативи такмичења; анегдоте из живота познатих композитора; музички инструменти и ознаке темпа и динамике;

Праћење и вредновање наставе и учења: Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се ускладу са *Правилником о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању*. Процес праћења и вредновања може започети иницијалним (или: дијагностичким) оцењивањем. Овим се установљује колико ученик влада пређашњим градивом неопходним за даље учење страног језика. На основу иницијалног теста наставник ће лакше планирати и организовати процес учења, па и индивидуализовати приступ ученицима.

Формативно оцењивање, којим се вреднују ученикова постигнућа, у начелу треба да подржава и ученика и учење. Оно треба да се спроводи чешће, и да буде интерактивно, то јест да и ученици учествују у оцењивању: њихово самопроцењивање и узајамно процењивање треба да буде део укупног процеса оцењивања.

Сумативним оцењивањем вреднује се резултат учења. Овакво оцењивање спроводи се периодично, на крају појединих делова програма и по завршетку читавог програма. Оријентисано на прошлост, оно сумира постигнућа до тренутка оцењивања. Сумативним оцењивањем наставник ће утврдити да ли је ученик постигао предвиђене резултате, то јест исходе учења.

-Математика-

I разред

Предмет: Математика
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења Математике је да ученик, усвајајући математичке концепте, знања, вештине и основе дедуктивног закључивања, развије апстрактно и критичко мишљење, способност комуникације математичким језиком и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Исходи (може се урадити одабир исхода):

- користи логичке и скуповне операције;
- користи функције и њихова својства;
- примени једноставна правила комбинаторике за пребројавање коначних скупова;
- користи, приказује на бројевној правој и пореди природне, целе, рационалне и реалне бројеве;
- преведе рационалне бројеве из једног записа у други;

- на основу реалног проблема састави и израчуна вредност бројевног израза (са или без калкулатора), процени вредност једноставнијих израза и тумачи резултат;
- примени пропорцију и процентни рачун у реалном контексту;
- примени својства троуглова, четвороуглова и кругова, укључујући и примену у реалном контексту;
- примени подударност у равни (симетрије, транслација, ротација);
- примени ставове подударности у једноставнијим доказима;
- трансформише целе и рационалне алгебарске изразе;
- реши линеарне једначине и неједначине;
- графички представи линеарну функцију и анализира њен график;
- реши проблем који се своди на линеарну једначину или систем линеарних једначина;
- примени сличност у равни;
- одреди вредности тригонометријских функција углова од 30°, 45° и 60°;
- примени тригонометрију правоуглог троугла у реалним ситуацијама уз коришћење калкулатора.

Наставна тема/садржај	**Број часова**	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Логика и скупови	8	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Метода усменог излагања Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода илустративних радова Метода писмених и графичких радова	Контролне вежбе Писмени задаци Домаћи задаци
Реални бројеви	5	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Метода усменог излагања Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода писмених радова	Контролне вежбе Писмени задаци Домаћи задаци Тестови
Пропорционалност	5	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Метода усменог излагања Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода писмених и графичких радова	Контролне вежбе Писмени задаци Домаћи задаци Тестови
Подударност	10	Фронтални облик Индивидуални	Метода усменог излагања	Контролне вежбе Писмени задаци

		Групни Рад у пару	Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода илустративних радова Метода писмених и графичких радова	Домаћи задаци
Рационални алгебарски изрази	12	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Метода усменог излагања Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода писмених радова	Контролне вежбе Писмени задаци Домаћи задаци Тестови
Линеарне једначине, неједначине и системи	10	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Метода усменог излагања Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода илустративних радова Метода писмених и графичких радова	Контролне вежбе Писмени задаци Домаћи задаци Тестови
Сличност	6	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Метода усменог излагања Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода илустративних радова Метода писмених и графичких радова	Контролне вежбе Писмени задаци Домаћи задаци Тестови
Тригонометрија правоуглог троугла	6	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Метода усменог излагања Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода илустративних радова Метода писмених и графичких радова	Контролне вежбе Писмени задаци Домаћи задаци Тестови
Писмени задаци са исправкама	8	Индивидуални	Метода писмених радова	

Корелација: Физика, Информатика, Историја

Уџбеник:Математика 1, уџбеник са збирком задатака, Клет, аутор Небојша Икодиновић

Додатна литература: Математика 12 - Збирка решених задатака за 1. и 2. разред средње школе, Круг, Аутори: Милорад Јоковић и Иванка Томић

Праћене и вредновање наставе и учења: На почетку године ученици ће имати иницијално тестирање. Постигнућа ученика наставник ће пратити и проценити на основу активности на часу, учествовања у разговору и дискусији, самосталаног рада, рада у групи, тестова, писмених задатака. Ученици ће процењивати сопствени напредак у учењу. У процесу праћења и вредновања значајну улогу имају редовни домаћи задаци које наставник повремено проверава, анализа задатака које ученици нису умели да реше, педагошка мотивација ученика који редовно раде домаће задатке. На овај начин наставник стиче бољи увид у степен остварености исхода, као и развој и напредовање ученика.

Остваривањем исхода, ученици усвајају основне математичке концепте, овладавају основним математичким процесима и вештинама, оспособљавају се за примену математичких знања и вештина и комуникацију математичким језиком. Кроз исходе се омогућава остваривање и међупредметних компетенција као што су комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња и компетенција за целоживотно учење.

II разред

Предмет: Математика
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења Математике је да ученик, усвајајући математичке концепте, знања, вештине и основе дедуктивног закључивања, развије апстрактно и критичко мишљење, способност комуникације математичким језиком и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Исходи (може се урадити одабир исхода):

- трансформише и израчуна вредност једноставних израза са степенима користећи својства операција и функција, по потреби користећи калкулатор;
- скицира график степене функције;
- реши једноставан проблем који се своди на квадратне једначине са реалним решењима и неједначине;
- скицира и тумачи график квадратне функције;
- израчуна вредност тригонометријске функције, по потреби користећи калкулатор;
- примени адиционе формуле;
- скицира графике основних тригонометријских функција.

Наставна тема/садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Степеновање и кореновање	16	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Метода усменог излагања Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода писмених радова	Контролне вежбе Писмени задаци Домаћи задаци Тестови
Квадратна једначина и квадратна функција	22	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Метода усменог излагања Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода илустративних радова Метода писмених и графичких радова	Контролне вежбе Писмени задаци Домаћи задаци Тестови
Тригонометријске функције	24	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Метода усменог излагања Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода илустративних радова Метода писмених и графичких радова	Контролне вежбе Писмени задаци Домаћи задаци Тестови
Писмени задаци са исправкама	8	Индивидуални	Метода писмених радова	

Корелација: Информатика, Историја

Уџбеник: Математика 2, уџбеник са збирком задатака, Клет, аутор Небојша Икодиновић

Додатна литература: Математика 12 - Збирка решених задатака за 1. и 2. разред средње школе, Круг, Аутори: Милорад Јоковић и Иванка Томић

Праћење и вредновање наставе и учења: На почетку године ученици ће имати иницијално тестирање. Постигнућа ученика наставник ће пратити и проценити на основу активности на часу, учествовања у разговору и дискусији, самосталаног рада, рада у групи, тестова, писмених задатака. Ученици ће процењивати сопствени напредак у учењу. У процесу праћења и вредновања значајну улогу имају редовни домаћи задаци које наставник повремено проверава, анализа задатака које ученици нису умели да реше, педагошка мотивација ученика који редовно раде домаће задатке. На овај начин

наставник стиче бољи увид у степен остварености исхода, као и развој и напредовање ученика.

Остваривањем исхода, ученици усвајају основне математичке концепте, овладавају основним математичким процесима и вештинама, оспособљавају се за примену математичких знања и вештина и комуникацију математичким језиком. Кроз исходе се омогућава остваривање и међупредметних компетенција као што су комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња и компетенција за целоживотно учење.

III разред

Предмет: Математика
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења Математике је да ученик, усвајајући математичке концепте, знања, вештине и основе дедуктивног закључивања, развије апстрактно и критичко мишљење, способност комуникације математичким језиком и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Исходи (може се урадити одабир исхода):

- израчуна површину и запремину праве призме, пирамиде, правог ваљка, праве купе и лопте, и примени их у једноставним ситуацијама;
- израчуна вредност експоненцијалне и логаритамске функције, по потреби користећи калкулатор;
- реши једноставне експоненцијалне и логаритамске једначине;
- примени Гаусов поступак за решавање система линеарних једначина;
- реши једноставан проблем који се своди на систем линеарних једначина;
- реши једноставне проблеме међусобних односа тачака и правих у координатној равни;
- реши једноставне проблеме користећи једначине праве и кружнице;
- примени услов додира и одреди једначину тангенте кружнице;
- примени аритметички и геометријски низ у једноставним ситуацијама

Наставна тема/садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Стереометрија	18	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Метода усменог излагања Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода илустративних радова Метода писмених и	Контролне вежбе Писмени задаци Домаћи задаци

			графичких радова	
Експоненцијална и логаритамска функција	10	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Метода усменог излагања Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода илустративних радова Метода писмених и графичких радова	Контролне вежбе Писмени задаци Домаћи задаци Тестови
Системи линеарних једначина	6	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Метода усменог излагања Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода писмених и графичких радова	Контролне вежбе Писмени задаци Домаћи задаци Тестови
Аналитичка геометрија у равни	20	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Метода усменог излагања Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода илустративних радова Метода писмених и графичких радова	Контролне вежбе Писмени задаци Домаћи задаци
Низови	8	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Метода усменог излагања Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода писмених радова	Контролне вежбе Писмени задаци Домаћи задаци Тестови
Писмени задаци са исправкама	8	Индивидуални	Метода писмених радова	

Корелација: Информатика, Историја

Уџбеник: Математика за 3. разред гимназије, ЗУНС 2010, Аутори: Градимир Војводић, Ђура Паунић, Ратко Тошић

Додатна литература: Математика 34 - Збирка решених задатака за 3. и 4. разред средње школе, Круг, Аутори: Милорад Јоковић и Иванка Томић

IV разред

Предмет: Математика
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 66 часова

Циљ: Циљ учења Математике је да ученик, усвајајући математичке концепте, знања, вештине и основе дедуктивног закључивања, развије апстрактно и критичко мишљење, способност комуникације математичким језиком и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Исходи (може се урадити одабир исхода):

- израчуна једноставне граничне вредности функција;
- користи основна својства функција (домен, периодичност, парност, монотоност, нуле и знак...);
- израчуна извод једноставних функција применом правила диференцирања;
- испита ток и скицира график једноставне функције;
- примени елементе комбинаторике у једноставним реалним ситуацијама;
- примени биномни образац на решавање једноставнијих проблема;
- одреди вероватноћу једноставнијег случајног догађаја;
- одреди очекивану вредност и дисперзију дискретне случајне величине;
- изврши мање статистичко истраживање, обради резултате, прикаже их и интерпретира.

Наставна тема/садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Функције	18	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Метода усменог излагања Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода илустративних радова Метода писмених и графичких радова	Контролне вежбе Писмени задаци Домаћи задаци Тестови
Извод функције	18	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Метода усменог излагања Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода илустративних радова Метода писмених и	Контролне вежбе Писмени задаци Домаћи задаци Тестови

			графичких радова	
Комбинаторика	10	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Метода усменог излагања Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода писмених радова	Контролне вежбе Писмени задаци Домаћи задаци Тестови
Вероватноћа и статистика	12	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Метода усменог излагања Метода разговора Метода демонстрације Метода рада са текстом Метода илустративних радова Метода писмених и графичких радова	Контролне вежбе Писмени задаци Домаћи задаци
Писмени задаци са исправкама	8	Индивидуални	Метода писмених радова	

Корелација: Информатика, Филозофија

Уџбеник:Математика за 4. разред гимназије, ЗУНС 2010, Аутори: Загорка Лозанов Црвенковић, Ендре Пап

Додатна литература: Математика 34 - Збирка решених задатака за 3. и 4. разред средње школе, Круг, Аутори: Милорад Јоковић и Иванка Томић

-Физика-

I разред

Предмет: Физика
Недељни и годишњи фонд: 1 час / 35 часова

Циљ: Циљ учења физике јесте стицање елементарне функционалне писмености (природно-научне и техничке) и знања о основним физичким законима који описују појаве у природи и својства звука, оспособљавање ученика за примену знања у струци и свакодневном животу, стицање радних навика, одговорности и вештина за самосталан и за тимски рад као и формирање основе за даље образовање.

Исходи:

- користи научни језик физике за описивање физичких појава;
- објасни значај и улогу експеримента и теорије у описивању физичких
- процеса и појава, самостално припреми једноставнији пројекат и изведе одговарајуће физичко истраживање;

- описује енергијске трансформације код хармонијских, пригушених и принудних осцилација;
- разуме појам механичке резонанције, услове њеног настајања и примену;
- опише и објасни звучне таласе и њихове карактеристичне величине;
- примењује законе одбијања и преламања звука;
- разликује звук, ултразвук и инфразвук и познаје њихову примену;
- разликује карактеристике звука (висина, јачина, боја), познаје штетан утицај буке и мере заштите;
- компетентан је да користи мерне јединице и дигиталне технологије за мерење јачине и снаге звука;
- уочава положај извора звука и удаљеност извора звука од пријемника и процењује начин простирања звука;
- процењује оптимална акустичка својства просторија (запремина, облик просторије, време реверберације). Акустичко обликовање;
- процењује и адаптира различите инструменте на основу њихових карактеристика;
- примењује стечена знања и повезује звучне појаве са уметничким извођењем на инструментима;

Наставна тема/садржај	**Број часова**	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
1. **Физичке основе акустике** Хармонијске осцилације (примери). Пригушене осцилације. Принудне осцилације, резонанција. Звук – механички талас. Величине којима се описује таласно кретање и везе међу њима. Брзина звука у различитим срединама, фреквенција и таласна дужина. Опсег фреквенција звука. Инфразвук и ултразвук. Висина тона (праг чујности), јачина тона (акустички притисак, праг бола), боја тона. Мерне јединице, мерење јачине звука и снаге звучних извора. Људско ухо и субјективни осећај јачине звука. Осциловање ваздушног стуба (отвореног на једном или на оба краја). Резонанција код звука. Резонатори. Извори звука. Одређивање положаја и удаљености извора звука од пријемника. Правац и смер простирања звука од извора.	15	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Метода демонстрације Метода практичних радова	Усмено излагање Тестови Провере знања Пројекат

Демонстрациони огледи: – Осциловање звучне виљушке жице(причвршћене на једном или на оба краја),штапова, плоче и мембране. – Осциловање различитих тела(жица, шипки, плоча, мембрана).Осцилације ваздушних стубова. – Својства звучних извора(монокорд, Звучне виљушке, музички инструменти...) – Звучна резонанција(звучна виљушка и мензура).				
2. Музички инструменти и тонови Музичка скала тонова и музички интервали(односи).Темперирана скала. Начини побуђивања осцилација и њихово појачавање код различитих типова инструмената. Квалитет звука .Шум и тон. Основни тон и виши хармоници. Прост и сложен тон. Спектралне карактеристике звука. *Демонстрациони огледи*: – Начин рада метронома. – Побуђивање осциловања код жичаних, дувачких инструмената и удараљки.	10	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Метода демонстрације Метода практичних радова	Усмено излагање Тестови Провере знања Пројекат
3.Акустика просторија Звучни таласи у просторијама. Апсорпција звука, одбијање звука. Реверберација. Бојење звука(ехо). Глува соба; удари или избијања. Оптималне акустичке особине просторија (запремина, облик просторије, време реверберације). Акустичко обликовање (распоред рефлективних и апсорптивних површина). Постављање звучника. Заштита од буке	10	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Метода демонстрације Метода практичних радова	Усмено излагање Тестови Провере знања Пројекат

Корелација: математика, информатика, биологија

Уџбеник: не постоји уџбеник прописан од стране Министарства просвете

Додатна литература: уџбеници за трећу годину гимназије, интернет

Праћење и вредновање наставе и учења: У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се остварени ниво постигнућа и напредовање током процеса учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је да буде усклађено са принципима оцењивања (Правилник о оцењивању у средњој школи).

-Информатика-

I разред

Предмет: Информатика
Недељни и одишњи фонд: 1 час / 35 часова

Циљ: Циљ учења Информатике је стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за даље школовање, живот и рад у савременом друштву. Ученик развија способност апстрактног и критичног мишљења о аутоматизацији послова уз помоћ информационо-комуникационих технологија и развија способност ефективног коришћења технологије на рационалан, етичан и безбедан начин.

Исходи (по завршетку разреда ученик ће бити способан да):

- објасни улогу ИКТ у свакодневном животу;
- разуме изазове коришћења савремених технологија на одговоран и безбедан начин;
- илуструје на примерима основне појмове информатике и рачунарства (појам информација и податак);
- наведе основне области информатике и рачунарства;
- опише најважније догађаје у развоју ИКТ;
- направи паралелу између развоја људског друштва и развоја информационо-комуникационих технологија;
- безбедно користи дигиталне уређаје;
- разликује и користи сервисе Интернета;
- приступа Интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај;
- класификује информације са интернета и процењује њихов квалитет и поузданост;
- спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на Интернету,
- познаје карактеристике различитих бројевних система;
- преводи број из једног у други бројевни систем;
- изводи основне рачунске операције у различитим бројевним системима;
- користи јединице за мерење количине података;

- објасни начин дигиталног записа података и бинарног записа природних бројева;
- уочава разлику између хардвера и софтвера;
- наводи основне карактеристике компонената дигиталног уређаја и њихову улогу;
- разликује системски од апликативног софтвера;
- објасни шта је оперативни систем и која је његова улога;
- познаје основне типове апликативног софтвера;
- разликује појмове и типове лиценци софтвера и садржаја који се деле;
- разликује основе елементе графичког корисничког интерфејса;
- прилагоди радно окружење кроз основна подешавања;
- инсталира и деинсталира корисничке програме;
- сачува, модификује и организује податке;
- разликује најчешће коришћене типове датотека;
- подеси радно окружење текст процесора;
- промени језик тастатуре;
- примени правила слепог куцања;
- врши премештање садржаја између више отворених докумената;
- ефикасно и тачно уноси и уређује неформатиран текст;
- примењује основне елементе форматирања и структуирања текста;
- уређује на елементарном нивоу текст применом нотација за обележавање;
- постави напредне текстуалне и нетекстуалне елементе у креирани документ;
- познаје основне параметре стилизовања текста на нивоу карактера, параграфа и страница;
- користи и креира именоване стилове и модификује их;
- користи елементе у тексту који се аутоматски ажурирају;
- структуира текст и аутоматски генерише садржај;
- познаје структуру, правила и формат која се примењују у форматирању докумената;
- припрема документ за штампу и одштампа га;
- уређује и приказује слајд презентације;
- примењује правила за израду добре презентације;
- уређује дизајн позадине и „мастер“ слајда у презентацији;
- додаје елементе анимације и интерактивности у презентацију;
- користи функционалности намењене сарадничком раду;
- припрема документ за штампу и одштампа га;

Наставна тема/садржај	**Број часова**	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
ИНФОРМАЦИОНО - КОМУНИКАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ ИКТ у свакодневном окружењу Основни појмови	6	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Метода демонстрације Метода практичних радова	Усмено излагање Тестови Провере знања Пројекат

Развој ИКТ Друштвени аспекти ИКТ Глобална мрежа (интернет). Сервиси интернета Лепо понашање, право и етика на интернету. Безбедност и приватност на интернету.				
ПРЕДСТАВЉАЊЕ ПОДАТКА НА РАЧУНАРУ Бројевни системи – врсте, карактеристике, превођење. Бројевни системи – основне рачунске операције. Кодирање информација. Кодирање карактера, кодне схеме. Јединице за мерење количине информација. Дигитални рачунари и дигитални запис података (текста, растерске и векторске слике, звука, видеа). Начини приказивања/представљања података и дигиталног записа.	5			
АРХИТЕКТУРА РАЧУНАРСКОГ СИСТЕМА И ПРОГРАМСКА ПОДРШКА Структура и принцип рада рачунара. Врсте меморије рачунара. Процесор. Матична плоча. Магистрала. Улазно-излазни уређаји. Утицај компоненти на перформансе рачунара. Апликативни софтвер. Системски софтвер. Оперативни систем. Верзије и модификације програма. Дистрибуција програмских производа Заштита права на	6			

интелектуалну својину.				
ОРГАНИЗАЦИЈА ПОДАТАКА И ПРИЛАГОЂАВАЊЕ РАДНОГ ОКРУЖЕЊА Елементи графичко-корисничког интерфејса и интеракција са њима Подешавања оперативног система Инсталирање и уклањање програма (апликативних програма, драјвера). Рад са документима и системом датотека. Средства и методе заштите рачунара и информација.	4			
РАД СА ПРОГРАМИМА ЗА ОБРАДУ ТЕКСТА Радно окружење текст-процесора. Једноставнија подешавања радног окружења. Подешавање и промена језика тастатуре („писма“). Правила слепог куцања. Операције са документима (креирање, отварање, чување, затварање). Унос текста и његово једноставно уређивање Уређивање текста Уметање у текст (специјалних симбола, датума и времена, текстуалних ефеката). Уметање и позиционирање нетекстуалних објеката Уметање табеле у текст. Нумерација страница. Заглавље, подножје, фуснота. Коришћење и израда стилова, генерисање садржаја и индекса појмова. Примери структуре типичних докумената (биографије, молбе, огласи, реферати, матурски радови и сл). Конвертовање у PDF.	10			

Штампање докумената.				
РАД СА ПРОГРАМИМА ЗА ИЗРАДУ СЛАЈД ПРЕЗЕНТАЦИЈА Презентације и њихова примена (правила добре презентације, етапе у изради презентација). Подешавање радног окружења програма за израду слајд-презентација. Додавање и форматирање текстуалних и нетекстуалних објеката (графички, звучни, видео, ...). Анимација објеката слајда и прелаза између слајдова. Интерактивна презентација (хипервезе, акциона дугмад). Дизајн позадине и „мастер“ слајда. Приказ презентације. Штампање презентације.	4			

Корелација: Физика, Математика, Енглески језик

Уџбеник: /

Праћење и вредновање наставе и учења: У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се остварени ниво постигнућа и напредовање током процеса учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је да буде усклађено са принципима оцењивања (Правилник о оцењивању у средњој школи).

II разред

Предмет: Информатика
Недељни и одишњи фонд: 1 час / 35 часова

Циљ: Циљ учења Информатике је стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за даље школовање, живот и рад у савременом друштву. Ученик развија способност апстрактног и критичног мишљења о аутоматизацији послова уз помоћ информационо-комуникационих технологија и развија способност ефективног коришћења технологије на рационалан, етичан и безбедан начин.

Исходи (по завршетку разреда ученик ће бити способан да):

- објасни природу звука;
- наведе основне компоненте хардвера за рад са музиком;

- користи софтверске алате за рад са музиком;
- разликује основне елементе табеле;
- разлику је типове података;
- унесе и мења податке у табеле;
- манипулише елементима табеле;
- користи формуле за израчунавање статистика;
- користи апсолутно и релативно адресирање;
- врши основно форматирање табеле;
- сортира и филтрира податке по задатом критеријуму;
- примењује условно форматирање;
- представи визуелно податке на одговарајући начин;
- форматира табеле и одштампа их;
- објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја;
- креира растерску слику у изабраном програму;
- креира векторску слику у изабраном програму;
- користи алате за уређивање и трансформацију слике;
- оптимизује креирану слику за приказ на различитим медијима;
- одабере одговарајући формат записа слика;

Наставна тема/садржај	**Број часова**	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
ИНФОРМАТИКА У МУЗИЦИ Примена рачунара у процесу учења музике - Основна својства звука; - Формати звучних записа и њихова конверзија. Хардвер за рад са музиком - Музичке картице, микрофони, MIDI клавијатура /електрични клавир, звучници/ слушалице; - Инсталирање хардвера. Софтверски алати за рад са музиком.	5	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Метода демонстрације Метода практичних радова	Усмено излагање Тестови Провере знања Пројекат
ПРОГРАМИ ЗА ТАБЕЛАРНА ИЗРАЧУНАВАЊА Основни појмови Основни појмови о програмима за рад са табелама (структура документа, формати датотека). Подешавање радног окружења	17			

Уношење различитих типова података у табелу (појединачни садржаји ћелија и аутоматске попуне). Подешавање димензија, премештање, фиксирање и сакривање редова и колона. Примена основних аритметичких операција и уграђених функција за креирање формула. Форматирање ћелија Копирање формула, релативно и апсолутно референцирање ћелија. Сортирање и филтрирање. Условно форматирање табела. Намена различитих типова графикона, приказивање података из табеле помоћу графикона. Припрема документа за штампање.				
РАЧУНАРСКА ГРАФИКА Карактеристике рачунарске графике (пиксел, резолуција, *RGB* и *CMYK* модели приказа боја, растерска и векторска графика). Рад у програму за растерску графику. Рад у програму за векторску графику.	17			

Корелација: Математика, Енглески језик

Уџбеник: /

Праћење и вредновање наставе и учења: У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се остварени ниво постигнућа и напредовање током процеса учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је да буде усклађено са принципима оцењивања (Правилник о оцењивању у средњој школи).

III разред

Предмет: Информатика
Недељни и одишњи фонд: 1 час / 35 часова

Циљ: Циљ учења Информатике је стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за даље школовање, живот и рад у савременом друштву. Ученик развија способност апстрактног и критичног мишљења о аутоматизацији послова уз помоћ информационо-комуникационих технологија и развија способност ефективног коришћења технологије на рационалан, етичан и безбедан начин.

Исходи (по завршетку разреда ученик ће бити способан да):

- унесе и едитује нотни запис;
- врши основне манипулације над нотним записом;
- разликује формате звучног записа и прави поделу на компримоване и некомпримоване;
- врши основне манипулације над звучним записом;
- врши конверзију између различитих формата звучних записа;

Наставна тема/садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
УНОШЕЊЕ И ЕДИТОВАЊЕ НОТНОГ ЗАПИСА СА ТАСТАТУРЕ Упознавање програма и подешавање радне површине. Форматирање документа – партитуре (рад на документу): одабир инструмената, уношење и уређивање нота, метрономске ознаке и темпо, одређивање или промена такта, кључа и тоналитета. Триоле и друге неправилне нотне групе, артикулација, динамика, транспозиција. Уношење текста и графике (уређивање текста, симбола, инструмената, акорда). Издвајање или додавање штима у партитури. Репродукција (Play) и њено подешавање: Mixer, Volume, Tempo; Скенирање партитура и њихов унос у Musescore; Употреба MIDI клавијатуре. Употреба микрофона. Снимање штима као аудио и MIDI снимка.	15	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Метода демонстрације Метода практичних радова	Усмено излагање Тестови Провере знања Пројекат

Увоз датотека прављених у другим програмима за нотацију (нпр. Sibelius,Finale,...). Штампање штимова и партитура.				
ЕКСПЕРИМЕНТИ СА ЗВУКОМ Физичке карактеристике звука. Појам дигитализације звука. Процес производње звука код музичких картица. Звук музичких синтисајзера – MIDI запис (*.mid, *.kar, итд.). Формати за чување звучних записа у рачунарима. MIDI формат и MIDI језик. Разлика између wav и MIDI формата. Конверзија између различитих формата звучних записа. Дигитална обрада звука: - Концепт DAW програма; - Снимање и обрада звука; - Аудио ефекти; - Примена виртуелних инструмената; - Примена пакета звукова (Sample packs).	20			

Корелација: Математика, Енглески језик. Психологија.

Уџбеник: /

Праћење и вредновање наставе и учења: У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се остварени ниво постигнућа и напредовање током процеса учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је да буде усклађено са принципима оцењивања (Правилник о оцењивању у средњој школи).

IV разред

Предмет: Информатика
Недељни и одишњи фонд: 1 час / 3 часова

Циљ: Циљ учења Информатике је стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за даље школовање, живот и рад у савременом друштву. Ученик развија способност апстрактног и критичног мишљења о аутоматизацији послова уз помоћ информационо-комуникационих технологија и развија способност ефективног коришћења технологије на рационалан, етичан и безбедан начин.

Исходи (по завршетку разреда ученик ће бити способан да):

- разликује формате видео записа;
- врши основне манипулације са видео записом;
- врши конверзију између различитих формата видео записа;
- креира видео клип са импортованим мултимедијалним материјалом;
- креира видео клип за веб и поставља на веб страницу;
- креира једноставни веб-сајт на основу готових веб решења;
- креира статичку веб-страну коришћењем *HTML*-а;
- стилизује веб-страну коришћењем *CSS*-а.

Наставна тема/садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
РАД СА ВИДЕО ЗАПИСОМ Манипулација са видео записом у одабраном програму: - пребацивање видео материјала на рачунар; - покретање и радни прозор програма за обраду видео записа; - увоз материјала и креирање пројекта; - чување видео записа на рачунару. Монтажа говора и музике у видео запису. Конверзија видео формата. Креирање видео клипова за веб странице. Постављање (*Upload*) видео клипова на веб страницу.	8	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Метода демонстрације Метода практичних радова	Усмено излагање Тестови Провере знања Пројекат
ГОТОВА ВЕБ ДИЗАЈН РЕШЕЊА Готова веб дизајн решења (*WordPress, Weebly, Wix*…). Блог, вики, електронски портфолио.	5			

ВЕБ ДИЗАЈН Универзални принципи Веб дизајна. Основе *HTML*-а, основни елементи и атрибути. Стилови (*CSS*), основни селектори, својства и вредности.	18			

Корелација: Математика, Енглески језик. Филозофија.

Уџбеник: /

Праћење и вредновање наставе и учења: У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се остварени ниво постигнућа и напредовање током процеса учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је да буде усклађено са принципима оцењивања (Правилник о оцењивању у средњој школи).

-Психологија-

III разред

Предмет: Психологија
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења Психологије је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће му омогућити да боље разуме сложеност, разноврсност и развојне аспекте психичког функционисања људи у био-социо-културном контексту, посебно функционисање стваралачке личности, да повећа капацитет суочавања са изазовима адолесцентског доба и преузме одговорност за очување менталног здравља, функционисање у заједници и наставак школовања.

Исходи (по завршетку разреда ученик ће бити способан да):

- правилно користи основне појмове који се односе на сазнајне, емоционалне и мотивационе аспекте личности;
- прави везу између психологије као науке и других наука, уметности и културе;
- препозна различите области примене психолошких сазнања као и животне ситуације у којима се људи обраћају психологу за помоћ;
- на датом примеру психолошког истраживања одреди које су методе и технике коришћене;
- разликује научни од лаичког приступа психолошким питањима и критички се односи према текстовима и псеудотестовима у медијима;

- психички живот особе посматра као целину међусобно повезаних процеса, особина и стања чији се развој одвија током целог живота и као јединство психичког и телесног функционисања;
- аргументовано дискутује о утицају наслеђа, средине и личне активности на развој личности;
- опише контекст настанка најважнијих теорија личности, њихове основне карактеристике, представнике и утицај;
- користећи стечена психолошка сазнања препознаје емоције и мотиве сопственог понашања, понашања других и ликова из књижевности и филмова;
- у учењу и вежбању користи стратегије и технике успешног учења и памћења;
- препозна узроке фрустрација и унутрашњих конфликата, искаже преференцију ка њиховом конструктивном решавању и на примерима препозна механизме одбране;
- наведе карактеристичне црте стваралачке личности и улогу интризичке мотивације за бављење музиком;
- опише најважније психолошке карактеристике адолесцентског доба, препозна и критички се односи према најчешћим проблемима и ризичним понашањима адолесцената;
- аргументује значај очувања менталног здравља, превенције менталних поремећаја и показује позитивни став према здравим стиловима живљења;
- разликује облике и врсте социјалног учења на примерима;
- уважава различитост међу људима, родну равноправност, поштује људска права и изражава негативан став према било ком облику насиља;
- разликује основне врсте менталних поремећаја и описује карактеристике најчешћих менталних поремећаја адолесцената;
- у комуникацији узима у обзир могућност грешака при опажању других људи и тиме предупређује могуће конфликте;
- наведе примере просоцијалног, асертивног понашања и алтруизма из свог искуства и понашања других људи;
- препозна и критички разматра примере предрасуда, стереотипа, дискриминације и конформизма;
- наведе примере и карактеристике различитих група, групних односа и типова руковођења, примењује правила сарадње у тимском раду поштујући различитост чланова;
- препозна и критички разматра примере употребе и злоупотребе психологије у медијима, политици, маркетингу и на друштвеним мрежама;
- примењује знања из опште психологије опажање на област опажања музике;
- наведе структуру музичке способности и препозна различите приступе у њеном мерењу;
- аргументовано дискутује о улози генетских и срединских фактора у развоју музичких способности;
- наведе фазе стваралачког мишљења и поткрепи их примерима;
- разликује продуктивне и непродуктивне начине превладавања страха од јавног наступа;
- опише утицај музике на људе и сложеност комуникације између уметника и публике;
- у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин.

Наставна тема/садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Психологија као наука и пракса: Предмет и дисциплине психологије. Психологија и друге науке, уметност и култура. Методе и технике психолошких истраживања. Употреба и злоупотреба психологије.	10	Фронтални Групни Индивидуални	Монолошка Дијалошка (дебата, дискусија) Рад на тексту Демонстративна Радионица	Усмено излагање Дискусија на часу Проблемски задаци
Личност као јединство психолошких процеса, особина и стања: **Личност -** Појам и структура, темперамент, идентитет. Теорије личности. **Особине, процеси и стања -** Сазнајни аспект: пажња, опажање, учење, памћење и заборављање, мишљење, интелигенција. Емоционални аспект: осећања. Мотивациони аспект: мотиви, вредности, ставови и интересовања. Измењена стања свести. **Развој -** Органске основе психичког живота. Чиниоци развоја: наслеђе, лична активност и друштвени чиниоци. Развој сазнајног, емоционалног и мотивационог аспекта личности. Карактеристике адолесцентског периода у развоју личности. **Ментално здравље** - Појам и значај. Фрустрације и конфликти. Одбрамбени механизми. Стрес и механизми превладавања. Ментални поремећаји – појам, узроци, врсте и облици помоћи. Психолошки проблеми адолесцената. Превенција.	40	Фронтални Групни Рад у паровима Индивидуални	Монолошка Дијалошка (дебата, дискусија) Рад на тексту Демонстративна Радионица Истраживачки рад	Усмено излагање Дискусија на часу Објективни тестови знања Проблемски задаци Есеји Истраживачки радови Дебате
Особа у социјалној интеракцији: **Социјализација -** Појам, функција и фактори. Облици и врсте социјалног учења. Социјалне вештине. Социјални живот адолесцента. Просоцијално и асоцијално понашање.	10	Фронтални Групни Рад у паровима Индивидуални	Монолошка Дијалошка (дебата, дискусија) Рад на тексту Демонстративна Радионица Истраживачки рад	Усмено излагање Дискусија на часу Објективни тестови знања Проблемски задаци Есеји Истраживачки радови

Комуникација - Вербална и невербална комуникација. Услови успешне комуникације. Социјална перцепција и грешке у опажању особа. Интерперсонални конфликти и њихово решавање. Емпатија. Асертивност. **Друштвене групе -** Појам и врсте. Динамика групе. Односи у групи. Конформизам. Одупирање групном притиску. Руковођење групом. Стереотипи, предрасуде, дискриминација. Људи у маси.				Дебате
Психологија музике: Стваралачка личност - Карактеристике стваралачке личности: способности, особине личности и мотивација. Музичке способности, развој, структура и мерење. Музичко извођење - вежбање, читање с листа, трема. **Стваралачко мишљење -** Појам, критеријуми стваралаштва и фазе стваралачког мишљења. **Опажање музике и реаговање на музику** Комуникација у уметности. Уметник и публика. Музикотерапија.	10	Фронтални Групни Рад у паровима Индивидуални	Монолошка Дијалошка (дебата, дискусија) Рад на тексту Демонстративна Радионица Истраживачки рад	Усмено излагање Дискусија на часу Проблемски задаци Есеји

Корелација: Могуће је остварити корелацију са градивом наставних предмета Социологија, Филозофија, Историја са историјом културе и цивилизације, Грађанско васпитање, Српски језик и књижевност, Рачунарство и информатика, Физика, Солфеђо, Музички облици и Историја музике.

Уџбеник: Др. С. Хрњица, др. В. Панић, др. К. Радош и И. Крешић: ***Психологија за II и III разред средњих уметничких школа***, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997.
Додатна литература: Биљана Милојевић Апостоловић: ***Психологија – уџбеник психологије за II разред гимназије и II и III разред подручја рада економија, право и администрација***, Логос, Београд, 2015.
З. Павловић, О. Тошковић, А. Алтарас Димитријевић,З. Јолић Марјановић: ***Психологија- за II разред гимназије и трећи разред подручја рада економија ,право и адиминистрација***, Уџбеник у електронском облику, Едука, 2019

Праћење и вредновање наставе и учења: У настави оријентисаној на достизање исхода прате се и вреднују не само продукти учења већ и сам процес учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое циљева учења и начине оцењивања.

Ниво циља учења	**Одговарајући начин оцењивања**
- Памтити (навести, препознати, идентификовати...)	Задаци са допуњавањем кратких одговора, задаци вишеструког избора.
- Разумети (навести пример, упоредити, објаснити, препричати...)	Дискусија на часу, проблемски задаци, есеји.
- Применити (употребити, спровести, демонстрирати...)	Увежбавање, играње улога, проблемски задаци, симулације.
- Анализирати (систематизовати, приписати, разликовати...)	Истраживачки радови, есеји, решавање проблема
- Евалуирати (проценити, критиковати, проверити...)	Дебате, есеји, критички прикази, проблемски задаци.
- Креирати (поставити хипотезу, конструисати, планирати...)	Експерименти, истраживачки радови, активности у одељењу или заједници које ће осмислити ученици

Исто тако, потребно је ускладити оцењивање са његовом сврхом.

Сврха оцењивања	**Могућа средства оцењивања**
- Оцењивање наученог (сумативно)	Тестови, извештаји, усмене провере знања, есеји.
- Оцењивање за учење (формативно)	Посматрање, давање конструктивне повратне информације, дијагностички тестови, дневници рада, самоевалуација, вршњачко оцењивање.

Како међу исходима има и оних који се односе на комуникацију, сарадњу, аргументовање, што доприноси развоју међупредметних компетенција, важно је да се и тај аспект ученичких активности прати и вреднује. Тако су сваки час и сваки садржај прилика да се ученику да повратна информација и оцена. Ученике треба подстицати и оспособљавати да уз одговарајућу аргументацију сами процењују сопствени напредак у достизању исхода, као и напредак других ученика у одељењу. Тиме праћење и вредновање постају саставни део процеса учења.

-Филозофија-

IV разред

Предмет: филозофија
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 66 часова

Циљ: настава филозофије има за циљ да код ученика развије свест о потреби да активно обликују свој и одговорно учествују у јавном животу хумано и демократски оријентисаног друштва, оспособљавајући их да независно критички мисле и просуђују, формирају сопствени поглед на свет који је осетљив на културни контекст, и да се у својим делима и поступцима руководе вредностима истине, добра, правде и лепоте чији смисао и значај откривају у процесу овладавања знањима и вештинама својственим филозофски култивисаној мисли. Такође, ученици треба да разумеју филозофска питања умеју да их формулишу и упореде одговоре. Да могу да прате развој филозофских идеја кроз историју, да их разумеју и примене на актуелну стварност; да оспособи ученике да критички мисле и формирају свој поглед на свет; да развије интелектуалну радозналост и способност одговорног и рационалног одлучивања.

Исходи:

- одреди појам и предмет филозофије
- наведе филозофске дисциплине и разликује правце унутар дисциплина
- разликује песничко-митолошке визије о настанку света од појмовног мишљења
- објасни појмове почела (архе-а) и да упореди различита схватања овог појма код претскократских мислиоца
- опише садржај појмова логос, физис, космос
- разликује супротности: једно - мноштво, кретање - мировање, коначно - бесконачно, променљиво - непроменљиво
- примењује неку од Сократових метода (мајеутика, ирониja, индукција)
- издвоји главне оптужбе против Сократа
- објасни Платонову теорију идеја преко „Мита о пећини“ из дијалога „Држава“
- наведе врсте владавине према Платоновом учењу и опише његову визију идеалне државе
- примени Аристотелову теорију о четири узрока на конкретне предмете
- да успостави узајамни однос среће, материјалних добара, мудрости и других врлина упореди средњовековну и античку филозофију
- повезује вредности античког периода са ренесансом. Препознаје садржаје из области књижевности, историје и уметности и склапа целину
- повеже став „Знање је моћ“ са проналасцима који су се догодили у времену ренесансе
- објасни смисао индукције као нове методе истраживања и овладавања природом
- објасни смисао методске сумње код Декарта и става „мислим, дакле, постојим“
- наведе четири Декартова правила методе
- разуме појам супстанције на примеру једног представника рационализма
- дефинише теорију сазнања и повезује емпиризам са критиком теорије урођених идеја
- демонстрира каузалитет на примерима из свакодневног живота

- наброји најважније представнике просветитељства и наведе основне идеје тог правца
- објасни Кантов коперникански обрт
- разликује појмове категоричког и хипотетичког императива. Наводи примере
- препознаје основне тезе идеализма
- увиђа смисао Марксовог захтева за револуцијом
- именује основне теме Ничеове филозофије
- објасни појам егзистенције и препознаје ситуације егзистенцијалног избора
- увиђа богатство праваца у савременој филозофији. Кратко описује њихове карактеристике
- самостално припреми за дискусију користећи литературу и интернет
- дискутује и образлаже властити став о неком савременом проблему
- препознаје карактеристике савременог доба и препознаје чињенице које би захтевале филозофско објашњење.

Наставна тема /садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
1. Увод у филозофију и одређење филозофије	8	Фронтални Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка и дебата Рад на тексту Аналитички метод: рад на проблему	Усмено излагање Излагање и представљање Ангажовање ученика у настави Тест Есеј Домаћи рад
2. Античка филозофија	22			
3. Средњовековна филозофија	4			
4. Филозофија новог доба	20			
5. Савремена филозофија	12			

Корелација: Историја, Математика, Социологија, Верска настава, Грађанско васпитање, Логика, Историја уметности, Књижевност

Уџбеник: Филозофија за средње школе - В. Цветковић, Н. Цекић, М. Савић

Додатна литература: Хрестоматија - текстови уз уџбеника В. Цветковић, Н. Цекић, М. Савић, Ф.Коплстон “Историја филозофије”, М. Ђурић “Историја хеленске етике”, Изворни филозофски списи, Филозофски речник

Праћење и вредновање наставе:
Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење рада на часу
- тестове примене знања
- израду домаћих задатака
- културу усмене и дигитане комуникације.

-Социологија-

II разред

Предмет: Социологија
Недељни и годишњи фонд: 1 час / 35 часа

Циљ програма учења Социологије је да кроз овладавање основним социолошким појмовима, теоријама, концептима и принципима оспособи ученике да разумеју сложеност и разноврсност функционисања друштва на локалном и глобалном нивоу, факторе који делују у друштву и њихову међузависност, ради развијања знања, вештина и ставова неопходних за одговорно и успешно учешће у друштвеном животу, критичко и конструктивно промишљање о односу појединца, институција и друштва, о проблемима савременог глобалног и српског друштва, начинима на који они настају и како се могу решавати.

Исходи (на крају другог разреда ученик ће бити у стању да):

- објасни појам друштва и друштвених појава;
- користи правилно, у усменом и писменом излагању, основне социолошке појмове;
- уважава индивидуалне, друштвене и културне различитости;
- објасни појам и значај обичајних и моралних норми;
- дефинише појмове друштвене структуре и друштвеног система и разликује њихове елементе;
- препознаје, на датим примерима, врсте друштвених раслојавања;
- процењује значај отворености друштва за друштвени развој;
- анализира друштвену условљеност музике и различитих музичких стилова;
- препознаје појам и врсте социјалне стратификације и на конкретним примерима, узроке и последице друштвених неједнакости;
- критички процењује различите аспекте глобализације;
- образложи добре и лоше стране експанзије информационих технологија;
- упореди и анализира демографска кретања у савременом свету и Србији;
- идентификује феномен миграција као сталан глобални процес;
- издвоји главне узроке еколошких проблема;
- заузима активан став у односу на локалне и глобалне еколошке проблеме и питања одрживог развоја;
- објасни појам рада и поделу рада, као основног феномена људског постојања;
- опише и интерпретира појмове политике, моћи и државе;
- промовише идеје владавине права и социјалне правде;

- критички анализира достигнућа и мањкавости демократије и утврди важност владавине права и правне државе;
- повеже појам и функције идеологија са конкретним примерима, изводећи закључке о могућим последицама манипулације;
- аргументовано расправља о функцији и утицају мас-медија;
- препозна механизме медијске манипулације;
- објасни појам религије као важног облика друштвене свести;
- наведе основне облике секуларног друштва;
- формулише социолошко одређење породице, њене историјске облике и функције;
- дискутује о будућности породице;
- препознаје узроке и наведе облике девијантног понашања;
- аргументовано дискутује о узроцима и облицима ризичног понашања младих;
- дискутује о положају и проблемима младих у Србији.

Наставна тема/садржај	**Број часова**	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Шта је социологија?	2	Фронтални облик Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Радионица	Усмено излагање Есеји
Појединац, култура и друштво	3			
Социологија музике	3			
Систем и организација друштва	2			
Друштвена структура	2			
Друштвена промена и друштвени сукоби	3			
Глобализација и транзиција	2			
Становништво и еколошки проблеми	2			
Рад и економски аспекти друштва	2			
Политика	3			
Медији и комуникација	2			

Религија	3			
Породица	2			
Девијантност	2			
Млади у савременом друштву	2			

Корелација: Пуно остварење програма реализује се у корелацији са другим предметима и изборним програмима (историја, филозофија, психологија, српски језик и књижевност и грађанско васпитање), као и укључивањем ученика у различите ваннаставне активности. Обрада тема треба да буде усмерена тако да ученици успешно повезују своја знања из других предметних области са социолошким садржајима.

Уџбеник:

Додатна литература: Ентони Гиденс, Социологија, издавач Економски факултет Београд, 2007, Славољуб Поповић, Правна држава, Драганић, Београд, 1995, Потиснуто цивилно друштво, Зборник радова Екоцентар, Београд 1995, Група аутора, Социологија за 3. разред средњих стручних школа и 4. разред гимназије, ЗУОВ, 2012

Праћење и вредновање наставе и учења: Ученике треба подстицати да проналазе информације, да их критички процењују, да постављају релевантна питања, да унапређују културу дијалога, да аргументовано заступају или оспоравају одређена становишта или сопствене ставове. Писање социолошког есеја препоручује се за вредновање свих исхода учења и проучавања социологије. Реч је о проблемском и критичком есеју којим ученик, повезујући лична или групна искуства са друштвеним контекстом, примењује социолошка знања, развија аналитичке, истраживачке и комуникацијске вештине.

-Историја-

I разред

Предмет: Историја
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном индентитету, културно-историјском наслеђу, поштовању људских права, и културних различитости, друштву и држави у којој живи.

Исходи:

- у усменом и писаном излагању користи основне научне и историјске појмове,
- користи хронолошке одреднице на одговарајући начин у складу са периодизацијом прошлости,
- објасни основе историјског научног методау реконструкцији прошлостии уочава постојање различитих интерпретација,
- -анализира узрочно-последичне везе и индентификује их на конкретним примерима,
- препозна на конкретним примерима злоупотребу историје и изведе закључак о могућим последицама на развој историјске свести о друштву,
- уочи и изрази став у односу на предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге врсте манипулација прошлошћу на конкретним примерима,
- поредећи историјске и географске карте датог простора, уочава утицај рељефа и климатских чинилаца на настанак цивилизација и кретање становништва,
- наведе и лоцира најважније праисторијске локалитете у Европи и Србији,
- наведе типове државних уређења у периоду средњег и раног новог века и издвоји њихове специфичности,
- индентификује основне елементе и одлике привреде у старом,средњем и раном новом веку,
- -пореди и илуструје примерима одлике свакодневног живота у старом, средњем и раном новом веку,
- уочава повезаност појава из политичке, друштвене, привредне и културне историје,
- индентификује најважније одлике српске државности у средњем веку,
- на основу датих примера изводи закључак о повезаности појава и процеса из националне историје са појавама и процесима у регионалним, европским и светским оквирима,
- индентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у историјском и савременом контексту,
- препознаје утицај идеја и научно-техничких открића на промене и развој друштва, културе и образовања,
- разликује споменике из различитих епоха са посебним освртом на оне у локалној средини.

Наставна тема/садржај	**Број часова**	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Основи историјског истраживања	8	Фронтални Индивидуални	Монолошка Дијалошка	Усмено излагање
Цивилизације Старог века	20	Фронтални Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошко-дијалошка, илустративно-демонстративна, рад на тексту, аудио-визуелна	Усмено излагање, писмене провере, есеји, аудио и видео презентације
Европа, Средоземље и српске земље у средњем веку	26	Фронтални Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошко-дијалошка, илустративно-демонстративна,	Усмено излагање, писмене провере, есеји, аудио и видео презентације

			рад на тексту.	
Европа, свет и српске земље у раном новом веку	16	Фронтални Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошко-дијалошка, илустративно-демонстративна, рад на тексту, аудио-визуелна	Усмено излагање, писмене провере, есеји, аудио и видео презентације

Корелација: српски језик, италијански језик

Уџбеник: Драгољуб М. Кочић, Историја за Први разред средњих стручних и уметничких школа, Завод за уџбенике и наставна средства Београд, 2007.

Додатна литература: Н. А. Машкин, Историја Старог Рима, Д. Р. Живојиновић, Успон Европе, Историја српског народа, група народа, Историја народа Југославије, група аутора, Ј. А. Косминski, Историја средњег века,

Праћене и вредновање насатаве и учења: У настави орјентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продуктивности учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое циљеве учења и начине оцењивања. Потребно је, такође ускладити оцењивање са његовом сврхом. У вредновању наученог, поред усменог испитивања, користе се и тестови знања. У формативном оцењивању се користе различити инструменти, а избор зависи од врсте активности која се вреднује. Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ.

Како ни један од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Једино тако наставник може да сагледа слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инсртумент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и и бирати погодне стратегије учења.

II разред

Предмет: Историја
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења историје је да ученик изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном индентитету, културно-историјском наслеђу, поштовању људских права и културних различитости, друштву и држави у којој живи.

Исходи:

- у усменом и писаном излагању користи научне и историјске појмове,
- користи хронолошке одреднице на одговарајући начин, у складу са периодизацијом прошлости,
- објасни основе историјског научног метода у раконструкцији прошлости и уочава постојање различитих интерпретација,
- анализира узрочно-последичне везе и индентификује их на конкретним примерима,
- препозна на конкретним примерима злоупотребу историје и изведе закључак о могућим последицама на развој историјске свести у друштву,
- уочи и изрези став у односу на предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге врсте манипулација прошлошћу на конкретним примерима,
- уочава повезаност појава из политичке, друштвене, привредне и културне историје,
- изводи закључак о динамици одређених историјских појава и процеса из националне историје, користећи историјску карту,
- уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе,
- сагледа значај и улогу историјских личности у датом историјском контексту,
- препознаје основне карактеристике различитих идеологија,
- употреби податке из графикона и табела у једноставном истраживању,
- упоређује, анализира и уочава разлике између свог и ставова других,
- препозна историјске корене савремених институција и друштвених појава,
- индентификује најважније друштвене групе, њихове улоге и односе у периоду новог века,
- анализира структуру и особености српског друштва и уочава промене изазване политичким и економским процесима у периоду новог века,
- уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела и представа о прошлости на формирање националног индентитета.

Наставна тема/садржај	**Број часова**	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Основи историјског истраживања	5	Индивидуално-фронтални	Монолошко-дијалошка	Усмено излагање
Европа, свет и српски народ на почетку индустријског доба	26	Фронтални, Индивидуални, Групни, Рад у пару	Монолошка, дијалошка, рад на тексту, илустративно-демонстративна, аудио-визуелна	Усмено излагање, писмени радови, презентације, практичан рад
Европа, свет и српски народ у другој половини 19. И почетком 20. Века	23	Фронтални, Индивидуални, Групни, Рад у пару	Монолошка, дијалошка, рад на тексту, илустративно-демонстративна,	Усмено излагање, писмени радови, презентације, практичан рад

			аудио-визуелна	
Први светски рат	16	Фронтални, Индивидуални, Групни, Рад у пару	Монолошка, дијалошка, рад на тексту, илустративно-демонстративна, аудио-визуелна	Усмено излагање, писмени радови, презентације, практичан рад

Корелација: српски језик, италијански језик, енглески језик, социологија

Уџбеник: :Драгољуб М. Кочић, Историја за Први разред средњих стручних и уметничких школа, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 2007., Иван М. Бецић, Историја за Други разред средњих стручних и уметничких школа, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 2007.

Додатна литература: Историја српског народа, група аутора, Историја народа Југославије, група аутора, Историја новог века, група аутора,

Праћене и вредновање насатаве и учења: У настави орјентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продуктивности учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое циљеве учења и начине оцењивања. Потребно је, такође ускладити оцењивање са његовом сврхом. У вредновању наученог, поред усменог испитивања, користе се и тестови знања. У формативном оцењивању се користе различити инструменти, а избор зависи од врсте активности која се вреднује. Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ.

Како ни један од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Једино тако наставник може да сагледа слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инсртумент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и и бирати погодне стратегије учења.

III разред

Предмет: Историја
Недељни и годишњи фонд: 1 часа / 35 часова

Циљ: Циљ учења историје је да ученик изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом

и националном индентитету, културно-историјском наслеђу, поштовању људских права и културних различитости, друштву и држави у којој живи.

Исходи:

- у усменом и писаном излагању користи основне научне и историјске појмове,
- користи хронолошке одреднице на одговарајући начин, ускладу са периодизацијом прошлости,
- објасни основе историјског научног метода у реконструкцији прошлости и уочава постојање различитих интерпретација,
- презентује у усменом, писаном, или дигиталном облику резултате елементарног истраживања,
- препозна на конкретним примерима злоупотребу историје и изведе закључак о могућим последицама на развој историјске свести у друштву,
- уочава повезаност појава из политичке, друштвене, привредне и културне историје,
- сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту,
- препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје, државе и друштва,
- препозна, на примерима из савремене историје, важност поштовања људских права,
- пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба,
- објасни значење појмова геноцид и Холокауст,
- изведе закључке о узроцима, току и последицама ратова условљених распадом СФРЈ користећи изворе различитог порекла и сазнајне вредности,
- критички се односи према информацијама из медија користећи се историјским знањима и вештинама,
- покаже одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа,
- уочи одраз историјских догађаја и појава у књижевним и уметничким делима

Наставна тема/садржај	**Број часова**	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Основи историјског истраживања	2	Индивидуално-фронтални	Монолошко-дијалошка	Усмено излагање
Европа, свет и српски народ у југословенској држави у периоду између два светска рата	15	Фронтални, Индивидуални, Групни, Рад у пару	Монолошка, дијалошка, рад на тексту, илустративно-демонстративна, аудио-визуелна	Усмено излагање, писмени радови, презентације, практичан рад
Други светски рат	11	Фронтални, Индивидуални, Групни, Рад у пару	Монолошка, дијалошка, рад на тексту, илустративно-демонстративна,	Усмено излагање, писмени радови, презентације, практичан рад

			аудио-визуелна	
Свет, Европа и српски народ у југословенској држави у периоду хладног рата	3	Фронтални, Индивидуални, Групни, Рад у пару	Монолошка, дијалошка, рад на тексту, илустративно-демонстративна, аудио-визуелна	Усмено излагање, писмени радови, презентације, практичан рад
Свет, Европа, српска држава и народ у савременим процесима	4	Фронтални, Индивидуални, Групни, Рад у пару	Монолошка, дијалошка, рад на тексту, илустративно-демонстративна, аудио-визуелна	Усмено излагање, писмени радови, презентације, практичан рад

Корелација: српски језик, енглески језик, социологија

Уџбеник: Иван М. Бецић, Историја за Други разред средњих стручних и уметничких школа, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 2007.

Додатна литература: Б. Петрановић, Историја Југославије, Ч. Попов, Од Версаја до Данцинга, П. Калвокорези, Г. Винт, Тотални рат

Праћене и вредновање насатаве и учења: У настави орјентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продуктивности учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое циљеве учења и начине оцењивања. Потребно је, такође ускладити оцењивање са његовом сврхом. У вредновању наученог, поред усменог испитивања, користе се и тестови знања. У формативном оцењивању се користе различити инструменти, а избор зависи од врсте активности која се вреднује. Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ.

Како ни један од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Једино тако наставник може да сагледа слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инсртумент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и и бирати погодне стратегије учења.

-Физичко и здравствено васпитање-

I разред

Предмет: Физичко и здравствено васпитање
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења предмета Физичко и здравствено васпитање је да ученик континуирано развија знања, физичке способности и моторичке вештине у складу са вредностима физичког вежбања, потребама за очување и унапређивање здравља и даљег професионалног развоја.

Исходи:

- бира и примењује вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;
- анализира и упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст;
- сагледа сопствене моторичке и функционалне и примени вежбања у циљу њиховог побољшања;
- сврсисходно примени усвојене моторичке вештине у различитим животним ситуацијама;
- игра народни и друштвени плес;
- примени основне принципе тренажног процеса и основне методе унапређивања моторичких способности;
- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање;
- решава конфликтне ситуације;
- примени одговарајуће вежбе у складу са могућностима и потребама;
- самостално коригује грешке у извођењу покрета и кретања;
- учествује на одељењском, разредном и другим такмичењима;
- помаже и учествује у организацији школских спортских манифестација;
- користи могућности за свакодневну физичку активност;
- усклади исхрану са вежбањем;
- примењује правила безбедности у различитим физичким активностима и преноси их друге учеснике у вежбању;
- коригује последице дуготрајне седентарне активности, положаје, покрете и кретања који имају негативан утицај на здравље применом физичког вежбања;
- редовно контролише своје здравље;
- разликује позитиван и негативан утицај вежбања за репродуктивно здравље и примењује мере предострожности код себе и других;
- не конзумира енергетске напитке, психоактивне и фармаколошке супстанце и друга недозвољена средства која имају штетан утицај на организам.

Наставна тема/садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Кондициона припрема	10	фронтални,групни, индивидуални и рад у паровима, рад са врстама, полигон или стаза, паралелни рад,талас или симилтани рад,рад са станицама,кружни облик рада, рад са допунским вежбама и рад са хомогенизованим групама.	Метода демонстрације,практичног приказа,живе речи, вербална,комбинована метода.	Оцењивање се врши бројчано,на основу остваривања оперативних задатака и минималних образовних задатака. Праћење напретка ученика обавља се сукцесивно у току целе школске године, на основу јединствене методологије која предвиђа следеће тематске целине: -стање моторичких способности, -усвојене здравствено-хигијенске навике. -достигнути ниво савладаности моторних знања, умења и навика у складу са индивидуалним могућностима.
Тестирања и мерења	6			
Атлетика	10			
Спортска гимнастика	12			
Плес и ритмика	8			
Полигон	8			
Физичко образовање				

Корелација: Српски језик и књижевност, историја, географија, физика, хемија, биологија, музичка култура, рачунарство и информатика**.**

Уџбеник: Спортска гимнастика 2 – Техника и методика; Јарослава Радојевић**,** Теорија и методика атлетике; Ђорђе Стефановић**,** Теорија и методика рукомета; Бранко Гардашевић, Теорија и методика кошарке; Миливоје Каралејић, Одбојка (АБЦ); Сава Ј. Гроздановић,
Елементарне игре и њихова примена; Предраг Немец

Додатна литература: Спортска гимнастика 2 – Техника и методика; Јарослава Радојевић,
Теорија и методика атлетике; Ђорђе Стефановић, Теорија и методика рукомета; Бранко Гардашевић, Теорија и методика кошарке; Миливоје Каралејић, Одбојка (АБЦ); Сава Ј. Гроздановић, Елементарне игре и њихова примена; Предраг Немец

Праћене и вредновање насатаве и учења: Оцењивање се врши бројчано,на основу остваривања оперативних задатака и минималних образовних задатака. Праћење напретка ученика обавља се сукцесивно у току целе школске године, на основу јединствене методологије која предвиђа следеће тематске целине:

- стање моторичких способности,
- усвојене здравствено-хигијенске навике,
- достигнути ниво савладаности моторних знања, умења и навика у складу са индивидуалним могућностима и однос према раду.

Праћење и вредновање моторичких способности врши се на основу савладаности програмских садржаја којим се подстиче развој оних физичких способности за које је овај узраст критичан период због њихове трансформације под утицајем физичких активности-кординација, гипкост, равнотежа, брзина, снага и издржљивост. Усвојеност здравствено-хигијенских навика прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавања личне и колективне хигијене, а такође и на основу усвојености и примене знања из области здравља. Степен савладаности моторичких знања и умења спроводи се на основу минималних програмских захтева, који је утврђен на крају навођења програмских садржаја.

Однос према раду вреднује се на основуредовног и активног учествовања у наставном процесу, такмичењима и ван школским активностима. Оцењивање ученика у оквиру праћења и вредновања наставног процеса, врши се на основу правилника о оцењивању ученика основне школе и на основу савременог дидактичко-методичких приступа.

II разред

Предмет: Физичко и здравствено васпитање
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења предмета Физичко и здравствено васпитање је да ученик континуирано развија знања, физичке способности и моторичке вештине у складу са вредностима физичког вежбања, потребама за очување и унапређивање здравља и даљег професионалног развоја.

Исходи:

- бира и примењује вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;
- анализира и упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст;
- сагледа сопствене моторичке и функционалне и примени вежбања у циљу њиховог побољшања;
- сврсисходно примени усвојене моторичке вештине у различитим животним ситуацијама;
- игра народни и друштвени плес;
- примени основне принципе тренажног процеса и основне методе унапређивања моторичких способности;
- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање;
- решава конфликтне ситуације;
- примени одговарајуће вежбе у складу са могућностима и потребама;
- самостално коригује грешке у извођењу покрета и кретања;
- учествује на одељењском, разредном и другим такмичењима;
- помаже и учествује у организацији школских спортских манифестација;

- користи могућности за свакодневну физичку активност;
- усклади исхрану са вежбањем;
- примењује правила безбедности у различитим физичким активностима и преноси их друге учеснике у вежбању;
- коригује последице дуготрајне седентарне активности, положаје, покрете и кретања који имају негативан утицај на здравље применом физичког вежбања;
- редовно контролише своје здравље;
- разликује позитиван и негативан утицај вежбања за репродуктивно здравље и примењује мере предострожности код себе и других;
- не конзумира енергетске напитке, психоактивне и фармаколошке супстанце и друга недозвољена средства која имају штетан утицај на организам.

Наставна тема/садржај	**Број часова**	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Кондициона припрема	10	фронтални,групни, индивидуални и рад у паровима, рад са врстама, полигон или стаза, паралелни рад,талас или симилтани рад,рад са станицама,кружни облик рада, рад са допунским вежбама и рад са хомогенизованим групама.	Метода демонстрације,практичног приказа,живе речи, вербална,комбинована метода.	Оцењивање се врши бројчано,на основу остваривања оперативних задатака и минималних образовних задатака. Праћење напретка ученика обавља се сукцесивно у току целе школске године, на основу јединствене методологије која предвиђа следеће тематске целине: -стање моторичких способности, -усвојене здравствено-хигијенске навике. -достигнути ниво савладаности моторних знања, умења и навика у складу са индивидуалним могућностима.
Тестирања и мерења	6			
Атлетика	10			
Спортска гимнастика	12			
Физичка активност по избору	20			
Плес и ритмика	8			
Полигон	8			
Физичко образовање				

Корелација: Српски језик и књижевност, историја, географија, физика, хемија, биологија, музичка култура, рачунарство и информатика.

Уџбеник: Спортска гимнастика 2 – Техника и методика; Јарослава Радојевић, Теорија и методика атлетике; Ђорђе Стефановић, Теорија и методика рукомета; Бранко Гардашевић,
Теорија и методика кошарке; Миливоје Каралејић, Одбојка (АБЦ); Сава Ј. Гроздановић, Елементарне игре и њихова примена; Предраг Немец

Додатна литература: Спортска гимнастика 2 – Техника и методика; Јарослава Радојевић,
Теорија и методика атлетике; Ђорђе Стефановић, Теорија и методика рукомета; Бранко Гардашевић, Теорија и методика кошарке; Миливоје Каралејић, Одбојка (АБЦ); Сава Ј. Гроздановић, Елементарне игре и њихова примена; Предраг Немец

Праћене и вредновање насатаве и учења: Оцењивање се врши бројчано,на основу остваривања оперативних задатака и минималних образовних задатака. Праћење напретка ученика обавља се сукцесивно у току целе школске године, на основу јединствене методологије која предвиђа следеће тематске целине:

- стање моторичких способности,
- усвојене здравствено-хигијенске навике,
- достигнути ниво савладаности моторних знања, умења и навика у складу са индивидуалним могућностима и однос према раду.

Праћење и вредновање моторичких способности врши се на основу савладаности програмских садржаја којим се подстиче развој оних физичких способности за које је овај узраст критичан период због њихове трансформације под утицајем физичких активности-кординација, гипкост, равнотежа, брзина, снага и издржљивост. Усвојеност здравствено-хигијенских навика прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавања личне и колективне хигијене, а такође и на основу усвојености и примене знања из области здравља. Степен савладаности моторичких знања и умења спроводи се на основу минималних програмских захтева, који је утврђен на крају навођења програмских садржаја.

Однос према раду вреднује се на основуредовног и активног учествовања у наставном процесу, такмичењима и ван школским активностима. Оцењивање ученика у оквиру праћења и вредновања наставног процеса, врши се на основу правилника о оцењивању ученика основне школе и на основу савременог дидактичко-методичких приступа.

III разред

Предмет: Физичко и здравствено васпитање
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења предмета Физичко и здравствено васпитање је да ученик континуирано развија знања, физичке способности и моторичке вештине у складу са вредностима физичког вежбања, потребама за очување и унапређивање здравља и даљег професионалног развоја.

Исходи:

- бира и примењује вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;

- анализира и упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст;
- сагледа сопствене моторичке и функционалне и примени вежбања у циљу њиховог побољшања;
- сврсисходно примени усвојене моторичке вештине у различитим животним ситуацијама;
- игра народни и друштвени плес;
- примени основне принципе тренажног процеса и основне методе унапређивања моторичких способности;
- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање;
- решава конфликтне ситуације;
- примени одговарајуће вежбе у складу са могућностима и потребама;
- самостално коригује грешке у извођењу покрета и кретања;
- учествује на одељењском, разредном и другим такмичењима;
- помаже и учествује у организацији школских спортских манифестација;
- користи могућности за свакодневну физичку активност;
- усклади исхрану са вежбањем;
- примењује правила безбедности у различитим физичким активностима и преноси их друге учеснике у вежбању;
- коригује последице дуготрајне седентарне активности, положаје, покрете и кретања који имају негативан утицај на здравље применом физичког вежбања;
- редовно контролише своје здравље;
- разликује позитиван и негативан утицај вежбања за репродуктивно здравље и примењује мере предострожности код себе и других;
- не конзумира енергетске напитке, психоактивне и фармаколошке супстанце и друга недозвољена средства која имају штетан утицај на организам.

Наставна тема/садржај	**Број часова**	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Кондициона припрема	10	фронтални,групни, индивидуални и рад у паровима, рад са врстама, полигон или стаза, паралелни рад,талас или симилтани рад,рад са станицама,кружни облик рада, рад са допунским вежбама и рад са хомогенизованим групама.	Метода демонстрације,практичног приказа,живе речи, вербална,комбинована метода.	Оцењивање се врши бројчано,на основу остваривања оперативних задатака и минималних образовних задатака. Праћење напретка ученика обавља се сукцесивно у току целе школске године, на основу јединствене методологије која предвиђа следеће тематске целине: -стање моторичких способности, -усвојене
Тестирања и мерења	6			
Атлетика	10			
Спортска гимнастика	12			
Физичка активност по избору	20			

Плес и ритмика	8			здравствено-хигијенске навике. -достигнути ниво савладаности моторних знања, умења и навика у складу са индивидуалним могућностима.
Полигон	8			
Физичко образовање				

Корелација: Српски језик и књижевност, историја, географија, физика, хемија, биологија, музичка култура, рачунарство и информатика.

Уџбеник: Спортска гимнастика 2 – Техника и методика; Јарослава Радојевић, Теорија и методика атлетике; Ђорђе Стефановић, Теорија и методика рукомета; Бранко Гардашевић,
Теорија и методика кошарке; Миливоје Каралејић, Одбојка (АБЦ); Сава Ј. Гроздановић, Елементарне игре и њихова примена; Предраг Немец.

Додатна литература: Спортска гимнастика 2 – Техника и методика; Јарослава Радојевић, Теорија и методика атлетике; Ђорђе Стефановић, Теорија и методика рукомета; Бранко Гардашевић, Теорија и методика кошарке; Миливоје Каралејић, Одбојка (АБЦ); Сава Ј. Гроздановић, Елементарне игре и њихова примена; Предраг Немец.

Праћене и вредновање насатаве и учења: Оцењивање се врши бројчано,на основу остваривања оперативних задатака и минималних образовних задатака. Праћење напретка ученика обавља се сукцесивно у току целе школске године, на основу јединствене методологије која предвиђа следеће тематске целине:

- стање моторичких способности,
- усвојене здравствено-хигијенске навике,
- достигнути ниво савладаности моторних знања, умења и навика у складу са индивидуалним могућностима и однос према раду.

Праћење и вредновање моторичких способности врши се на основу савладаности програмских садржаја којим се подстиче развој оних физичких способности за које је овај узраст критичан период због њихове трансформације под утицајем физичких активности-кординација, гипкост, равнотежа, брзина, снага и издржљивост. Усвојеност здравствено-хигијенских навика прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавања личне и колективне хигијене, а такође и на основу усвојености и примене знања из области здравља. Степен савладаности моторичких знања и умења спроводи се на основу минималних програмских захтева, који је утврђен на крају навођења програмских садржаја.

Однос према раду вреднује се на основуредовног и активног учествовања у наставном процесу, такмичењима и ван школским активностима. Оцењивање ученика у оквиру праћења и вредновања наставног процеса, врши се на основу правилника о

оцењивању ученика основне школе и на основу савременог дидактичко-методичких приступа**.**

IV разред

Предмет: Физичко и здравствено васпитање
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 66 часова

Циљ: Циљ учења предмета Физичко и здравствено васпитање је да ученик континуирано развија знања, физичке способности и моторичке вештине у складу са вредностима физичког вежбања, потребама за очување и унапређивање здравља и даљег професионалног развоја.

Исходи:

- бира и примењује вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;
- анализира и упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст;
- сагледа сопствене моторичке и функционалне и примени вежбања у циљу њиховог побољшања;
- сврсисходно примени усвојене моторичке вештине у различитим животним ситуацијама;
- игра народни и друштвени плес;
- примени основне принципе тренажног процеса и основне методе унапређивања моторичких способности;
- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање;
- решава конфликтне ситуације;
- примени одговарајуће вежбе у складу са могућностима и потребама;
- самостално коригује грешке у извођењу покрета и кретања;
- учествује на одељењском, разредном и другим такмичењима;
- помаже и учествује у организацији школских спортских манифестација;
- користи могућности за свакодневну физичку активност;
- усклади исхрану са вежбањем;
- примењује правила безбедности у различитим физичким активностима и преноси их друге учеснике у вежбању;
- коригује последице дуготрајне седентарне активности, положаје, покрете и кретања који имају негативан утицај на здравље применом физичког вежбања;
- редовно контролише своје здравље;
- разликује позитиван и негативан утицај вежбања за репродуктивно здравље и примењује мере предострожности код себе и других;
- не конзумира енергетске напитке, психоактивне и фармаколошке супстанце и друга недозвољена средства која имају штетан утицај на организам.

Наставна тема/садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Кондициона припрема	10	фронтални,групни, индивидуални и рад у паровима, рад са врстама, полигон или стаза, паралелни рад,талас или симилтани рад,рад са станицама,кружни облик рада, рад са допунским вежбама и рад са хомогенизованим групама.	Метода демонстрације,практичног приказа,живе речи, вербална,комбинована метода.	Оцењивање се врши бројчано,на основу остваривања оперативних задатака и минималних образовних задатака. Праћење напретка ученика обавља се сукцесивно у току целе школске године, на основу јединствене методологије која предвиђа следеће тематске целине: -стање моторичких способности, -усвојене здравствено-хигијенске навике. -достигнути ниво савладаности моторних знања, умења и навика у складу са индивидуалним могућностима.
Тестирања и мерења	6			
Атлетика	10			
Спортска гимнастика	12			
Физичка активност по избору	20			
Плес и ритмика	8			
Полигон	8			
Физичко образовање				

Корелација: Српски језик и књижевност, историја, географија, физика, хемија, биологија, музичка култура, рачунарство и информатика**.**

Уџбеник: Спортска гимнастика 2 – Техника и методика; Јарослава Радојевић, Теорија и методика атлетике; Ђорђе Стефановић, Теорија и методика рукомета; Бранко Гардашевић,
Теорија и методика кошарке; Миливоје Каралејић, Одбојка (АБЦ); Сава Ј. Гроздановић, Елементарне игре и њихова примена; Предраг Немец.

Додатна литература: Спортска гимнастика 2 – Техника и методика; Јарослава Радојевић, Теорија и методика атлетике; Ђорђе Стефановић, Теорија и методика рукомета; Бранко Гардашевић, Теорија и методика кошарке; Миливоје Каралејић, Одбојка (АБЦ); Сава Ј. Гроздановић, Елементарне игре и њихова примена; Предраг Немец.

Праћене и вредновање насатаве и учења: Оцењивање се врши бројчано,на основу остваривања оперативних задатака и минималних образовних задатака. Праћење

напретка ученика обавља се сукцесивно у току целе школске године, на основу јединствене методологије која предвиђа следеће тематске целине:

- стање моторичких способности,
- усвојене здравствено-хигијенске навике,
- достигнути ниво савладаности моторних знања, умења и навика у складу са индивидуалним могућностима и однос према раду.

Праћење и вредновање моторичких способности врши се на основу савладаности програмских садржаја којим се подстиче развој оних физичких способности за које је овај узраст критичан период због њихове трансформације под утицајем физичких активности-кординација, гипкост, равнотежа, брзина, снага и издржљивост. Усвојеност здравствено-хигијенских навика прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавања личне и колективне хигијене, а такође и на основу усвојености и примене знања из области здравља. Степен савладаности моторичких знања и умења спроводи се на основу минималних програмских захтева, који је утврђен на крају навођења програмских садржаја.

Однос према раду вреднује се на основуредовног и активног учествовања у наставном процесу, такмичењима и ван школским активностима. Оцењивање ученика у оквиру праћења и вредновања наставног процеса, врши се на основу правилника о оцењивању ученика основне школе и на основу савременог дидактичко-методичких приступа**.**

-Грађанско васпитање-

I разред

Предмет: Грађанско васпитање
Недељни и годишњи фонд: 1 час / 35 часова

Циљ: Циљ учења програма Грађанско васпитање је да ученик, изучавајући различите друштвене појаве и процесе, постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници, уважавајући демократске вредности.

Исходи (на крају првог разреда ученик ће бити у стању да):

- учествује у доношењу правила понашања у групи и поштује их;
- препозна појаве које угрожавају безбедност младих;
- повезује угрожавање права младих са угрожавањем њихове безбедности;
- процени када му треба помоћ јер му је угрожена безбедност и зна коме да се обрати;
- понаша се на начин којим се не угрожавају ни сопствена ни туђа безбедност;
- предлаже активности које доприносе повећању безбедности младих;
- критички разматра утицај медија на безбедност младих;
- објасни на примеру процесе глобализације;
- критички разматра предности и недостатке глобализације;

- повезује процесе глобализације са степеном остварености људских права;
- објасни на примеру улогу међународних организација у процесу глобализације;
- критички разматра утицај медија у процесу глобализације;
- наведе основне захтеве антиглобалистичких покрета.

Наставна тема/садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ Увод у програм. Безбедносне претње, ризици, изазови за младе. Последице угрожене безбедности младих. Да ли је наше друштво безбедно? Како млади могу да се заштите од незбезбедних ситуација? Породица као безбедно или небезбедно место за младе. Школа као безбедно или небезбедно место за младе. Друштвене мреже као безбедан или небезбедан простор за младе. Која се права младих угрожавају у ситуацијама које нису безбедне? Безбедност младих некада и сада. Има ли разлике? Какав је утицај медија на безбедност младих? Ко је одговоран за безбедност младих?	18	Фронтални облик Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Радионица	Усмено излагање Есеји
ГЛОБАЛИЗАЦИЈА Шта је глобализација? Које су њене вредности? У којим све областима живота се одвијају процеси глобализације? Предност и недостаци глобализације. Како мале државе као што је наша могу сачувати идентитет у глобалном друштву? Економска фокусираност глобализације насупрот социјалним и политичким правима. Међузависност глобализације и остварености људских права. Глобализација и проблем концентрације новца и моћи код малог броја људи.	17			

Улога медија у процесу глобализације. Да ли је могућа глобализација без медија? Глобализација и потрошачко друштво. Најпознатији светски брендови и њихове поруке младима. Каква је улога међународних организација у процесу глобализације (УН, ЕУ, Савет Европе, УНИЦЕФ, УНЕСКО, СТО, ММФ, Светска банка)? Култура, спорт, уметност и процес глобализације. Који су аргументи антиглобалистичког покрета и за шта се он залаже?				

Корелација: Пуно остварење програма реализује се у корелацији са другим предметима и изборним програмима (историја, филозофија, психологија, српски језик и књижевност). Обрада тема треба да буде усмерена тако да ученици успешно повезују своја знања из других предметних области са садржајима из Грађанског васпитања.

Уџбеник: /

Додатна литература: Ентони Гиденс, Социологија, издавач Економски факултет Београд, 2007, Карл Попер, Отворено друштво и његови непријатељи, БИГЗ, Београд, 1993.

Праћене и вредновање наставе и учења: Теме пружају велике могућности за истраживачке активности и осмишљавање пројеката. За сваки од њих понуђено је више тема које наставник може допунити још неким, јер постоје многи аспекти из којих се појам безбедности младих и процес глобализације могу посматрати. Након избора теме којом ће се бавити, ученици организовани у мање групе треба да испланирају истраживање које не мора да буде велико и сложено, али треба да буде реално изводљиво. На пример, група која се определи за истраживање електронског насиља и безбедности на мрежи може да осмисли кратки упитник који ће ученици попуњавати анонимно ради утврђивања колико је њих и на који начин било узнемиравано путем Интернета и која су им права тиме била угрожена. Наставник подстиче ученике да осмишљавају што разноврсније начине истраживања теме и да развијају критички однос према добијеним подацима, пре свега у смислу њихове тачности.

III разред

Предмет: Грађанско васпитање
Недељни и годишњи фонд: 1 час / 35 часова

Циљ изборног програма Грађанско васпитање је да ученици средњих школа стекну сазнања, развију способности и вештине и усвоје вредности које су претпоставке за целовит развој личности и за компетентан, одговоран и анагажован живот у савременом грађанском друштву у духу поштовања људских права и основних слобода, мира, толеранције, равноправности полова, разумевања и пријатељства међу народима, етничким, националним и верским групама.

Исходи (на крају другог разреда ученик ће бити у стању да):

- разуме природу и начин успостављања друштвених, етичких и правних норми и правила и њихову важност за заједнички живот;
- разуме појам права и упозна се са Конвенцијом о правима детета и другим међународним документима која се баве људским правима;
- научи врсте права и разуме односе међу правима и узајамност права и одговорности;
- развије осетљивост за кршење права, спремност за заштиту сопствених и права других и научи технике залагања за остваривање права детета;
- активно партиципира у животу школе;
- влада техникама групног рада и групног одлучивања;
- развије способност критичког расуђивања, одговорног одлучивања и делања;
- ефикасно планира заједничке акције и пројекте;
- избором садржаја и укупним начином рада у оквиру овог предмета поштује и практикује основне демократске вредности и подстакне њихово усвајање.

Наставна тема/садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
УВОД	1	Фронтални облик Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Радионица	Усмено излагање Есеји
ПРАВА И ОДГОВОРНОСТИ Потребе и права. Права и правила у учионици Права и закони Међународни документи о заштити права Права и вредности Врсте права Односи међу правима Сукоб права Дечија и људска права Одговорности одраслих Одговорности деце и младих Кршење права детета	16			
ПЛАНИРАЊЕ И ИЗВОЂЕЊЕ АКЦИЈЕ Заштита права детета Планирање и извођење акција у корист права Сагледавање промена Партиципација у школи Избор проблема Како решити проблем	16			

Израда плана акције Анализа могућих ефеката акције Приказ планова акције				
ЕВАЛУАЦИЈА Анализа и евалуација	2			

Корелација: Пуно остварење програма реализује се у корелацији са другим предметима и изборним програмима (историја, филозофија, психологија, српски језик и књижевност). Обрада тема треба да буде усмерена тако да ученици успешно повезују своја знања из других предметних области са садржајима из Грађанског васпитања.

Уџбеник: Група аутора, Приручник Министарства просвете и спорта, Београд 2002

Додатна литература: Ентони Гиденс, Социологија, издавач Економски факултет Београд, 2007, Славољуб Поповић, Правна држава, Драганић, Београд, 1995

Праћене и вредновање наставе и учења: Теме пружају велике могућности за истраживачке активности и осмишљавање пројеката. За сваку од њих понуђено је више садржаја који се могу изменити и допунити, јер постоје многи аспекти учешћа грађана у демократском друштву. Предложени садржаји омогућавају да се теме посматрају не само из различитих углова већ и из различитих перспектива: временске (некад-данас-сутра) и просторне (локално-глобално).

Наставник подстиче ученике да осмишљавају што разноврсније начине истраживања и да развијају критички однос према добијеним подацима, пре свега у смислу њихове тачности, поузданости, релевантности. Без обзира које садржаје обрађивали и на који начин, свака мала група, пар или појединац, на крају истраживачког рада припремају извештај и презентују резултате целој групи. На основу тих презентација развија се дискусија чији је циљ одабир резултата који је најинтригантнији или најподобнији за следећи корак – припрему пројекта. То је фаза у којој ученици јачају компетенцију да аргументују своје мишљење и доносе одлуке. У зависности од величине групе, могу се покренути један или два пројекта у оквиру теме. Наставник води рачуна да се мале групе за истраживање и пројекат не формирају на основу личних преференција, већ да сваки ученик што више сарађује са свима у групи и у различитим активностима.

IV разред

Предмет: Грађанско васпитање
Недељни и годишњи фонд: 1 час / 33 часа

Циљ: изборног програма Грађанско васпитање је да ученик, изучавајући различите друштвене појаве и процесе, постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.

Исходи (на крају четвртог разреда ученик ће бити у стању да):

- доведе у везу сиромаштво и друштвену неједнакост са степеном остварености људских права;
- критички разматра проблеме незапослености и економске миграције;
- препозна примере мобинга и наведе коме се треба обратити за помоћ;
- образложи значај удруживања радника и борбе за њихова права;
- идентификује примере дискриминације и експлоатације у области рада;
- аргументовано дискутује о проблемима доступности хране, пијаће воде, образовања и здравствене заштите у савременом свету;
- изрази позитиван став према афирмативним мерама у образовању осетљивих група и образложи њихов значај за социјални и економски развој друштва;
- идентификује вредности на којима почива право на живот у здравој животној средини;
- образложи значај Програма одрживог развоја до 2030. године;
- аргументовано дискутује о одговорности различитих друштвених актера за еколошке проблеме настале услед људске активности;
- примерима илуструје успешне акције удружења која се баве очувањем животне средине и добробити животиња у свету и нашој земљи;
- разликује релевантне и поуздане информације од манипулације информацијама о еколошким проблемима;
- рационално користи природне и енергетске ресурсе;
- предлаже активности којима се може постићи здравија животна средина и бољи квалитет живота људи, животиња и биљака;
- у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин;
- у сарадњи са другим ученицима учествује у дизајнирању и спровођењу истраживања и пројекта;
- прикупи, одабере и обради информације релевантне за истраживање и пројекат користећи ИКТ и друге ресурсе на безбедан начин;
- сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима;
- процени сопствени допринос и других чланова у раду групе.

Наставна тема/садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
ЕКОНОМСКА И СОЦИЈАЛНА ПРАВА Економска и социјална права као елемент достојанственог живота.	18	Фронтални облик Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Радионица	Усмено излагање Есеји

Сиромаштво и друштвена неједнакост. Право на рад. Дискриминација у области рада. Експлоатација деце у свету рада. Концепт државе благостања. Доступност хране, пијаће воде, образовања и здравствене заштите. Образовање и економски развој и животни стандард.				
ПРАВО НА ЗДРАВУ ЖИВОТНУ СРЕДИНУ Вредности на којима почива право на живот у здравој животној средини. Програм одрживог развоја до 2030. године. Одрживи развој у законодавству и пракси наше земље. Одговорност за еколошке проблеме настале услед људске активности. Учешће грађана у активностима за очување животне средине и добробити животиња.	15			

Корелација: Пуно остварење програма реализује се у корелацији са другим предметима и изборним програмима (историја, филозофија, психологија, српски језик и књижевност). Обрада тема треба да буде усмерена тако да ученици успешно повезују своја знања из других предметних области са садржајима из Грађанског васпитања.

Уџбеник: /

Додатна литература: Ентони Гиденс, Социологија, издавач Економски факултет Београд, 2007, Карл Попер, Отворено друштво и његови непријатељи, БИГЗ, Београд, 1993, Славољуб Поповић, Правна држава, Драганић, Београд, 1995, Потиснуто цивилно друштво, Зборник радова Екоцентар, Београд 1995.

Праћење и вредновање наставе и учења: Изборни програм Грађанско васпитање у четвртом разреду надовезује се на активности предвиђене програмом за претходне разреде и такође доприноси остваривању општих исхода образовања и васпитања и развоју кључних и међупредметних компетенција. И даље се програм остварује кроз истраживачки и пројектни рад, с тим што се очекује да ученици на основу искуства које имају, покажу напредак у вештинама које такав начин рада развија као што су: већи степен самосталности, боље сналажење у раду са подацима, зрелије аргументовање, лакше договарање, квалитетније презентације резултата рада и сл.

Кључни појмови садржаја пружају велике могућности за истраживачки рад ученика. На пример, ученици се могу бавити у оквиру прве теме садржајем право на рад и истраживати незапосленост, посебно младих, у средини у којој живе. Могу прикупити статистичке податке који говоре колико незапослених су жене и мушкарци, каква им је образовна структура, колико дуго чекају посао и сл. Затим могу направити сет питања за разговор са незапосленим особама и са послодавцима и утврдити њихов поглед на проблем незапослености младих. Могу направити упитник који би путем мејла дали да га попуне особе које познају а напустиле су земљу и раде у иностранству са циљем да се утврде мотиви њихове миграције. Циљна група истраживања за овај садржај могу бити и представници осетљивих група (особе са инвалидитетом, самохране мајке...) и њихови проблеми да остваре право на рад.

С обзиром да је у питању завршни разред гимназије важно је да у току свих ученичких активности наставник подстиче процес интеграције стечених знања из области Грађанског васпитања. Може се рећи да нема садржаја са којим су се ученици сусрели обрађујући теме из програма за претходне разреде који се не могу довести у везу са економским и социјалним правима (дискриминација, стереотипи, опште добро, глобализација, безбедност...). У процесу интеграције треба инсистирати на различитим перспективама у смислу: ја и други, некад и сад, локално и глобално.

Осим интеграције потребно је, на последњим часовима, извршити и неку врсту рекапитулације чиме су се све ученици бавили током четири године и на који начин.

-Православни катихизис-

I разред

Предмет: Православни катихизис
Недељни и годишњи фонд: 1 час недељно, а 37 часова по години

Циљ: Указати ученицима на чињеницу да је човек богочежњиво биће, и да то представља основ за разумевање човекове љубопитљивости, а поготово оне која се тише најопштијих питања. Објаснити ученицима да су вера и поверење предуслови сваког знања, па и знања о Богу. Истаћи разлику између личног доживљаја Бога, и стицања знања о њему, те подвући да је *богопознање* лични доживљај свакога човека.

Указати ученицима да и поред индивидуалног и личног доживљаја Бога, заједница са Богом није изолована у односу појединац – Бог, него да она потребује заједницу као место практиковања љубави и врлине на које богопознање побуђује. Указати на то да реч „црква“ управо означава заједницу људи који су труде на путу врлине и узајамне љубави.

Осим наведеног, циљ је и да се ученици упознају са настанком и поделом Светог Писма, као и са чињницом да је за правилно тумачење Светога Писма неопходно бити укорењен у животу цркве – тј. богослужбене заједнице.

Исходи:

- Прва наставна тема: Ученик ће разумети значење термина: откривење и комуникација или заједничење. Биће у стању да разликује појам природна теологија од појма теологија откривења.
- Друга наставна тема: Ученик ће се разликовати значења термина: хипотеза, аксиом и теорема; и знаће да идентификује које су то науке *аксиоматске науке*. Биће у стању да појасни и поткрепи макар једним примером да су *вера и поверење* неопходни елементи *чак* и у фундаменталним природним наукама. Ученик ће повезати усвојене појмове из претходне наставне теме (*откривење и заједница*) са термином *богопознање*. На основу тог повезивања ученик ће разликовати термине: *знање* и *познање*. Биће у стању да неведе примере из личног искуства када је разликовање термина: *знање* и *познање* за њега значајно. Ученик ће моћи да вреднује и вредносно разликује *знање о Богу* од *љубави према Богу*. То разликовање ће ученик повезати са личним искуством и биће трајно у стању да процењује сопствен однос према.
- Трећа наставна тема: Ученик ће разликовати уже и шире значење термина „црква“. Ученик ће повезати усвојено знање из претходне две теме са значењем термина „црква“ и биће у стању да наведе разлоге из којих се хришћанин мора идентификовати као човек заједнице/цркве (шире и уже).
- Четврта наставна тема: Ученик ће разликовати књиге Старог и Новог завета и то према: 1) времену њиховог настанка и 2) темама које обрађују. Ученик ће знати да неведе најважније теме Старог и Новог завета. Ученик ће моћи самостално да образложи зашто се за Свето Писмо каже да је књига Цркве и зашто је Литургија место њеног доживљаја и тумачења. Ученик ће знати да наведе области у култури и друштвеном животу на које је утицало Свето Писмо.
- Пета наставна тема: Ученик ће моћи да наведе пример из личног искуства и њиме поткрепи став да није сваки слободан избор, увек и добар избор. Ученик ће знати повеже термине грех и духовно ропство и да аргументује зашто слободу треба схватати као слободу од греха, а не као слободу за грех.
  - Ученик ће знати да неведе имена барем једног научника, једног уметника и једног државника, коју су били инспирисани хришћанским учењем.
  - Ученик ће бити свестан да хришћанске вредости и само хришћанство често представљају подстицај многим знаменитим људима у њиховом приватном животу и професионалном раду.
  - Ученик ће моћи да образложи зашто грешно и себично понашање појединца, разара заједницу.
  - Ученик ће моћи да образложи зашто врлински живот појединца, изграђује заједницу и моћи ће да неведе пример за то из житија светих, али и из личног искуства.

Наставна тема/садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Бог откривења	9	Фронтални	Монолошка; Дијалошка; Рад на тексту	Усмено излагање
Вера, знање и богопознање	7	Фронтални	Монолошка; Дијалошка; Рад на тексту	Усмено излагање
Хришћанин – човек цркве	10	Фронтални	Монолошка; Дијалошка; Рад на тексту	Усмено излагање
Свето писмо – кеига цркве	4	Фронтални	Монолошка; Дијалошка; Рад на тексту	Усмено излагање
Хришћански живот	7	Фронтални	Монолошка; Дијалошка; Рад на тексту	Усмено излагање

Корелација: Српски језик и књижевност; Филозофија; Социологија.

Уџбеник: Нема.

Додатна литература: Библија, Житија светих, YouTube канал: Bible Project.

Праћене и вредновање наставе и учења: Усмено излагање.

II разред

Предмет: Православни катихизис
Недељни и годишњи фонд: 1 час недељно, а 35 часова по години

Циљ: Ученицима приближити искуство цркве да узрок постојања света није нека безлична сила, него Бог који је личност; који слободно и из љубави ствара свет. Да је свет створен за вечно постојање, као и да је човек биће призвано од стране Бога влада светом и да слави Бога као творца и дародавца свих дарова.

Пружити ученицима основ за разумевање прародитељског греха на основу библијског сведочанства; да је човеков *промашај* (грех) у његовом удаљавању од Бога, од света и од другог човека.

Указати на чињеницу да Стари Завет у својим главним темама и личностима важи као *праслика* и најава новозаветних догађаја, а да сви заједно указују на незамењивости и вредност сваког човека.

Исходи:

- Прва наставна тема: Ученик ће моћи да преприча библијску причу о стварању света и човека. Разликоваће богословско значење термина „икона“ и „подобије“. Ученик ће моћи да објасни сличност између човека, као бића заједнице, и Бога, као Бића Заједнице. Ученик ће знати да се термином „преподобан“, у хришћанској заједници, означавају особе које су се украсиле врлинама.

- Ученик ће разумети значење синтагме „круна творевине“ и моћи ће да објасни човекову улогу и значај у свету. Ученик ће повезати идеју стварања света са идејом Цркве као заједнице творевине и Творца и моћи ће да објазни значење реченице: свет је створен са циљем да постане Црква.

– Друга наставна тема: Ученик ће моћи да наведе три релације на којима сваки човек треба да се оствари као биће заједнице: човек-Бог; човек-човек и човек-свет. Ученик ће закључити да одвајање од Бога има за последицу раздор на друге две релације, и моћи ће да самостално објасни од чега зависи ваљан односи човека према свету, али и од чега зависе ваљани односи у људском друштву. Ученик ће моћи да заузме критички став о свим покушаји решавања еколошке кризе, који не узимају у обзир и човекову релацију са другим човеком (друштвена криза) и човекову релацију са Богом (вредносна криза). У светлу тих сазнања, ученик ће моћи самостално да протумачи одређене старозаветне одломке.
– Трећа наставна тема: Ученик ће бити у стању да препозна неке старозаветне ликове као праслике Христа и да образложи зашто га ти ликови асоцирају на Христа.
  - Ученик ће разумети да је прича о Вавилонској кули начин да се укаже на тежње људског друштва да постигне велике и знајачне циљеве без Бога. Ученик ће моћи да препозна идеологије: национализма, социјализма и либерализма; спрам великих библијских идеала: братства, праведности и слободе и да их повеже. Ученик ће моћи да заузме критички ставр према свим идеологијама која покушавају да достигну „идеале“, а то чине без Бога.
– Четврта наставна тема: Ученик ће моћи да препозна тетраграматон JHWH као ознаку за име Бога, и моћи ће да наведе значење имена Јахве. На основу разумевања значења имена Божјег, ученик ће моћи да наведе основну разлику између Бога о којем сведочи Св. Писмо и других богова.

  - Ученик ће разумети значење синтагме „богови пукотина“ (Gods of gaps) и моћи ће да образожи зашто се њом не може референрати на Јахвеа.
  - Ученик ће усвојити значење термина „Пасха“, и моћи ће самостално да издвоји најважније целине Пасхалне повести.
  - Ученик ће моћи да препозна значење термина „Декалог“, и моћи ће да наведе критеријум по којем се садржај декалога разврстава.
  - Ученик ће разумети да термин „Израел“ означава људско друштво које се својим начином живота приближава идеалу заједничења.
  - Ученик ће знати да наведе о опише најважније периоде у историји старозаветног Израела.
  - Ученик ће моћи да наведе разлоге за погрешно схватање титуле „Месија“ као титуле која се односи на политичко-историјског вођу.
  - Ученик ће моћи да наведе разлоге због којих је део старозаветног Израела одбио да у Исусу из Назарета препозна обећаног Месију.

– Пета наставна тема: Ученик ће моћи да наведе поделу старозавентих књига према темама које се у њима обрађују.

Наставна тема/садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА	8	Фронтални	Монолошка; Дијалошка; Рад на тексту	Усмено излагање
ПРАРОДИТЕЉСКИ ГРЕХ	7	Фронтални	Монолошка; Дијалошка; Рад на тексту	Усмено излагање
СВЕШТЕНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА(ОД АДАМА ДО ИЗРАИЉА)	8	Фронтални	Монолошка; Дијалошка; Рад на тексту	Усмено излагање
СВЕШТЕНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА(ОД МОЈСИЈА ДО ХРИСТА)	8	Фронтални	Монолошка; Дијалошка; Рад на тексту	Усмено излагање
СТАРОЗАВЕТНА РИЗНИЦА	4	Фронтални	Монолошка; Дијалошка; Рад на тексту	Усмено излагање

Корелација: Српски језик и књижевност; Историја; Географија.

Уџбеник: Нема.

Додатна литература: Библија, YouTube канал: Bible Project.

Праћене и вредновање наставе и учења: Разговор са ученицима, и њихово усмено излагање наставних садржаја.

III разред

Предмет: Православни катихизис
Недељни и годишњи фонд: 1 час недељно, а 36 часова по години.

Циљ: Ученицима указати на значај Христове личности, тачније значај који његова божанска природа има за спасење човека и творевине.
Показати у чему се састоји универзалност Исусовог учења.
Објаснити ученицима да Христос у својој мисији испуњава царску, првосвештеничку и пророчку службу.
Указати на значај личног подвига у љубави према другим људима, уколико неко настоји да свој живот усмери према Исусовом учењу.
Објаснити ученицима да је живот хришћана неостварив без учешћа у заједничком богослужбеном животу цркве.
Систематизовати целокупни домострој спасења на тексту анафоре Светога Василија Великог.

Исходи:

- Прва наставна тема: Ученик ће моћи да повеже називе: Емануил, Нови Адам и Месија/Христос, са личношћу Исуса из Назарета. Ученик ће моћи да објасни разлоге из којих се управо ови називи повезују са Исусом. Када је реч о титули

„месија“, ученик ће моћи да објасни разлику између политичко-историјског Месије, и месијанства које извршава Исус.
Ученик ће моћи да објасни значење термина „Богочовек“. Ученик ће моћи да образложи значење синтагме „Глава Цркве“.
Ученик ће моћи да образложи зашто новозаветно поштовање икона није идолопоклонство.

- Друга наставна тема: Ученик ће знати да наведе време и место Исусове проповеди. Ученик ће моћи да наведе најзначајније црте културно-политичких околности у доба Исусове проповеди.
  - Ученик ће моћи самостално да протумачи неку од парабола о Царству Божјем и да је доведе у везу са својим животним искуствима. Ученик ће бити у стању да образложи валстити вредносни став спрам Христове проповеди.
- Трећа наставна тема: Ученик ће моћи да издвоји и хронолошки наведе следеће догађаје из Исусовог живота: Оваплоћење, Крштење, Преображење, Свечани улазак у Јерусалим, Страдање, Васкрсење и Вазнесење.
  Ученик ће моћи да издвоји основне елементе Тајне вечере као елементе *Пасхалне вечере*. Ученик ће моћи да повеже и образложи зашто постоји симболичка подударност између старозватног пасхалог јагњета и Христа – Јагњета Божјег.
  Ученик ће моћи да повеже елемете Тајне вечере са елеменитима на Литургији и моћи ће да наведе разлог из којег је представа Тајне вечере приказана изнад царских двери у храмовима.
  Ученик ће разумети да је Христово физичко одсуство на изестан начин надомешћено деловањем Светога Духа у заједници Исусових ученика, те ће моћи да обајсни значење Христове реченице: „Где је двоје или троје у име моје, ја сам међу њима“.
- Четврта наставна тема: Ученик ће моћи да објасни везу између нашег праштања другима и нашег очекивања да и нама буде опроштено. Ученик ће моћи да образложи значење термина „лицемерје“. Ученик ће моћи да вреднује властите поступке у свакодневном животу као оне који га заиста приближавају Богу и другом човеки, и као оне који су ствар пуке учтивости.
  Ученик ће моћи да разликује мисаони и емоционални план човековог бића као суштински, од манифестног плана као формалног. На основу тога ученик ће моћи да хијерархијски поређа следеће аспекте човековог деловања: речи, дела, мисли и осећања.
  Ученик ће моћи да објасни значење реченице: само дела љубави остају**.**
- Пета наставна тема: Ученик ће моћи да наведе седам светих тајни и да објасни значај крштења и исповести. Ученик ће моћи да образложи зашто смисао светих тајни своју пуноћу може остварити тек учествовањем на литургијском сабрању.
- Шеста наставна тема: Ученик ће моћи да пепозна део на Литургији, на којем се чита Анафора. Ученик ће моћи да у тексту Анафоре идентификује најважније догађаје у икономији и да их међусобно повеже.
  - Ученик ће моћи да објасни значај харитативне делатности у мисији коју хришћани својим животом испуњавају.

Наставна тема/садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
ХРИСТОС – ИСТИНИТИ БОГ И ИСТИНИТИ ЧОВЕК	7	Фронтални	Монолошка; Дијалошка; Рад на тексту	Усмено излагање
ПРИБЛИЖИЛО СЕ ЦАРСТВО БОЖЈЕ	10	Фронтални	Монолошка; Дијалошка; Рад на тексту	Усмено излагање
ГДЕ ЈЕ ХРИСТОС ТУ ЈЕ И ЦАРСТВО БОЖЈЕ	4	Фронтални	Монолошка; Дијалошка; Рад на тексту	Усмено излагање
МОЈ ЖИВОТ У ХРИСТУ	7	Фронтални	Монолошка; Дијалошка; Рад на тексту	Усмено излагање
СВЕТОТАИНСКИ ЖИВОТ ЦРКВЕ	4	Фронтални	Монолошка; Дијалошка; Рад на тексту	Усмено излагање
НОВОЗАВЕТНА РИЗНИЦА	4	Фронтални	Демонстративна; Рад на тексту	Усмено излагање

Корелација: Српски језик и књижевност; Историја.

Уџбеник: Нема.

Додатна литература: Библија, YouTube канал: Bible Project.

Праћене и вредновање наставе и учења: Разговор са ученицима, и њихово усмено излагање наставних садржаја.

IV разред

Предмет: Православни катихизис
Недељни и годишњи фонд: 1 час недељно, а 32 часа по години

Циљ: Упознати ученике са садржајем и стуктуром свете Литургије. Указати им на значај литургије, као догађаја који преображава свет уносећи у њега димензију вечности.
Поред значаја литургије, циљ наставе у четвртом разреду јесте изазвати ученике да о савремним глобалним, регионалним, и локалним проблемима размишљају из перпективе хришћанског светоназора. Помоћи ученицима да изграде исправан став према савременом схватању слободе, љубави и заједнице. Оспособити их да богословски размишљају о биоетичким проблемима и етичким проблемима уопште. Кроз ова повезивања и примену на практични план живота, ученици ће бити оспособљени не само да мисле као хришћани, него ће бити подстакнути и да живе као хришћани..

Исходи:

- Прва наставна тема: Ученик ће моћи да наведе основне делове св. Литургије и да их разликује по садржају. Ученик ће повезати знање из претходних разреда које је стекао на настави Православног катихизиса, са деловима свете Литургије. Ученик ће моћи да препозна да је старозаветна пасхална вечера концептуална основа св. Литургије.
  Ученик ће разумети значење појмовног пара: историјско – есхатолошко, и биће у стању да издвоји оне елементе свете литургије који се односе на историјску димензију нашег постојања, од оне која се односи на наш вечни живот у заједници са Богом. Ученик ће знати да наведе неке конкретне примере како се есхатолошки идеал може остваривати у историјским околностима.
- Друга наставна тема: Ученик ће моћи да наведе главне периоде у историји Цркве, да их именује и хронолошки распореди.
  Ученик ће знати да препозна значење синтагме „васељенски сабори“ и да каже на шта се они односе. Ученик ће моћи да објасни значај саборности за доношење одлука у Цркви и да га изведе као као закључак који произлази из саме њене природе.
  Ученик ће моћи да издвоји најзначајније периоде у историји СПЦ и историји српског народа и да опише по чему су они каратеристични за динамику богослужбеног и богословског развоја код Срба.
  Ученик разуме значење термина „исихија“ и „исихазам“. Ученик повезује Преображење Христово, са виђењем нестворених енергија Божјих у исихастичкој пракси.
- Трећа наставна тема: Ученик може да наведе разлоге из којих је егоизам препрека успешне социјализације човека. Моћи ће да заузме критички став према покушајима решавања савремених друштвених криза, који се не обазиру на човеков егоцентризам као на њихов главни узрок. Ученик ће моћи да наведе показатеље који сведоче да је егоизам основна покретачка енергија савременог – потрошачког – друштва.
  Ученик ће моћи да заузме критички став према болестима и људским патањама, тј. моћи ће да их сагледа sub specie aeternitatis.
  Ученик ће повезати значење теолошке дефиниције човека као „иконе Бога“ са ставом да сваки човек има вредност већ самим тим што је човек. Ученик ће разумети да је насиље над човеком могуће тек након што жртву деперсонализујемо.
  Ученик ће научити значење термина „теодицеја“ и знаће да постоје два њена аспекта: морално зло и онтолошко зло. Ученик ће моћи да образложи зашто се за морално зло, одговорност не може приписати никоме и ничему, до самоме човеку.
- Четврта наставна тема: Ученик ће моћи да повеже најважније појмове из хришћанске теолгије и да обајсни њихов практични значај за појединца и за друшво у целини. Ти појмови су: Творац-творевина, историја-есхатон, егоизам-заједница, духовна слобода-духовно ропство, грех-врлина, морална криза-еколошка криза, човек-свет.

Наставна тема/садржај	Број часова	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
ЗА ЖИВОТ СВЕТА	7	Фронтални	Монолошка; Дијалошка; Рад на тексту	Усмено излагање
ИСТОРИЈА И ЕСХАТОЛОГИЈА У ЦРКВИ	14	Фронтални	Монолошка; Дијалошка; Рад на тексту	Усмено излагање
ХРИШЋАНСТВО У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	8	Фронтални	Монолошка; Дијалошка; Рад на тексту	Усмено излагање
ТАЧНО ИЗЛОЖЕЊЕ ПРАВОСЛАВНЕ ВЕРЕ	3	Фронтални	Монолошка; Дијалошка; Рад на тексту	Усмено излагање

Корелација: Српски језик и књижевност; Историја; Философија, Социологија.

Уџбеник: Нема.

Додатна литература: Библија, YouTube канал: Bible Project.

Праћене и вредновање наставе и учења: Разговор са ученицима, и њихово усмено излагање наставних садржаја.

8.2. ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНИ ПРЕДМЕТИ

-Клавир-

I разред

Предмет: Клавир
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;

- користи десни и леви педал у складу са стилом музичког дела;
- у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;
- коригује лоше извођење у току свирања;
- повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације;
- интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе;
- меморише текст примењујући различите начине памћења;
- осмисли, уз помоћ наставника, концепцију извођења одређеног дела;
- пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);
- својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- критички прати сопствени развој;
- самостално вежба;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Унапређивање технике свирања;Техника удвојених интервала; Извођење технички сложенијих композиција; Интерпретација дела која припадају различитим стиловима;Меморија-аналитичка,визуелна,аудитивна,моторичка.Припрема за јавне наступе. Музичка имагинација и естетика. Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у пара- лелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно . Етиде и полифоне композиције. Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: шест етида; три полифоне композиције; једна цела соната и једна соната или концерт делимично; три композиције различитих стилова – по избору.

Обавезни јавни наступи: три јавна наступа у току школске године**.**

Програм смотре: дурске и молске скале по белим диркама и једна етида из програма (програм се изводи напамет).

Испит: једна етида; једна трогласна инвенција J. C. Баха; два става сонате (обавезан сонатни облик) и једна композиција по избору (програм се изводи напамет).

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); са извођачким (камерна музика, читање с листа, клавирски дуо); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...)

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе клавира као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава клавира индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

II разред

Предмет: Клавир
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;
- користи десни и леви педал у складу са стилом музичког дела;

- у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;
- коригује лоше извођење у току свирања;
- повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације;
- интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе;
- меморише текст примењујући различите начине памћења;
- осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела;
- пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);
- својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- критички прати сопствени развој;
- пореди различита извођења исте композиције;
- самостално вежба;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Унапређивање технике свирања;Техника удвојених интервала; Тонска перспектива,полифонија; Извођење технички сложенијих композиција; Интерпретација дела која припадају различитим стиловима;Елементи интерпретације;Меморија-аналитичка,визуелна,аудитивна,моторичка.Припрема за јавне наступе. Слушање музике; Музичка имагинација и естетика. Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у пара лелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању.Дупле терце кроз две октаве у осминама. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно . Етиде и полифоне композиције. Сонате,концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: шест етида; три полифоне композиције; две сонате или соната и концерт- једно дело у целини; три композиције различитих стилова – по избору.

Обавезни јавни наступи: три јавна наступа у току школске године**.**

Програм смотре:све дурске и молске скале (према захтевима плана и програма наставе и учења СМШ) и једна етида из програма (програм се изводи напамет).

Испит: једна етида; три става свите - обавезна сарабанда и један брзи став из Француске свите Ј. С. Баха или Свите Г. Ф. Хендла, или Прелудијум и фуга Ј. С. Баха; једна соната или концерт – цело дело; једна композиција по избору (програм се изводи напамет).

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); са извођачким (камерна музика, читање с листа, клавирски дуо); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...)
Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе клавира као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава клавира индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

III разред

Предмет: Клавир
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;

- самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;
- користи десни и леви педал у складу са стилом музичког дела;
- у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;
- коригује лоше извођење у току свирања;
- повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације;
- интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе;
- меморише текст примењујући различите начине памћења;
- осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела;
- пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);
- својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- критички прати сопствени развој;
- самостално вежба;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Унапређивање технике свирања;Техника удвојених интервала;Тонска перспектива,полифонија; Извођење технички сложенијих композиција; Интерпретација дела која припадају различитим стиловима;Елементи интерпретације;Меморија-аналитичка,визуелна,аудитивна,моторичка.Припрема за јавне наступе. Музичка имагинација и естетика. Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању.Дупле терце кроз четири октаве у шеснаестинама. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно . Етиде и полифоне композиције. Сонате,концерти,композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: пет етида; две полифоне композиције; две сонате или соната и концерт- једно дело у целини; три композиције различитих стилова – по избору

Обавезни јавни наступи: три јавна наступа у току школске година**.**

Програм смотре:све дурске и молске скале (према захтевима плана и програма наставе и учења СМШ) и једна етида из програма (програм се изводи напамет).

Испит: једна етида; два става Енглеске свите J. C. Баха или два става из Партите (два од обавезних ставова) или прелудијум и фуга; цела соната; и једно дело из епохе романтизма (програм се изводи напамет).

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); са извођачким (камерна музика, читање с листа, клавирски дуо); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе клавира као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава клавира индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

IV разред

Предмет: Клавир
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 99 часа

Циљ: Циљ учења предмета клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;
- користи десни и леви педал у складу са стилом музичког дела;
- у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;
- коригује лоше извођење у току свирања;
- повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације;
- интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе;
- меморише текст примењујући различите начине памћења;
- осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела;
- пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);
- својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ;
- предложи наставнику дела за свој репертоар;
- пореди различита извођења исте композиције;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- критички прати сопствени развој;
- самостално вежба;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Унапређивање технике свирања;Техника удвојених интервала;Тонска перспектива, полифонија.Извођење технички сложенијих композиција; Интерпретација дела која припадају различитим стиловима;Елементи интерпретације;Меморија-аналитичка,визуелна,аудитивна,моторичка.Припрема за јавне наступе.Слушање музике; Музичка имагинација и естетика. Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно . Етиде и полифоне композиције. Сонате,концерти,композиције различитих стилова и	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

дела домаћих композитора.			

Обавезни минимум програма: три концертне етиде; две полифоне композиције; једна соната; три композиције различитих стилова – по избору.

Обавезни јавни наступи: три јавна наступа у току школске године**.**

Програм смотре: све дурске и молске скале (према захтевима плана и програма наставе и учења СМШ) и једна етида из програма (програм се изводи напамет).

Матурски испит: на завршном испиту морају бити заступљени сви стилови; уколико се не свира класична соната, већ соната из периода романтизма или XX века, класични период мора бити заступљен неким другим делом нпр. варијације, фантазија рондо и сл. (програм се изводи напамет).

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); са извођачким (камерна музика, читање с листа, клавирски дуо); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе клавира као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава клавира индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Избор литературе за све разреде-

Сонате:

- В. А. Моцарт: КВ 279 Це-дур, КВ 280 Еф-дур, КВ 281 Бе.дур, КВ 309 Це-дур, КВ 310 а-мол, КВ 311 Де-дур, КВ 330 Це-дур, КВ 331 А-дур, КВ 332 Еф-дур, КВ 333 Бе-дур, КВ 457 це-мол, КВ 570 Бе-дур, КВ 576 Де-дур

- Ј. Хајдн: Хоб. 20 це-мол, Хоб. 23 Еф-дур, Хоб. 43 Ас-дур, Хоб. 32 ха-мол, Хоб. 44 ге-мол, Хоб. 46 Ас-дур, Хоб. 49 Ес-дур, Хоб. 50 Це-дур, Хоб. 52 Ес-дур
- Л. В. Бетовен: оп. 2 бр. 1 еф-мол, оп. 2 бр. 2 А-дур,оп. 2 бр. 3 Це-дур, оп. 7 Ес-дур, оп. 10 бр. 1 це-мол, оп. 10 бр. 2 Еф-дур, оп. 10 бр. 3 Де-дур, оп. 13 це-мол, оп. 14 бр 1 и 2, оп. 22 Бе-дур, оп. 27 бр. 1 и 2, оп. 28 Де-дур, оп. 31 бр 1, 2 и 3, оп. 78 Фис-дур, оп. 90 е-мол
- М. Клементи: оп. 47 бр. 2 Бе-дур, оп. 39 бр. 2 Ге-дур, оп. 34 бр. 1 Це-дур, оп. 26 бр. 2 фис-мол, оп. 40 бр. 2 ха-мол, оп. 40 бр. 3 де-мол
- Ф. Шуберт: Сонате – избор
- Е. Григ: Соната е-мол,
- С. Прокофјев: Соната бр. 1 еф-мол

и остале сонате по избору наставника

Концерти:
- Г. Ф. Хендл: Еф-дур
- Ј. С. Бах: еф-мол, де-мол, А-дур
- Ј. Хајдн: Де-дур, Ге-дур, Це-дур
- В. А. Моцарт: КВ 175 Де-дур, КВ 238 Бе-дур, КВ 246 Це-дур, КВ 271 Ес-дур, КВ 413 Еф-дур, КВ 414 А-дур, КВ 415 Це-дур, КВ 449 Ес-дур, КВ 450 Бе-дур, КВ 451 Де-дур, КВ 453 Ге-дур, Кв 456 Бе-дур, Кв 459 Еф-дур, КВ 466 де-молКВ 467 Це-дур, Кв 482 Ес-дур, КВ 488 А-дур, КВ 491 це-мол, КВ 503 Це-дур, КВ 537 Де-дур, КВ 595 Бе-дур
- Л. В. Бетовен: Концерт бр. 1, 2 и 3
- Е. Григ: Концерт а-мол
- Ф. Менделсон: Концерт ге-мол и де-мол
- Д. Кабалевски: Концерт а-мол оп. 9
- Д. Шостакович: Концерт Еф-дур бр. 2
- Концертни комади за клавир и оркестар – К. М. фон Вебер, Ф. Менделсон, К. Сен-Санс

Композиције различитих стилова:
- Д. Скарлати: Сонате – избор
- Д. Чимароза: Сонате
- П. Парадизи: Токата
- Б. Галупи: Сонате
- Ј. Хајдн: Варијације еф-мол, Капричо Це-дур, Ге-дур
- В. А. Моцарт: Фантазије це-мол КВ 396, КВ 475, Адађо ха-мол, КВ 540, Рондо а-мол, КВ 511, Варијације Це-дур, Де-дур, Ге-дур итд.
- Л. ван Бетовен: Варијације Еф-дур оп. 34, 32 варијације це-мол Рондо Це-дур и Ге-дуроп.51, Анданте фавори Еф-дур, Рондо оп. 129 итд.
- Ф. Шуберт: Музички моменти, Емпромпти оп.90 и 142
- Р. Шуман: Арабеска, Дечје сцене, Лептири оп. 2, Варијације на тему Кларе Вик оп.5, Фантастични комади – избор, Новелете – избор, Романсе оп. 28 итд.
- Ф. Шопен: Валцери, Ноктурна, Полонезе, Тарантеле, Емпромпти (сва четири), Екосезе, Баладе бр. 2 и 3, Скерца бр. 1 и 2, Бриљантне варијације оп. 28 итд.
- Ф. Лист: Петраркини сонети, Утехе, Љубавни снови, Полонеза Ес-дур, Године ходочашћа – избор, Мађарске рапсодије – избор, транскипције соло песама Шуберта, Шумана, Шопена итд.
- Ф. Менделсон: Песме без речи, Рондо капричиозо
- Ј. Брамс: Рапсодије, 4 баладе, избор из оп. 117, оп. 118, оп. 119

- П. И. Чајковски: Годишња доба, Думка, Варијације Еф-дур, Чајковски-Плетњов Свита из балета Крцко Орашчић, итд.
- А. Скрјабин: Прелиди – избор, Поеме оп. 32
- С. Рахмањинов: Комади оп. 3 (Елегија, Мелодија, Полишинел),Музички моменти-избор, Прелиди – избор
- К. Дебиси: Бергамска свита, Естампе, Свит „За клавир“, Прелиди – избор, итд.
- С. Прокофјев: Свита Ромео и Јулија, Пролазне визије, Комади оп. 4 и оп. 12 итд.
- Б. Барток: Румунске игре, Микрокосмос – избор, Алегро барбаро итд.
- Д. Шостакович: Три фантастичне игре, Прелиди оп. 34, итд.
- Ђ. Лигети: Музичка ричерката

и остала дела по избору наставника

Дела домаћих композитора:
- П. Стојановић: Посвета, радост и туга, Марш де-мол, Љубавна изјава,Сонатина Де-дур
- М. Тајчевић: Прелиди, Балканске игре
- М. Милојевић: 4 комада за клавир, оп. 23, Ритмичке гримасе оп. 47, Камеје
- П. Милошевић: Сонатина
- В. Перичић: Сонатина
- С. Рајичић: Етиде, Игре, Хумореске
- Љ. Марић: Прелудијуми, Етида, Бранково коло
- Ј. Славенски: Југословенска свита, Свита „Са Балкана“
- В. Мокрањац: Соната Це-дур, Фрагменти, Игре, Етиде, Интиме
- Б. Симић: Варијације и токата; Сонатина
- Д. Деспић: Ноктурна, Виђете, Минијатуре, Хумористичне етиде
- К. Бабић: Прелиди Ђокози, Токата, Фуга
- Д. Радић: Три прелудијума, Соната леста, Свита за клавир, 4 сонатине
- М. Логар: Златна рибица, Бурлеске; К. Миљковић: Невидљиве нити
- Е. Јосиф: Соната бревис, Четири скице, Пет прича, Три пслама
- М. Михаиловић: Три прелудијума
- С. Божић: Ноктурно, Лирика Атоса, Панелејмон
- М. Раичковић: Б А Г Д А Д
- М. Петровић: Варијације за клавир
- В. Тошић: Вариал, Воксал, Медиал 1 и 2 итд
- М. Стојадиновић Милић: Тајни агент са Тимпаниуса-мини рапсодија, И би светлост, Тристеца за Драгана, Небо над Студеницом-мозаик за Јелицу, и остала дела по избору наставника.

-Клавир СМШ за ТО „А“ програм-

I разред

Предмет: Клавир
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског

сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;
- користи десни и леви педал у складу са стилом музичког дела;
- у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;
- коригује лоше извођење у току свирања;
- повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације;
- интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе;
- меморише текст примењујући различите начине памћења;
- осмисли, уз помоћ наставника, концепцију извођења одређеног дела;
- пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);
- својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- критички прати сопствени развој;
- самостално вежба;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Унапређивање технике свирања;Техника удвојених интервала; Извођење технички сложенијих композиција; Интерпретација дела која припадају различитим стиловима;Меморија-аналитичка,визуелна,аудитивна,моторичка.Припрема за јавне наступе. Музичка имагинација и естетика. Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и децими кроз четири октаве у шеснаестинама у пара- лелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и децими у паралелном кретању. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно . Етиде и полифоне композиције. Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: шест етида; три полифоне композиције; једна цела соната и једна соната или концерт делимично; три композиције различитих стилова – по избору.

Обавезни јавни наступи: три јавна наступа у току школске године**.**

Програм смотре: дурске и молске скале по белим диркама и једна етида из програма (програм се изводи напамет).

Испит: једна етида; једна трогласна инвенција J. C. Баха; два става сонате (обавезан сонатни облик) и једна композиција по избору (програм се изводи напамет).

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); са извођачким (камерна музика, читање с листа, клавирски дуо); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...)

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе клавира као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава клавира индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

II разред

Предмет: Клавир
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског

сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;
- користи десни и леви педал у складу са стилом музичког дела;
- у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;
- коригује лоше извођење у току свирања;
- повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације;
- интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе;
- меморише текст примењујући различите начине памћења;
- осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела;
- пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);
- својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- критички прати сопствени развој;
- пореди различита извођења исте композиције;
- самостално вежба;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Унапређивање технике свирања;Техника удвојених интервала; Тонска перспектива,полифонија; Извођење технички сложенијих композиција; Интерпретација дела која припадају различитим стиловима;Елементи интерпретације;Меморија-аналитичка,визуелна,аудитивна,моторичка.Припрема за јавне наступе. Слушање музике; Музичка имагинација и естетика. Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у пара лелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању.Дупле терце кроз две октаве у осминама. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

октаве у шеснаестинама, паралелно . Етиде и полифоне композиције. Сонате,концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.			

Обавезни минимум програма: шест етида; три полифоне композиције; две сонате или соната и концерт- једно дело у целини; три композиције различитих стилова – по избору.

Обавезни јавни наступи: три јавна наступа у току школске године**.**

Програм смотре:све дурске и молске скале (према захтевима плана и програма наставе и учења СМШ) и једна етида из програма (програм се изводи напамет).

Испит: једна етида; три става свите - обавезна сарабанда и један брзи став из Француске свите Ј. С. Баха или Свите Г. Ф. Хендла, или Прелудијум и фуга Ј. С. Баха; једна соната или концерт – цело дело; једна композиција по избору (програм се изводи напамет).

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); са извођачким (камерна музика, читање с листа, клавирски дуо); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...)

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе клавира као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава клавира индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

III разред

Предмет: Клавир
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;
- користи десни и леви педал у складу са стилом музичког дела;
- у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;
- коригује лоше извођење у току свирања;
- повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације;
- интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе;
- меморише текст примењујући различите начине памћења;
- осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела;
- пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);
- својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- критички прати сопствени развој;
- самостално вежба;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Унапређивање технике свирања;Техника удвојених интервала;Тонска перспектива,полифонија; Извођење технички сложенијих композиција; Интерпретација дела која припадају различитим стиловима;Елементи интерпретације;Меморија-аналитичка,визуелна,аудитивна,моторичка.Припрема за јавне наступе. Музичка имагинација и естетика. Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и децими у паралелном кретању.Дупле терце кроз	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

четири октаве у шеснаестинама. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно . Етиде и полифоне композиције. Сонате,концерти,композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.			

Обавезни минимум програма: пет етида; две полифоне композиције; две сонате или соната и концерт- једно дело у целини; три композиције различитих стилова – по избору

Обавезни јавни наступи: три јавна наступа у току школске година**.**

Програм смотре:све дурске и молске скале (према захтевима плана и програма наставе и учења СМШ) и једна етида из програма (програм се изводи напамет).

Испит: једна етида; два става Енглеске свите J. C. Баха или два става из Партите (два од обавезних ставова) или прелудијум и фуга; цела соната; и једно дело из епохе романтизма (програм се изводи напамет).

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); са извођачким (камерна музика, читање с листа, клавирски дуо); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе клавира као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава клавира индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

IV разред

Предмет: Клавир
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 99 часа

Циљ: Циљ учења предмета клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;
- користи десни и леви педал у складу са стилом музичког дела;
- у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;
- коригује лоше извођење у току свирања;
- повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације;
- интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе;
- меморише текст примењујући различите начине памћења;
- осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела;
- пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);
- својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ;
- предложи наставнику дела за свој репертоар;
- пореди различита извођења исте композиције;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- критички прати сопствени развој;
- самостално вежба;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Унапређивање технике свирања;Техника удвојених интервала;Тонска перспектива, полифонија.Извођење технички сложенијих композиција; Интерпретација дела која припадају различитим стиловима;Елементи интерпретације;Меморија-аналитичка,визуелна,аудитивна,моторичка.Припрема	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

за јавне наступе.Слушање музике; Музичка имагинација и естетика. Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно . Етиде и полифоне композиције. Сонате,концерти,композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.			

Обавезни минимум програма: три концертне етиде; две полифоне композиције; једна соната; три композиције различитих стилова – по избору.

Обавезни јавни наступи: три јавна наступа у току школске године**.**

Програм смотре: све дурске и молске скале (према захтевима плана и програма наставе и учења СМШ) и једна етида из програма (програм се изводи напамет).

Матурски испит: на завршном испиту морају бити заступљени сви стилови; уколико се не свира класична соната, већ соната из периода романтизма или XX века, класични период мора бити заступљен неким другим делом нпр. варијације, фантазија рондо и сл. (програм се изводи напамет).

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); са извођачким (камерна музика, читање с листа, клавирски дуо); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе клавира као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава клавира индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина

кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Избор литературе за све разреде-

Сонате:
- В. А. Моцарт: КВ 279 Це-дур, КВ 280 Еф-дур, КВ 281 Бе.дур, КВ 309 Це-дур, КВ 310 а-мол, КВ 311 Де-дур, КВ 330 Це-дур, КВ 331 А-дур, КВ 332 Еф-дур, КВ 333 Бе-дур, КВ 457 це-мол, КВ 570 Бе-дур, КВ 576 Де-дур
- Ј. Хајдн: Хоб. 20 це-мол, Хоб. 23 Еф-дур, Хоб. 43 Ас-дур, Хоб. 32 ха-мол, Хоб. 44 ге-мол, Хоб. 46 Ас-дур, Хоб. 49 Ес-дур, Хоб. 50 Це-дур, Хоб. 52 Ес-дур
- Л. В. Бетовен: оп. 2 бр. 1 еф-мол, оп. 2 бр. 2 А-дур,оп. 2 бр. 3 Це-дур, оп. 7 Ес-дур, оп. 10 бр. 1 це-мол, оп. 10 бр. 2 Еф-дур, оп. 10 бр. 3 Де-дур, оп. 13 це-мол, оп. 14 бр 1 и 2, оп. 22 Бе-дур, оп. 27 бр. 1 и 2, оп. 28 Де-дур, оп. 31 бр 1, 2 и 3, оп. 78 Фис-дур, оп. 90 е-мол
- М. Клементи: оп. 47 бр. 2 Бе-дур, оп. 39 бр. 2 Ге-дур, оп. 34 бр. 1 Це-дур, оп. 26 бр. 2 фис-мол, оп. 40 бр. 2 ха-мол, оп. 40 бр. 3 де-мол
- Ф. Шуберт: Сонате – избор
- Е. Григ: Соната е-мол,
- С. Прокофјев: Соната бр. 1 еф-мол
и остале сонате по избору наставника

Концерти:
- Г. Ф. Хендл: Еф-дур
- Ј. С. Бах: еф-мол, де-мол, А-дур
- Ј. Хајдн: Де-дур, Ге-дур, Це-дур
- В. А. Моцарт: КВ 175 Де-дур, КВ 238 Бе-дур, КВ 246 Це-дур, КВ 271 Ес-дур, КВ 413 Еф-дур, КВ 414 А-дур, КВ 415 Це-дур, КВ 449 Ес-дур, КВ 450 Бе-дур, КВ 451 Де-дур, КВ 453 Ге-дур, Кв 456 Бе-дур, Кв 459 Еф-дур, КВ 466 де-молКВ 467 Це-дур, Кв 482 Ес-дур, КВ 488 А-дур, КВ 491 це-мол, КВ 503 Це-дур, КВ 537 Де-дур, КВ 595 Бе-дур
- Л. В. Бетовен: Концерт бр. 1, 2 и 3
- Е. Григ: Концерт а-мол
- Ф. Менделсон: Концерт ге-мол и де-мол
- Д. Кабалевски: Концерт а-мол оп. 9
- Д. Шостакович: Концерт Еф-дур бр. 2
- Концертни комади за клавир и оркестар – К. М. фон Вебер, Ф. Менделсон, К. Сен-Санс

Композиције различитих стилова:
- Д. Скарлати: Сонате – избор
- Д. Чимароза: Сонате
- П. Парадизи: Токата
- Б. Галупи: Сонате
- Ј. Хајдн: Варијације еф-мол, Капричо Це-дур, Ге-дур
- В. А. Моцарт: Фантазије це-мол КВ 396, КВ 475, Адађо ха-мол, КВ 540, Рондо а-мол, КВ 511, Варијације Це-дур, Де-дур, Ге-дур итд.
- Л. ван Бетовен: Варијације Еф-дур оп. 34, 32 варијације це-мол Рондо Це-дур и Ге-дуроп.51, Анданте фавори Еф-дур, Рондо оп. 129 итд.
- Ф. Шуберт: Музички моменти, Емпромпти оп.90 и 142

- Р. Шуман: Арабеска, Дечје сцене, Лептири оп. 2, Варијације на тему Кларе Вик оп.5, Фантастични комади – избор, Новелете – избор, Романсе оп. 28 итд.
- Ф. Шопен: Валцери, Ноктурна, Полонезе, Тарантеле, Емпромпти (сва четири), Екосезе, Баладе бр. 2 и 3, Скерца бр. 1 и 2, Бриљантне варијације оп. 28 итд.
- Ф. Лист: Петраркини сонети, Утехе, Љубавни снови, Полонеза Ес-дур, Године ходочашћа – избор, Мађарске рапсодије – избор, транскипције соло песама Шуберта, Шумана, Шопена итд.
- Ф. Менделсон: Песме без речи, Рондо капричиозо
- Ј. Брамс: Рапсодије, 4 баладе, избор из оп. 117, оп. 118, оп. 119
- П. И. Чајковски: Годишња доба, Думка, Варијације Еф-дур, Чајковски-Плетњов Свита из балета Крцко Орашчић, итд.
- А. Скрјабин: Прелиди – избор, Поеме оп. 32
- С. Рахмањинов: Комади оп. 3 (Елегија, Мелодија, Полишинел),Музички моменти-избор, Прелиди – избор
- К. Дебиси: Бергамска свита, Естампе, Свит „За клавир“, Прелиди – избор, итд.
- С. Прокофјев: Свита Ромео и Јулија, Пролазне визије, Комади оп. 4 и оп. 12 итд.
- Б. Барток: Румунске игре, Микрокосмос – избор, Алегро барбаро итд.
- Д. Шостакович: Три фантастичне игре, Прелиди оп. 34, итд.
- Ђ. Лигети: Музичка ричерката

и остала дела по избору наставника

Дела домаћих композитора:

- П. Стојановић: Посвета, радост и туга, Марш де-мол, Љубавна изјава,Сонатина Де-дур
- М. Тајчевић: Прелиди, Балканске игре
- М. Милојевић: 4 комада за клавир, оп. 23, Ритмичке гримасе оп. 47, Камеје
- П. Милошевић: Сонатина
- В. Перичић: Сонатина
- С. Рајичић: Етиде, Игре, Хумореске
- Љ. Марић: Прелудијуми, Етида, Бранково коло
- Ј. Славенски: Југословенска свита, Свита „Са Балкана“
- В. Мокрањац: Соната Це-дур, Фрагменти, Игре, Етиде, Интиме
- Б. Симић: Варијације и токата; Сонатина
- Д. Деспић: Ноктурна, Виђете, Минијатуре, Хумористичне етиде
- К. Бабић: Прелиди Ђокози, Токата, Фуга
- Д. Радић: Три прелудијума, Соната леста, Свита за клавир, 4 сонатине
- М. Логар: Златна рибица, Бурлеске; К. Миљковић: Невидљиве нити
- Е. Јосиф: Соната бревис, Четири скице, Пет прича, Три пслама
- М. Михаиловић: Три прелудијума
- С. Божић: Ноктурно, Лирика Атоса, Панелејмон
- М. Раичковић: Б А Г Д А Д
- М. Петровић: Варијације за клавир
- В. Тошић: Вариал, Воксал, Медиал 1 и 2 итд
- М. Стојадиновић Милић: Тајни агент са Тимпаниуса-мини рапсодија, И би светлост, Тристеца за Драгана, Небо над Студеницом-мозаик за Јелицу, и остала дела по избору наставника.

-Клавир за ТО „Б “ програм-

I разред

Предмет: Клавир ТО
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења предмета клавир «Б» програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- препозна делове клавира и разликује различите начине добијања тона;
- да се оријентише на клавијатури;
- правилно седи за клавиром;
- примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу;
- препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију и опише их својим речима;
- примени различита музичка изражајна средства са карактером музичког дела;
- самостално свира кратке композиције напамет;
- самостално и уз помоћ наставника контролише квалитет звука;

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Це-дур,Ге-дур,Де-дур,а-мол,е-мол, ха-мол,Дијатонске и хроматске скале паралелно кроз две октаве, квинтакорд разложено и симултано кроз две октаве. Етиде и полифоне композиције. Сонатина,композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови

Обавезни минимум програма: лествице и трозвуци по програму;25 вежби; 4 етиде; 2 полифоне композиције; једна сонатина; 3 композиције различитих стилова.

Обавезни јавни наступи: два јавна наступа у току школске године**.**

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...)

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични

однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.Ученике на сваком часу треба упућивати на правилно седење и економичност покрета која је основа превенције повреда мишићног ткива.Инсистирати на логичном мишљењукоје ће помоћи да се сви сегменти личности ученика развијају у пуном капацитету.Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоме завису од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Литература-

Етиде:
- Ж. Б. Диверноа: етиде
- Х. Лемоан: Етиде
- А. Николајев: Школа за клавир - Етиде.

Полифоне композиције:
- Ј. кршић: клавирска читанка – вежбе за полифонију
- Ј. С. Бах: Мале композиције, и друге полифоне композиције сличне тежине

Сонатине:
- Избор сонатина I свеска

Композиције различитих стилова:
- А. Гедике: 60 лаких композиција, оп.36
- К. Гурлит: Први кораци младог пијанисте оп. 82
- Б. Барток: За децу, жклавирска музика за почетнике, Микрокосмос
- Д. Кабалевски: 24 лаке композиције оп.39
- Албум југословенских композиција
- В. Богдановић: Музика предкласичара
- П. Стојановић: «Дечји кутак», и друге композиције сличне тежине

II разред

Предмет: Клавир ТО
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења предмета клавир «Б» програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу;
- одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине;
- препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта;
- користи педал у делима;
- уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте;
- чује и примени више динамичких нивоа пианисимо, мацопиано, фортисимо, мецофорте;
- јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње;
- осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела;
- самостално и или уз помоћ наставника контролише квалитет звука:
- повезује прсторедне групе подметањем палца и пребацивањем палца уз слушну контролу самостално и уз помоћ наставника;
- развија спретност целокупног апарата уз помоћ наставника;
- самостално, изражајно свира композиције напамет;
- развија и испољи самопоуздање у току јавног наступа;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: А-дур, Еф-дур, Бе-дур, фис- мол, де-мол, ге-мол, све дурске и хроматске скале паралелно.Квинтакорди и септакорди четворогласно разложено и симултано кроз две октаве,аутентична каденца Етиде и полифоне композиције. Сонатина,композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотра

Обавезни минимум програма: четири етиде са различитим техничким захтевима; једна сонатина; четири композиције по слободном избору различитог карактера и стила; лествице и акорди по програму.

Обавезни јавни наступи: два јавна наступа у току школске године.

Програм смотре: једна скала; једна етида; једна полифона композиција; један став сонатине; једна композиција по слободном избору**.**

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...)

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски

оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.Ученике на сваком часу треба упућивати на правилно седење и економичност покрета која је основа превенције повреда мишићног ткива.Инсистирати на логичном мишљењукоје ће помоћи да се сви сегменти личности ученика развијају у пуном капацитету.Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоме завису од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Литература-

Етиде:
- Х. Лемоан; етиде оп.37
- Ј. Кршић: Музичка читанка за 3. разред – етиде
- К. Черни: етиде оп.849
  и других аутора сличне тежине и обима

Полифоне композиције:
- Ј. С. Бах: Мале композиције, 12 малих прелудијума, и друге полифоне композиције сличне тежине

Сонатине:
- Л ван Бетовен, М. Клементи, А. Дијабели и друге сонатине сличне тежине

Композиције по слободном избору:
- А. Гречанинов: Дечји албум оп.98
- Р. Шиман: Албум за младеж
- П. И. Чајковски: Албум за младеж
- М. Тајчевић: деци
- П. Стојановић: Дечји кутак
- Албум југословенских клавирских композиција
- В. Богдановић: Музика Предкласичара, и друге композиције сличне тежине

III разред

Предмет: Клавир ТО
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења предмета клавир»Б» програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности,

естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- свира с листа вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника;
- јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара;
- транпонује хроматски лакше мотиве или реченице;
- примени више динамичких нијанси у свирању;
- појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме;
- свира двохвате са јасним диференцирањем мелодијске линије;
- свесно користи директан и синкопирани педал;
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер;
- свира једноставну пратњу на задату мелодију;

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Е-дур, Ха-дур, Ес-дур, Ас-дур, цис-мол, гис-мол, це-мол, еф-мол,Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве паралелно.квинтакорди и септакорди четворогласноразложено и симултано кроз две октаве,аутентична каденца. Етиде и полифоне композиције. Сонате, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови

Обавезни минимум програма: четири етиде са различитим техничким захтевима; две полифоне композиције; један став сонатине; четири композиције по слободном избору; лествице и трозвуци по програму

Обавезни јавни наступи: два јавна наступа у току школске година.

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.Ученике на сваком часу треба упућивати на правилно седење и економичност покрета која је основа превенције повреда мишићног ткива.Инсистирати на логичном мишљењукоје ће помоћи да се сви сегменти личности ученика развијају у пуном капацитету.Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоме завису од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Литература-

Етиде:
- К. Черни: етиде оп. 849
- Х. Бетрини: етиде оп.100
- Х. Беренс: етиде оп.88
- А. Лешхорн: етиде оп.66
- Ј. Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема, и други аутори виртуозних комада или етида одговарајуће тежине.

Полифоне композиције:
- - Ј. С. Бах. 12 и 6 малих прелудијума

Полифоне композиције из разних епоха одговарајуће тежине

Сонатине и сонате:
- Ј. Хајдн: сонатине и сонате (Ј. Кршић-Шишмановић)
- В. А. Моцарт: Бечке сонатине
- Д. Кабалевски: Варијације на словачку тему
- С. Мајкапар: Варијације на руску тему

Композиције других аутора сличне тежине

Композиције по слободном избору:
- Р. шуман: Албум за младеж
- С. Прокофјев: Музика за децу
- Д. Шостакович: Луткине игре
- Д. Скарлати: Лаки комади
- Л. ван Бетовен: За Елизу
- М. Тајчевић: Деци
- С. Рајичић: Мала свита
- П. Стојановић: «Дечји кутак»
- Ј. Кршић: Клавирска хрестоматија за 4. разред
- В. Богдановић: Музика предкласичара
- Ј. Кршић-Ранковић: Збирка клавирских ompозиција за савлађивањетехничких проблема.

IV разред

Предмет: Клавир ТО
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 66 часа

Циљ: Циљ учења предмета клавир «Б» програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко

искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено;
- самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;
- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- коригује лоше извођење у току свирања;
- у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;
- појасни конструкцију дела и својим речима објасни значења термина музичке форме;
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;
- критички прати сопствени развој;
- самостално вежба по плану који је утврдио са наставником;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Фис-дур, Цис-дур, Дес-дур, Гес-дур, Цес-дур, ес-мол, бе-мол, ес-мол,Дурске и молске скале кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама.Трозвуци симултано и разложено, четворогласно кроз четири октаве.Велико разлагање трозвука кроз две октаве паралелно.Доминантни и умањени септакорд симултано и разложено четворогласно, а велико разлагање кроз две октаве паралелно, аутентична каденца Етиде и полифоне композиције. Сонате, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотра

Обавезни минимум програма: три етиде са различитим техничким проблемима; три полифоне композиције; један став сонате или варијације; три композиције по слободном избору;лествице и трозвуци по програму**.**

Обавезни јавни наступи: два јавна наступа у току школске године.

Програм смотре: једна скала; једна етида; једна полифона композиција ; једна композиција по слободном избору; први став сонате**.**

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); са извођачким (камерна музика, читање с листа, клавирски дуо); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.Ученике на сваком часу треба упућивати на правилно седење и економичност покрета која је основа превенције повреда мишићног ткива.Инсистирати на логичном мишљењукоје ће помоћи да се сви сегменти личности ученика развијају у пуном капацитету.Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоме завису од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Литература-

Етиде:
- Ј. Б. Крамер: етиде
- А. Лешхорн: етиде оп.136
- К. Черни: етиде оп.299
- Виртуозне композиције од старих мајстора до данас (избор М. Мишевић), и друге етиде сличне тежине по избору наставника

Полифоне композиције:
- Ј. С. бах: Двогласне инвенције, Француске свите – поједини ставови, и друге композиције сличне тежине

Сонате и варијације:
- Ј. Хајдн: соната Е-дур, ге-дур. А-дур
- В. А. Моцарт: Сонате КВ 545 Це-дур, КВ 286 Ге-дур
- Л. ван Бетовен: сонате оп.49 бр. 1 и 2, варијације на швајцарску тему, и друге сличне тежине

Композиције по слободном избору:
- Л. ван Бетовен: Екосезе, Багателе
- Ф. Менделсон: Песме без речи
- Р. Шуман: Споменар
- Ф. Шопен: (За најмлађе)Ноктурна, Валцери
- Е. Григ: Лирски комади
- М. Тајчевић: Српске игре
- П. Стојановић: «Дечји кутак»

- Ј. Кршић: Клавирска хрестоматија за 5. разред
- В. Богдановић: Музика предкласичара
- П. Стојановић: «Дечји кутак»
- Ј. Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема.
  и друге композиције сличне тежине

-Клавир за ТО „Ц“ програм-

I разред

Предмет: Клавир ТО
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења предмета клавир «Ц» програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- чита и свира течно с листа са обе руке;
- повеже знање из теорије са елементима интерпретације;
- препозна период настанка одређене композиције;
- спретно изведе технички захтевније композиције;
- самостално хармонизујеједноставни тематски материјал;
- појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме;
- својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије;
- учествује на јавним наступима у школи;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- критички прати сопствени развој и самостално опредељује средство за његово побољшање;
- самостално вежба по плану који је утврдио са наставником;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: 3 дурске и 3 молске скале у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинамавелико разлагање трозвука кроз	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови

четири октаве паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда кроз четири октаве у осминама, дупле терце кроз једну октаву паралелно. Етиде и полифоне композиције. Соната, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.			

Обавезни минимум програма: лествице и трозвуци по програму; четири етиде; две полифоне композиције; једна соната; две композиције различитих стилова.

Обавезни јавни наступи: два јавна наступа у току школске године**.**

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...)

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање. Ученике на сваком часу треба упућивати на правилно седење и економичност покрета која је основа превенције повреда мишићног ткива. Инсистирати на логичном мишљењукоје ће помоћи да се сви сегменти личности ученика развијају у пуном капацитету. Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоме завису од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Литература-

Етиде:
- Карл Черни: етиде оп. 299
- Јохан Баптист-Крамер: Етиде
- Јела Кршић и Ранковић: Збирка засавлађивање техничких проблема
- Херман Беренс: етиде оп. 61
- Алберт Лешхорн: етиде оп.38

Друге етиде одговарајуће тежине.

Полифоне композиције:
- Јохан Себастијан Бах: Француске свите, Енглеске свите

Друге полифоне композиције одговарајуће тежине.

Сонате и варијације:

- Јозеф Хајдн: сонате Еф-дур, Де-дур, е-мол, Де-дур, цис-мол (редакција Раух)
- Волфганг Амадеус Моцарт: сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283.
- Лудвиг ван Бетовен: Сонате, Варијације Ге-дур на оригиналну тему
- Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему
- Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40

Друге сонате и варијације одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:

- Марко Тајчевић: Српске игре
- Миховил Логар: Композиције за клавир
- Дејан Деспић: Сонатина in F
- Наши композитори за младе пијанисте, избор.
- Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана
- Петар Стојановић: Дечји кутак
- Клод Дакен: Кукавица, Ласта
- Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Роберт Шуман: Албум за младе,
- Едвард Григ: Лирски комади III и IV свеска
- Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци еф-мол и цис-мол
- Хоаким Турина: Минијатуре
- Александар Гречанинов: Пастели оп. 3
- Михаил Иванович Глинка: Тарантела
- Жак Ибер: Истуар,
- Алфредо Казела: 11 дечјих комада,
- Балдасаре Галупи: Сонате,
- Доменико Чимароза: Сонате,
- Јохан Кристијан Бах: Сонате
- Макс Регер: 10 малих комада оп. 44
- Арам Хачатуријан: Дечји албум,
- Петар Илич Чајковски: Годишња доба
- Александар Бородин: Мала свита
- Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54
- Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић)

И друге композиције одговарајуће тежине

Композиције за *Четвороручно свирање*:

- Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције
- Роберт Шуман: Слике са истока оп. 66
- Игор Стравински: Три лака комада
- Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције
- Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада за четири руке
- Морис Равел: Моја мајка гуска
- Оторино Респиги: Шест малих комада
- Алфредо Казела: Пупацетио
- Беджих Сметана: Рондо за два клавира осморучно

И друге композиције одговарајуће тежине.

II разред

Предмет: Клавир ТО
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења предмета клавир «Ц» програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- чита и свира течно с листа нотни текстса обе руке;
- повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације;
- препозна период настанка одређене композиције;
- спретно изведе технички захтевније композиције;
- самостално хармонизује једноставни тематски материјал;
- својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије;
- учествује на јавним наступима школе;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање:
- самостално вежба по плану који је утврдио са наставником;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: 4 дурске 4 молске и хроматске скале у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве, велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног кроз четири октаве паралелно у осминама, дупле терце кроз једну отаву. Етиде и полифоне композиције. Соната, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотра

Обавезни минимум програма: четири етиде са различитим техничким захтевима; две полифоне композиције;једна соната;два комада по слободном избору различитог карактера и стила; лествице и акорди по програму**.**

Обавезни јавни наступи: два јавна наступа у току школске године**.**

Програм смотре: једна етида; једна полифона композиција; један став сонате или концерта или варијације или ронда; једна композиција по слободном избору.

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...)

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање. Ученике на сваком часу треба упућивати на правилно седење и економичност покрета која је основа превенције повреда мишићног ткива. Инсистирати на логичном мишљењукоје ће помоћи да се сви сегменти личности ученика развијају у пуном капацитету. Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоме завису од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Литература-

Етиде:
- Јохан Баптист-Крамер: Етиде
- Јела Кршић и Ранковић: Збирка за савлађивање техничких проблема
- Морис Мошковски: етиде оп.18

Друге етиде одговарајуће тежине.

Полифоне композиције:
- Јохан Себастијан Бах: Француске свите и Енглеске свите

Друге полифоне композиције одговарајуће тежине.

Сонате и варијације:
- Волфганг Амадеус Моцарт: сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283.
- Лудвиг ван Бетовен: Сонате, Варијације Ге-дур на оригиналну тему
- Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему
- Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40

Друге сонате и варијације одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:
- Марко Тајчевић: Српске игре
- Миховил Логар: Композиције за клавир
- Дејан Деспић: Сонатина in F

- Наши композитори за младе пијанисте, избор.
- Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана
- Петар Стојановић: Дечји кутак
- Клод Дакен: Кукавица, Ласта
- Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Роберт Шуман: Албум за младе,
- Едвард Григ: Лирски комади III и IV свеска
- Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци еф-мол и цис-мол
- Хоакин Турина: Минијатуре
- Александар Гречанинов: Пастели оп. 3
- Михаил Иванович Глинка: Тарантела
- Жак Ибер: Истуар,
- Алфредо Казела: 11 дечјих комада,
- Балдасаре Галупи: Сонате,
- Доменико Чимароза: Сонате,
- Јохан кристијан Бах: Сонате
- Макс Регер: 10 малих комада оп. 44
- Арам Хачатуријан: Дечји албум,
- Петар Илич Чајковски: Годишња доба
- Александар Бородин: Мала свита
- Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54
- Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић)

И друге композиције одговарајуће тежине.

Композиције за *Четвороручно свирање*:

- Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције
- Роберт Шуман: Слике са истока Оп. 66
- Игор Стравински: Три лака комада
- Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције
- Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада за четири руке
- Морис Равел: Моја мајка гуска
- Оторино Респиги: Шест малих комада
- Алфредо Казела: Пупацетио
- Беджих Сметана: Рондо за два клавира осморучно

И друге композиције одговарајуће тежине.

III разред

Предмет: Клавир ТО
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења предмета клавир «Ц» програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости,

креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- чита и свира течно с листа вежбе са обе руке;
- повезује знање из теоријемузике са елементима интерпретације;
- препозна период настанка композиције;
- спретно изведе технички захтевније композиције;
- самостално хармонизује једноставни тематски материјал;
- појасни конструкцију дела и термина музичке форме;
- својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије;
- учествује на јавним наступима у школи;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање;
- самостално вежба по плану који је утврдио са наставником;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: 4 дурске 4 молске, хроматске скале у паралелном кретању шеснаестинама, кроз четири октаве. Велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда кроз четири октаве у осминама, дупле октаве кроз две октаве. Етиде и полифоне композиције. Сонате, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови

Обавезни минимум програма: четири етиде са различитим техничким захтевима; две полифоне композиције; једна соната; два комада разних епоха и карактера; лествице и трозвуци по програму

Обавезни јавни наступи: два јавна наступа у току школске година**.**

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање. Ученике на сваком часу треба упућивати на правилно седење и економичност покрета која је основа превенције повреда мишићног ткива. Инсистирати на логичном мишљењукоје ће помоћи да се сви сегменти личности ученика развијају у пуном капацитету.Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоме завису од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Литература-

Етиде:
- Карл Черни: етиде оп. 740
- Јохан Баптист-Крамер: Етиде
- Алберт Лешхорн: Етиде оп. 66
- Морис Мошковски: Етиде оп. 18
- Адолф Рутхард: Етиде

Друге етиде одговарајуће тежине.

Полифоне композиције:
- Јохан Себастијан Бах: Двогласне инвенције, Трогласне инвенције
- Георг Фридрих Хендл: Избор композиција за Клавир

Друга полифона дела сличне тежине.

Сонате и варијације:
- Јозеф Хајдн: сонате Еф-дур, Де-дур, е-мол, Де-дур, Де-дур, цис-мол (редакција Раух)
- Волфганг Амадеус Моцарт: сонате
- Лудвиг ван Бетовен: Варијације Ге-дур на оригиналну тему
- Исак Беркович: Варијације на тему
- Паганинија, Варијације на руску тему
- Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40
- Лудвиг ван Бетовен: Рондо Це-дур, Багателе оп. 33, Екосезе
- Волфганг Амадеус Моцарт: Рондо Де-дур, Фантазија де-мол

Друге сонате и варијације одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:
- Марко Тајчевић: Српске игре
- Миховил Логар: Композиције за клавир
- Дејан Деспић: Сонатина in F
- Наши композитори за младе пијанисте
- Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана
- Петар Стојановић: Дечји кутак
- Зоран Јовановић: Минијатуре за клавир, Бела сонатина, Црна сонатина, Мини кончертино, Дечји кончертино

- Клод Дакен: Кукавица, Ласта
- Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Едвард Григ: Лирски комади
- Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци
- Хоаким Турина: Минијатуре
- Александар Черепњин: Багателе
- Александар Гречанинов: Пастели оп. 3
- Михаил Иванович Глинка: Тарантела
- Жак Ибер: Истуар
- Алфредо Казела: 11 дечјих комада
- Балдасаре Галупи: Сонате
- Доменико Чимароза: Сонате
- Јохан Кристијан Бах: Сонате
- Макс Регер: 10 малих комада оп. 44
- Арам Хачатуријан: Дечји албум
- Петар Илич Чајковски: Годишња доба
- Александар Бородин: Мала свита
- Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54
- Музика претклasичара, Музика класичара, Музика за клавир, (редакција Вере Богдановић)
- 100 година музике за клавир (редакција Миланке Мишевић)
- Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић)

И друге композиције одговарајуће тежине.

Композиције за *Четвороручно свирање*:

- Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције
- Роберт Шуман: Слике са истока оп. 66
- Игор Стравински: Три лака комада
- Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције
- Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада за четири руке
- Морис Равел: Моја мајка гуска
- Оторино Респиги: Шест малих комада
- Алфредо Казела: Пупацетио
- Беджих Сметана: Рондо за два клавира осморучно (избор)

И друге композиције одговарајуће тежине.

IV разред

Предмет: Клавир ТО
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 66 часа

Циљ: Циљ учења предмета клавир «Ц» програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- чита и свира течно с листа са обе руке;
- повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације;
- препозна период настанка одређене композиције;
- спретно изведе технички захтевније композиције;
- самостално хармонизује једноставни тематски материјал;
- појасни конструкцију дела и својим речима објасни значења термина музичке форме;
- својим речима објасни и користи одговарајуће врсте материјала;
- учествује на јавним наступима у школи;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање;
- самостално вежба по плану који је утврдио са наставником;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: 3 дурске и 3 молске, хроматске у паралелном кретању, кроз четири октаве у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда, кроз четири октаве у осминама.дупле октаве кроз две октаве. Етиде и полифоне композиције. Сонате, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотра

Обавезни минимум програма: четири етиде са различитим техничким проблемима; две полифоне композиције; једна соната; два комада разних епоха и карактера; лествице и трозвуци по програму**.**

Обавезни јавни наступи: два јавна наступа у току школске године**.**

Програм смотре: једна етида; једна полифона композиција; једна композиција по слободном избору; став сонате или концерта, или варијације или рондо**.**

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); са извођачким (камерна музика, читање с листа, клавирски дуо); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски

оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање. Ученике на сваком часу треба упућивати на правилно седење и економичност покрета која је основа превенције повреда мишићног ткива. Инсистирати на логичном мишљењукоје ће помоћи да се сви сегменти личности ученика развијају у пуном капацитету. Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоме завису од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Литература-

Етиде:
- Карл Черни: етиде оп. 740
- Морис Мошковски: Етиде оп. 18
- Адолф Рутхард: Етиде

Друге етиде одговарајуће тежине.

Полифоне композиције:
- Јохан Себастијан Бах: Двогласне инвенције, Трогласне инвенције

Друга полифона дела сличне тежине.

Сонате и варијације:
- Волфганг Амадеус Моцарт: сонате
- Лудвиг ван Бетовен: Варијације Ге-дур на оригиналну тему
- Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему
- Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40
- Лудвиг ван Бетовен: Рондо Це-дур, Багателе оп. 33, Екосезе
- Волфганг Амадеус Моцарт: Рондо Де-дур, Фантазија де-мол

Друге сонате и варијације одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:
- Марко Тајчевић: Српске игре
- Миховил Логар: Композиције за клавир
- Дејан Деспић: Сонатина in F
- Наши композитори за младе пијанисте
- Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана
- Петар Стојановић: Дечји кутак
- Зоран Јовановић: Минијатуре за клавир, Бела сонатина, Црна сонатина, Мини кончертино, Дечји кончертино
- Клод Дакен: Кукавица, Ласта
- Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Фредерик Шопен: ноктурна, мазурке, валцери

- Едвард Григ: Лирски комади
- Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци
- Хоакин Турина: Минијатуре
- Александар Черепњин: Багателе
- Александар Гречанинов: Пастели оп. 3
- Михаил Иванович Глинка: Тарантела
- Жак Ибер: Истуар
- Алфредо Казела: 11 дечјих комада
- Балдасаре Галупи: Сонате
- Доменико Чимароза: Сонате
- Јохан Кристијан Бах: Сонате
- Макс Регер: 10 малих комада оп. 44
- Арам Хачатуријан: Дечји албум
- Петар Илич Чајковски: Годишња доба
- Александар Бородин: Мала свита
- Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54
- Музика претклasичара, Музика класичара, Музика за клавир, (редакција Вере Богдановић)
- 100 година музике за клавир (редакција Миланке Мишевић)
- Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић)

И друге композиције одговарајуће тежине.

Композиције за *Четвороручно свирање:*

- Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције
- Роберт Шуман: Слике са истока оп. 66
- Игор Стравински: Три лака комада
- Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције
- Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада за четири руке
- Морис Равел: Моја мајка гуска
- Оторино Респиги: Шест малих комада
- Алфредо Казела: Пупацетио
- Беджих Сметана: Рондо за два клавира -осморучно (избор)

И друге композиције одговарајуће тежине.

-Упоредни клавир за ученике одсека за класичну музику-

I разред

Предмет: Упоредни Клавир
Недељни и годишњи фонд: 1 час / 35 часа

Циљ: Циљ учења предмета упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности,

естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- именовање делова клавира и разликује различите начине добијања тона на клавиру;
- се оријентише на клавијатури;
- правилно седи за клавиром;
- примени основне елементе нотне писмености у свирањуи чита нотни текст у виолинском и бас кључу;
- препозна и користи основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију;
- примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела;
- свира кратке композиције;
- самостално и/или уз помоћ наставника контролише квалитет звука.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Це-дур, Ге-дур, Де-дур, А-дур, Е-дур, Ха-дур, Еф-дур,у осминама паралелном кретању, кроз две октаве, трозвуци, кроз две октаве, паралелно. Етиде, вежбе и разни комади.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови

Обавезни минимум програма: лествице и трозвуци по програму; 25 композиција – вежбе, етиде и разни комади.

Обавезни јавни наступи: два јавна наступа у току школске године**.**

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); са извођачким (камерна музика, читање с листа); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...)

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање. Ученике треба на сваком часу упућивати на правилно седење и економичност покрета која је основапревенције повреда мишићног ткива. Инсистирати на логичном мишљењу које ће помоћи да се сви сегменти личности ученика развијају у

пуном капацитету. Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Литература-

Школе за клавир:
- Јела Кршић: Клавирска читанка за I и II разред
- Александар Николајев: Почетна школа
- Фердинанд Бајер: Почетна школа
- Жан Баптист-Дивернoа: етиде оп. 176
- Хенри Лемоан: етиде оп. 37

И друге почетне школе.

II разред

Предмет: Упоредни Клавир
Недељни и годишњи фонд: 1 час / 35 часа

Циљ: Циљ учења предмета упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- чита и свира течно у виолинском и бас кључу ;
- одсвира основне елементе музичке форме: мотив,реченица, облик песме, облик сонатине;
- препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта;
- користи педал у делима;
- уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте;
- чује и примени више динамичких нивоа;
- јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње;
- осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела;
- самостално и/или по потреби уз помоћ наставника контролише квалитет звука;
- повезује прсторедне групе подметањем и пребацивањем уз слушну контролу ;
- прати развој сопствене моторике;
- самостално и изражајно свира композиције напамет;
- развија и испољи самопоуздање у току јавног наступа;

– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: а-мол, ха-мол, це-мол, де-мол, е-мол,еф-мол, у паралелном кретању кроз две октаве, дурски и молски трозвуци кроз две октаве. Етиде и полифоне композиције. Сонатина,композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотра

Обавезни минимум програма: лествице и акорди по програму; четири етиде са различитим техничким захтевима;једнасонатина; четири композиције по слободном избору различитог карактера и стила.

Обавезни јавни наступи: два јавна наступа у току школске године**.**

Програм смотре: једна етида; један став сонатине; један комад**.**

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике);са извођачким (камерна музика, читање с листа); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...)

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање. Ученике треба на сваком часу упућивати на правилно седење и економичност покрета која је основапревенције повреда мишићног ткива. Инсистирати на логичном мишљењу које ће помоћи да се сви сегменти личности ученика развијају у пуном капацитету. Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Литература-

Етиде:
- Жан Баптист-Дивернoа: етиде оп. 176,
- Хенри Лемоан: етиде оп. 37,
- Стефан Хелер: етиде, избор
- Хенри Бертини: етиде оп. 100

И друге етиде сличне тежине.

Композиције полифоног стила:
- Јохан Себастијан Бах: Мале композиције,
- Георг Фридрих Хендл: Избор композиција

И друге полифоне композиције сличне тежине.

Сонатине:
- Избор сонатина: Јохан Баптист Ванхал, Тобиас Хаслингер, Игнац Плејел, Лудвиг ван Бетовен, Карл Рајнеке, Фридрих Кулау, Муцио Клементи.

Сонатине домаћих аутора и других композитора одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:
- Јела Кршић: Клавирска хрестоматија за II разред
- Збирка „Наши композитори за младе пијанисте”
- Зоран Христић: Тачкице
- Срђан Хофман: Две басне
- Марко Тајчевић: Две мале свите
- Вера Миланковић: Дечје приче, 25 мијатура за I и II разред
- Роберт Шуман: Дечји албум оп. 68
- Александар Гречанинов: 10 комада оп. 99
- Александар Гедике: 60 лаких комада оп. 36
- Корнелиус Гурлит: Први кораци младог пијанисте оп. 82
- Бела Барток: За децу
- Самуил Мајкапар: 24 лаке композиције оп. 16
- Дмитриј Кабалевски: Комади за децу оп. 30

И друге композиције сличне тежине.

III разред

Предмет: Упоредни Клавир
Недељни и годишњи фонд: 1 час / 35 часова

Циљ: Циљ учења предмета упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- свира течно с листа са обе руке;
- јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара;
- транспонује хроматски лакше мотиве или реченице;
- примени више динамичких нијанси у свирању;
- обликује тон у складу са музичким и техничким захтевима дела;
- појасни конструкцију дела и својим речима објасни значења термина музичке форме;
- свира двозвуке са јасним диференцирањем мелодијске линије;
- свесно користи директан и синкопирани педал;
- јасно разликује врсте украса да одсвира краћи трилер;
- свира једноставну пратњу на задату мелодију.

Наставна тема/садржај	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Извођење музике: дурске скале кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама, молске у триолама паралелно кроз три октаве, трозвуци, доминантни и умањени септакорд, велико разлагање и симултано кроз две октаве. Етиде и полифоне композиције. Сонате, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови

Обавезни минимум програма: четири етиде са различитим техничким захтевима; две полифоне композиције; један став сонатине; четири композиције по слободном избору; лествице и трозвуци по програму

Обавезни јавни наступи: два јавна наступа у току школске година**.**

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике);са извођачким (камерна музика,читање с листа);као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање. Ученике треба на сваком часу упућивати на правилно седење и економичност покрета која је основапревенције повреда мишићног ткива. Инсистирати на логичном мишљењу које ће помоћи да се сви сегменти личности ученика развијају у пуном капацитету. Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у

планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Литература-

Етиде:
- Карл Черни: етиде оп. 849
- Хенри Бертини: етиде оп. 100
- Херман Беренс: етиде оп. 88
- Јела Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема

И други аутори виртуозних комада или етида одговарајуће тежине.

Композиције полифоног стила:
- Јохан Себастијан Бах: Мале композиције за клавир

И друге полифоне композиције из разних епоха одговарајуће тежине.

Сонатине:
- Јохан Баптист Ванхал, Јохан Антон Андре, Лудвиг ван Бетовен, Муцио Клементи, Тобиас Хаслингер

И друге сонатине сличне тежине.

Композиције по слободном избору:
Обухватити композиције различитог карактера и стила - бар једна да буде за четири руке и савладати две клавирске пратње за инструмент који ученик учи на вокално-инструменталном одсеку
- Јела Кршић: Клавирска хрестоматија за III разред
- Збирка Наши композитори за младе пијанисте
- Миховил Логар и Станојло Рајичић: За мале клавириста
- Станојло Рајичић: Дечја збирка
- Марко Тајчевић: Дјеци и I мала свита
- Душан Радић: Рондино
- Петар Илич Чајковски: Албум за младе, оп. 39
- Шуман: Албум за младе, оп. 68
- Бела Барток: Деци, Микрокосос II
- Александар Гречанинов: Дечја књига оп. 98
- Лудвиг Шите: Из веселог дечјег доба
- Јозеф Хајдн: Мале игре
- Волфганг Амадеус Моцарт: 14 дечјих композиција
- Арам Хачатуријан: Андантино
- Витолд Лутославски: 12 малих комада
- Самјуел Мајкапар оп. 33: Минијатуре
- Хеитор Вила-Лобос: Изабрани лаки комади
- Јела Кршић: Клавирска вежбанка
- Еторе Поцоли: Мали комади

IV разред

Предмет: Упоредни Клавир
Недељни и годишњи фонд: 1 час / 33 часа

Циљ: Циљ учења предмета упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- чита и свира течно с листа са обе руке;
- самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;
- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- коригује лоше извођење у току свирања;
- у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;
- појасни конструкцију дела и својим речима објасни значења термина музичке форме;
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;
- негује културу тона;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- критички прати сопствени развој ;
- самостално вежба по плану који је утврдио са наставником;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: дурске и молске скале кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама. Трозвуци симултано и разложено, четворогласно кроз четири октаве. Велико разлагање трозвука кроз две октаве паралелно. Доминантни и умањени септакорд симултано и разложено четворогласно, а велико разлагање кроз две октаве паралелно. Етиде и полифоне композиције. Сонате, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови

Обавезни минимум програма: три етиде са различитим техничким проблемима; једна полифона композиција; један став сонатине или варијације; једна композиција домаћег аутора и један комад;лествице и трозвуци по програму;

Обавезни јавни наступи: два јавна наступа у току школске године**.**

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); са извођачким (камерна музика, читање с листа); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање. Ученике треба на сваком часу упућивати на правилно седење и економичност покрета која је основапревенције повреда мишићног ткива. Инсистирати на логичном мишљењу које ће помоћи да се сви сегменти личности ученика развијају у пуном капацитету. Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Литература-

Етиде:
- Карл Черни: етиде оп. 849,
- Карл Черни: етиде оп. 299,
- Херман Беренс: етиде оп. 88 и оп. 61,
- Јела Кршић-Ранковић: Избор етида,
- Стефан Хелер: етиде оп. 100

И други аутори етида или виртуозних комада одговарајуће тежине.

Композиције полифоног стила:
- Јохан Себастијан Бах: Мале композиције за клавир,
- Јохан Себастијан Бах: 12 малих прелудијума,
- Јохан Себастијан Бах: 6 малих прелудијума

Полифоне композиције из различитих епоха одговарајуће тежине.

Сонатине:
- Муцио Клементи, Фридрих Кулау, Јозеф Хајдн, Доменико Чимароза, Доменико Скарлати, Волфганг Амадеус Моцарт, Лудвиг ван Бетовен

И друге сонатине сличне тежине.

Композиције по слободном избору:
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Едвард Григ: Лирски комади

- Сергеј Прокофјев: Музика за децу
- Клод Дебиси: Мали црнац
- Јан Ладислав Дусик: Матине
- Бохуслав Мартину: Лутке
- ДоменикоЧимароза: Сонате, избор
- Дмитриј Кабалевски: Дечји албум оп. 27
- Витолд Лутославски: Народне мелодије
- Бела Барток: За децу, Микрокосмос III и IV свеска
- Јела Кршић: Клавирска хрестоматија за IV разред
- Аранжмани и обраде разних познатих мелодија за клавир

Две композиције клавирске пратње одговарајућег инструмента.

-Упоредни клавир за ученике соло певања-

I разред

Предмет: Упоредни Клавир
Недељни и годишњи фонд: 1 час / 35 часа

Циљ: Циљ учења предмета упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- примени различите начине техничких и музичких захтева приликом свирања;
- самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;
- коригује лоше извођење у току свирања;
- примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;
- самостално напише и примени прсторед;
- јасно разликује и свира различите врсте украса;
- учествује на јавним наступима у школи;
- пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела;
- самостално вежба по плану који је утврдио са наставником;
- критички прати сопствени развој;
- свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње;
- користи носиоце звука за слушање музике;
- препознаје музичке елементе у свирању других;
- поштује договорена правила при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Це-дур, Ге-дур, Де-дур, А-дур, а-мол, е-мол, ха-мол, фис-мол, хроматска у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Велико разлагање трозвука, доминантни и умањени кроз четири октаве, паралелно. Етиде и полифоне композиције. Сонатина,композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови

Обавезни минимум програма: лествице и трозвуци по програму; 4 етиде; 2 полифоне композиције; два става из раличитих сонатина или циклус варијација; једна композиција домаћег аутора.

Обавезни јавни наступи: два јавна наступа у току школске године**.**

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); са извођачким (камерна музика); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...)

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставеклавира као инструманта, активност наставника обухвата валику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, шпроцедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних дсемонстрација (лично свирање на инструменту). Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно.Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Литература-

Етиде:

– Херман Беренс: етиде оп. 61,

– Карл Черни: етиде оп. 299, I свеска,
– Алберт Лешхорн: етиде оп. 381,
И друге етиде одговарајуће тежине.

Композиције полифоног стила:
– Јохан Себастијан Бах: Мали прелудијуми,
– Георг Фридрих Хендл: избор композиција, редакција Јела Кршић
И друге полифоне композиције одговарајуће тежине.

Сонатине и сонате:
– Јозеф Хајдн: Сонатине и сонате
– Волфганг Амадеус Моцарт: Бечке сонатине
– Фридрих Кулау: Сонатине
И друге сонатине и сонате одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:
– Станојло Рајичић: Свита де-мол, Мала клавирска свита
– Јован Бандур: Успаванка
– Марко Тајчевић: Дјеци, Мала свита
– Наши композитори за младе пијанисте.
– Петар Стојановић: Дечји кутак
– Јаков Готовац: Минијатуре
– Едвард Григ: Лирски комади,
– Дмитриј Кабалевски: Дечје композиције,
– Николај Черепњин: Десет веселих комада,
– Александар Гречанинов: комади оп. 99
– Роберт Шуман: Албум за младе, Сонатина Ге-дур
– Сергеј Прокофјев: Музика за децу
– Антоњин Дворжак: Два бисера
– Модест Мусоргски: Суза
– Дмитриј Шостакович: Игра лутака,
– Генади Карганов: Албум за младе оп. 21,
– Хенрик Пахуљски: Прелудијум це-мол
– Раинхолд Глијер: Дванаест лаких комада оп. 31
– Доменико Скарлати: Пет лаких комада
– Золтан Кодаљ: Дечје игре
– Лудвиг ван Бетовен: За Елизу
И друге композиције одговарајуће тежине.

II разред

Предмет: Упоредни Клавир
Недељни и годишњи фонд: 1 час / 35 часа

Циљ: Циљ учења предмета упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности,

естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- чита и свира течно с листа са обе руке ;
- примени знање из теорије музике са елементима интерпретације;
- препозна период настанка одређене композиције;
- самостално хармонизује једноставни тематски материјал;
- учествује на јавним наступима у школи;
- вежба самостално на начин који је утврдио са наставником;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Еф-дур, Бе-дур, Ес-дур, Ас-дур, де-мол, ге-мол, це-мол, еф-мол, и хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве у шеснаестинама,велико разлагање, доминантни и умањени кроз четири октаве у осминама,дупле терце кроз једну октаву. Етиде и полифоне композиције. Сонатина,композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотра

Обавезни минимум програма: лествице и акорди по програму; четири етиде са различитим техничким захтевима;две полифоне композиције;два става из различитих сонатина или циклус варијација; једна композиција домаћег аутора.

Обавезни јавни наступи: два јавна наступа у току школске године**.**

Програм смотре: једна скала; једна етида; једна полифона композиција; један став сонатине или варијације; једна композиција по слободном избору.

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике);са извођачким (камерна музика); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...)

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставеклавира као инструманта, активност наставника обухвата валику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, шпроцедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским ритмичким, хармонским и

контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних дсемонстрација (лично свирање на инструменту). Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Литература-

Етиде:
- Карл Черни: етиде оп. 299,
- Јохан Баптист-Крамер и Ханс фон Билов: етиде
- Алберт Лешхорн: Етиде оп. 66
- Херман Беренс: етиде оп. 61

И друге етиде одговарајуће тежине.

Композиције полифоног стила:
- Јохан Себастијан Бах: Мали прелудијуми
- Јохан Себастијан Бах: Двогласне инвенције
- Георг Фридрих Хендл: Избор композиција за клавир

И друге полифоне композиције одговарајуће тежине

Сонатине, сонате, варијације:
- Јозеф Хајдн: сонате Еф-дур, Де-дур, е-мол, Де-дур, цис-мол (редакција Раух)
- Волфганг Амадеус Моцарт: сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283
- Лудвиг ван Бетовен: Соната ге-мол оп. 49 и друге сонате
- Лудвиг ван Бетовен: Шест варијација Ге-дур „Нел кор пју нон ми сенто”
- Јозеф Хајдн: Избор оригиналних композиција
- Карл Марија фон Вебер: Анданте с варијацијама оп.3
- Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације, оп. 51
- Константин Сорокин: Песма са варијацијама
- Исак Беркович: Варијације

И друге варијације и сонате одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:
- Феликс Менделсон: Песме без речи,
- Едвард Григ: Лирски комади,
- Франц Шуберт: Два скерца
- Сергеј Прокофјев: Музика за децу
- Клод Дебиси: Мали црнац
- Јан Дусик: Матине

- Бохуслав Мартину: Лутке,
- Доменико Чимароза: Сонате,
- Дмитриј Кабалевски: Дечји комади оп. 27
- Витолд Лутославски: Народне мелодије
- Бела Барток: За децу, Микрокосмос III и IV свеска
- Станојло Рајичић: Мала свита
- Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана,
- Василије Мокрањац: Мала свита,
- Петар Стојановић: Дечји кутак,
- Јела Кршић и Шишмановић: Наши композитори за младе пијанисте,
- Миховил Логар: Два менуета

И друге композиције одговарајуће тежине.

Композиције за четвороручно свирање:

- Карл Рајнеке: оп. 24, Варијације на Бахову сарабанду
- Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције – сонате Де-дур, Бе-дур, Еф-дур, Це-дур, Фантазија еф-мол
- Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције – соната це-мол
- Адолф Јенсен: 4 комада оп. 45
- Антоњин Дворжак: Багателе оп. 47
- Јохан Кристијан Бах: Соната Еф-дур
- Јохан Кристијан Бах: Мали комади
- Роберт Шуман: 12 комада за клавир оп. 85

И друге композиције одговарајуће тежине.

III разред

Предмет: Упоредни Клавир
Недељни и годишњи фонд: 1 час / 35 часова

Циљ: Циљ учења предмета упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- чита и свира течно с листа са обе руке;
- примени знање из теорије музике са елементима интерпретације;
- препозна период настанка одређене композиције;
- спретно изведе технички захтевније композиције;
- самостално хармонизујеједноставни тематски материјал;
- схвата конструкцију дела и уме да објасни значења термина музичке форме;
- наведе и користи одговарајуће врсте меморије;
- учествује на јавним наступима у школи;

- критички вреднује изведене композицијеу односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- обликује тон у складу са захтевима композиције;
- критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењумузике;
- користи носиоце звука за слушање музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Е-дур, Ха-дур, Фис-дур, Цис-дур, фис-мол, цис-мол, гис-мол, дис-мол, аис-мол, и хроматске у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Велико разлагање трозвука, доминантни и умањени септакорд кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву. Етиде и полифоне композиције. Сонате, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови

Обавезни минимум програма: четири етиде са различитим техничким захтевима; две полифоне композиције; два става из различитих сонатина или циклус варијација; једна композиција домаћег аутора; лествице и трозвуци по програму

Обавезни јавни наступи: два јавна наступа у току школске година.

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике);са извођачким (камерна музика);као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставеклавира као инструманта, активност наставника обухвата валику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, шпроцедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних дсемонстрација (лично свирање на инструменту). Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно.Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у

планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Литература-

Етиде:
- Карл Черни: Етиде оп. 299,
- Јохан Баптист-Крамер и Ханс фон Билов : Етиде

И друге етиде одговарајуће тежине.

Композиције полифоног стила:
- Јохан Себастијан Бах: Француске свите – поједини ставови
- Георг Фридрих Хендл: Избор композиција за клавир

И друге полифоне композиције одговарајуће тежине.

Сонате и варијације:
- Јозеф Хајдн: сонате Еф-дур, Де-дур, е-мол, Де-дур, цис-мол (редакција Раух)
- Волфганг Амадеус Моцарт: сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283.
- Лудвиг ван Бетовен: Варијације Ге-дур на оригиналну тему
- Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему
- Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40
- Лудвиг ван Бетовен: Рондо Це-дур, Багателе оп. 33, Екосезе
- Волфганг Амадеус Моцарт: Рондо Де-дур, Фантазија де-мол
- Георг Фридрих Хендл: Концерт Еф-дур,
- Јохан Кристијан Бах: Концерт Де-дур, Бе-дур

Друге варијације и сонате одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:
- Марко Тајчевић: Српске игре
- Петар Стојановић : Дечји албум
- Миховил Логар: Композиције за клавир
- Дејан Деспић: Сонатина in F
- Наши композитори за младе пијанисте,
- Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана
- Зоран Јовановић: Минијатуре за клавир I и II свеска, Бела сонатина, Црна сонатина, Мини кончертино, Дечји кончертино
- Клод Дакен: Кукавица, Ласт
- Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Роберт Шуман: Албум за младе,
- Едвард Григ: Лирски комади III и IV свеска,
- Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци еф-мол и цис-мол
- Хоакин Турина: Минијатуре
- Александар Гречанинов: Пастели оп. 3

- Михаил Иванович Глинка: Тарантела
- Жак Ибер: Истуар,
- Алфредо Казела: 11 дечјих комада,
- Балдасаре Галупи: Сонате,
- Доменико Чимароза: Сонате,
- Јохан Кристијан Бах: Сонате,
- Макс Регер: 10 малих комада оп. 44
- Арам Хачатуријан: Дечји албум,
- Петар Илич Чајковски: Годишња доба,
- Александар Бородин: Мала свита
- Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54,
- Збирка клавирских композиција од XI века до данас: I, II и III свеска (редакција Ружице Ранковић),
- Музика преткласичара, Музика класичара, Музика за клавир, (редакција Вере Богдановић),
- 100 година музике за клавир: I, II, III и IV свеска (редакција Миланке Мишевић)
- Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић)

И друге композиције одговарајуће тежине.

Композиције за четвороручно свирање:
- Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције
- Роберт Шуман: Слике са истока Оп. 66
- Игор Стравински: Три лака комада
- Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције
- Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада за четири руке
- Морис Равел: Моја мајка гуска
- Оторино Респиги: Шест малих комада
- Алфредо Казела: Пупацети
- Беджих Сметана: Рондо за два клавира – осморучно (избор)

И друге композиције одговарајуће тежине.

IV разред

Предмет: Упоредни Клавир
Недељни и годишњи фонд: 1 час / 33 часа

Циљ: Циљ учења предмета упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- чита и свира течно с листа са обе руке;
- повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације;
- спретно изведе технички захтевније композиције;

- самостално хармонизује једноставни тематски материјал;
- препозна период настанка одређене композиције;
- појасни конструкцију дела и својим речима објасни значења термина музичке форме;
- својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије;
- учествује на јавним наступима у школи;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање;
- самостално вежба по плану који је утврдио са наставником;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Дес-дур, Гес-дур, Цес-дур, ес-мол, бе-мол, ас-мол, Дурске, молске и хроматске скале кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама. Трозвуци симултано и разложено, четворогласно кроз четири октаве. Велико разлагање трозвука кроз две октаве паралелно. Доминантни и умањени септакорд симултано и разложено четворогласно, а велико разлагање кроз четири октаве паралелно, дупле терце кроз једну октаву. Етиде и полифоне композиције. Сонате, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови

Обавезни минимум програма: три етиде са различитим техничким проблемима; две полифоне композиције; два става из различитих соната или варијације; једна композиција домаћег аутора;лествице и трозвуци по програму; четири лаке клавирске пратње вокалне деонице, соло песме или вокализе

Обавезни јавни наступи: два јавна наступа у току школске године**.**

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); са извођачким (камерна музика); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставеклавира као инструманта, активност наставника обухвата валику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, шпроцедуре вежбања, стилске одреднице о

композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Литература-

Етиде:
- Карл Черни: Етиде оп. 299, III и IV свеска,
- Јохан Баптист-Крамер и Ханс фон Билов : Етиде

Друге етиде одговарајуће тежине.

Композиције полифоног стила:
- Јохан Себастијан Бах: Француске свите – поједини ставови
- Георг Фридрих Хендл: Избор композиција
- Јохан Себастијан Бах: Енглеске свите – поједини ставови

Друге полифоне композиције одговарајуће тежине.

Сонате и варијације:
- Јозеф Хајдн: сонате Еф-дур, Де-дур, е-мол, Де-дур, цис-мол (редакција Раух)
- Волфганг Амадеус Моцарт: сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283.
- Лудвиг ван Бетовен: Сонате; Варијације Ге-дур на оригиналну тему
- Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему
- Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40
- Лудвиг ван Бетовен: Рондо Це-дур, Багателе оп. 33, Екосезе
- Волфганг Амадеус Моцарт: Рондо Де-дур, Фантазија де-мол
- Георг Фридрих Хендл: Концерт Еф-дур,
- Јохан Кристијан Бах: Концерт Де-дур, Бе-дур

Друге варијације и сонате одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:
- Марко Тајчевић: Српске игре
- Миховил Логар: Композиције за клавир
- Дејан Деспић: Сонатина in F
- Наши композитори за младе пијанисте,
- Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана
- Петар Стојановић: Дечји кутак

– Клод Дакен: Кукавица, Ласта
– Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона
– Феликс Менделсон: Песме без речи
– Роберт Шуман: Албум за младе,
– Едвард Григ: Лирски комади III и IV свеска
– Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци еф-мол и цис-мол
– Јоаким Турина: Минијатуре
– Александар Гречанинов: Пастели оп. 3
– Михаил Иванович Глинка: Тарантела
– Жак Ибер: Истуар,
– Алфред Казела: 11 дечјих комада,
– Балдасаре Галупи: Сонате,
– Доменико Чимароза: Сонате,
– Јохан Кристијан Бах: Сонате
– Макс Регер: 10 малих комада оп. 44
– Арам Хачатуријан: Дечји албум,
– Петар Илич Чајковски: Годишња доба
– Александар Бородин: Мала свита
– Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54
– Лутке у клавирској музици XX
– века (редакција Миланке Мишевић)

И друге композиције одговарајуће тежине.

Композиције за *Четвороручно свирање*:

– Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције
– Роберт Шуман: Слике са истока, оп. 66
– Игор Стравински: Три лака комада
– Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције
– Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада зачетири руке
– Морис Равел: Моја мајка гуска
– Оторино Респиги: Шест малих комада
– Алфредо Казела: Пупацети
– Беджих Сметана: Рондо за два клавира – осморучно

И друге композиције одговарајуће тежине.

-Клавирски дуо-

I, II, III, IV разред

Предмет: Клавирски дуо
Недељни и годишњи фонд: 1 час / 35 / 35 / 35 / 33 часа

Циљ: Циљ учења предмета клавирски дуо је да код ученика развије интересовање и љубав према заједничком музицирању и дасе кроз камерно музичко искуство развије способност комуницирања којом се подстиче директни трансфер знања и развоја вештине дијалога, осећања солидарности, ефикасне сарадње и тимског рада.

Исходи:

- познаје музичку фактуру дела;
- лако чита нотни текст;
- користи десни и леви педал у зависности од положаја за клавиром;
- изводи дела која нису оригинално писана за клавир или за клавирски дуо;
- примени артикулациону технику;
- износи своја запажања о делу које изводи;
- свира различита деласимфонијског и камерног репертоара;
- критички вреднује своје и заједничко извођење;
- покаже спремност за тимски рад;
- поштује договорена правила извођења;
- аналитички приступа музичком делу;
- повеже и примени знање са главног предмета као и теоријских и музичких предмета са елементима интерпретације;
- осмисли са сарадником из клавирског дуа концепцију извођења;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Ускађивање покрета у клавирском дуу; Рад на ритмичкој фактури; Рад на педализацији; На инструментацији музичких линија; рад на динамици, артикулацији и агогици.	Групни	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: Први и Други разред – шест композиција различитих стилова; Трећи и Четврти разред – осам композиција различитих стилова

Обавезни јавни наступи: два јавна наступа у току школске године**.**

Програм смотре: две композиције различитог карактера **(**на крају школске године)

Корелација: са главним предметом – клавир; теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); са извођачким (камерна музика, читање с листа,); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици,а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир који ће им касније користити у аналитичком приступу раду на музичком делу. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике у клавирском дуу.

Бављење камерним музицирањем у клавирском дуу подразумева развијање свих менталних и психо-моторних потенцијала који су неопходни као основа за интеграцију са другим предметима.

Час клавирског дуа, као и сама настава соло инструмента мора све време бити маштовито осмишљена и разноврсна у остваривању како би се искористили максимални капацитети овог предмета.константноупућивањеученика на трансфер знања једног од другог и неговање њихових међусобних квалитета су најбољи пут ка успешномизвођењу. Јасно постављање циљева и њихова правовремена реализација ће довести до сигурности која ће на подсвесном нивоу изградити самопоштовање и сигурност ученика.

Планирање наставе учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције. С обзиром на дужину трајања часа (45 минута) рад треба ефикасно организовати, а разноврстан и маштовит час најбољи је начин за постизање резултата.

-Литература-

- В. А. Моцарт: Шест соната за клавир четвороручно, фуга Ге-дур К. Анх 45/375д и Алегро це-мол К.Анх 44/426а за два клавира,
- Л. ван Бетовен: Три марша оп. 45, симфоније
- Ј. К. Бах: Сонате Еф-дур, Ге-дур, А-дур
- Б. Барток:Микрокосмос
- Ј. Брамс: валцери, Мађарске игре
- А. Дворжак: Словенске игре
- Ф. Шопен: варијације
- Ф. Пуланк: Соната за клавир четвороручно
- И. Стравински: Пећа и вук – свита
- В. Гаврилин: Скице за балрт «Ањуша», циклус Комади за клавир, валцери за клавир
- Д. Деспић: Токата за клавир у четири руке оп. 178
- В. Тошић: Дуал и Триал
- М. Равел: Моја мајка гуска
- К. Сен-Санс: Игра смрти, Карневал животиња
- М. Клементи: 5 соната и дуета оп. 1а
- Ф. Кулау: Адађо и Рондо оп. 124, Патетични алегро оп. 123
- К. М. фон Вебер: 12 Алеманди, оп. 4
- М. Мошковски: Шпански албум оп. 21
- Р. Глиер: Албум клавирских композиција
- А. Диабели: Ала Турка
- Ф. Менделсон: Бриљантни алегро оп. 92, Анданте и варијације оп. 83а
- А Рубинштајн: Бал под маскама оп. 103
- Р.Шуман: Слике са истока оп.66, Балске сцене, оп. 109
- К. Черни: 3 Бриљантне фантазије Франца Шуберта оп. 339
- М. Регер: 6 Бурлески, оп. 58
- М. И. Глинка: Капричо на руске теме
- Ф. Шуберт: Алегро а-мол Д. 947

- И. Мошелес: 3 Карактеристична комада, оп. 142
- Ј. Заребски: 3 Галске игре оп. 2
- Ц. Кјуи: 3 Комада оп. 69
- Е. Григ: Свита Пер Гинт
- Ј. С. Бах: Токата и фуга де-мол, концерти за два хапсихорда, Брандербушки концерти
- Ж. Бизе: Опера «Кармен»
- С. Рахмањинов: Свите за два клавира оп. 5 и оп. 17, Руска рапсодија

и друге композиције и транскипције за клавир у 4 руке и за 2 клавира сличне тежине.

-Читање с листа-

I, II, III, IV разред

Предмет: Читање с листа
Недељни и годишњи фонд: 1 час / 35 / 35 / 35 / 33 часа

Циљ: Циљ учења предмета Читање с листа за инструменте са диркама је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста, разумевање и упознавање музичке литературе и корепетиторску праксу.

Исходи:

- одсвира без прекида и задржавања задати нотни текст једноставнијег садржаја;
- анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете;
- примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике;
- опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице;
- проналази начине за самостално вежбање;
- покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст;
- транспонује једноставније композиције за секунду и терцу навише и наниже;
- отпрати вокалног или инструменталног извођача у једноставној композицији;

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Оспособљавање за анализу текста;Аутентичне каденце свих дурских и молских тоналитета (први и други разред) и аутентичне каденце (трећи и четврти разред):Сагледавање текста у целини;Континуирано кретање кроз текст;Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета; Развијање меморије;Припрема за пратњу различитих инструмената, певача,хора; Транспоновање за секунду (први и други разред) и терцу (трећи и четврти разред) навише и наниже	Групни	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Смотре

Обавезни минимум програма: 10 етида, 15 композиција различитог садржаја, облика и карактера, 8 композиција предвиђених за корепетицију.

Програм смотре: (на крају школске године – 1, 2, 3, и 4. разреда): једна композиција за клавир (читање с листа), једна композиција за корепетицију, транспозиција.

Корелација: са главним предметом – клавир; теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); са извођачким (камерна музика, читање с листа,); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.Искуствено учење подразумева примену већ стечених знања и вештина и њихово проширивање у контексту сналажења у новом, непознатом нотном тексту а посебно када он припада литератури за корепетицију.

Исходи се надовезују, усложњавају и прожимају кроз четири разреда средње музичке школе а ниво и сложеност исхода одређени су захтевима из понуђене литературе по разредима.

Наставу читања с листа треба започети најједноставнијим вежбама, моделима, каденцама а касније етидама или композицијама, које се раде у нижим разредима основне музичке школе. Најважније је инсистирати на онтинуираном кретању кроз текст – без предкида и задржавања. Ритам мора бити изведен без грешке, пулс уједначен – у оном темпу у коме се могу извести претходни захтеви. Погрешно одсвиране ноте се могу толерисати и због њих не треба прекидати читање; пре свирањатреба прегледати текст а када се код ученика учврсти способност непрекидног кретања кроз композицију и потпуно правилног ритмизирања, могу му се постављати детаљнији захтеви у везио са темпом, комплетним музичким изражавањем.

У припреми дела за корепетицију треба обратити пажњу на савладавање деонице клавира, као и деонице солисте и упознати ученика са карактеристикама и финесама пратње појединих инструмената и певача.Пожељно је да у сатадњи са наставницима главног предмета солиста, ученик **јавно наступи** у улози корепетитора два пута у току школске године.

Припрема за час обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања композиција са ученичког репертоара, преко упоређивања различитих издања и допуњавања одабраних редакција, до континуираног вођења евиденције о ученичком раду и напретку.

-Литература-

I разред

Аутентичне каденце дурских и молских тоналитета на белим диркама
Вежбе за развијање меморије и брзог памћења, одгонетање наставника или завршетка једне мисли или реченице, транспоновање једноставних вежбица у тоналитете за секунду навише и наниже.

- Почетне школе за клавир:А. Николајев, Ј. Кршић
- Е. Гњесина: Клавирска абецеда
- А. Диверноа: Етиде оп. 76
- А. Лешхорн: Етиде оп. 192
- Лемоан: Етиде оп.37

- Х. Беренс: Етиде оп. 70
- Избор сонатина за II разред основне школе
- Композиције аутора XVII и XVIII века 1а, 1б, 2
- Ј.С.Бах: Мале композиције
- „Наши композитори за мале пијанисте" - збирка
- Албум југословенских клавирских композиција
- Први кораци, I и II свеска
- Први успеси, I и II свеска
- Б. Барток: Микрокосмос, I и II свеска
- Р. Шуман: оп. 68
- С. Мајкапар: оп. 16
- Д. Кабалевски: 24 лаке композиције оп. 30
- Д. Скарлати: Мале игре и комади
- К. Ф. Е. Бах: Мали комади за клавир
- Збирке ренесансних композиција
- Р. Шуман: Албум за младе
- Ф. Шуберт: Збирка игара
- П. И. Чајковски: Албум за младе
- С. Прокофјев: „Музика за децу" оп. 65
- Ц. Франк: 18 мањих комада
- А. Хачатурјан: 10 комада

Избор литературе за корепетицију

Поред предложене литературе у избор композиција за корепетицију могу доћи у обзир и други комади предвиђени по програму за први циклус основне музичке школе (све инструменталне групе и певање).

Виолина:

- Дејан Марковић: I, II и III свеска
- Дејан Марковић: Нека увек буде песма, I и II свеска Хрестоматија I и II свеска Златне степенице I и II свеска
- Л. Миранов: Песме и плесови старих мајстора
- Ј. С. Бах: Лаки кончертино
- Е. Кохлер: Кончертино Ге-дур
- Љ. Николић: Кончертино Ге-дур
- А. Вивалди: Кончертино Ге-дур

Виола: дела по избору наставника.

Виолончело:

- Хрестоматија I и II свеска
- Р. Мац: Мала свита

Контрабас:

- Н.Бакланова: Збирка лаких комада
- Уварова-Миљушких Хавшенко: Збирка класичних комада

Тамбура:

– П. И. Чајковски: Наполитанска песма
– Н. Бакланова: Хоровод
– Ж. Ф. Рамо: Тамбурин

Флаута:
– М. Мирковић-М. Егић: Збирка лаких комада
– Р. ле Рој и Х. Класенс: I и II свеска
– И други комади за **кларинет, обоу и фагот** предвиђени по програму за први циклус основне музичке школе

Труба:
– Алојз Стрнад: Композиције за трубу и клавир

Хорна:
– Дубравко Марковић: Збирка лаких композиција
– Разни комади за остале **лимене дувачке инструменте** предвиђени по програму за I и II разред основне музичке школе

Удараљке:
– Д. Палијев: 20 комада за добош уз пратњу клавира - избор 5 комада Свегирев: Комади за ксилофон и клавир - избор 3 комада
– Ц. Мекензи: Кончертино за тимпане и клавир

Вокална литература:
– Ф**.** Абт: Мелодијске вежбе
– Х. Панофка: Мелодијске вежбе
– Ђ. Конконе: Мелодијске вежбе
– Р. Тирнанић: Песме и арије старих мајстора - избор из I свеске

II разред

– А. Бертини Етиде оп. 100
– Ј. Кршић: Клавирска вежбанка за 2. Разред ОМШ
– Ј. С. Бах: Мале композиције
– Ј. С. Бах: Мали прелудијуми
– Ј. С. Бах: Мали прелудијуми и фугете
– Разне лакше полифоне композиције - само два гласа
– Д. Кабалевски оп. 51: Варијације Еф-дур
– Ф. Кулау: Варијације Ге-дур
– Први успеси: II свеска
– Ј. Хајдн: Мале игре, 10 немачких игара, 12 менуета, лакше сонатине - избор из Збирке Шишмановић- Кршић
– В. А. Моцарт: 14 лакших композиција, Бечке сонатине
– А. Гречанинов: Дечја књига
– Л. ван Бетовен: Екосезе и немачке игре, Варијације - избор лакших
– Б. Барток: Микрокосмос II и III свеска

– В. Лутославски: 12 малих комада
– П. И. Чајковски: Албум за младеж, Годишња доба - избор лакших
– Ф. Шуберт: Збирка игара I и II свеска, 6 лаких комада
– Р. Шуман: оп. 124 Албумблатер
– Е. Григ: оп. 17 Норвешке игре, Лирски комади – избор
и композиције сличне тежине по избору наставника

Избор литературе за корепетицију
Поред предложене литературе у избор композиција за корепетицију могу доћи у обзир и други комади предвиђени по програму за први циклус основне музичке школе (све инструменталне групе и певање).

Виолина:
– Д. Марковић: Комади III и IV свеска
– Ј. Скрипач: II свеска
– П. Николић: Варијације А-дур
– Н.Бакланова: Сонатина
– Б. Мартину: Сонатина
– Од предкласике до модерне I и II свеска
– Ђ.Тартини: Сарабанда
– Г.Ф.Телеман: Сарабанда и Гавота
– Л. Бокерини: Менует
– П. Стојановић: Романса
– А. Марчело: Граве и Алегро
– А. Корели: Алегро Де-дур
– А. Рубинштајн: Преслица
– Н. Бакланова: Кончертино
– И. Зајц: Кончертино Ге-дур
– А. Вивалди: Концерт Де-дур; Ге-дур; а-мол и други
– А. Комаровски: Концерт А-дур
– Ђ.Б. Виоти: Концерт Це-дур оп. 23
– В.А. Моцарт: Мали концерт
– Г. Ф. Телеман: Сонатине
Дела за виолу по избору наставника

Виолончело:
– Р.Мац: Свита Це-дур, Соната да камера
– Мати: Комади II и III свеска
– Ж. Б. Бревал: Кончертино
– Ш. Бодио: Кончертино Це-дур
– А. Вивалди: Концерт Це-дур; а-мол
– К. Штамиц: Концерт Це-дур
– В. А. Моцарт: Песме
– Л. ван Бетовен: Песме
Дела за контрабас по избору наставника

Тамбура:
– В. А. Моцарт: Турски марш

– Б. Фиготин: Романса
– О. Ридинг: Концерт ха-мол оп. 35
– Л. К. Дакен: Кукавица
– А.Вивалди: Концерт а-мол

Флаута:
– Р. ле Рој и Х. Класенс: III и IV свеска
– К. В. Глук: Песма Орфеја
– В.А. Моцарт: Анданте Це-дур
– А. Вивалди: Кончерто бр. 5 Еф-дур
– Г.Ф. Телеман: Соната
Разни комади и лакши сонатни облици за све дувачке инструменте

Удараљке:
– Д. Палијев: 19 комада за тимпане и клавир - избор 5 комада
– Ж. К. Таверније: „Веса 2" за вибрафон и клавир
– М. Птажински: Скерцо за ксилофон и клавир
– Ц. Квик: Солистичке збирке за маримбу и ксилофон уз пратњу клавира - избор 5 комада

Вокална литература:
– Б. Цвејић: За младе певаче
– Избор лакших песама југословенских аутора (Бинички, Милојевић, Зајц, Берко и други)
– Избор лакших оперских арија (подразумева се да су лакше за пијанисте):
– В. А. Моцарт: Арија Сузане из „Фигарове женидбе"
– Ђ. Росини: Серенада Алмавиве из „Севиљског берберина"
– П. И. Чајковски: Успаванка Марије из „Мазепе"
– Ђ. Верди: Арија Ацучене из „Трубадура"
– Ђ. Пучини: Арија Манон из „Манон Леско" и слично

III разред

– Ј. Кршић: Клавирска читанка за 3. Разред ОМШ
– Д. Скарлати: Сонате - лакше
– Ј. С. Бах: Прелудијуми из Добро темперованог клавира
– Ј. Хајдн: Сонате - избор
– В. А. Моцарт: Сонате – избор
– Ф. Шопен: Валцери,Мазурке
– Ф. Шуберт: Валцери
– П. И. Чајковски: Годишња доба - избор
– Ј. Брамс: оп. 39 - 16 валцера
– Е. Григ: Лирски комади
– К. Дебиси: Дечји кутак
– С. Прокофјев: Пролазне визије – избор
и друга дела сличне тежине по избору наставника

Избор литературе за корепетицију

Поред предложене литературе у избор композиција за корепетицију могу доћи у обзир и други комади предвиђени по програму за први и други циклус основне музичке школе (све инструменталне групе и певање).

Виолина:
- Ј. Хајдн: Концерт Це-дур
- Н. Раков: Кончертино
- Д. Кабалевски: Концерт
- Ј. С. Бах: Концерт Е-дур; де-мол
- А. Вивалди: Концерт Це-дур
- М. Брух: Адађо оп. 56
- Јосип Славенски: Југословенска песма и игра
- В. А. Моцарт: Рондо Бе-дур и Ге-дур
- Л. ван Бетовен: Менует: Ге-дур; Рондо Ге-дур
- Ш. Берио: *Фантазија* оп. 100; *Валцер* оп. 58;

Виола:
- М. Глинка: Мазурка
- И. Стравински: Пасторала
- А. Љадов: Прелудијум оп. 11 бр. 1
- Живорад Грбић: Албум за младе виолисте

Виолончело:
- Г.Форе: „После сна"
- Станојло Рајичић: Елегија
- Ј. Хајдн: Концерт Цедур
- Л. Бокерини: Концерт Бе-дур
- А. Бородин: Серенада
- П. И. Чајковски: Романса оп. 5
- Л. Бокерини: Ларго и Алегро

Дела за контрабас по избору наставника

Тамбура:
- Ф. Шуберт: Пчелица
- А. Хачатурјан: Ноктурно
- П. И. Чајковски: Баркарола
- Н. Раков: Кончертино
- Д. Кабалевски: *Омладински концерт*
- Ј. С. Бах: Концерт Е-дур

Флаута:
- Г.Ф.Телеман: Соната Еф-дур
- Г. Ф. Хендл: Сонате бр. 4, 6 и 7
- Ј. С. Бах: Сонате бр. 4 и 6
- А. Вивалди: Концерт бр. 1 и 2
- Ж. М. Леклер: Соната ха-мол

Обоа:

– Р. Шуман: Романса
– Г. Ф. Хендл: Концерт ге-мол; Соната бр. 2

Кларинет:
– К.Стамиц: Концерт Ес-дур
– Л. Перминов: Балада
– Бруно Барун: Минијатуре

Фагот:
– В. А. Моцарт: Концерт Бе-дур I став
– Станојло Рајичић: Песма и игра

Труба:
– Калиновски: Збирка игара и мелодија
– Ј. Хајдн: Концерт Ес-дур II став

Хорна:
– К. Сен-Санс: Романса оп. 36
– Младен Позајић: Стара мелодија
– Борис Папандопуло: Стара љубавна песма
– Дела за остале лимене дувачке инструменте по избору наставника

Удараљке:
– К. Х. Кепер: „*Дивертименто*" за тимпане и клавир
– Н. Ј. Живковић: „*Српски валцер*" за ксилофон или маримбу уз пратњу клавира
– М. Птажинска: 4 прелида за вибрафон и клавир

Вокална литература:
– А.Скарлати: Песме и Арије
– Д.Чимароза: Пасме и Арије
– Ј. Хајдн: Песме
– Г. Ф. Хендл: Арије
– Миховил Логар: *Успаванка*
– Станојло Рајичић: Песме
– З. М. Шкерјанц: Песме
– Радмила Тирнанић: Песме и арије старих мајстора III свеска

Балетска литература:
– Милан Замуровић: „Клавирске минијатуре" за балетске и музичке школе - свеска 3
– П. И. Чајковски: „*Лабудово језеро*" II чин - „*Валс невеста*"; бр. 17 *Општи валс*

Хорска литература:
– М. Тајчевић: Народне песме за двогласни дечји или женски хор
– С. Мокрањац: *Руковети* – избор

Клавирски концерти:
– Поједини ставови из концерата за клавир и оркестар: Ј.С. Бах, Ј. Хајдн, В.А. Моцарт,Л.В. Бетовен, Ф. Шопен, итд.

IV разред

– Ј. Кршић: Клавирска читанка за 4. Разред ОМШ
– Ј. С. Бах: *Голдберг варијације* – избор; Партите - избор
– В.А. Моцарт: Сонате – избор, Фантазије; Рондо
– Ј. Хајдн: Сонате - избор
– Л. ван Бетовен: Сонате - избор лакших појединих ставова
– Ф. Шопен: *Ноктурна* – избор, Прелиди - избор
– Р. Шуман: Дечје сцене
– Ф. Шуберт: Музички моменти
– К. Дебиси: Прелиди - избор
– А. Скрјабин: Прелиди оп. 11 – избор
– Џ. Гершвин: Прелиди
– С. Рахмањинов: Музички комади и прелиди – избор,

и остале композиције сличног нивоа по избору наставника

Виолина:

– Ф. Менделсон: Концерт е-мол,
– А. Вијетан: Концерт бр. 2 и 4
– Л. ван Бетовен: *Романса* Ге-дур и Еф-дур
– Ј. Брамс: Успаванка оп. 49 бр. 4; Скерцо; *Валцер* оп. 39 и оп. 15
– М. Бравничар: Млади концертант II
– М. Брух: Концерт ге-мол
– Б. Барток: Пет словачких народних песама
– П. И. Чајковски: Анданте кантабиле оп. 11; *Баркарола* оп. 37 бр. 6; *Романса* оп. 5; *Меланхолична серенада* оп. 26; Три комада оп. 42
– А. Дворжак: Албум за виолину и клавир
– Е. Григ: Лирски комади оп. 38
– Ј. Хајдн: Серенада
– Г. Ф. Хендл: 25 комада
– Миливоје Ивановић: Од претклasике до модерне III свеска Југословенски аутори за виолину и клавир
– Д. Кабалевски: Албум комада
– Милоје Милојевић: *Елегија*
– Б. Мартину: Сонатина
– Д. Шостакович Три игре; Четири прелудијума
– В. А. Моцарт: Концерти Ге-дур и А-дур

Виола:

– В. А. Моцарт: Концерт Це-дур
– А. Вивалди: Концерт Еф-дур
– Ј. С. Бах: II концерт Е-дур
– Дејан Деспић: *Балада*

Виолончело:

– П. И. Чајковски: *Песма јесени*; Анданте кантабиле оп. 11
– Г.Форе: *Елегија*
– Е.Гранадос: *Шпанска игра*
– Г. Ф. Хендл: Адађо и Алегрето
– Ј. Хајдн: Концерт Де-дур
– Л. Бокерини: Менует; Рондо

Дела за контрабас по избору наставника

Тамбура:
– Д. Радић: Песма и игра
– К. Бабић: Алегро за тамбуру
– Н. Р. Корсаков: Бумбаров лет
– Ж.М. Леклер: Тамбурин
– Ф. Менделсон: Концерт е-мол
– В. А. Моцарт: Концерт Бе-дур

Флаута:
– Ј. С. Бах: Соната бр. 7
– Ж. М. Леклер: Концерт Це-дур
– Г. Форе: *Фантазија*
– В. А. Моцарт: Концерт Ге-дур и Де-дур
– Ј. Хајдн: Концерт Де-дур

Обоа:
– Д. Чимароза: Концерт
– Т. Албинони: Концерт Бе-дур и Де-дур
– Б. Барток: Три народне песме за обоу
– Ј. Хајдн: Концерт Ге-дур
– В. А. Моцарт: Концерт Ес-дур

Кларинет:
– К. М. Вебер: Кончертино
– Ф. Крамарж: Концерт Ес-дур
– Р. Шчедрин: Комади
– Б. Барток: Комади

Фагот:
– Давид: Кончертино
– А.Вивалди: Концерт за фагот а-мол

Труба:
– Л. В. Бетовен: Романса
– Р. Глиер: Анданте и Варијације

Тромбон:
– Лами: Комад са варијацијама
– Клерис: Молитва
– Бара: Интродукција и Серенада

– Г. Ф. Хендл: Концерт еф-мол

Хорна:
– В. А. Моцарт: Концерт Де-дур;Концерт Ес дур
– Хајдн: Концерт Де-дур
– Крешимир Барановић: Елегија
– Петар Стојановић: Адађо и Рондо
– Дамаз: Успаванка
– Р. Шуман: Адађо и Алегро оп. 70
– К. М. фон Вебер: Кончертино е-мол оп. 45

Удараљке:
– К. Х. Кепер: „*Митологија*" - 3 скице за тимпане и оркестар (клавир)
– Шинстајн: Соната бр. 1 за тимпане и клавир
– Рафлинг: Концерт за маримбу, ксилофон, вибрафон и оркестар (клавир)

Вокална литература:
– Петар Коњовић: Лирика; Моја земља
– Борис Папандопуло: Песме
– Јосиф Маринковић: Песме
– Милоје Милојевић: Песме
– А. Хачатуријан: Песме
– С. Прокофјев: Песме
– С. Рахмањинов: Песме
– Ф. Шуберт: Песме
– Р. Шуман: Песме; Дуети
– Ф. Менделсон: Дуети
– А. Перизоти: Старе арије
– Из албума „Југословенских соло песама" - I, II и III свеска

Балетска литература:
– Милан Замуровић: „Клавирске минијатуре" за балетске и музичке школе IV свеска
– Л. Делиб: „*Копелија*" - I чин - *Славенске теме са варијацијама*

Хорска литература:
– М. Тајчевић: Народне песме за дечји и женски трогласни хор
– Ст. Мокрањац: Руковети – избор

Клавирски концерти:
– Поједини ставови из концерата за клавир и оркестар: J.C. Бах, J. Хајдн, В. А.Моцарт, Л.В. Бетовен, Ф. Шопен, итд

-Гитара-

I разред

Предмет: Гитара
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ Циљ учења предмета Гитара, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усавршивши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање, градећи своју уметничку личност кроз соло и камерно музицирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања

Исходи:

- препознаје и примењује све музичке ознаке;
- имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима;
- критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања;
- примењује шири спектар боја на гитари (од „понтичела“ до „сул таста“) у зависности од карактера композиције;
- користи различите технике меморисања текста;
- самостално решава лакше техничке проблеме у композицији;
- јасно фразира и прецизно изражава музички ток;
- примени технику тремоло свирања на гитари;
- имплементира основне агогичке појмове;
- самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре;
- самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона;
- учествује у јавним наступима у школи и ван ње.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа. Тремоло техника. Синхронизовање леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног темра приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација Музичко фразирање. Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве. Хроматска скала кроз три октаве. Терце, сексте,	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција Практичан рад Текстуална Вербална	Интерни часови Јавни часови Смотре Испит Концерти

октаве, дециме, разлагање трозвука и четворозвука. Каденце у сва триполжаја.			

Обавезни минимум програма: Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом, Две етиде, Циклично дело, Комад.

Обавезни јавни наступи: Најмање два јавна наступа у току школске године.

Програм смотре/испита се изводи напамет:

Смотра Етида, Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом.

Испит:
- Етида;
- Циклично дело;
- Комад

Корелација: Солфеђо, Камерна музика, Теорија музике, Читање с листа.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, те његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, као и уметничко постигнуће на јавним наступима и годишњим испитма. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

II разред

Предмет: Гитара
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета Гитара, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање, градећи своју уметничку личност кроз соло и камерно музицирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

Исходи:

- примењује све музичке ознаке;
- имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима;
- самостално решава лакше техничке проблеме у композицији;
- примењује шири спектар боја на гитари (од „*понтичела*“ до „*сул таста*“) у зависности од карактера композиције;
- користи различите технике меморисања текста;

- критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања;
- јасно фразира и прецизно изражава музички ток;
- имплементира основне агогичке појмове;
- самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре;
- самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона;
- учествује у јавним наступима у школи и ван ње.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа. Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног темпа приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала кроз три октаве; терце, сексте, октаве, децими, разлагање трозвука и четворозвука; каденца у сва три положаја. Скале и све припадне вежбе треба вежбати и даље и легато и стакато, уз проширење употребе ритмичких варијанти; ученика оспособити да може да свира већ у брзом темпу - м. м. = 100-112	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција Практичан рад Текстуална Вербална	Интерни часови Јавни часови Смотре Испити Концерти

Обавезни минимум програма: Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом, Две етиде, Циклично дело, Комад.

Обавезни јавни наступи: Најмање два јавна наступа у току школске године.

Програм смотре/испита се изводи напамет:

Смотра: Етида, Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом.

Испит:
- Етида;
- Циклично дело;
- Комад

– Комад

Корелација: Солфеђо, Камерна музика, Хармонија, Читање с листа, Историја музике, Музички облици

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, те његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, као и уметничко постигнуће на јавним наступима и годишњим испитма. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

III разред

Предмет: Гитара
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета Гитара, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање, градећи своју уметничку личност кроз соло и камерно музицирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

Исходи:

– препознаје и примењује све музичке ознаке;
– имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима;
– критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања;
– примењује шири спектар боја на гитари (од „*понтичела*“ до „*сул таста*“) у зависности од карактера композиције;
– користи различите технике меморисања текста;
– самостално решава лакше техничке проблеме у композицији;
– јасно фразира и прецизно изражава музички ток;
– познаје барокне игре и њихове карактеристике
– имплементира основне агогичке појмове;
– самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре;
– самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона;
– учествује у јавним наступима у школи и ван ње.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција Практичан рад Текстуална Вербална	Интерни часови Јавни часови Смотре Испит Концерти

Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног тембра приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Приступ барокној музици и полифонији. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала; терце, сексте, октаве, децime, разложени трозвуци и четворозвуци; каденце у сва три положаја. Наставити рад на скалама као једном од основних средстава техничког развоја применом различитих ритмичких комбинација. Тежити томе да се ученик сигурно креће кроз већ сасвим брза темпа (мм = 120).			

Обавезни минимум програма: една трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом, Две етиде, Циклично дело, Комад.

Обавезни јавни наступи: Најмање два јавна наступа у току школске године.

Програм смотре/испита се изводи напамет:

Смотра: Етида, Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом.

Испит:
- Етида;
- Циклично дело;
- Комад
- Два става из барокне свите (по могућству из неке од Бахових свита)

Корелација: Солфеђо, Камерна музика, Хармонија, Читање с листа, Историја музике, Музички облици, Контрапункт, Етномузикологија.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, те његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, као и уметничко постигнуће на јавним наступима и годишњим испитма. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Учешће

ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

IV разред

Предмет: Гитара
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 99 часова

Циљ: Циљ учења предмета Гитара, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање, градећи своју уметничку личност кроз соло и камерно музицирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

Исходи:

- препознаје и примењује све музичке ознаке;
- имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима;
- критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања;
- примењује шири спектар боја на гитари (од „*понтичела*“ до „*сул таста*“) у зависности од карактера композиције;
- користи различите технике меморисања текста;
- самостално решава лакше техничке проблеме у композицији;
- јасно фразира и прецизно изражава музички ток;
- познаје барокне игре и њихове карактеристике;
- имплементира основне агогичке појмове;
- самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре;
- самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона;
- учествује у јавним наступима у школи и ван ње;
- креира сопствени прсторед, прилагођен индивидуалним способностима и карактеру композиције;
- субјективно интерпретира композиције уз слободу музичког доживљаја одређену правилима епохе и стила.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа. Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног тембра приликом	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција Практичан рад Текстуална Вербална	Интерни часови Јавни часови Концерти Испит

интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Приступ барокној музици и полифонији. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање. Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала; терце, сексте, октаве, децime, разложени трозвуци и четворозвуци; каденце у сва три положаја. Наставити рад на скалама као једном од основних средстава техничког развоја применом различитих ритмичких комбинација. Тежити томе да се ученик сигурно креће кроз већ сасвим брза темпа (мм=120)			

Обавезни минимум програма: Концертна етида, Први став сонате, Виртуозни комад, Једна композиција домаћег аутора, Најмање један став Бахове партите, сонате или свите

Обавезни јавни наступи: Најмање два јавна наступа у току школске године.

Матурски испит:

Корелација: Солфеђо, Камерна музика, Хармонија, Читање с листа, Историја музике, Музички облици, Контрапункт, Етномузикологија.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, те његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, као и уметничко постигнуће на јавним наступима и годишњим испитма. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

-Избор додатне литературе-

- Ј. Јовичић: Школа за гитару II, III, IV и V део
- Е. Пухол: Escuela rotonada
- А. Карлеваро: Cuadernos но. 1, 2, 3, 4
- М. Каркаси: Етиде оп. 60 - број 1, 2, 3, 6, 7, 11, 12, 14, 19
- Ф. Сор – А. Сеговиа: 20 етида - број 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 15
- Н. Косте: Етиде оп. 38
- М. Ђулијани: Етиде оп. 48 и оп.100
- Д. Агуадо: Етиде
- Л. Лењани: Каприча
- Е. Пухол: Grado superior - број 1, 2

- Х. Вила-Лобос: Етиде
- Х. Сагрерас: Етиде
- Друге етиде по избору наставника.
- М. Ђулијано: Сонатине оп. 71 - број 1, 2, 3
- Ф. Карули: Сонате
- Ф. Молино: Сонате
- А. Диабели: Соната Це-дур, А-дур
- Г. Ф. Хендл: Сарабанда и варијације
- М. Каркаси: Варијације Де-дур, А-дур
- Ј. А. Логи: Партите
- а-мол, Це-дур
- Ф. Сор: Соната оп. 22, оп. 25, оп. 15
- М. Ђулијани: Соната оп. 15
- А. Диабели: Соната Еф-дур
- М. М. Понсе: Сонатина меридионал, Соната класика
- Ф.М. Тороба: Сонатина Х. Турина: СОНАТА
- Сонате, варијације, свите из литературе а по избору наставника
- Избор комада од епохе ренесансе до XX века – Џ. Дауленд, Г. Санс, А. Мудара, Р. де Визе, С. Л. Вајс, Д. Агуадо, Ф. Сор, М. Ђулијани, Ф.Тарега, Х. Вила-Лобос, Л. Броувер и др.
- Композиције домаћег аутора: Д. Богдановића, В. Трајковића, Ј. Јовичића, В. Ивановића и др.

Друга дела по избору наставника.

-Камерна музика – Гитара-

I, II, III, IV разред

Предмет: Камерна музика-Гитара
Годишњи фонд часова: 35 / 35 / 70 / 66 часова

Циљ: учења предмета Камерна музика је да код ученика развије способност за постизање звучног склада и заједничку интерпретацију дела у стилу епохе и композитора кроз свирање/певање у различитим ансамблима као и оспособљавање за јавне наступе и наставак професионалног школовања.

Исходи:

- усагласи индивидуално свирање са групним свирањем;
- усклади интонацију, артикулацију и динамичке ознаке са осталим члановима камерног састава;
- дефинише своју улогу у камерном саставу и перципира улогу осталих чланова камерног састава;
- примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела

- комуницира са осталим члановима камерног састава кроз музику;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- испољи самопоуздање у току јавног наступа;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- покаже спремност за тимски рад;
- користи доступне носиоце звука у истраживању и слушању музике;
- поштује договорена правила понашања у оквиру ансамбла.

Наставна тема/садржај	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Извођење музике: Специфичности свирања у камерном саставу Усаглашавање свирања са различитим групама инструмената Слушање, интонација, агогика, артикулација, темпо, карактер,стил, динамика, квалитет тона. Развијање заједничке интерпретације. Музичка фраза, стил и уједначеност звука. Припремање ученика за јавне наступе.	Групни	Монолошка Дијалошка Демонстарција Практичан рад Текстуалана Вербална	Смотре Испити Јавни часови Интерни часови Концерти

Обавезни минимум програма: три композиције различитих стилских епоха или различитог карактера.

Обавезни јавни наступи: Јавни наступи у оквиру и ван школе, наступи на такмичењима и фестивалима.

Програм смотре: Минимум једна композиција писана за дуо, трио, квартет или већи ансамбл.

Корелација: Солфеђо, Читање с листа, Теорија музике, Хармонија, Контрапункт, Музички облици, Историја музике.

Праћене и вредновање наставе и учења: На часовима камерне музике најбитније је развијање музичких способности у групном музицирању. Критеријум у оцењивању је уложен труд и напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. Битно је на почетку школске године јасно поставити критеријуме оцењивања и упознати ученика са истим. У обзир треба узети све сегменте ученикових талента, залагања и односа према раду.

Уколико је ученик на почетку године упознат са критеријумима оцењивања мања је вероватноћа да ће доћи до неспоразума или нејасног вредновања његовог залагања. Треба константно подстицати ученике на даље напредовање, али им и предочавати музичке тенденције и врхунска достигнућа.

Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

-Избор додатне литературе-

А. Вивалди, Г. Ф. Хендл, Ф. Карули, Ф. Сор, К. Ф. Е. Бах, Л. ван Бетовен,В. А. Моцарт, К. Дебиси,М. Ђулијани, енглеске, француске, шпанске песме, Л. Бокерини А. Дијабели Ђ. Росини,А. Пјацола Е. Гранадос, М. де Фаља, И. Албениз, , Е. Виља-Лобос
Избор композиција за различите камерне саставе писане у оригиналу за одређени састав или транскрипције дела из музичке литературе које одговарају техничким и музичким способностима свих чланова камерног састава. Лаке композиције савремене музике и друга литература по избору наставника.

-Читање с листа – Гитара-

I, II, III, IV разред

Предмет: Читање с листа-Гитара
Годишњи фонд часова: 35 / 35 / 35 / 33 часова

Циљ: учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.

Исходи:

- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја;
- анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете;
- примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике;
- опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице;
- проналази начине за самостално вежбање;
- покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст;
- познавање музичких и техничких ознака унутар текста;
- познавање нота на различитим жицама и у оквиру различитих позиција.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких и техничких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција Практичан рад Текстуалана Вербална	Смотре

Сналажљивост и брзо реаговање. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.			

Обавезни минимум програма: 8. Етида, 12. композиција различитог садржаја, облика и катактера, 2. композиције предвиђене програмом за камерно музицирање

Програм смотре/испита: Две композиције различитог садржаја, облика и катактера

Корелација: Солфеђо, Камерна музика, Теорија музике, Хармонија, Контрапункт, Музички облици, Историја музике.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима Читања с листа критеријум у оцењивању је уложен труд, квалитет рада ученика, његово напредовање по питању течног читања и сналажења у нотном тексту и практична примена стечених вештина у оркестру.

-Избор додатне литературе-

- J. Јовичић: Школа гитаре за младе почетнике Јован Јовичић: Школа за гитару I, II, III и IV део
- C. Прек: Албум I, II, III
- B. Андре: Збирка композиција за класичну гитару.
- Ф. Ноад: Ренесансна гитара; Барокна гитара; Класична гитара
- У. Петерс: Класици гитаре I - V
- Лаки примери савремене музике и примери у којима постоји неправилан ритам, деонице камерне музике и друга литература по избору наставника.

-Хармоника-

I разред

Предмет: Хармоника
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ главног предмета је припремање ученика за проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално подстицати развој индивидуалних квалитета ученика. Затим, усавршавање меморије и музичког слуха, неговање културе извођачких покрета, упознавање ученика са стиловима свих музичких раздобља, као и оспособљавање за самостално креирање интерпретације дела различитих стилова. Такође, циљ главног предмета је припремање ученика за професионалну делатност, као и подстицања ученика да развијају своју креативност и инвентивност кроз свирање и

импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања и усавршавања.

Исходи (по завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено;
- самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;
- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;
- појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме;
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте украса;
- негује културу тона кроз критичко слушање свог и туђег свирања;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- самостално вежба по плану који је утврдио са наставником;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Решавање техничких и музичких проблема: Вежбе за: јачање прстију (нарочито 4. и 5. прста); подметање палца и брзо низање и промену прсторедних група; повећање распона шаке. Припремне вежбе за веће интервале. Изграђивање технике двогласа у полифоним композицијама. Проширење динамичке лествице као рад на упознавању елемената правилне интерпретације. Анализа облика – дводелна песма, троделна песма, прелудијум ... Украси – двоструки предудар, групето, трилер. Читање с листа лаких композиција. Овладавање разним техникама промене регистара. Лествице: Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице: паралелно, супротно, терце и сексте (однос између леве и десне клавијатуре); октаве и терцоктаве ломљене и симултано. Све хроматске лествице у паралелном и супротном кретању. Дурски и молски потпуни квинтакорд, доминантни и умање ни септакорд у малом и великом разлагању и симултано.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Арпеђо. Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 120 и више или у: четвртинама (једанпут кроз једну октаву); осминама (једанпут кроз две октаве); шеснаестинама (два пута кроз две октаве); Све лествице свирати на основном (стандард) басу или на мелодијском басу.			

Обавезни минимум програма: Шест етида различите техничке проблематике; Две полифоне композиције; Једна композиција цикличног облика; Две композиције, по избору, различитог карактера.

Обавезни јавни наступи: Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм смотре/испита:
- Једна смотра годишње
- Лествице,
- Етида.

Годишњи испит:

- Лирска композиција по слободном избору;
- Полифона композиција;
- Циклична композиција;
- Техничка композиција по слободном избору.

Корелација: Камерна музика, читање с листа, оркестар, солфеђо, хармонија, музички облици, контрапункт.

Праћене и вредновање наставе и учења: Педагошка свеска, вредновање ангажовања ученика, како на часу, тако и током самосталног вежбања. Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе хармонике као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава хармонике индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина

кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Избор додатне литературе-

Етиде: З. Ракић, Збирка етида за хармонику за ученике средње школе; И. Хавличек, Концертне етиде - по избору; К. Черни, оp. 740 - по избору у одговарајућој транскрипцији; К. Черни, оp. 299 - по избору у одговарајућој транскрипцији; М. Клементи, етиде по избору у одговарајућој транскрипцији; Ј. Крамер-Билов, етиде по избору у одговарајућој транскрипцији; Н. Чајкин, Етиде за хармонику - А-дур, еф-мол, е-мол и де-мол; Ј. Шишаков, „Три етиде за хармонику" (Москва, 1962. године); Д. Ракић, Збирка етида за хармонику бр.1; М. Двиљански, „Етида-интермецо" (Москва, „Сов. компози- тор", 1975. године)…

Полифоне композиције: Ј. С. Бах, Трогласне инвенције, по избору; Ј. С. Бах, Добро темперовани клавир, по избору…

Композиције цикличног облика: В. Золотарјов, Дечје свите - по избору („Антологија", VIII свеска); Е. Јемељанов, „Скице природе" (Лењинград, „Сов. компози- тор", 1960); В. Бонаков, „4 композиције на руске теме" (Москва, „Сов. композитор", 1977); „Из дечјег живота" (Москва, „Музика", 1990); „Пет лирских песама" (Москва, „Музика", 1990); Ј. Дербенко, Свите и дечје свите - по избору; Г. Вдовин, „Пет тренутака" (Москва, „Сов. композитор",1979); П. Лондонов, „Маскарада играчака" (Москва, „Сов. композитор", 1983); А. Репњиков, Дечја свита „Сувенири"…

Композиције по избору – комади: Н. Римски-Корсаков, „Бумбаров лет" (Москва, „Сов. композитор", 1980); Д. Скарлати, Сонате - по избору; П. И. Чајковски, „Годишња доба" - по избору; Н. Чајкин, „Лирски валцер" (Москва, „Музика", 1984); П. Лондонов, „Сеоска слика" (Москва, „Музика", 1980); А. Глазунов, Валцер (Москва, „Музика", 1966); Ј. Дербенко, „Трк времена"; Ј. Шишаков, „Циркуски марш (Москва, „Сов. композитор",1984); А. Холминов, „Ноктурно" (Москва, „Сов. композитор", 1984); А. Рибалкин, „Музички моменат" (Москва, „Музика", 1967); К. Сен-Санс, „Лабуд" (Москва, „Сов. композитор", 1989); М. Мошковски, „Тарантела" (Москва, „Сов. композитор"); Д. Шостакович, „Шпанска игра" (Москва, „Музика", 1970)…

Поред наведене литературе може се користити и друга која одговара узрасту и техичким могућностима ученика.

II разред

Предмет: Хармоника
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ главног предмета је припремање ученика за проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално подстицати развој индивидуалних квалитета ученика. Затим, усавршавање меморије и музичког слуха, неговање културе извођачких покрета, упознавање ученика са стиловима свих музичких раздобља, као и оспособљавање за самостално креирање интерпретације дела различитих стилова. Такође, циљ главног предмета је припремање ученика за професионалну делатност, као

и подстицања ученика да развијају своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања и усавршавања.

Исходи: (по завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;
- коригује лоше извођење у току свирања;
- у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;
- појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме;
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- критички прати сопствени развој;
- препознаје музичке елементе у свирању других;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Решавање и усавршавање сложених техничких захтева (техника скокова), припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Увођење ученика у самосталност у погледу примене прстореда и других дисциплина, као и оспособљавање ученика да сагледа тешкоће и сам нађе средства и начин да их реши. Овладавање разним техникама промене регистара. Лествице: Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице: паралелно, супротно, терце и сексте (однос између леве и десне клавијатуре); октаве и терцоктаве ломљене и симултано. Све хроматске лествице у паралелном и супротном кретању. Арпеђо: Дурски и молски потпуни квинтакорд, доминантни и умањени септакорд у малом и великом разлагању и	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

симултано. Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 132 и више или у: - четвртинама (једанпут кроз једну октаву), темпо 66 и више; - осминама (једанпут кроз две октаве); - шеснаестинама (два пута кроз две октаве); - тридесетдвојкама (два пута кроз четири октаве или четири пута кроз две октаве). Све лествице свирати на мелодијском басу.			

Обавезни минимум програма: Шест етида различите техничке проблематике; Две полифоне композиције; Једна композиција цикличног облика; Две композиције, по избору, различитог карактера.

Обавезни јавни наступи: Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм смотре/испита:
Једна смотра годишње:
- Лествице,
- Етида.

Годишњи испит:
- Лирска композиција по слободном избору;
- Полифона композиција;
- Циклична композиција;
- Техничка композиција по слободном избору.

Корелација: Камерна музика, читање с листа, оркестар, солфеђо, хармонија, музички облици, контрапункт.

Праћене и вредновање наставе и учења: Педагошка свеска, вредновање ангажовања ученика, како на часу, тако и током самосталног вежбања. Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе хармонике као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава хармонике индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у

планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Избор додатне литературе-

Етиде: З. Ракић: Збирка етида за хармонику за ученике средње школе; И. Хавличек, Концертне етиде - по избору; К. Черни, оp. 740 - по избору; К. Черни, оp. 299 - по избору; М. Клементи, Етиде - по избору; Ј. Крамер-Билов, Етиде - по избору; Г. Шендерјов, „24 концертне етиде" - по избору (Москва, „Музика", 1990); Gradus ad Parnasum, 1. и 2. свеска - по избору; Д. Ракић, Збирка етида за хармонику бр…

Полифоне композиције: Ј. С. Бах, Добро темперовани клавир, по избору…

Композиције цикличног облика: В. Золотарјов, Дечје свите - по избору („Антологија", VIII свеска); Ј. Дербенко, Свите и дечје свите - по избору; Ј. Холминов – Свита („Антологија“ IV„Музика“, Москва, 1987.); Н. Чајкин – Соната бр.1 („Антологија“ IV – „Музика“, Москва, 1987.); Г. Шендерјов – Руска свита („Антологија“ V – „Музика“, Москва 1988.)…

Композиције по избору - комади: В. Новиков – Балада на тему „Караван“ (З.Ракић „Хармоника на концертној сцени“ З. Ракић и Музичка Академија Источно Сарајево, 2000.); Д. Скарлати, Сонате - по избору; Ф. Купрен – Изабрана дела, прва свеска („Скорина“, Москва 1993.); А. Љадов, „Експромт" (Москва, „Сов. композитор", 1990), „Музичка табакерка" (Москва, „Музика", 1990); Ф. Шуберт, Скерцо (Москва, „Музика", 1967); А. Репњиков, „Монолог" (Москва, „Сов. композитор", 1974); „Басо остинато" (Москва, „Сов. композитор", 1984); Ј. Дербенко, „Експромт" (Москва, „Сов. композитор", 1986); „Нова кадриљ" (Москва, „Сов. композитор", 1987); Ј. Шишаков, „Експромт у ритму тарантеле" (Москва, „Сов. композитор", 1987); П. Сеница, „Скерцо" (Кијев, „Муз. Украина", 1980); А. Бородин, „Ноктурно" (Москва, „Музика", 1982); Г. Камалдинов, „Лирска фантазија (Москва, „Сов. композитор", 1987); А. Кукубајев, „Скерцо" (Москва, „Сов. композитор", 1982); Н. Паганини, „Карневал у Венецији" (Москва, „Сов. композитор", 1968)…

Поред наведене литературе може се користити и друга која одговара узрасту и техичким могућностима ученика.

III разред

Предмет: Хармоника
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ главног предмета је припремање ученика за проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално подстицати развој индивидуалних квалитета ученика. Затим, усавршавање меморије и музичког слуха, неговање културе извођачких покрета, упознавање ученика са стиловима свих музичких раздобља, као и оспособљавање за самостално креирање интерпретације дела различитих стилова. Такође, циљ главног предмета је припремање ученика за професионалну делатност, као

и подстицања ученика да развијају своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања и усавршавања.

Исходи (по завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- чита и свира течно с листа са обе руке;
- повеже знање из теорије музике, хармоније и музичких облика са елементима интерпретације;
- препозна период настанка одређене композиције;
- спретно изведе технички захтевније композиције;
- самостално хармонизује једноставни тематски материјал;
- појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- негује културу тона;
- критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Читање с листа. Унапређивање технике у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Врсте меморије – фотографска, аудитивна, меморија прстију, ради сигурнијег учења напамет. Основни појмови и стилови у вези с композицијама које се изводе – динамика, фраза, израз, темпо, агогика и остали елементи интерпретације као одлике стилских периода: барок, класицизам, XX век. Једноставније импровизације пратње. Овладавање разним техникама промене регистара. Лествице: Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице: паралелно, супротно, терце и сексте (однос између леве и десне клавијатуре); октаве и терцоктаве ломљене и симултано. Све хроматске лествице у паралелном и супротном кретању. Арпеђо: Дурски и молски потпуни квинтакорд, доминантни и	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

умањени септалорд у малом и великом разлагању и симултано. Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 144 и више или у: - четвртинама (једанпут кроз једну октаву), темпо 72 и више; - осминама (једанпут кроз две октаве); - шеснаестинама (два пута кроз две октаве); - тридесетдвојкама (два пута кроз четири октаве или четири пута кроз две октаве). Све лествице свирати на мелодијском басу.			

Обавезни минимум програма: Шест етида различите техничке проблематике; Две полифоне композиције; Једна композиција цикличног облика; Две композиције, по избору, различитог карактера.

Обавезни јавни наступи: Обавезна четири јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм смотре/испита:
Једна смотра годишње:
– Лествице,
– Етида.

Годишњи испит:
– Лирска композиција по слободном избору;
– Полифона композиција;
– Циклична композиција;
– Техничка композиција по слободном избору.

Корелација: Камерна музика, читање с листа, оркестар, солфеђо, хармонија, музички облици, контрапункт.

Праћене и вредновање наставе и учења: Педагошка свеска, вредновање ангажовања ученика, како на часу, тако и током самосталног вежбања. Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе хармонике као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава хармонике индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Избор додатне литературе-

Етиде: З.Ракић, Збирка етида за хармонику за ученике средње школе; К. Черни, оp.740 - по избору; К. Черни, оp. 299 - по избору; Ј. Крамер-Билов, Етиде - по избору; Г. Шендерјов, „24 концертне етиде" - по избору; М. Двиљански, Етиде Це-дур, а-мол (Москва, „Сов. композитор", 1989); И. Лахер, Етида а-мол (Москва, „Сов. композитор", 1989); Г. Розелен, Етида Ге-дур (Москва, „Сов. композитор", 1989); Ф. Лекупе, Етида Це-дур (Москва, „Сов. композитор", 1989); Е. Јуцевич, Етиде Е-дур, е-мол (Кијев, 1963); К. Мјасков, Етида А-дур, а-мол (Кијев, 1963); С. Чапки, Етиде Це-дур, ха-мол, а-мол, це-мол (Кијев, „Музичка Украина", 1963); Д. Ракић, Збирка етида за хармонику бр.1…

Полифоне композиције: Ј. С. Бах, избор из дела за оргуље; Ј. С. Бах, „Добро темперовани клавир" - по избору; Д. Букстехуде, избор из дела за оргуље; Ј. Пахелбел, избор из дела за оргуље; Д. Шостакович, „24 прелудијума и фуге" - по избору…

Композиције цикличног облика: В. Власов – “Пет погледа на Гулаг”(Навчална книга, Тернопил, 2004.); Ј. Меисл – “Индијанске игре”, оп.19 (2007); Ј. Шамо, Соната бр. 3 (Москва, „Музика", 1986) В. Бонаков, Соната-балада (Москва, „Сов. композитор",1977); В. Золотарјов – Соната бр.2 („Антологија“ VI – „Музика“, Москва, 1989.); А. Кусјаков – Соната бр.2 („Антологија“ IX – „Музика“, Москва, 1997.)…

Композиције по избору - комади: Д. Скарлати, Сонате - по избору; Ф. Купрен – Изабрана дела, прва свеска („Скорина“, Москва 1993.); З. Божанић – Токата (оп.2) (З.Ракић „Хармоника на концертној сцени“ – З.Ракић и Музичка Академија Источно Сарајево, 2000.); Ј. Наимушин, „Скерцо" (Москва, „Музика", 1990); А. Журбин, „Токата" („Антологија" VI свеска); Ј. Дербрнко, „Токата" (Москва, „Музика", 1990); П. Лондонов, „Скерцо-токата" (Москва, „Музика", 1982); Ф. Шуберт-Ф. Лист, „Шумски цар" (Москва, „Музика", 1982)...
Поред наведене литературе може се користити и друга која одговара узрасту и техичким могућностима ученика.

IV разред

Предмет: Хармоника
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 99 часова

Циљ: Циљ главног предмета је припремање ученика за проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално подстицати развој индивидуалних квалитета ученика. Затим, усавршавање меморије и музичког слуха, неговање културе извођачких покрета, упознавање ученика са стиловима свих музичких раздобља, као и оспособљавање за самостално креирање интерпретације дела различитих стилова.

Такође, циљ главног предмета је припремање ученика за професионалну делатност, као и подстицања ученика да развијају своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања и усавршавања.

Исходи (по завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- чита и свира течно с листа са обе руке;
- повеже знање из теорије музике, хармоније и музичких облика са елементима интерпретације;
- препозна период настанка одређене композиције;
- спретно изведе технички најзахтевније композиције;
- самостално транспонује једноставније композиције у блиске тоналитете;
- појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- негује културу тона;
- критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање;
- критички учествује у процени напредовања других свирача;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Самостално читање с листа. Унапређивање технике у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Основни појмови и стилови у вези с композицијама које се изводе – динамика, фраза, израз, темпо, агогика и остали елементи интерпретације као одлике стилских периода: барок, класицизам, XX век, са нарочитим акцентом на музику двадесетог века. Потпуна самосталност у поставци и примени регистара. Транскрибовање композиција писаних за друге инструменте у двадесетом веку. Транспоновање једноставнијих композиција. Осамостаљивање ученика у свим сегментима. Пружање могућности самосталног избора композиција. Лествице: Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице: паралелно, супротно, терце и сексте (однос између леве и десне клавијатуре); октаве и	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

терцоктаве ломљене и симултано. Све хроматске лествице у паралелном и супротном кретању. Арпеђо: Дурски и молски потпуни квинтакорд, доминантни и умањени септалорд у малом и великом разлагању и симултано. Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 156 и више или у: - четвртинама (једанпут кроз једну октаву), темпо 72 и више; - осминама (једанпут кроз две октаве); - шеснаестинама (два пута кроз две октаве); - тридесетдвојкама (два пута кроз четири октаве или четири пута кроз две октаве). Све лествице свирати на мелодијском басу.			

Обавезни минимум програма: Четири етиде различите техничке проблематике; Две полифоне композиције; Једна композиција цикличног облика; Три композиције, по избору, различитог карактера, од којих једна мора бити од домаћег аутора.

Обавезни јавни наступи: Обавезна четири јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм смотре/испита:
Једна смотра годишње:
– Лествице,
– Етида или Соната старог мајстора (Д.Скарлати, К.Сеижас, Ф.Купрен...).

Матурски испит:
– Лирска композиција по слободном избору;
– Полифона композиција;
– Циклична композиција;
– Комад по слободном избору (оригинално компонован за хармонику).
Испитни програм се изводи напамет.

Корелација: Камерна музика, читање с листа, оркестар, солфеђо, хармонија, музички облици, контрапункт.

Праћене и вредновање наставе и учења: Педагошка свеска, вредновање ангажовања ученика, како на часу, тако и током самосталног вежбања. Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе хармонике као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој

естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава хармонике индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Избор додатне литературе-

Етиде: З. Ракић, Збирка етида за хармонику за ученике средње школе; К. Черни, оp. 740 - по избору; К. Черни, оp. 299 - по избору; Ј. Крамер-Билов, Етиде - по избору; Г. Шенредјов: „24 концертне етиде" - по избору; Н. Паганини-Ф. Лист: „Велике етиде" - по избору (Кијев, „Музичка Украина" 1983.); Д. Ракић: Збирка етида за хармонику бр.1…

Полифоне композиције: Ј. С. Бах, избор из дела за оргуље; Ј. С. Бах, „Добро темперовани клавир" - по избору; Д. Шостакович, „24 прелудијума и фуге" - по избору…

Композиције цикличног облика: В. Бонаков – Симфонија бр.1; В. Бонаков – Симфонија бр.2; А. Кусјаков – Соната бр. 4; П. И. Чајковски – “Годишња доба”; Д. Деспић – “Виђете”; Н. Паганини – 24 каприса (избор)…

Композиције по избору - комади: Д. Скарлати, Сонате - по избору; Ф. Купрен – Изабрана дела, прва свеска („Скорина“, Москва 1993.); H. Vuori – “The Hour of the Wolf”; E. Jokinen – „Alone“; J. Ganzer - Version in G; С. Губедулина – Де Профундис; Б. Лоренцен – “Сузе”; З. Божанић –Токата, Оп.2 (З.Ракић „Хармоника на концертној сцени“; З. Ракић и Музичка Академија Источно Сарајево, 2000.); Б. Симић – Токата; М. Мошковски – “Искре”; М. Мошковски – “Шпански капричо”; Ф. Менделсон – Рондо-капричиозо; Н. Паганини – 24 каприса (избор); В.Золотарјов – Рондо капричиозо…

Поред наведене литературе може се користити и друга која одговара узрасту и техичким могућностима ученика.

<u>-Читање с листа – Хармоника-</u>

I, II, III, IV разред

Предмет: Читање с листа - Хармоника
Недељни и годишњи фонд: 1 час / 35 / 35 / 35 / 33 часа

Циљ: Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста, оспособљавање за корепетиторску праксу и упознавање ученика са широм инструменталном и вокалном литературом.

Исходи (по завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- чита и свира течно с листа вежбе одвојено и са обе руке истовремено;
- самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;
- идентификује одређене проблеме и издвоји важна места у композицији коју чита;
- импровизује задату мелодију;
- спретно изведе технички захтевније композиције;
- самостално транспонује композиције;
- негује културу тона кроз критичко слушање свог и туђег свирања;
- пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);
- критички прати сопствени развој;
- самостално вежба по плану који је утврдио са наставником;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Решавање техничких и музичких проблема. Вежбе за: – брзо и тачно читање (парлато читање пре свирања); – одлично познавање тоналитета; – уочавање више елемената у истом моменту (тачности текста, динамике, артикулације). Читање с листа једноставнијих композиција. Овладавање разним техникама промене регистара. Основни принципи израде транскрипција за хармонику на лакшим композицијама клавирске и оргуљске литературе. Транспоновање сложенијих композиција. Извођачка редакција.	Групни	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Смотре

Обавезни минимум програма: 10 етида, 15 композиција различитог садржаја, облика и карактера

Програм смотре (на крају школске године – 1, 2, 3, и 4. разреда): једна полифона композиција, један комад, етида.

Корелација: са главним предметом – хармоника; теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); са извођачким (камерна музика, оркестар); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Искуствено учење подразумева примену већ стечених знања и вештина и њихово проширивање у контексту сналажења у новом, непознатом нотном тексту а посебно када он припада литератури за корепетицију.
Исходи се надовезују, усложњавају и прожимају кроз четири разреда средње музичке школе а ниво и сложеност исхода одређени су захтевима из понуђене литературе по разредима.
Наставу читања с листа треба започети најједноставнијим вежбама, моделима, каденцама а касније етидама или композицијама, које се раде у нижим разредима основне музичке школе. Најважније је инсистирати на континуираном кретању кроз текст – без предкида и задржавања. Ритам мора бити изведен без грешке, пулс уједначен – у оном темпу у коме се могу извести претходни захтеви. Погрешно одсвиране ноте се могу толерисати и због њих не треба прекидати читање; пре свирања треба прегледати текст, а када се код ученика учврсти способност непрекидног кретања кроз композицију и потпуно правилног ритмизирања, могу му се постављати детаљнији захтеви у вези са темпом, комплетним музичким изражавањем.

-Литература-

I разред: З. Ракић: Хармоника, 1. и 2. разред; В. Вуковић-Терзић: Школа за клавирску хармонику 1. и 2. разред; А. Факин: Школа за клавирску хармонику 1. и 2. разред; М. Барачкова: Оригиналне солистичке композиције домаћих и страних аутора 1. свеска; Л. Мећери: Избор композиција за хармонику; друга одговарајућа литература...

II разред: З. Ракић: Хармоника, 3. разред; В. Вуковић-Терзић: Школа за клавирску хармонику 3. разред; А. Факин: Школа за клавирску хармонику; М. Барачкова: Оригиналне солистичке композиције домаћих и страних аутора 2. свеска; Ф. Криг: Мале композиције заборављених мајстора XVIII века; З. Вукосављев: Композиције за хармонику III и IV разред; Л. Мећери: Избор композиција за хармонику; Х. П. Хесе: Полифони комади 2. свеска; Љ. Мицић: Збирка етида и одабраних композиција 3. и 4. разред; друга одговарајућа литература…

III разред: З. Ракић: Хармоника, 4. и 5. разред; В. Вуковић-Терзић: Избор етида и композиција 1. свеска; В. Вуковић-Терзић: Избор етида за клавирску хармонику 2. свеска; В. Вуковић-Терзић: Избор композиција за клавирску хармонику 3. свеска; Љ. Мицић: Збирке етида и одабраних композиција 4. и 5. разред; А. Факин: Школа 3. свеска; З. Вукосављев: Композиције за хармонику 4. и 5. разред; Х. П. Хесе: Полифони комади 2. свеска; Л. Мећери: Избор композиција за хармонику , друга одговарајућа литература…

IV разред: З. Ракић: Хармоника, 6.разред; В. Вуковић-Терзић: Избор етида 2. свеска; В. Вуковић-Терзић: Избор композиција 3. свеска; Љ. Мицић: Збирке етида и композиција 6. разред, К. Черни-Буковски: Етиде; Д. Ракић: Збирка етида бр.; Ј. С. Бах: Двогласне и трогласне инвенције; Л. Мећери: Избор композиција за хармонику; З. Вукосављев: Композиције за хармонику 6. разред; друга одговарајућа литература…

-Кларинет-

I разред

Предмет: Кларинет
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- свира у опсегу од е мало до ге3;
- контролише дисање, односно узимање ваздуха током свирања
- свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата;
- изведе одговарајуће технике свирања на инструменту
- контролише интонацију у току свирања;
- користи технике меморисања текста;
- интерпретира композицију у стилу епохе и композитора;
- комуницира са корепетитором кроз музику;
- испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај;
- самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању;
- свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања;
- покаже иницијативу у организацији заједничких проба;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- испољи самопоуздање у току јавног наступа;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Техника: Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. **Извођење музике:** Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима, 20 етида, 2 комада уз пратњу клавира, Један концерт (цео)

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године

Програм смотре/испита: Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима, 2 етиде различитог карактера, Комад уз пратњу клавира (изводи се напамет)

-Литература-

Етиде:
- Ж. К. Лефрев: Метода за кларинет 2
- А. Перие: 20 етида
- К. Баерман: 24 етиде оп. 63

Комади:
- Ј. Е. Бара: Комад у ге-молу
- З. Фибих: Селанка
- М. Делжудис: Егзотична песма

Концерти:
- К. Штамиц: Концерт бр. 3 бе-дур
- Л. А. Кожелух: Концерт ес-дур

Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.

Корелација: Солфеђо, оркестар, камерна музика

Праћење и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

II разред

Предмет: Кларинет
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- свира у опсегу од е мало до ге3;
- свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата;
- изведе одговарајуће технике свирања на инструменту;
- интерпретира композицију у стилу епохе и композитора;
- комуницира са корепетитором кроз музику;
- испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај;
- самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању;
- користи технике меморисања текста;
- контролише интонацију у току свирања;
- свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања;
- покаже иницијативу у организацији заједничких проба;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- испољи самопоуздање у току јавног наступа;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Техника: Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. **Музичко извођење:** Динамика. Музичка фраза. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. **Скале и трозвуци**: Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са трозвуцима и четворозвуцима свирати разложено у темпу	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

♩= 80. Хроматска скала од е–г3 .			

Обавезни минимум програма: Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима, 20 етида, 2 комада уз пратњу клавира, Један концерт (цео)

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године

Програм смотре/испита: Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима, 2 етиде различитог карактера, Комад уз пратњу клавира (изводи се напамет)

-Литература-

Етиде:
- К. Баерман: 24 етиде оп.63
- А. Клозе: Вежбе за сваки дан 1-60Гамбаро: 21 капричо

Комади:
- Е. Авон: *Идила*
- Е. Боца: *Ариа*
- Л. Блеман: *Болеро*

Циклично дело:
- Н. Р. Корсаков: *Концерт Ес-дур*
- Г. Ф. Хендл: *Соната*

Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.

Корелација: Солфеђо, оркестар, камерна музика

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

III разред

Предмет: Кларинет
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- свира у опсегу од е мало до ге3;
- свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата;
- изведе одговарајуће технике свирања на инструменту;
- интерпретира композицију у стилу епохе и композитора;
- комуницира са корепетитором кроз музику;
- испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај;
- самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању;
- користи технике меморисања текста;
- контролише интонацију у току свирања;
- свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања;
- покаже иницијативу у организацији заједничких проба;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- испољи самопоуздање у току јавног наступа;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Техника: Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. **Музичко извођење:** Динамика. Музичка фраза. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. **Скале и трозвуци**: Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са трозвуцима и четворозвуцима свирати разложено у темпу	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

♩ = 90. Хроматску скалу свирати од e–a_3			

Обавезни минимум програма: Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима, 20 етида, 2 комада уз пратњу клавира, Један концерт (цео)

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године

Програм смотре/испита: Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима, 2 етиде различитог карактера, Комад уз пратњу клавира (изводи се напамет)

-Литература-

Етиде:
- А. Клозе: 20 карактеристичних етида
- А. Перие: 331 етида
- Ж. Лансло: 33 етиде

Комади:
- Х. Баерман: *Адађо*
- Ж. Моке: *Конкурсни соло*
- Г. Доницети: *Кончертино*

Концерти:
- Ф. А. Хофмајстер: *Концерт Б-дур*
- К. Штамиц: *Концерт Ес-дур бр.11*

Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника

Корелација: Солфеђо, оркестар, камерна музика

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

IV разред

Предмет: Кларинет
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 99 часова

Циљ: Циљ учења предмета кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- свира у опсегу од е мало до ге3;
- свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата;
- изведе одговарајуће технике свирања на инструменту;
- интерпретира композицију у стилу епохе и композитора;
- комуницира са корепетитором кроз музику;
- испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај;
- самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању;
- користи технике меморисања текста;
- контролише интонацију у току свирања;
- свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања;
- покаже иницијативу у организацији заједничких проба;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- испољи самопоуздање у току јавног наступа;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Техника: Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. **Музичко извођење:** Динамика. Музичка фраза. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. **Скале и трозвуци**: Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са трозвуцима и четворозвуцима свирати разложено у темпу	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

♩ = 100. Хроматску скалу свирати од e–a_3			

Обавезни минимум програма: Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима, 20 етида, 2 комада уз пратњу клавира, Један концерт (цео)

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године

Програм смотре/испита: Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима, 2 етиде различитог карактера, Комад уз пратњу клавира (изводи се напамет)

-Литература-

Етиде:
- А. Клозе: 20 карактеристичних етида
- Е. Кавалини: 30 етида
- А. Перие: 331 етида
- К. Розе: 32 етиде

Комади:
- А. Рабо: Конкурски соло
- Б. Брун: 4 Минијатуре
- Л. Кајзак: Кантилена
- Д. Деспић: 9 комада

Концерти:
- К. М. Вебер: *Кончертино*
- Ф. В. Крамарж: *Концерт оп. 36,*
- *Ес-дур*

Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника

Корелација: Солфеђо, оркестар, камерна музика

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним

и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

-Флаута-

I разред

Предмет: Флаута
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета флаута је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- самостално вежба, поштујући одређене процедуре;
- истражује начине чистог свирања и свесно коригује интонацију;
- контролише квалитет тона у свим регистрима;
- примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом
- самосталног вежбања;
- користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;
- учествује на јавним наступима концертима, такмичењима;
- изведе задате композиције напаметсоло и уз пратњу клавира;
- испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију;
- критички вреднује изведене композиције;
- свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања;
- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике;
- поштује музички бонтон

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Издржавање тонова,рад на уједначавању регистара. Флексибилност амбажуре илепота тона. Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници . Вежбе за развој технике прстију,хроматика. Меморисање текста – врсте и начини. Артикулацијеи динамика. Музичка агогика,фразирање,инвенција. Различите музичке форме и интерпретација различитих стилова. Систематско и правилно вежбање. **Скале**	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Дурске и молске лесвице до пет предзнака. Темпо извођења θ = 88 – 112. Поставка лествице, велико разлагање /развијање, акорди (тонични книнтакорд и доминантни/умањени септакорд) са разлагањем у обиму две октаве, терце, у низу и дупле, хроматска лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле), са развијањем, са метрономом. **Техничке вежбе** – П. Тафанел – Ф. Гобер: VIIdeo Комплетне методе, вежбе: 1, 2, 5, 7; – Т. Ваj: Техника – Џ. Гилберт: Секвенце Тонске вежбе – Џ. Гилберт: Флексибилност – Т. Ваj: Тон – М. Моиз: "О звучности" – К. Монтафија: Метода			

Обавезни минимум програма: дурске и молске скале до пет предзнака, две различите школе етида, четири композиције уз клавирску пратњу, најмање једна соната и један концерт.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су четири јавна наступа у току школске године - по два у сваком полугодишту.

Програм смотре/испита: 1 дурска и 1 молска скала (напамет), 1 техничка етида (изводи се из нота), 1 мелодијска етида (изводи се из нота), 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет).

Корелација: солфеђо, оркестар, камерна музика

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмената најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. У оквиру тога, идентификовање разумевање и дефинисање музичких садржаја којима се базира интерпретација има велики значај у праћењу наставе.
Критеријум у оцењивању је уложени труд и квалитет рада ученика, те његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, као и уметничко постигнуће на јавним наступима и годишњим испитима.
У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је одклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима и фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постгнућима наставе и учења.

II разред

Предмет: Флаута
Недељни и годишњи фонд: 3 часа/ 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета флаута је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- континуирано бежба и свесно планира дневни рад који обухвата рад на тону, техници и репертоару;
- примењује различите начине решавања техничких и музичких
- захтева код самосталног вежбања;
- примењује одређене процедуре у
- побољшању моторике;
- контролише квалитет тона у свим регистрима;
- свесно коригује интонацију, кроз примену аликвортних низова и истражује начине чистог свирања;
- примењује различите артикулације у зависности од природе композиције
- користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;
- изведе задане композиције напамет, поштујући три елемента, аналитички, меморијски,
- визуелни;
- учествује на јавним наступима концертима, такмичењима;
- испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију;
- критички вреднује изведене композиције;
- свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања;
- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике;
- поштује музички бонтон.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Издржавање тонова, рад на уједначавању регистара. Рад на флексибилности амбажуре, лепоти тона. Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници . Вежбе за развој технике прстију, хроматика. Вежбе за артикулације: нон-легато, стакато, тенуто, маркато, потрато; Вежбе за развој динамичког дијапазна инструмента; динамике.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Свирање цикличних форми. Музичка агогика, фразирање, инвенција. Различите музичке форме , интерпретација различитих стилова. Просвиравање репертоара на преслушавањима, интерним и јавним часовима, као и концертима организованим у ту сврху. **Скале**: Све дурске и молске лесвице квинтног и квартног круга. Темпо извођења θ = 108-120 Поставка лествице, велико разлагање/развијање, акорди (тонични книнтакорд и доминантни/умањени септакорд) са разлагањем у обиму две октаве, терце, у низу и дупле, хроматска лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле) са развијањем, са метрономом. **Техничке вежбе** – П. Тафанел – Ф. Гобер: VIIдеоКомплетне методе, вежбе: 1, 2, 5, 7, 10; – М. Моиз: Дневне вежбе А, Б. – Т. Вај: Техника. – Ц. Гилберт: Секвенце – Рајхарт: 7 дневних вежби – П. Л. Граф: Check up - 20 основних студија **Тонске вежбе** – Ц. Гилберт: Флексибилност – Т. Вај: Тон – М. Моиз: "О звучности" К. Монтафија: Метода			

Обавезни минимум програма: Све дурске и молске скале, Избор техничких вежби, Две различите школе етида, Четири композиције уз клавирску пратњу, Две сонате, Један концерт (сва три става), са каденцом.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су четири јавна наступа у току школске године - по два у сваком полугодишту.

Програм смотре/испита: 1 дурска и 1 молска скала (напамет), 1 техничка етида (изводи се из нота), 1 мелодијска етида (изводи се из нота), 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет).

Корелација: солфеђо, оркестар, камерна музика

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмената најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. У оквиру тога, идентификовање разумевање и дефинисање музичких садржаја којима се базира интерпретација има велики значај у праћењу наставе.
Критеријум у оцењивању је уложени труд и квалитет рада ученика, те његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, као и уметничко постигнуће на јавним наступима и годишњим испитима.
У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је одклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима и фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постгнућима наставе и учења.

III разред

Предмет: Флаута
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета флаута је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- самостално вежба, поштујући одређене процедуре;
- свесно коригује интонацију;
- самостално примењује и бира различите начине решавања техничких и музичких захтева код самосталног вежбања;
- контролише квалитет тона у свим регистрима;
- користи динамичко нијансирање;
- користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;
- аналитички приступа композицији, у смислу корелације са другим предметима;
- јасно интерпретира композиције које су стилски различите;
- учествује на јавним наступима;
- изведе задане композиције напамет, поштујући три елемента, аналитички, меморијски, визуелни;

- испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију;
- критички вреднује изведене композиције;
- свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања;
- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.
-

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Издржавање тонова, рад на уједначавању регистара. Рад на флексибилности амбажуре, лепоти тона . Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници . Вежбе за развој технике прстију, хроматика. Развијање дисциплине у поштовању артикулације и динамике. Свирање цикличних форми. Музичка агогика, фразирање, инвенција. Различите музичке форме, интерпретација различитих стилова. Просвиравање репертоара на преслушавањима, интерним и јавним часовима, као и концертима организованим у ту сврху. **Скале** Све дурске и молске лесвице. Темпо извођења θ = 120-134 Поставка лествице, велико разлагање /развијање, акорди (тонични книнтакорд и доминантни/умањени септакорд) са разлагањем у целом регистру инструмента, терце, у низу и дупле, хроматска лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у распону $ц_1$-$ц_4$,различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле), развијено, са метрономом. **Техничке вежбе** – П. Тафанел – Ф. Гобер: VIIдеоКомплетне методе, – М.Мојс:Скале и арпеђа – М.Мојс:Механизам хроматике – М.Мојс:Дневне вежбе – Ц. Гилберт:Техника флексибилности **Тонске вежбе** – М. Мојс: О звучности	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

– Т. Вај: Тон – М. Моиз: Школа артикулације – П. Л. Граф: Флаута пева – Ф. Бернол: Техника амбажуре – Т. Вај: Вибрато – Ц. Галвеј: Усвиравање П. Л. Граф: Check up, 20 основних студија			

Обавезни минимум програма: Све дурске и молске скале, Хроматске скале у пуном регистру инструмента, Техничке вежбе, обавезни минимум осам одабраних вежби, Две различите школе етида, Четири композиције уз клавирску пратњу, Две сонате, Један концерт, Један соло комад, изведен јавно, по избору.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су четири јавна наступа у току школске године - по два у сваком полугодишту.

Програм смотре/испита: 1 дурска и 1 молска скала напамет, 1 техничка етида (из нота),
1 мелодијска етида (из нота), 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет), Два става сонате или први став концерта (из нота).

Корелација: солфеђо, оркестар, камерна музика

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмената најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. У оквиру тога, идентификовање разумевање и дефинисање музичких садржаја којима се базира интерпретација има велики значај у праћењу наставе.
Критеријум у оцењивању је уложени труд и квалитет рада ученика, те његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, као и уметничко постигнуће на јавним наступима и годишњим испитима.
У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је одклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима и фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постгнућима наставе и учења.

IV разред

Предмет: Флаута
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 99 часова

Циљ: Циљ учења предмета флаута је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче

развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- самостално вежба, поштујући одређене процедуре;
- свесно коригује интонацију;
- самостално примењује и бира различите начине решавања техничких и музичких захтева код самосталног вежбања;
- контролише квалитет тона у свим регистрима;
- користи динамичко нијансирање;
- користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;
- аналитички приступа композицији, у смислу корелације са другим предметима;
- јасно интерпретира композиције које су стилски различите;
- учествује на јавним наступима;
- изведе задане композиције напамет, поштујући три елемента, аналитички, меморијски, визуелни;
- испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију;
- критички вреднује изведене композиције;
- свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања;
- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Издржавање тонова, рад на уједначавању регистара. Рад на флексибилности амбажуре, лепоти тона . Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници . Вежбе за развој технике прстију, хроматика. Развијање дисциплине у поштовању артикулације и динамике. Свирање цикличних форми. Музичка агогика, фразирање, инвенција. Различите музичке форме, интерпретација различитих стилова. Просвиравање репертоара на преслушавањима, интерним и јавним часовима, као и концертима организованим у ту сврху. **Скале** Све дурске и молске лесвице. Темпо извођења θ = 120-134	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Поставка лествице, велико разлагање /развијање, акорди (тонични книнтакорд и доминантни/умањени септакорд) са разлагањем у целом регистру инструмента, терце, у низу и дупле, хроматска лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у распону ц$_1$-ц$_4$,различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле), развијено, са метрономом. **Техничке вежбе** – П. Тафанел – Ф. Гобер: VIIдеоКомплетне методе, – М.Мојс:Скале и арпеђа – М.Мојс:Механизам хроматике – М.Мојс:Дневне вежбе – Ц. Гилберт:Техника флексибилности **Тонске вежбе** – М. Мојс: О звучности – Т. Вај: Тон – М. Моиз: Школа артикулације – П. Л. Граф: Флаута пева – Ф. Бернол: Техника амбажуре – Т. Вај: Вибрато – Ц. Галвеј: Усвиравање П. Л. Граф: Check up, 20 основних студија			

Обавезни минимум програма: Све дурске и молске скале, Хроматске скале у пуном регистру инструмента, Техничке вежбе, обавезни минимум осам одабраних вежби, Две различите школе етида, Четири композиције уз клавирску пратњу, Две сонате, Један концерт, Један соло комад, изведен јавно, по избору.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су четири јавна наступа у току школске године - по два у сваком полугодишту.

Програм смотре/испита: 1 дурска и 1 молска скала напамет, 1 техничка етида (из нота),
1 мелодијска етида (из нота), 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет), Два става сонате или први став концерта (из нота).

Корелација: солфеђо, оркестар, камерна музика

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмената најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. У оквиру тога, идентификовање разумевање и дефинисање музичких садржаја којима се базира интерпретација има велики значај у праћењу наставе.

Критеријум у оцењивању је уложени труд и квалитет рада ученика, те његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, као и уметничко постигнуће на јавним наступима и годишњим испитима.
У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је одклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима и фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постгнућима наставе и учења.

-Труба-

I разред

Предмет: Труба
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- контролише технику прстију;
- оплемени тон и ширењу горњег и доњег регистра;
- контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију;
- контролише промену артикулације и динамике;
- свира вентил трилере;
- вежба самостално и свесно исправља постојеће грешке;
- интерпретира композицију у стилу епохе и композитора;
- испољи сопствене емоције кроз интерпретацију;
- иницира организацију проба;
- испољи самопоуздање у току јавног наступа;
- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и изграђивању сопствених естетских критеријума.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Интонирање интервала узлазно и силазно (хроматски). Рад на техници прстију. Флексибилност и функционалност амбажуре и рад на	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

култури тона уз ширење и изједначеност регистара. Метода транспоновања. Промена артикулације и контрола динамике. Свирање трилера. Развијање физичке и менталне издржљивости. Развијање радне дисциплине која изискује систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. **СКАЛЕ** Све дурске и молске у обиму дуодециме или две октаве, са обртајима квинтакорада и доминантним и умањеним септакордима у темпу брзих четвртина. **ЛИТЕРАТУРА:** – M.Schlossberg - Daily Drills – Р.Квинке:АСА Метода – Ј. Арбан:Развијене скале; Вежбе за хроматику; Разложенидур и мол тоналитети у триолама; Вежбе интервала у осминама – E.Sachse - 100 Studies – Ђ. Тошић: I свеска етида – А. Стрнад: II свеска за средњу школу - од бр. 1 - 15 – П. Клодонир: 20 малих етида – Зигмунд Херинг: 32 етиде – *Композиције:* – П. И. Чајковски: Наполитанска игра – С. Болотин: Лаке мелодије - избор – – Шварц: Романса – Г. Ф. Хендл: Соната у Еф-дуру (обрада Жан Тилде) – Ј. Ед. Бара: Оријентал – Ђ. Тошић: Обраде Мокрањца Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.			

Обавезни минимум програма: све дурске и молске скале, 2 различите школе етида, 4 композиције уз клавирску пратњу.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године.

Програм смотре/испита: 1дурска и 1 молска скала (напамет), 1 техничка етида, 1 мелодијска етида, 1 композиција уз клавирску пратњу(напамет).

Корелација: Оркестар, камерна музика.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

II разред

Предмет: Труба
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- оплемени тон и примењује нон прес у ширењу горњег и доњег регистра;
- контролише технику дисања и јача физичку издржљивост;
- покаже напредак у техници прстију;
- свира све артикулације и примењује микро динамику;
- свира усне трилере у лаганом темпу;
- испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике;
- разликује одлике стилских епоха и прилагођава сопствену индивидуалност;
- покаже самопоуздање у солистичким, камерним и оркестарским наступима;
- користи предности дигитализације и критички коментарише своја и туђа извођења у смислу техничке припремљености и музичке изражајности

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Флексибилност и функционалност амбажуре. Дневне вежбе са хармонским вокализама различитих артикулација и динамике. Култура тона, ширење и изједначеност регистара.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Развијање физичке и менталне издржљивости. Развијање контролисане технике прстију. Метода транспоновања. Почетак свирања усних трилера. Интерпретације различитих стилова и развој сопствених критеријума. Развој ученика за солистичко, камерно и оркестарско свирање. Музички бонтон. **Скале** Све дурске и молске у обиму дуодецими или две октаве. Тонични, доминантни и умањени септакорди са обртајима у осминама и по могућству шеснаестинама и различитим артикулацијама. **ЛИТЕРАТУРА:** – M.Schlossberg - Daily Drills – Р.Квинке:АСА Метода – J. Арбан:Развијене скале; Вежбе за хроматику; Разложенидур и мол тоналитети у триолама; Вежбе интервала у осминама; Вежбе за дупли и трипли језика. – E.Sachse - 100 Studies – Ђ. Тошић: I свеска етида – А. Стрнад: II свеска за средњу школу – В. Вурм:Изабране етиде,свеска 1. **Композиције:** – Купрински: Каватина – К. Шван: Соната за трубу и клавир – Г. Бали: Анданте и Алегро -Г. Ф. Хендл: Арија и Варијација – М. Силвански: Концерт за трубу и клавир И литературе сличних захтева по избору наставника			

Обавезни минимум програма: све дурске и молске скале, 2 различите школе етида, 4 композиције уз клавирску пратњу.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године.

Програм смотре/испита: 1дурска и 1 молска скала (напамет), 1 техничка етида, 1 мелодијска етида, 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет).

Корелација: Оркестар, камерна музика.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

III разред

Предмет: Труба
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- оплемени тон и примењује нон прес у ширењу горњег и доњег регистра;
- контролише технику дисања и стекне физичку издржљивост,
- свира све артикулације и примени микродинамику;
- примени технику свирања двоструког и троструког језика;
- свира усне трилере;
- испољи емоционални сензибилитет, креативне способности и јача поверење у властите способности;
- користи различите начине меморисања, текста;
- испољи креативност, способност импровизације и проналази нове начине за комбиновање информација, знања и стечених вештина;
- користи предности дигитализације и формира критеријуме за избор програма и репертоара.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Усавршавање и развијање технике свирања дневних вежби уз контролу интонације, артикулације и динамике. Флексибилност и функционалност амбажуре. Култура тона и техника прстију. Метода транспоновања.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Техника свирања двоструког и троструког језика Свирање усних трилера. Развој меморије, унутрашњег слуха и способност импровизације. Стилска интерпретација и развој сопствених критеријума. Јачање мотивације, воље и упорности у савладавању тешкоћа. **Скале** Све дурске и молске у обиму две октаве; хроматске скале. Тоничне, доминантне и умањене септакорде са обртајима свирати у брзим осминама и шеснаестинама у различитим артикулацијама. **ЛИТЕРАТУРА:** – M.Schlossberg - Daily Drills – Р. Квинке: АСА Метода :Ч. Колин: Лип Флексибилити – J. Арбан:Развијене скале, Вежбе за хроматику, Разложенидур и мол тоналитети у триолама, Вежбе интервала у осминама. – Зигмунд Херинг: Књига III - прогресивни трубач – Ђ. Тошић: I свеска етида – А.Стрнад: II свеска за средњу школу – В.Вурм: Изабране етиде,свеска 1. – E.Sachse: Етиде свеска 1. **Композиције:** – Вејивановски: Соната ге-мол – Волф:„Ростокер свита" – Т. Албинони:Концерти за трубу и клавир (транкрипције Т. Докшицера) – И. Бобровски: Скерцино – Е. Мартен:Концертни рондо – Е. Боца: Бадинаж – А.Гедике: Концертна етида ор. 49 – Е Бара: Фантазија – Балај : Prelude et ballad Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.			

Обавезни минимум програма: све дурске и молске скале, 2 различите школе етида, 4 композиције уз клавирску пратњу.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године.

Програм смотре/испита: 1дурска и 1 молска скала (напамет), 1 техничка етида, 1 мелодијска етида, 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет).

Корелација: Оркестар, камерна музика.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

IV разред

Предмет: Труба
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 99 часова

Циљ: Циљ учења предмета труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- контролише амбажуру, дисање, интонацију, динамику, фразирање, и агогику;
- примени технику свирања двоструког и троструког језика;
- испољи креативност, сензибилитет и способност импровизације у свирању;
- проналази нове начине за комбиновање информација, знања и стечених вештина у свирању;
- развија самопоуздање и самопоштовање;
- користи предности дигитализације и присуствује концертима класичне музике те формира сопствени критеријум и упознаје репертоар.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Усавршавање и развијање технике свирања дневних вежби уз контролу интонације, артикулације и	Индивидуални	Монолошка Дијалошка	Интерни часови Јавни часови

динамике. Култура тона и техника прстију. Метода транспоновања. Техника свирања двоструког и троструког језика. Развој меморије, унутрашњег слуха и способност импровизације. Стилска интерпретација и развој сопствених критеријума. Градња поверења у властите способности и јачање самосталности. **Скале** Све дурске и молске у обиму две октаве; хроматске скале. Тоничне, доминантне и умањене септакорде са обртајима свирати у шеснаестинама и различитим артикулацијама. **ЛИТЕРАТУРА:** – M.Schlossberg - Daily Drills – Р.Квинке:АСА Метода – Ч.Колин:Лип Флексибилити – Стамп:Загремање – Кларк – Техничке вежбе – Ј. Арбан: Развијене скале, Вежбе за хроматику, Разложенидур и мол тоналитети у шеснаестинама, Вежбе интервала у шеснаестинама – Ђ. Тошић: I свеска етида – А.Стрнад: II свеска за средњу школу – В.Вурм:Изабране етиде,свеска 1.2. – Ј.Арбан:Концертантне Етиде – Копраш-24 Етиде – E.Sachse:Етиде свеска 1. **Композиције:** – Бутри: Тромпетунија – Ј. Неруда:Концерт – Арутуњан: Концерт – Хумел: Концерт Ес-дур – Ј. Хајдн: Концерт Ес-дур – Е. Порино: Кончертино – Ј. Ибо: Соната – Мартину:Соната – Арбан: Карневал у Венецији – А. Аратуњан: Концертни скерцо – Томе:Фантазија – Балај – Contest Piece; Анданте Скерцо – Гедике: Концертна Етида Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.		Демонстарција	Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: 2 различите школе етиде, 4 композиције уз клавирску пратњу, 1 троставачни концерт.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године.

Програм смотре/испита: Матурски испит.

Корелација: Оркестар, камерна музика.

Праћење и вредновање наставе и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

-Тромбон-

I разред

Предмет: Тромбон
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета томбон је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и мотивацију за наставак школовања на високообразовним установама.

Исходи:

- шири регистар инструмента;
- примењује кварт вентил;
- отвара доњи регистар без и са кварт вентилом;
- користи помоћне позиције;
- контролише интонацију у току свирања;
- примењује стилска правила везана за епоху дела која свира;
- изводи све динамичке и логичке захтеве у композицији;
- уме самостално се припрема за наступ;
- зна да комуницира са корепетитором;
- уме да пренесе на публику уметнички доживљај кроз интерпретацију дела;

– повезано свира фразе у оквиру композиције и не ремети музички ток;

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Ширење горњег и доњег регистра Коришћење кварт вентила кроз вежбе које отварају доњи регистар Неговање лепог тона у свим динамикама Свирање оркестарских деоница самостално или у оквиру секцијских проба Све дурске и молске скале у оквиру дуодециме или две октаве Тонични и доминатни септакорд	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима, 20 етида, 2 комада уз пратњу клавира, Један концерт (цео)

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 2 јавна наступа у току године

Програм смотре/испита: Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним септакордима, 2 етиде различитог карактера, комад уз пратњу клавира (изводи се напамет)

-Литература-

Етиде:
– К. Копраш: Етиде прва свеска
– Ц. Борднер: Етиде 2 свескс
– Б. Слокар: избор дневних вежби
– Б. Слокар: Скале друга свеска
– Р. Милер: Техничке студије 1
– Ж. Б. Арбан: Техничке вежбе

Комади:
– Р. Клерис: Конкурсни соло
– Р. Клерис: Пријер
– А. Крепин: Баладе Перигор
– С. Гордон: Ледени брег

Циклична дела:
– Ц. Е. Гаљар: Соната по избору

Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.

Корелација: Солфеђо, оркестар, камерна музика

Праћење и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

II разред

Предмет: Тромбон
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета томбон је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и мотивацију за наставак школовања на високообразовним установама.

Исходи:

- уме да свира обликованим тоном;
- зна да контролише амбажуру;
- зна да контролише дисање;
- интерпретира композицију у стилу епохе и композитора;
- прецизно користи атак (вежбе за језик);
- тачно интонира у проширеном регистру;
- свесно исправља постојеће грешке истражујући нове начине свирања;
- зна да коригује интонацију у току свирања преко позиције или штим цуга;
- уме да свира у различитим камерним саставима поштујући принцип узајамног слушања;
- зна да поштује правила бонтона при слушању и извођењу музике;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Амбажура, атак и дисање у проширеном регистру Изједначен квалитет свих регистра Обрада тонских и техничких вежби у циљу савладавања програма Утврђивање узрока прављења грешака у свирању и	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

начин њиховог исправљања Заједничко свирање у различитим камернимсаставима Музички бонтон Све дурске и молске скале у четвртинама, осминама и шеснестинама у оквиру дуодециме или две октаве Разложени тонични трозвуци, доминантни и умањени четворозвуци у истим нотним вредностима у којима се свирају скале Читање литературе у тенор кључу			

Обавезни минимум програма: Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима, 20 етида, 2 комада уз пратњу клавира, Један концерт (цео)

Обавезни јавни наступи: Обавезна су два јавна наступа у току године

Програм смотре/испита: Једна дурска и једна молска скала кроз две октаве , као и тонични трозвуци и доминантни септакордими, 2 етиде различитог карактера, Комад уз пратњу клавира (изводи се напамет)

-Литература-

Етиде и вежбе:
- Б. Слокар: Избор дневних вежби
- Б. Слокар: Скале друга свеска
- Р. Милер: Техничке студије 1 и 2
- К. Копраш: Етиде прва свеска
- Ж. Б. Арбан: Дневне вежбе

Комади:
- П.М. Дибуа: Кортеж
- Д. Деванжер: Хумореска
- Д. Убер: Романса
- К. Курипински: Каватина

Циклично дело:
- Ц. Е. Гаљар: Соната по избору
- А. Вивалди: Соната по избору

Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.

Корелација: Солфеђо, оркестар, камерна музика

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

III разред

Предмет: Тромбон
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета томбон је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и мотивацију за наставак школовања на високообразовним установама.

Исходи:

- зна да критички вреднује лепоту свог тона;
- активно учествује у коректури назалних тонова;
- уме да примени различите начине решавања техничких проблема;
- уме да користи предходна знања у обликовању дела која свира;
- изводи оркестарска сола;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- испољи самопоуздање у току јавног наступа;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Овладавње лепим тоном у свим регистрима Активно (вођено) слушање и анализа стилских одлика и интерпретације дела која свира Све дурске и молске скале у оквиру две окатве Разложени тонични трозвуци, доминантни и умањени четворозвуци	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима, 20 етида, 2 комада уз пратњу клавира, Један концерт (цео)

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године

Програм смотре/испита: Једна дурска и једна молска скала кроз две октаве, тонични трозвуци и доминантни и умањени четворозвуци, 2 етиде различитог карактера, Комад уз пратњу клавира и једно циклично дело са клавиром (изводи се напамет)

-Литература-

Етиде и вежбе:
- Б. Слокар: Избор дневних вежби, скале друга свеска
- Р. Милер: Свеска 3
- К. Копраш: Етиде друга свеска
- М. Шлозберг: Дневне вежбе

Комади:
- Џ. Кјурноу: Фантазија за томбон
- Е. Паудер: Позната арија
- В. Блажевић: Концертни скеч бр. 5

Циклична дела:
- Џ. Е. Гаљар: Соната по избору
- Џ.Ф. Телеман: Соната ф-мол
- Б. Марчело: Соната е-мол
- Н. Р. Корсаков: Концерт за тромбон б-дур

Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника

Корелација: Солфеђо, оркестар, камерна музика

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

IV разред

Предмет: Тромбон
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 99 часова

Циљ: Циљ учења предмета томбон је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и мотивацију за наставак школовања на високообразовним установама.

Исходи:

- зна да свира све научене тоналитете са задатим техничким захтевима;
- зна да свира у свим регистрима;
- уме да самостално коригује грешке у свирању;
- интерпретира композицију у стилу епохе и композитора;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај;
- изводи оркестарска сола;

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Прецизно свирање скала у целокупном регистру инструмента Утврђивање узрока прављења грешака у свирању и начин њиховог исправљања Фразирање кроз леп тон и микродинамику Изводи све дурске и молске скале у оквиру две октаве Разложени тонични трозвуци, доминантни и умањени четворозвуци Етиде у алт и тенор кључу	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима, 20 етида, 2 комада уз пратњу клавира, Један концерт (цео)

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године

Програм смотре/испита: Једна дурска и једна молска скала кроз две октаве, тонични трозвуком и доминантни и умањени четворозвуциа, 2 етиде различитог карактера, Комад уз пратњу клавира (изводи се напамет)

-Литература-

Етиде и вежбе:

- Б. Слокар: Дневне вежбе, скале друга свеска
- Р. Милер: Свеска 3
- К. Копраш: Етиде друга свеска
- М. Шлозберг: Дневне вежбе
- Ј. Рошу: Мелодијске етиде књига 1
- Ф. Вобарон: Етиде

Комади:
- К. Сен-Санс: Каватин
- К. М. Вебер: Романса
- А. Жулман: Морсо симфоник

Циклична дела:
- Ц. Е. Гаљар: Соната по избору
- А. Вивалди: Соната по избору
- А. Вивалди: Концер а-мол
- Ф. Давид: Кончертино оп. 4
- Дело словенског или српског композитора по избору

Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника

Корелација: Солфеђо, оркестар, камерна музика

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

-Обоа-

I разред

Предмет: Обоа
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета обоа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- користи тонски опсег бе-еф3;
- изводи правилно тонске вежбе за развој и обликовање тона;
- користи вибрато;

- свира све лествице у различитим артикулацијама;
- самостално се штимује и контролише интонацију у току свирања;
- примењује знање из нотне писмености на композиције које изводи;
- самостално организује своје дневно вежбање;
- изражајно свира напамет соло и уз пратњу клавира;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- посећује концерте и друге музичке манифестације.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Вежбе за обликовање квалитетног тона и интонације у свим регистрима. Рад на звучности инструмента. Усавршавање технике језика. Вежбе за синхронизацију прстију и језика. Рад на музичкој фрази. Тонски опсег бе-еф 3 **Скале** Све дурске и молске скале са разложеним тоничним трозвуком,доминантним и умањеним септакордима у шеснаестинама. Хроматска скала бе-еф 3у шеснаестинама. **Етиде** – Видеман:37 етида – Х. Брод:Етиде и сонате,први део – Л. Блезе: Техника обое – први део или етиде сличне тежине **Комади** – Корели-Барбироли-Концерт Еф -дур – Т. Албинони –Концерти Де-дур, Бе-дур, – Р. Шуман – Романса бр.1 – Р. Хофман – Мали комади за обоу и клавир. (арије,романсе,серенаде или композиције сличне тежине)	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: две школе етида (по 10 из сваке сколе етида), 4-5 комада

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 2 јавна наступа.

Програм смотре/испита: Једна дурска и једна молска скала, Две етиде различитог карактера, Једна композиција са клавиром, Композиција са клавиром изводи се напамет.

Корелација: Оркестар, камерна музика.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

II разред

Предмет: Обоа
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета обоа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- користи тонски опсег бе-еф3;
- правилно изводи тонске вежбе;
- користи вибрато;
- изводи све лествице у различитим артикулацијама;
- истражује начине чистог свирања и свесно коригује интонацију;
- примени стечено знање на новом музичком материјалу
- организује своје дневно вежбање
- интерпретира композиције у стилу епохе и композитора;
- комуницира са корепетитором кроз музику;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- коментарише дела која свира и слуша;
- посећује концерте и друге музичке манифестације;
- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике;
- поштује музички бонтон.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Вежбе за обликовање квалитетног тона и интонације у свим регистрима.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка	Интерни часови Јавни часови

Рад на звучности инструмента. Усавршавање технике језика. Микродинамика. Рад на сложеним ритмичким и техничким елементима. Анализа стилских карактеристика дела која се изводе. Тонски опсег бе-еф 3. **Скале** Све дурске и молске скале са разложеним тоничним трозвуком,доминантним и умањеним септакордима у шеснаестинама. Хроматска скала бе-еф 3у шеснаестинама. **Етиде** – Блат-11 етида – Блат-25 етида – Л. Блезе – Техника обое, друга дела или етиде сличне тежине **Комади** – Ж. Б. Леје – Соната Це-дур – Д. Чимароза – Концерт Це-дур – Г. Ф. Хендл – Соната це-мол – Ш. Колен – Соло за конкурс бр 2, бр. 3 – Р. Шуман: Романса бр.3 – Ф. Форе: Граве и алегро ђокозо И друге композиције сличне тежине		Демонстарција	Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: две школе етида (по 10 из сваке сколе етида), 2 циклична дела, 2 комада.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 2 јавна наступа.

Програм смотре/испита: Једна дурска и једна молска скала, Две етиде различитог карактера, Два става сонате или концерта, или комад уз клавирску пратњу.

Соната,концерт или комад изводи се напамет.

Корелација: Оркестар, камерна музика.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

III разред

Предмет: Обоа
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета обоа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- користи тонски опсег бе-ге3;
- правилно изводи вежбе за обликовање тона;
- примењује различите начине решавања техничких и музичких
- захтева код самосталног вежбања;
- интонативно чисто изводи композиције;
- континуирано вежба и свесно планира дневни рад који обухвата рад на тону, техници и репертоару;
- користи технике меморисања текста;
- испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију;
- критички вреднује изведене композиције;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње
- посећује концерте и друге музичке манифестације.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Обликовање квалитетног тона и интонације у свим регистрима. Рад на звучности инструмента. Усавршавање технике језика. Уједначеност квалитета тона у свим регистрима. Тонски опсег бе-ге3. **Скале**	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Све дурске и молске скале са разложеним тоничним трозвуком,доминантним и умањеним септакордима у шеснаестинама. Хроматска скала бе-ге 3 у шеснаестинама. **Етиде** – Шмит – први део – Шмит – други део – Ферлинг – 18 етида **Комади** – Г. Ф. Телеман: Соната а- мол – Б. Марчело: Концерт де -мол – Т. Албинони: Концерт де-мол – Р. Петровић: Сонатина – М. Дринг: *Италијански плес* – Ш. Колен: Соло за конкурс бр. 2, бр. 3 – Ж. Ибер: *Тунис Нефта* – Р. Шуман: Романса бр.2 И друге композиције сличне тежине			

Обавезни минимум програма: две школе етида (по 10 из сваке сколе етида), 2 циклична дела, 2 комада.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 2 јавна наступа.

Програм смотре/испита: Једна дурска и једна молска скала, Две етиде различитог карактера, Два става сонате или концерта, или комад уз клавирску пратњу.

Соната,концерт или комад изводи се напамет.

Корелација: Оркестар, камерна музика.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

IV разред

Предмет: Обоа
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 99 часова

Циљ: Циљ учења предмета обоа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- свира подједнако звучно и квалитетно у различитим регистрима;
- користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;
- самостално анализира и интерпретира композиције у стилу епохе и композитора;
- креативно се изражава кроз музику;
- испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију;
- критички вреднује изведене композиције;
- свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- посећује концерте и друге музичке манифестације.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Вежбе за обликовање квалитетног тона и интонације у свим регистрима. Рад на звучности инструмента. Усавршавање технике језика. Рад на креативности и индивидуалности. Свирање у различитим ансамблима. Опсег бе-ге3. **Скале** Све дурске и молске скале са разложеним тоничним трозвуком,доминантним и умањеним септакордима у шеснаестинама. Хроматска скала бе-ге 3у шеснаестинама. **Етиде** – Луфт: Етиде за обоу – Ферлинг: 48 етида или друге етиде сличне тежине **Комади** – Ј. Хајдн: Концерт Це-дур – Л. А . Лебрун: Концерт де-мол	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

– Ф. Крамар: Концерт Еф-дур – В. А. Моцарт: Концерт Це-дур – Г. Ф. Телеман: Соната е-мол – Ј. Н. Хумл: Интродукција, тема и варијације оп.102 – А. Понкиели: Пиколо кончертино – Д. Деспић: Менует – И. Петрић: Сонатина – Е. Боца: *Конте пасторал* и/или композиције сличне тежине			

Обавезни минимум програма: Две школе етида (по 10 из сваке школе етида), један концерт и два комада.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 2 јавна наступа.

Програм смотре/испита: Матурски испит.

Корелација: Оркестар, камерна музика

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

-Фагот-

I разред

Предмет: Фагот
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета фагот је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- свира у опсегу од б контра до ц два;
- контролише дисање тј. узимање ваздуха током свирања;
- свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата;
- изведе одговарајуће технике свирања на инструменту;
- контролише интонацију у току свирања;
- користи технике меморисања текста;
- свира у тенор кључу;
- интерпретира композицију у стилу епохе и композитора;
- комуницира са корепетитором кроз музику;
- испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај;
- самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању;
- свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања;
- покаже иницијативу у организацији заједничких проба;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- испољи самопоуздање у току јавног наступа;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Постизање флексибилности амбажуре у свим регистрима. Постизање контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. **Скале и трозвуци**: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци , разложени трозвуци и четворозвуци у темпу ♩ = 70. Хроматска скала. **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде и техничке вежбе** – J.Weissenborn etide трећа свеска – Pivonka etide – P.Ristić dnevne i tehnicke vežbe – K.Dahl dnevne i tehnicke vežbe Етиде и текничке вежбе по избору професора	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Комади: – J.Weissenborn – romansa – M. Stahuljak – рондо за фагот и клавир op.21 br.2 – M. Correte – соната – B. Trudić – скерцо – J. Weisendorf – тема са варијацијама – C. Stamitz – концерт за фагот и оркестар у F дуру И композиције сличне тежине по избору и процени наставника			

Обавезни минимум програма: све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима, 15 етида, 3 комада уз пратњу клавира.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године, Обавезна смотра технике на полугодишту (дурске и молске скале до 4 предзнака и једна техничка етида).

Програм смотре/испита: Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима, терцама, квартама и разложеном скалом, 2 етиде различитог карактера, Комад или став цикличног дела уз пратњу клавира (изводи се напамет).

Корелација: Оркестар, камерна музика.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

II разред

Предмет: Фагот
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета фагот је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- свира у опсегу од б контра до ц2;
- свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата;
- свира у тенор кључу;
- изведе одговарајуће технике свирања на инструменту;
- интерпретира композицију у стилу епохе и композитора;
- комуницира са корепетитором кроз музику;
- испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај;
- самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању;
- користи технике меморисања текста;
- контролише интонацију у току свирања;
- свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања;
- покаже иницијативу у организацији заједничких проба;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- испољи самопоуздање у току јавног наступа;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Постизање флексибилности амбажуре у свим регистрима. Постизање контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. **Скале и трозвуци**: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, дупле терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци , разложени трозвуци и четворозвуци у темпу. θ = 80. Хроматска скала од е–г3 . **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде и техничке вежбе** – J. Weissenborn – етиде – J. Neukirchner –етиде – K.Dahl –дневне и техничке вежбе – P. Ristić – техничке вежбе Етиде других аутора по избору наставника **Комади:**	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

– A.Vivaldi – соната у а молу – J. Weissenborn каприччо – B. Bjelinski –две инвенције – M.Glinka – путникова срећа – L. Milde - анданте или романса – C. Stamitz –концерт за фагот и оркестар у еф дуру – Logo – свита – Vivaldi – концерт у а молу – Lindpentner - кончертино Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.			

Обавезни минимум програма: све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима, 15 етида, 3 комада уз пратњу клавира.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године, Обавезна смотра технике на полугодишту (дурске и молске скале до 4 предзнака и једна техничка етида).

Програм смотре/испита: Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима, терцама, квартама и разложеном скалом, 2 етиде различитог карактера, Комад или став цикличног дела уз пратњу клавира (изводи се напамет).

Корелација: Оркестар, камерна музика.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

III разред

Предмет: Фагот
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета фагот је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- свира у опсегу од б контра до де2;
- свира аликвоте
- свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата;
- изведе одговарајуће технике свирања на инструменту;
- интерпретира композицију у стилу епохе и композитора;
- комуницира са корепетитором кроз музику;
- испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај;
- самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању;
- користи технике меморисања текста;
- контролише интонацију у току свирања;
- свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања;
- покаже иницијативу у организацији заједничких проба;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- испољи самопоуздање у току јавног наступа;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Постизање флексибилности амбажуре у свим регистрима. Постизање контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. **Скале и трозвуци**: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, дупле терце,разложене терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци , разложени трозвуци и четворозвуци у темпу θ = 90. Хроматску скалу свирати кроз цео опсег инструмента **ЛИТЕРАТУРА**	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Етиде: – J.Weissenborn –свеска 2 ор 8 од 25 до 40 – O. Burdo –белика комплетна метода – Kopraš –етиде II део – Milde –etide op 24 od 1 o 10 – K. Dahl – дневне и техничке вежбе – Obrado – техничке вежбе **Комади, концерти, свите, сонате:** – Kolomiec – скерцо – David –кончертино – Hilmera – кон уморо – C.Rene – соло де концерт – G.P.Телеман – соната за фагот у еф молу – Boismortier – соната за фагот у г молу – F. Mendelson – песма без речи у е дуру – Reichenauer – концерт за фагот у це дуру – A.Vivaldi – један концерт по избору наставника – J.B. Vanhal – концерт у це дуру – O. Basza - багатела Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.			

Обавезни минимум програма: све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима, 20 етида, 3 комада уз пратњу клавира.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године, Обавезна смотра технике на полугодишту (дурске и молске скале до 4 предзнака и једна техничка етида).

Програм смотре/испита: Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима, терцама, квартама и разложеном скалом, 2 етиде различитог карактера, Комад или став цикличног дела уз пратњу клавира (изводи се напамет).

Корелација: Оркестар, камерна музика.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

IV разред

Предмет: Фагот
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 99 часова

Циљ: Циљ учења предмета фагот је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- свира у опсегу од б мало до а3;
- свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата;
- изведе одговарајуће технике свирања на инструменту;
- интерпретира композицију у стилу епохе и композитора;
- комуницира са корепетитором кроз музику;
- испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај;
- самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању;
- користи технике меморисања текста;
- контролише интонацију у току свирања;
- свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања;
- покаже иницијативу у организацији заједничких проба;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- испољи самопоуздање у току јавног наступа;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Постизање флексибилности амбажуре у свим регистрима. Постизање контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. **Скале и трозвуци**: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, дупле	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

терце,разложене терце, кварте, разложене кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци , разложени трозвуци и четворозвуци у темпу θ = 100. Хроматску скалу свирати од e–a_3 **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде** – Milde –етиде оп 24 од 11 до 24 – Milde – етиде оп 25, 10 етида – Neukirchner – етиде уз пратњу клавира – K.Dahl – дневне и техничке вежбе **Комади, концерти, свите, сонате:** – Pierne – соло де конкурс – Grgin – мала свита – G. Grovlez – сичилијана и алегро – V. Mikalauskas – интродукција – O. Mirosnikov – скерцо – Hindemit –соната – Fasch – соната – Hummel – концерт за фагот – Mozart – концерт за фагот у бе дуру – Vivaldi – један концерт по избору наставника – C. M. Weber – концерт за фагот у еф дуру – Danzi – концерт за фагот – Ž. Smalys – фигаро варијације за соло фагот – Ž. Smalys – јутарња песма – E. Galliard - соната Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника			

Обавезни минимум програма: све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима, 20 етида, 3 комада уз пратњу клавира.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године, Обавезна смотра технике на полугодишту (дурске и молске скале до 4 предзнака и једна техничка етида).

Програм смотре/испита: Матурски испит.

Корелација: Оркестар, камерна музика.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким

способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

-Хорна-

I разред

Предмет: Хорна
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета хорна је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- користи кварт вентил и савлада свирање на дуплој ЕФ/БЕ хорни;
- контролише технику прстију;
- оплемени тон и примењује нон-прес у ширењу горњег и доњег регистра;
- контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију;
- транспонује из ЕФ штима у ЕС и ДЕ;
- контролише промену артикулације и динамике;
- свира вентил трилере;
- наштима самостално и прецизно дуплу ЕФ/БЕ хорну;
- вежба самостално и свесно исправља постојеће грешке;
- интерпретира композицију у стилу епохе и композитора;
- испољи сопствене емоције кроз интерпретацију;
- иницира организацијупроба;
- испољи самопоуздање у току јавног наступа;
- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и изграђује сопствене естетске критеријуме.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Свирање на дуплој ЕФ/БЕ хорни. Интонирање интервала узлазно и силазно (хроматски). Рад на техници прстију. Флексибилност и функционалност амбажуре и рад на култури тона уз ширење и изједначеност регистара.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Метода транспоновања. Промена артикулације и контрола динамике. Свирање вентил трилера. Развијање физичке и менталне издржљивости. Развијање радне дисциплине која изискује систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. **Скале** Све дурске и молске у обиму дуодециме или две октаве, са обртајима квинтакорада и доминантним и умањеним септакордима у темпу брзих четвртина. **ЛИТЕРАТУРА** – Д. Гиртл: *Школа за хорну* друга свеска – Г. Копраш: *60 изабраних етида* – М.Зимолуг: *Етиде* друга свеска – Б.Е.Милер: *Романса у БЕ дуру оп.69* – В.А.Моцарт: *Концерт у ДЕ дуру кв 412 (други став – Рондо)* – М. Букар: *Стара легенда* Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.			

Обавезни минимум програма: све дурске и молске скале, 2 различите школе етида, 4 композиције уз клавирску пратњу.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године.

Програм смотре/испита: 1дурска и 1 молска скала (напамет), 1 техничка етида, 1 мелодијска етида, 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет)

Корелација: Оркестар, камерна музика.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

II разред

Предмет: Хорна
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета хорна је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- оплемени тон и примењује нон прес у ширењу горњег и доњег регистра;
- контролише технику дисања и јача физичку издржљивост;
- покаже напредак у техници прстију;
- свира све артикулације и примењује микро динамику;
- транспонује из ЕФ штима у Е и ЦЕ;
- свира усне трилере у лаганом темпу;
- контролише интонацију пригушених тонова, уз правилно и спретно коришћење десне шаке у корпусу;
- испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике;
- разликује одлике стилских епоха и прилагођава сопствену индивидуалност;
- покаже самопоуздање у солистичким, камерним и оркестарским наступима;
- користи предности дигитализације и критички коментарише своја и туђа извођења у смислу техничке припремљености и музичке изражајности.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Флексибилност и функционалност амбажуре. Дневне вежбе са хармонским вокализама различитих артикулација и динамике. Култура тона, ширење и изједначеност регистара. Развијање физичке и менталне издржљивости. Развијање контролисане технике прстију. Метода транспоновања. Почетак свирања усних трилера. Усавршавање технике пригушеног тона. Интерпретације различитих стилова и развој сопствехих критеријума. Музички бонтон.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Скале Све дурске и молске у обиму дуодециме или две октаве. Тонични, доминантни и умањени септакорди са обртајима у спорим осминама и различитим артикулацијама. **ЛИТЕРАТУРА** – М.Зимолуг: *Етиде* друга свеска – Г.Копраш: *60 изабраних етида* – М.Алфонс*:200 мелодијских и прогресивних етида за хорну* прва свеска – К.Сен-Санс:*Концертни комад оп.94* – П.И.Чајковски:*Ариозо из кантате Москва* – Ј.Ц.Пепуш:*Соната IV, це мол* – Д.дела Бела:*Соната ЦЕ дур* – *В.А. Моцарт: Концерт ДЕ дур кв 412 (први став –Алегро)* И литературе сличних захтева по избору наставника			

Обавезни минимум програма: све дурске и молске скале, 2 различите школе етида, 4 композиције уз клавирску пратњу.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године.

Програм смотре/испита: 1дурска и 1 молска скала (напамет), 1 техничка етида, 1 мелодијска етида, 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет).

Корелација: Оркестар, камерна музика.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

III разред

Предмет: Хорна
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета хорна је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- оплемени тон и примењује нон прес у ширењу горњег и доњег регистра;
- контролише технику дисања и стекне физичку издржљивост,
- контролише моторику леве руке;
- свира све артикулације и примени микродинамику;
- транспонује из ЕФ штима у ГЕ и А;
- примени технику свирања двоструког језика;
- свира усне трилере;
- испољи емоционални сензибилитет, креативне способности и јача поверење у властите способности;
- побољша краткорочну и дугорочну меморију, концентрацију и сценску самоконтролу отклањајући страх од неуспеха;
- испољи виши ниво креативности, способност импровизације и проналази нове начине за комбиновање информација, знања и стечених вештина;
- користи предности дигитализације и формира критеријуме за избор програма упознајући репертоар за хорну.

Наставна тема/садржај	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Усавршавање и развијање технике свирања дневних вежби уз контролу интонације, артикулације и динамике. Флексибилност и функционалност амбажуре. Култура тона и техника прстију. Метода транспоновања. Техника свирања двоструког језика. Свирање усних трилера. Развој меморије, унутрашњег слуха и способност импровизације. Стилска интерпретација и развој сопствених критеријума. Јачање мотивације, воље и упорности у савладавању тешкоћа. **Скале** Све дурске и молске у обиму две октаве; хроматске скале.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Тоничне, доминантне и умањене септакорде са обртајима свирати у брзим осминама и различитим артикулацијама. **ЛИТЕРАТУРА** – М.Алфонс:*200 мелодијских и прогресивних етида за хорну* друга свеска – Г.Копраш: *60 изабраних етида* – А.Корели: *Соната ге- мол* – П.И.Чајковски: *Баркарола оп.37* – А.Дипи: *Тема са варијацијама* – Е.Боца: *У Ирској* – А.Александров:*Арија по.32* Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.			

Обавезни минимум програма: све дурске и молске скале, 2 различите школе етида, 4 композиције уз клавирску пратњу, тема са варијацијама.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године.

Програм смотре/испита: 1дурска и 1 молска скала (напамет), 1 техничка етида, 1 мелодијска етида, циклично дело или тема са варијацијама (напамет).

Корелација: Оркестар, камерна музика.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

IV разред

Предмет: Хорна
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 99 часова

Циљ: Циљ учења предмета хорна је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског

сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- контролише амбажуру, дисање, интонацију, динамику, фразирање, и агогику;
- транспонује из ЕФ штима у БЕ бас и БЕ алт;
- примени технику свирања троструког језика;
- испољи висок ниво креативности, сензибилитета, способност импровизације у свирању;
- проналази нове начине за комбиновање информација, знања и стечених вештина у свирању;
- развија самопоуздање и самопоштовање;
- користи предности дигитализације и присуствује концертима класичне музике те формира сопствени критеријум и упознаје репертоар.

Наставна тема/садржај	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Технике свирања дневних вежби уз контролу интонације, артикулације и динамике. Култура тона и техника прстију. Метода транспоновања. Техника свирања троструког језика. Развој меморије, унутрашњег слуха и способност импровизације. Стилска интерпретација и развој сопствених критеријума. Градња поверења у властите способности и јачање самосталности. **Скале** Све дурске и молске у обиму две октаве; хроматске скале. Тоничне, доминантне и умањене септакорде са обртајима свирати у шеснаестинама и различитим артикулацијама. **ЛИТЕРАТУРА** – М. Алфонс*:200 мелодијских и прогресивних етида за хорну* трећа свеска – Ј. Галај: *Етиде оп.13* – В. А. Моцарт: *Концерт бр.3, ЕС дур, кв 447* – Ф. Штраус: *Тема са варијацијама* – Ж. Поре: *Кончертино бр. 5 и бр.6* – Ф. Штраус: *Ноктурно оп. 7*	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

– П. Стојановић: *Анданте и Рондо* Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.			

Обавезни минимум програма: 2 различите школе етиде, 4 композиције уз клавирску пратњу, 1 троставачни концерт.

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године.

Програм смотре/испита: Матурски испит.

Корелација: Оркестар, камерна музика.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи.

Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке.

Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године (матурски испит на крају четвртог разреда СМШ).

-Читање с листа – лимени дувачи-

I разред

Предмет: Читање с листа лимени дувачи
Годишњи фонд: 35 / 35 / 35 / 33 часова годишње

Циљ: Циљ учења предмета Читање са листаје да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе

Исходи:

- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја;
- анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете;
- примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике;
- транспонује у предвиђене тоналитете;
- оствари захтеве у читању нотног текста у вези са темпом, фразирањем, динамиком, артикулацијом, бојом...;

- проналази начине за самостално вежбање;
- покаже самопоуздање и сналажљивост;
- препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Метода транспоновања. Вежбе за развијање меморије и брзо памћење. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике и остваривање напретка у познавању музичке литературе. **ЛИТЕРАТУРА*** је дата по инструментима и разредима испод табеле	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Смотре

-Литература: Труба-

I разред - Оркестарска сола

Марко Крањчевић: Оркестарске студије за трубу, I свеска
- Л. ван Бетовен: *Фиделио*
- Р. Вагнер: *Мајстори певачи*
- В. А. Моцарт: *Чаробна фрула*
- Г. Доницети: *Кћи пука*
- Г. Мајербер: *Хугеноти*
- В. А. Моцарт: *Фигарова женидба*, Симфонија Ес-дур
- Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 5 це-мол
- К. М. в Вебер: *Јубел*– увертира,*Оберон*
- Х. Марше: *Темплар* и *Јеврејка*
- Р. Вагнер: *Мајстори певачи*
- Х. Берлиоз: *Фаустово проклетство*
- Верди: *Трубадур; Бал под маскама*
- Р. Вагнер: *Лоенгрин,Парсифал*,*Валкире, Танхојзер*
- Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 1 Це-дур
- Б. Ф. Обе: Нема из Портичија
- J. Лахнер: Реб1ћпег - №а1гег
- Х. Берлиоз: Ослобођење од ропства
- К. Голдмарк: Симфонија Ес-дур
- Л. Спор: Симфонија

- Ф. Менделсон: Хебриди
- Г. Мајербер: Хугеноти
- К. Кројцер: Расипник
- Ј. Халеви: Јеврејин

II разред

Марко Крањчевић: Оркестарске студије за трубу, I свеска
- Р. Вагнер: Прстен Нибелунга
- Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 3 Ес-дур
- Р. Вагнер: Лоенгрин; Тристан и Изолда; Сумрак богова
- Ф. Менделсон: Мирно море; Срећан пут
- Ђ. Верди: Аида
- Ф. Супе: Песник и сељак
- Ж. Бизе: Кармен
- Е. Хампердинк: Ивица и Марица
- Ј. С. Бах: Божићни ораторијум - Арија
- Г. Ф. Хендл: Арија
- Ј. С. Бах: Арија
- Ј. С. Бах: Кантата за сва времена
- Г. Ф. Хендл: Dettinger te DeumАнонимус: Концерт за 7 труба и тимпане
- Ј. С. Бах: Бранденбуршки концерт Еф-дур
- К. Монтеверди: Орфеј; Favola in musica Анонимус: Две фанфаре
- Л. Моцарт: Концерт за трубу

III разред

Марко Крањчевић: Оркестарске студије за трубу, II свеска
- Л. ван Бетовен: Увертира „*Леонора*" бр. 3 оп. 72а
- Ђ. Росини: *Виљем Тел* - увертира'; *Семирамида* - увертира
- Н. Римски-Корсаков: *Цар Салтан* - свита из опере
- Х. Берлиоз: *Римски карневал* - увертира оп. 9
- Х. Берлиоз: *Беатриса и Бенедикт* - увертира
- Ж. Бизе: *Арлезијанка* - Свита бр. 2
- Ј. Брамс: *Трагична увертира*
- Ф. Шуберт: Симфонија бр. 7 Е-дур
- П. И. Чајковски: Италијански каприччо оп. 45; Симфонија бр. 4 оп. 36
- Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 9 де-мол оп. 125
- А. Дворжак: Симфонија бр. 9 (5) е-мол оп. 95; Концерт за виолончело ха-мол оп. 104
- Н. Римски-Корсаков: Шпански каприччо оп. 34; *У степи*; Шехерезада оп. 35
- С. Рахмањинов: Рапсодија на Паганинијеву тему оп. 43
- Р. Штраус: Тил Ојленшпигел - симфонијска поема оп. 28
- Г. Ф. Хендл: Израел у Египту
- А. Тома: Миньон - увертира
- Ђ. Верди: Реквијем
- Р. Вагнер: Фауст - увертира
- М. Де Фаља: Тророги шешир

- З. Кодаљ: Мађарски псалм
- Г. Шарпантије: Импресије из Италије
- К. Дебиси: Море
- Е. Елгар: Енигма варијације оп. 36
- Брукнер: Симфонија бр. 4 И. Стравински: Ватромет оп. 4
- Ф. в Супе: *Песник и сељак* - увертира
- П. И. Чајковски: Словенски марш оп. 31
- Е. Алтонен: *Хирошима* - симфонија
- М. Равел: *Дафнис и Клое* - балетска свита

IV разред

Марко Крањчевић - Ђорђа Тошића: Оркестарске студије за трубу, II свеска
- М. Равел: *Болеро;* Концерт за клавир Ге-дур; *Шпанска рапсодија*
- С. Прокофјев: *Заљубљен у три наранџе* – марш; *Руска увертира*
- Ф. Лист: Рапсодија бр. 2
- М. П. Мусоргски: *Слике са изложбе*
- И. Стравински: *Жар птица* - свита
- О. Респиги: *Римске свечаности* - симфонијска поема; *Римске пиније* - симфонијска поема
- Л. Розицки: *Пан Твардовки* - балет
- З. Кодаљ: *Хари Јанош* - свита
- Д. Скарлати-А. Касела: Токата
- И. Стравински: *Петрушк*а – балет; *Пулчинела* - свита
- С. Прокофјев: *Александар Невски* – кантата; Скитска свита
- Ц. Гершвин: *Американац у Паризу;* Концерт за клавир Еф-дур
- Б. Бритн: Варијације и фуга на Перслову тему
- Д. Шостакович: Концерт за трубу оп. 35
- Д. Шостакович: Симфонија бр. 5; Симфонија бр. 9
- Е. Лало: *Шпанска симфонија* - за виолину и оркестар
- С. Прокофјев: *Поручник Киже* оп. 60; *Ромео и Јулија* - Балетска свита бр. 1 оп. 64 бис; *Пећа и вук*
- Ј. Сибелијус: Концерт за виолину оп. 47
- А. Скрјабин: *Поема екстазе* оп. 54
- К. Дебиси: *Празник*
- Б. Барток: Концерт за виолу; Концер за клавир бр. 2

-Литература: Хорна-

I разред – Оркестарска сола

- В.А.Моцарт:Увертира *Чаробна фрула*
- Л.в.Бетовен: Увертира *Кориолан, оп.62*
- Л.в.Бетовен: *Концерт заклавир и оркестар бр 5*, Ес дур, оп.73
- А.Дворжак: *Словенска игра број 8, ге мол*
- Е. Григ:*Пер Гинт* свита број 1 оп. 46
- Ј.Штраус: *Трич- трач* полка , оп. 214

- Ј. Брамс:*Мађарске игре* број 5, ге мол и 6, Де дур
- К.М.Вебер: *Оберон* финале
- П.И.Чајковски: *Концерт за клавир и оркестар,* бе мол
- Д. Јенко: Концертна увертира *Косово*
- С.Христић: *Охридска легенда*

II разред – Оркестарска сола

- В.А.Моцарт: Увертира *Фигарова женидба*
- В.А.Моцарт:*Концерт за клавир*, це мол, оп.24
- Л.в.Бетовен: Увертира *Егмонт,* оп. *84*
- Л.в.Бетовен: *Симфонија* бр.5, це мол, оп 67
- Е.Григ: *Концерт за клавир*, а мол, оп 16
- Ж.Бизе: Увертира *Кармен*
- К.М.Вебер: Увертира *Оберон*
- А. Хачатурјан: *Маскарада,* валцер
- К.Сен Санс: *Интродукција и рондо капричозо,* а мол, оп.28

III разред – Оркестарска сола

- Л.в.Бетовен: *Симфонија бр .3,* Ес дур, оп.55
- Л.в.Бетовен: *Симфонија бр.6,* Еф дур, оп. 68
- Ф. Менделсон: *Симфонија бр. 3, а мол,* оп.56
- Ф. Лист: *Прелиди,* оп. 3
- Ј.Брамс: *Симфонија бр.1,* це мол, оп.68
- К.М.Вебер:*Чаробни стрелац,* оп.77
- А.Хачатурјан:*Игра сабљама*
- Ж. Бизе: *Арлезијанка,* оркестарскесвите бр.1 и 2
- П.И.Чајковски:Увертира фантазија *Ромео и Јулија*
- Џ.Гершвин: *Американац у Паризу*

IV разред – Оркестарска сола

- Ђ.Росини: Увертира Сврака крадљивица
- Ђ.Росини: Увертира Севиљски берберин
- К.М.Вебер:Еуријанте,оп.81 (квартет)
- Ф. Менделсон:Увертира Сан летње ноћи
- М.П.Мусорски: Ноћ на голом брду
- Ј.Брамс: Симфонија бр.3, Еф дур, оп.90
- А.Дворжак: Симфонија бр 9, е мол, оп. 95
- Ц.Франк: Симфонија, де мол
- Р.Штраус: Тил Ојленшпигел, оп. 28
- П.И.Чајковски: Симфонија бр. 5, е мол, оп.64

Обавезни минимум програма: 10 оркестарских сола

Програм смотре/испита: 2 оркестарска сола, 1 соло *прима виста* (по избору наставника).

Корелација: Главни предмет, оркестар.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима читања с листа,најбитније је развијати знања и вештине у брзом и течном читању нотног текста.Опажањем релевантних музичких елемената ученик остварује напредак у интерпретирању деоница и проналази начине за самостално вежбање.

Критеријум у оцењивању је првенствено уложени труд ученика,његова посвећеност и напредовање, у складу са психо-физичким,менталним и музичким способностима.Неопходно је обезбедити пријатну атмосферу на часу,а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке.
Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажовања током године.

-Читање с листа – Дрвени дувачи-

I, II, III, IV разред

Предмет: Читање с листа дрвени дувачи
Разред: Први, други, трећи, четврти
Годишњи фонд: 35 / 35 / 35 / 33 часова годишње

Циљ: Циљ учења предмета читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе

Исходи:

- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја;
- анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете;
- примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике;
- опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице;
- проналази начине за самостално вежбање;
- покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст;
- препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Смотре

Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе. **ЛИТЕРАТУРА*** је дата по инструментима и разредима испод табеле			

-Литература: Флаута-

– Д. Мирковић: Флаута у симфонијском оркестру

I разред – Оркестарска сола

- Ј. С. Бах: Пасија по Матеју; Бранденбуршки концерт II, IV и V, избор.
- Г. Ф. Хендл: Музика на води.
- Ј.Хајдн: Симфоније:бр.100 Ге-дур, Војничка; бр.101 Де-дур, Часовник; бр.103 Ес-дур; бр.104, Де-дур Лондонска.
- В.А.Моцарт: Концерт за клавир: Це-дур (467); Симфоније:бр.34 Це-дур (KV 338),бр.35 Хафнер, Де-дур (KV 385), бр.38 Прашка (KV 504), бр.40 ге-мол (KV 550), бр.41 Це-дур Јупитер (KV 551); Увертире:Отмица из Сараја; Фигарова женидба; Дон Жуан; Чаробна фрула.
- Л. ван Бетовен: Симфоније:бр.3, Ес-дур оп.55, Ероика; бр.4, Бе-дур оп.60; бр.5, це-мол оп.67; бр.6 Еф-дур оп.68 Пасторална; бр.7, А-дур оп.92; бр.8 Еф-дур оп.93; бр.9, де-мол оп.125; Концерт за клавир бр.1 Це-дур оп.15; Концерт за виолину Де-дур оп. 61.
- Увертире:„Леонора“ бр. 3 оп. 72а; „Егмонт“ оп. 84.
- Ђ. Росини:Увертира Италијанка у Алжиру;
- Ф. Менделсон - Бартолди: Италијанска симфонија, бр. 4; Концерт за виолину е-мол.

II разред – Оркестарска сола

- Ф. Шуберт: Симфонија бр.7, Це-дур; Симфонија бр.8 ха-мол, Недовршена; Увертира – Розамунда.
- Х. Берлиоз: Фантастична симфонија оп.14; Увертира „Римски карневал“ оп.9.
- Ж. Бизе:Арлезијанка -свита бр.1 и 2.
- Ј. Брамс: Симфонија бр.1, це-мол оп.68; Симфонија бр.2, Де-дур оп.73; Симфонија бр.3, Еф-дур оп.90; Симфонија бр.4, е-мол оп.98; Концерт за клавир бр.1, де-мол оп.15; Концерт за клавир бр.2, Бе-дур оп.83; Концерт за виолину Де-дур, оп.77.
- Р. Шуман: Симфоније: Симфонија бр.1, Бе-дур оп.38; Концерт за клавир а-мол оп.54.

- Б. Сметана: Продана невеста (Увертира).
- Ј. Штраус: Увертире: Слепи миш; Циганин барон.
- Ф. Менделсон Бартолди: Симфонија бр.3 а-мол оп.56 Шкотска; Увертире: Сан летње ноћи оп.21;
- Р. Леонкавало: Пајацо.
- М. Равел: Болеро

III разред – Оркестарска сола

- Д. Чимароза: Увертира – Тајни брак.
- В. Белини: Норма
- Ђ. Пучини:Тоска; Боеми; Мадам Батерфлај; Турандот.
- П.И.Чајковски: Симфонија бр.4, еф-мол оп. 36; Симфонија бр.5, е-мол оп.64; Симфонија бр.6, бе-мол, оп.74; Концерт за клавир бр.1, бе-мол оп.23; Концерт за виолину Де-дур оп.35; Балети: Лабудово језеро; Увертира-Фантазија Ромео и Јулија; Варијације на рококо тему, А -дур, оп. 33.
- Ђ. Верди: Травијата; Набуко; Аида; Реквијем.
- К. Дебиси: Поподне једног фауна
- А. Дворжак: Словенске игре (1, 2, 4, 5, 7, 8)
- Ђ. Росини: Вилијам Тел; Севиљски берберин; Сврака крадљивица.
- С. Прокофјев: Класична симфонија
- Н. Римски-Корсаков: Шпански каприччо

IV разред – Оркестарска сола

- П.Маскањи: Кавалерија рустикана.
- Б.Барток: Концерт за оркестар.
- А.П.Бородин: Половецке игре из опере Кнез Игор.
- М. Равел: Дафнис и Клое
- М.П.Мусоргски: Слике са изложбе
- Ж. Бизе:Кармен
- С.Рахмањинов: Концерт за клавир бр.2, це-мол, оп.18; Концерт за клавир бр.3,
- де-мол, оп.30.
- Н.Р.Корсаков: Шехерезада оп.34.
- П.И.Чајковски: Крцко орашћић, Успавана лепотица;
- Р. Вагнер: Зигфрид – Прстен НибелунгаIII; Зигфридова идила; Увертира Фауст.
- Ђ. Верди:Риголето (I,II,III чин); Трубадур (I,II,III,IV чин); Сицилијанске вечери:Моћ судбине (Увертира,I,II,III чин);Бал под маскама (прелудијум,I,III чин); Дон Карлос (I,II,III,IV чин); Аида (I,II,III,IV чин); Фалстаф (I,II,III чин),
- Б. Сметана: Влтава
- С. Прокофјев: Пећа и вук
- К. Сен-Санс: Карневал животиња.
- Р. Штраус: Дон Жуан; Тил Ојленшпигел; Каваљер с ружом;
- И. Стравински: Петрушка.

-Литература: Обоа-

- Љубиша Петрушевски: Оркестарске студије за обоу,I свеска (први и други разред) и II свеска (трећи и четврти разред)

I разред – Оркестарска сола

- Ј. Хајдн: Симфоније: бр.100 Ге-дур, *Војничка*; бр.101 Де-дур, Ч*асовник*; бр. 103 Ес-дур; бр.104 Де-дур *Лондонска*.
- В.А.Моцарт: Концерт за виолину Ге-дур (KV 216), Концерт за виолину А-дур (KV 219),
- Концерти за клавир: Де-дур (KV 416), Бе-дур (KV 595), Концерт за обоу Це-дур (KV 314);
- Симфоније: бр.34 Це-дур (KV 338), бр.35 Де-дур (KV 385), бр.38 Де-дур *Прашка*(KV 504), бр.40 ге-мол (KV 550), бр.41 Це-дур,*Јупитер*(KV 551); Увертире: *Отмица из Сарај*а; *Фигарова женидба; Дон Жуан; Тако чине све.*
- Л. ван Бетовен:Симфоније: бр.3 Ес-дур оп.55, *Ероика*; бр.4 Бе-дур оп.60, бр.5 це-мол оп.67, бр.6 Еф-дур оп.68, *Пасторална*; бр.7 А-дур оп.92, бр.8 Еф-дур оп.93, бр.9 де-мол оп.125.
- Концерт за клавир бр.1 Це-дур оп.15; Концерт за виолину Де-дур оп.61; Увертире: *Леонора* бр.3 оп.72а; *Егмонт* оп.84.
- Ђ. Росини:Увертире: *Севиљски берберин; Италијанка у Алжиру; Сврака крадљивица*.
- Г. Доницети – Увертира – *Дон Пасквале*

II разред – Оркестарска сола

- Ф. Шуберт: Симфонија бр.7, Це-дур; Симфонија бр.8 ха-мол, *Недовршена*; Увертира – *Розамунда*.
- Х. Берлиоз: *Фантастична симфонија* оп.14; Увертира *Римски карневал* оп.9.
- Ж. Бизе: Симфонија Це-дур; *Арлезијанка* -свита бр.1 и 2.
- Ј. Брамс: Симфонија бр.1 це-мол оп.68; Симфонија бр.2 Де-дур оп.73; Симфонија бр.3
- Еф-дур оп.90; Симфонија бр.4 е-мол оп.98; Концерт за клавир бр.1 де-мол оп.15; Концерт за клавир бр.2 Бе-дур оп.83; Концерт за виолину Де-дур оп.77.
- Р. Шуман:Симфонија бр.1 Бе-дур оп.38; Симфонија бр.2 Це-дур оп.61; Симфонија бр.3 Ес-дур оп.97; Симфонија бр.4 де-мол 120; Концерт за клавир а-мол оп.54.
- Б. Сметана – *Продана невеста* (Увертира).
- Ј. Штраус:Увертире: *Слепи миш; Циганин барон*.
- П. И. Чајковски: Симфоније: Симфонија бр.4 еф-мол оп. 36; Симфонија бр.5 е-мол оп.64; Симфонија бр.6 бе-мол оп.74; Концерт за клавир бр.1 бе-мол оп.23; Концерт за виолину Де-дур оп.35; Балети: *Шчелкуншчик; Лабудово језеро; Балетска свита*; Увертира-Фантазија – *Ромео и Јулија*.
- Ф. Менделсон:Симфонија бр.3 а-мол оп.56 *Шкотска*; Симфонија бр.4 А-дур оп. 90 *Италијанска*; Концерт за виолину е-мол оп.64; Увертире: *Сан летње ноћи* оп.21; *Фингалова пећина* оп.26; *Сан летње ноћи*: Скерцо.
- Ђ.Верди: *Травијата; Набуко*.
- Р.Леонкавало – *Бајаџо*.

III разред – Оркестарска сола

- Д. Чимароза: Увертира,– *Тајни брак*.
- Ђ. Росини: Увертира – *Свилене лествице.*
- В. Белини – *Норма*
- Р. Вагнер: *Зигфрид-Прстен Нибелунга III; Зигфридова идила*; Увертира „Фауст“.
- Ђ.Верди: *Риголето* (I, II, III чин), *Трубадур* (I, II, III, IV чин); *Сицилијанске вечери*: *Моћ судбине* (Увертира,I, II, III чин); *Бал под маскама* (прелудијум, I, III чин); *Дон Карлос* (I, II, III, IV чин); *Аида* (I, II, III, IV чин); *Фалстаф* (I, II, III чин),
- Ђ.Пучини: *Тоска (I*, II, III чин); *Боеми* (I, II, III, IV чин), *Мадам Батерфлај* (I, II чин), *Турандот* (I, II, III чин).

IV разред – Оркестарска сола

- П. Маскањи: Кавалерија рустикана.
- У.Ђордано:Андре Шеније (I, II, III, IV чин).
- Б. Барток:Концерт за оркестар.
- А. П. Бородин: Половецке игре из опере „Кнез Игор“.
- Б. Бритн: Ратни реквијем оп.20; Питер Грајмс.
- М. П.Мусоргски: Слике са изложбе.
- С. Прокофјев: Класична симфонија оп.25.
- С. Рахмањинов:Концерт за клавир бр.2 це-мол оп.18; Концерт за клавир бр.3 де-мол оп.30.
- Н. Р. Корсаков.– Шехерезада оп.34.
- Р.Штраус: Кавалјер с ружом оп.59 (I, II, III чин); Игра Саломе оп.54.
- И.Стравински: Петрушка; Полчинела; Орфеј Посвећење пролећа.

-Литература: Кларинет-

- Миленко Стефановић- Оркестарске студије за кларинет,I свеска (први и други разред) и II свеска (трећи и четврти разред)

I разред – Оркестарска сола

- В.А.Моцарт: Фигарова женидба; Дон Жуан; Чаробна фрула - увертира;
- Симфонија Ес-дур бр. 39;Симфонија ге-мол бр. 40
- Л.в.Бетовен: Концерт за виолину Де-дур;Увертира Леонора I;Увертира Леонора II;Увертира Леонора III;Увертира Кориолан;Увертира Егмонт;Симфонија бр. 1 Це-дур;Симфонија бр. 3 Ес-дур; Симфонија бр. 4 Бе-дур; Симфонија бр. 5 ц-мол; Симфонија бр. 7 А-дур; Симфонија бр. 8 Еф-дур (I став)
- Ђ.Росини: Севиљски берберин - увертира
- Ф.Шуберт: Симфонија бр. 8 ха-мол
- Ф.Менделсон: Фингалова пећина,увертира;
- Р.Шуман: Симфонија бр. 1 Бе-дур; Симфонија бр. 3 Ес-дур
- Ф.Лист: Прелиди
- М.И.Глинка: Иван Сусањин
- П.И. Чајковски: Шчелкуншчик

- М.П.Мусоргски: Ноћ на голом брду
- С. Христић: Охридска легенда
- О.Респиги: Римске фонтане
- А. Дворжак: Словенска игра бр. 8

-Литература: Бас Кларинет-:

- С.Христић: Охридска легенда
- П.И.Чајковски: Ромео и Јулија; Шчелкунчик;Лабудово језеро

II разред – Оркестарска сола

- Л.в. Бетовен: *Фиделио*;Симфонија бр. 2 Де-дур; Симфонија бр. 6 Еф-дур
- Г.Доницети: *Љубавни напитак*
- К.М.Вебер: *Позив на игру*
- Ф.Шуберт: *Розамунда*
- Ф.Менделсон: Симфонија бр. 3 а-мол; Симфонија бр. 4 А-дур
- Р.Шуман: Симфонија бр. 2 Це-дур; Симфонија бр. 4 д-мол;Концерт за клавир а-мол
- Ђ.Росини: *Италијанка у Алжиру* - увертира
- К.М.в Вебер: Чаробни стрелац
- Ф.Лист: *Мађарска рапсодија* бр. 2 - каденца
- Ј.Брамс: Симфонија бр. 1 це-мол; Симфонија бр. 2 Де-дур; *Академска увертира*; *Трагична увертира*
- Ц.Франк: Симфонијске варијације
- Б.Сметана: *Продана невеста* I чин
- Ж.Бизе: *Кармен* - увертира
- Ђ. Пучини:*Мадам Батерфлај* II чин
- Џ.Гершвин: *Американац у Паризу*
- М.Равел: *Болеро*

-Литература: Бас Кларинет-

- Ђ. Верди: Моћ судбине, Аида,Дон Карлос, Фалстаф, Отело

III разред – Оркестарска сола

- Л. ван Бетовен: Симфонија бр.8 Еф-дур III став;
- Ђ. Росини: *Италијанка у Алжиру*; *Семирамида*; *Севиљски берберин* – I чин
- Ф. Шуберт: Симфонија бр.7 Це-дур
- Ф. Менделсон: Музика за *Сан летње ноћи*
- Х. Берлиоз: *Фаустово проклетство*;
- Ф.Лист: *Мађарска рапсодија* бр.1; *Мађарска рапсодија* бр.2; *Мађарска рапсодија* бр.3
- Ј. Брамс: Симфонија бр.3 Еф-дур
- Ц. Франк:Симфонија у де-молу
- М.И.Глинка:*Камаринскаја*
- П.И.Чајковски: *Ромео и Јулија*; *Моцартијана*;Симфонија бр.5 е-мол

- Ж. Бизе: *Кармен*
- Ђ. Верди: *Трубадур*; *Моћ судбине* - увертира; *Фалстаф*; *Аида*
- Р. Вагнер:*Танхојзер*; *Лоенгрин*; *Холанђанин луталица*;
- О. Респиги: *Римске пиније*
- Џ. Гершвин: *Рапсодија у плавом*

-Литература: Бас Кларинет-

- Ђ. Пучини:Боеми;Тоска;Мадам Батерфлај;
- О. Респиги: Римске фонтане;Римске пиније

IV разред – Оркестарска сола

- Г. Доницети: Дон Пасквале
- Ђ. Росини: Виљем Тел; Сврака крадљивица - увертира; Севиљски берберин
- К. М. Вебер: Оберон
- Х. Берлиоз: Фантастична симфонија
- Ј. Брамс: Симфонија бр. 4 е-мол
- П.И.Чајковски: Италијански каприччо;Симфонија бр. 4 еф- мол;Симфонија бр. 6 ха-мол
- А.П.Бородин: Половецке игре из опереКнез Игор
- Н.Римски-Корсаков: Шехерезада
- Б.Сметана: Продана невеста
- М.П.Мусоргски: Борис Годунов
- Ђ.Верди: Риголето; Травијата; Моћ судбине; Бал под маскама; Дон Карлос; Отело
- Р.Вагнер: Тристан и Изолда; Мајстори певачи
- Ђ.Пучини: Боеми; Тоска;Мадам Батерфлај;
- О.Респиги: Римске фонтане
- Р.Штраус: Тил Ојленшпигел
- М.Равел: Дафнес и Клое
- И.Стравински: Прича о војнику; Жар птица
- С. Прокофјев: Класична симфонија

-Литература: Бас Кларинет-

- П.И.Чајковски:*Пикова дама*; *Евгеније Оњегин*
- П. Коњовић:*Коштана*
- Р.Вагнер:*Танхојзер*; *Лоенгрин*; *Тристан и Изолда*
- С. Прокофјев: *Ромео и Јулија*

-Литература: Фагот-

I разред – оркестарска сола и деонице

- Ј. С. Бах: Пасија по Матеју; Бранденбуршки концерт II, IV и V, избор.
- Г. Ф. Хендл:Музика на води.
- Ј.Хајдн: Симфоније: бр.100 Ге-дур, Војничка; бр.101 Де-дур, Часовник; бр.103

- Ес-дур; бр.104, Де-дур Лондонска.
- В.А.Моцарт: Концерт за клавир: Це-дур (467); Симфоније:бр.34 Це-дур (KV 338),бр.35 Хафнер, Де-дур (KV 385),бр.38 Де-дур Прашка (KV 504),бр.40 ге-мол (KV 550),бр.41 Це-дурЈупитер (KV 551); Увертире:Отмица из Сараја; Фигарова женидба; Дон Жуан; Чаробна фрула.
- Л.ван Бетовен: Симфоније:бр.3, Ес-дур оп.55, Ероика; бр.4, Бе-дур оп.60; бр.5,
- це-мол оп.67; бр.6 Еф-дур оп.68 Пасторална; бр.7, А-дур оп. 92; бр.8 Еф-дур оп.93; бр.9, де-мол оп.125; Концерти: Концерт за клавир бр.1 Це-дур оп.15; Концерт за виолину Де-дур оп.61; Увертире: Леонора бр.3 оп.72а; Егмонт оп.84.
- Ђ.Росини:УвертираИталијанка у Алжиру;
- Ф. Менделсон - Бартолди: Италијанска симфонија, бр. 4; Концерт за виолину е-мол.

II разред – оркестарска сола и деонице

- Ф.Шуберт: Симфонија бр.7, Це-дур; Симфонија бр.8 ха-мол, *Недовршена*; Увертира – *Розамунда*.
- Х.Берлиоз:*Фантастична симфонија* оп.14; Увертира *Римски карневал* оп.9.
- Ж.Бизе:*Арлезијанка* -свита бр.1 и 2.
- Ј.Брамс: Симфонија бр.1, це-мол оп.68; Симфонија бр.2, Де-дур оп.73; Симфонија бр.3, Еф-дур оп.90; Симфонија бр.4, е-мол оп.98; Концерти:Концерт за клавир бр.1, де-мол оп.15; Концерт за клавир бр.2, Бе-дур оп.83; Концерт за виолину Де-дур, оп.77.
- Р.Шуман:Симфоније:Симфонија бр.1, Бе-дур оп.38; Концерт за клавир а-мол оп.54.
- Б.Сметана: *Продана невеста* (Увертира).
- Ј.Штраус:Увертире:*Слепи миш; Циганин барон*.
- Ф.Менделсон Бартолди:Симфонија бр.3 а-мол оп.56 *Шкотска*;Увертира:*Сан летње ноћи* оп.21;
- Р.Леонкавало: *Пајацо.*
- М. Равел:*Болеро*

III разред – оркестарска сола и деонице

- Д.Чимароза:Увертира– *Тајни брак*.
- В.Белини: *Норма*
- Ђ.Пучини:*Тоска; Боеми;Мадам Батерфлај;Турандот.*
- П.И.Чајковски: Симфонија бр.4, еф-мол оп. 36; Симфонија бр.5, е-мол оп.64; Симфонија бр.6, бе-мол, оп.74; Концерт за клавир бр.1, бе-мол оп.23; Концерт за виолину Де-дур оп.35; Балет*: Лабудово језеро*; Увертира–*ФантазијаРомео и Јулија*; *Варијације на рококо тему*, А -дур, оп. 33.
- Ђ.Верди:*Травијата; Набуко; Аида; Реквијем.*
- К. Дебиси:*Поподне једног фауна*
- А. Дворжак:*Словенске игре* (1, 2, 4, 5, 7, 8)
- Ђ. Росини:*Вилијам Тел; Севиљски берберин; Сврака крадљивица*.
- С. Прокофјев: Класична симфонија
- Н. Римски-Корсаков:*Шпански капричо*

IV разред – оркестарска сола и деонице

- П. Маскањи:Кавалерија рустикана.
- Б. Барток:Концерт за оркестар.
- А. П. Бородин:Половецке игре из опере „Кнез Игор“.
- М. Равел: Дафнис и Клое
- М. П. Мусоргски:Слике са изложбе.
- Ж. Бизе:Кармен.
- С. Рахмањинов:Концерт за клавир бр.2, це-мол, оп.18; Концерт за клавир бр.3, де-мол, оп.30.
- Н.Р.Корсаков: Шехерезада оп.34.
- П.И.Чајковски: Крцко орашћић, Успавана лепотица;
- Р. Вагнер: Зигфрид-Прстен Нибелунга III; Зигфридова идила; Увертира „Фауст“.
- Ђ. Верди: Риголето (I,II,III чин); Трубадур (I,II,III,IV чин); Сицилијанске вечери: Моћ судбине (Увертира,I,II,III чин); Бал под маскама (прелудијум,I,III чин); Дон Карлос (I,II,III,IV чин); Аида (I,II,III,IV чин); Фалстаф (I,II,III чин),
- Б. Сметана: Влтава
- С. Прокофјев: Пећа и вук
- К. Сен-Санс: Карневал животиња.
- Р. Штраус: Дон Жуан; Тил Ојленшпигел; Каваљер с ружом;
- И. Стравински: Петрушка

Обавезни минимум програма: 10 оркестарских сола.

Програм смотре/испита: 2 оркестарска сола, 1 соло *прима виста*(по избору наставника).

Корелација: Главни предмет, оркестар.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима Читања с листа критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, и практична примена у оркестру.

-Удараљке-

I разред

Предмет: Удараљке
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета удараљке је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- правилно седи и стоји за инструментом, поставља руке у гард и држи палице не угрожавајући своје здравље;
- контролише квалитет тона;
- изводи ритмичке фигуре самостално;
- примењује ознаке за динамичко нијансирање;
- свира композиције у парном и непарном метру;
- изводи акцентоване ноте;
- свира етиде и комаде за добош, тимпане, ксилофон, маримбу и вибрафон, соло или уз пратњу клавира;
- прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање;
- пише распоред руку за тимпане и мелодијске удараљке;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи медије који су на располагању у сврху свог музичког развоја (за слушање музике, гледање концерата итд.).

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Поставка руку у гард са четири палице за мелодијским удараљкама. Квалитет тона у зависности од техничких захтева. Основе коришћења педала на вибрафону. Једноструки и двоструки ударац уз коришћење одбитка са посебним осврtом на положај тела и руку. Ритмичке фигуре: комплексније комбинације свих до сада научених ритмичких фигура Динамичко нијансирање Техничке вежбе за: – четири палице; – једноструке и двоструке ударце; – акцентовање; – извођење вирбла и његову примену; – извођење флема (једноаструки предударац) и његову примену; – извођење дрега (двоструки предударац) и његову примену. Основни рудименти који садрже обрађену тематику. Скале: Дурски и молски тоналитети, трозвуци и четворозвуци на тоници са обртајима, хроматска скала. **ЛИТЕРАТУРА:** – Џони Л. Леин: Техничке вежбе за контролу палица на добошу – ПАС рудименти – Ч. Мемфис: Савремени перкусиониста – В. Осадчук: Етиде за добош – Т. Егорова и В. Штеиман: ритмичке вежбе за	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

добош – Д. Палиев: Комади уз пратњу клавира – Л. Х. Стивенс: Метод кретања за Маримбу – Н. Ј. Живковић: Забаван ксилофон I – Н. Ј. Живковић: Забавна Маримба I – Н. Ј Живковић: Забавни Вибрафон I – В. Фајгл: Етиде за вибрафон – К. Хатвеј и И. Врајт: Музика за мелодијске удараљке књига III – В. Гарвуд: Примарни приручник за мелодијске удараљке – М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон – Е. Којне: Етиде за тимпане Д. Палиев: Комади за тимпане			

Обавезни минимум програма: пет композиција за добош рудименталног приступа, пет композиција за добош класичног приступа, четири композиције за тимпане, четири композиције за маримбу, четири композиције за ксилофон, три композиције за вибрафон.

Обавезни јавни наступи: : два јавна наступа у току школске године.

Програм смотре/испита: једна композиција за добош рудименталног приступа, једна композиција за добош класичног приступа, једна композиција за тимпане, једна композиција за ксилофон, једна композиција за маримбу, једна композиција за вибрафон, једна композиција за инструмент или сет удараљки по слободном избору.

Напомене:
Најмање једна композиција из програма мора бити уз пратњу клавира. Композиције могу бити саставни део свите или концерта. Испитни програм се свира за добош и тимпане из нота, а за мелодијске удараљке напамет.

Корелација:солфеђо, оркестар.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. У оквиру тога, идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржајана којима се базира интерпретација има велики значај у праћењу наставе.

Програм се базира на моделу постепеног техничког напретка. У првом плану је квалитет и практична примена технике која кроз школовање треба да постави јаке темеље за будуће бављење музиком. Ученике треба подстицати да употребом логике и познавањем основних закона физике, који су релевантни за технику ударчких инструмената, сами решавају техничке изазове. Упоредо са тим, потребно је радити на фразирању, артикулацији и динамици, упознавању различитих стилских праваца и епоха и музичким одликама истих. Такође је битно да ученици препознају и изводе различите карактере ритмичких токова и пулсација. Посебно је важно радити на корелацији претходно поменутих области и повезивању истих као неодвојивих целина и тако изграђивати музичку интерпретацију кроз правилно тумачење нотног текста и

охрабривање ученика да испоље своју музикалност. Како би време проведено у раду што боље искористили, ученике треба упознавати са разним принципима вежбања и стимулисати их да развијају радне навике кроз самостално планирање вежбања. Посебну пажњу треба обратити на здравље ученика кроз константан рад на правилном седењу, стајању, поставци гарда и кретању за инструментима.

II разред

Предмет: Удараљке
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета удараљке је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- свира композиције са четири палице за мелодијске удараљке основног техничког нивоа;
- свира композиције за три тимпана основног техничког нивоа;
- правилно седи и стоји за инструментом, поставља руке у гард и држи палице не угрожавајући своје здравље;
- контролише квалитет тона;
- примењује ознаке за динамичко нијансирање;
- примењује основе технике педала на вибрафону ;
- свира етиде и комаде за добош, тимпане, ксилофон, маримбу и вибрафон, соло или уз пратњу клавира;
- прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање;
- самостално пише распоред руку за тимпане и мелодијске удараљке;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи медије који су на располагању у сврху свог музичког развоја (за слушање музике, гледање концерата итд.).

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Основе технике са четири палице на мелодијским удараљкама. Основе технике за три тимпана. Коришћење педала на вибрафону. Квалитет тона у зависности од техничких захтева. Уводне вежбе за троструки предудар. Једноструки и двоструки ударац уз коришћење одбитка са посебним освртом на положај тела и руку. Ритмичке фигуре: комплексније комбинације свих до	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

сада научених ритмичких фигура Динамичко нијансирање Техничке вежбе за: – четири палице; – једноструке и двоструке ударце; – акцентовање; – извођење вирбла и његову примену; – извођење флема (једноаструки предударац) и његову примену. – извођење дрега (двоструки предударац) и његову примену. Основни рудименти који садрже обрађену тематику. **Скале:** Дурски и молски тоналитети, трозвуци и четворозвуци на тоници са обртајима, хроматска скала. **ЛИТЕРАТУРА:** – Џони Л. Леин: Техничке вежбе за контролу палица на добошу – Г. Л. Стоун: Контрола палица за добошара – ПАС рудименти – Ч. Вилкоксон: Сви амерички бубњари – 150 рудименталних сола – Ч. Мемфис: Савремени перкусиониста – К. Купински: Школа игара за ударачке инструменте – В. Осадчук: Етиде за добош – Т. Егорова и В. Штеиман: ритмичке вежбе за добош – Д. Палиев: Комади уз пратњу клавира – Л. Х. Стивенс: Метод кретања за Маримбу – Н. Ј. Живковић: Забаван ксилофон I – Н. Ј. Живковић: Забавна Маримба I – Н. Ј Живковић: Забавни Вибрафон I – В. Фајгл: Етиде за вибрафон – К. Хатвеј и И. Врајт: Музика за мелодијске удараљке књига III – Избор комада за ксилофон и клавир из збирки Н. Милутинова, В. Снегирјова итд. – В. Гарвуд: Примарни приручник за мелодијске удараљке – М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон – Е. Којне: Етиде за тимпане – Г. Бомхоф: Соло комади за тимпане – Д. Палиев: Комади за тимпане Избор из друге литературе који одговара захтевима			

програма и могућностима ученика. Избор литературе за сетове ударачких инструмената која одговара захтевима програма и могућностима ученика.			

Обавезни минимум програма: пет композиција за добош рудименталног приступа, пет композиција за добош класичног приступа, пет композиција за тимпане, четири композиције за маримбу, четири композиције за ксилофон, четири композиције за вибрафон.

Обавезни јавни наступи: : два јавна наступа у току школске године.

Програм смотре/испита: једна композиција за добош рудименталног приступа, једна композиција за добош класичног приступа, једна композиција за тимпане, једна композиција за ксилофон, једна композиција за маримбу, једна композиција за вибрафон, једна композиција за инструмент или сет удараљки по слободном избору.

Напомене:
Најмање једна композиција из програма мора бити уз пратњу клавира.
Композиције могу бити саставни део свите или концерта.
Испитни програм се свира за добош и тимпане из нота, а за мелодијске удараљке напамет.

Корелација: солфеђо, оркестар.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. У оквиру тога, идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржајана којима се базира интерпретација има велики значај у праћењу наставе.

Програм се базира на моделу постепеног техничког напретка. У првом плану је квалитет и практична примена технике која кроз школовање треба да постави јаке темеље за будуће бављење музиком. Ученике треба подстицати да употребом логике и познавањем основних закона физике, који су релевантни за технику ударчких инструмената, сами решавају техничке изазове. Упоредо са тим, потребно је радити на фразирању, артикулацији и динамици, упознавању различитих стилских праваца и епоха и музичким одликама истих. Такође је битно да ученици препознају и изводе различите карактере ритмичких токова и пулсација. Посебно је важно радити на корелацији претходно поменутих области и повезивању истих као неодвојивих целина и тако изграђивати музичку интерпретацију кроз правилно тумачење нотног текста и охрабривање ученика да испоље своју музикалност. Како би време проведено у раду што боље искористили, ученике треба упознавати са разним принципима вежбања и стимулисати их да развијају радне навике кроз самостално планирање вежбања. Посебну пажњу треба обратити на здравље ученика кроз константан рад на правилном седењу, стајању, поставци гарда и кретању за инструментима.

III разред

Предмет: Удараљке
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета удараљке је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- свира композиције са четири палице за мелодијске удараљке;
- свира композиције за четири тимпана основног техничког нивоа;
- правилно седи и стоји за инструментом, поставља руке у гард и држи палице не угрожавајући своје здравље;
- контролише квалитет тона;
- примењује комплексније ознаке за динамичко нијансирање;
- примењује основе технике демфовања палицама на вибрафону ;
- свира етиде и комаде за добош, тимпане, ксилофон, маримбу и вибрафон, соло или уз пратњу клавира;
- прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи медије који су на располагању у сврху свог музичког развоја (за слушање музике, гледање концерата итд.).

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Техника са четири палице на мелодијским удараљкама. Основе технике за четири тимпана. Основе демфовања палицама на вибрафону. Троструки предударац. Квалитет тона у зависности од техничких захтева. Једноструки и двоструки ударац уз коришћење одбитка са посебним освртом на положај тела и руку. Ритмичке фигуре: комплексније комбинације свих до сада научених ритмичких фигура Динамичко нијансирање Техничке вежбе за: – четири палице; – једноструке и двоструке ударце; – акцентовање; – извођење вирбла и његову примену; – извођење флема (једноаструки предударац) и његову примену.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

– извођење дрега (двоструки предудармац) и његову примену. – извођење троструког предударца и његову примену. Рудименти који садрже обрађену тематику. **Скале:** Дурски и молски тоналитети, трозвуци и четворозвуци на тоници са обртајима, хроматска скала. **ЛИТЕРАТУРА:** – Г. Л. Стоун: Контрола палица за добошара – ПАС рудименти – Ч. Вилкоксон: Сви амерички бубњари – 150 рудименталних сола – Ч. Вилкоксон: Модерна рудиментална свинг сола – В. Осадчук: Етиде за добош – В. Снегирјов: Етиде за добош – Т. Егорова и В. Штеиман: ритмичке вежбе за добош – Д. Палиев: Комади уз пратњу клавира – Л. Х. Стивенс: Метод кретања за Маримбу – Н. Ј. Живковић: Забаван ксилофон I – Н. Ј. Живковић: Забавна Маримба I – Н. Ј Живковић: Забавни Вибрафон I – В. Фајгл: Етиде за вибрафон – Д. Фридман: Техника за вибрафон – Д. Фридман: Туђе Огледало – К. Хатвеј и И. Врајт: Музика за мелодијске удараљке књига III и IV – Избор комада за ксилофон и клавир из збирки Н. Милутинова, В. Снегирјова итд. – В. Гарвуд: Примарни приручник за мелодијске удараљке – М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон – Е. Којне: Етиде за тимпане – Избор комада за тимпане В. Ј. Шинстајн, Г. Бомхоф итд. Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика. Избор литературе за сетове ударачких инструмената која одговара захтевима програма и могућностима ученика.			

Обавезни минимум програма: пет композиција за добош рудименталног приступа, пет композиција за добош класичног приступа, пет композиција за тимпане, четири композиције за маримбу, четири композиције за ксилофон, четири композиције за вибрафон.

Обавезни јавни наступи: два јавна наступа у току школске године.

Програм смотре/испита: једна композиција за добош рудименталног приступа, једна композиција за добош класичног приступа, једна композиција за тимпане, једна композиција за ксилофон, једна композиција за маримбу, једна композиција за вибрафон, једна композиција за инструмент или сет удараљки по слободном избору.

Напомене:
Најмање једна композиција из програма мора бити уз пратњу клавира.
Композиције могу бити саставни део свите или концерта.
Испитни програм се свира за добош и тимпане из нота, а за мелодијске удараљке напамет.

Корелација: солфеђо, оркестар.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. У оквиру тога, идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржајана којима се базира интерпретација има велики значај у праћењу наставе.

Програм се базира на моделу постепеног техничког напретка. У првом плану је квалитет и практична примена технике која кроз школовање треба да постави јаке темеље за будуће бављење музиком. Ученике треба подстицати да употребом логике и познавањем основних закона физике, који су релевантни за технику ударчких инструмената, сами решавају техничке изазове. Упоредо са тим, потребно је радити на фразирању, артикулацији и динамици, упознавању различитих стилских праваца и епоха и музичким одликама истих. Такође је битно да ученици препознају и изводе различите карактере ритмичких токова и пулсација. Посебно је важно радити на корелацији претходно поменутих области и повезивању истих као неодвојивих целина и тако изграђивати музичку интерпретацију кроз правилно тумачење нотног текста и охрабривање ученика да испоље своју музикалност. Како би време проведено у раду што боље искористили, ученике треба упознавати са разним принципима вежбања и стимулисати их да развијају радне навике кроз самостално планирање вежбања. Посебну пажњу треба обратити на здравље ученика кроз константан рад на правилном седењу, стајању, поставци гарда и кретању за инструментима.

IV разред

Предмет: Удараљке
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 99 часова

Циљ: Циљ учења предмета удараљке је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

- свира композиције са четири палице за мелодијске удараљке;
- свира композиције за четири тимпана;
- правилно седи и стоји за инструментом, поставља руке у гард и држи палице не угрожавајући своје здравље;
- контролише квалитет тона;
- примењује комплексније ознаке за динамичко нијансирање;
- примењује технику педала и демфовања палицама на вибрафону;
- свира етиде и комаде за добош, тимпане, ксилофон, маримбу и вибрафон, соло или уз пратњу клавира;
- прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи медије који су на располагању у сврху свог музичког развоја (за слушање музике, гледање концерата итд.).

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Техника са четири палице на мелодијским удараљкама. Техника за четири тимпана. Демфовање палицама на вибрафону. Четвороструки предударац. Квалитет тона у зависности од техничких захтева. Једноструки и двоструки ударац уз коришћење одбитка са посебним освртом на положај тела и руку. Ритмичке фигуре: комплексније комбинације свих до сада научених ритмичких фигура Динамичко нијансирање Техничке вежбе за: – четири палице; – једноструке и двоструке ударце; – акцентовање; – извођење вирбла и његову примену; – извођење флема (једноаструки предударац) и његову примену. – извођење дрега (двоструки предударац) и његову примену. – извођење троструког предударца и његову примену. – извођење четвороструког предударца и његову примену.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Рудименти који садрже обрађену тематику. **Скале:** Дурски и молски тоналитети, трозвуци и четворозвуци на тоници са обртајима, хроматска скала. **ЛИТЕРАТУРА:** – Г. Л. Стоун: Контрола палица за добошара – ПАС рудименти – Ч. Вилкоксон: Сви амерички бубњари – 150 рудименталних сола – Ч. Вилкоксон: Модерна рудиментална свинг сола – Ч. Кериген: 12 етида за добош – В. Осадчук: Етиде за добош – В. Снегирјов: Етиде за добош – Ј. Делаклуз: 12 етида за добош – Т. Егорова и В. Штеиман: ритмичке вежбе за добош – Д. Палиев: Комади уз пратњу клавира – Л. Х. Стивенс: Метод кретања за Маримбу – Н. Ј. Живковић: Забаван ксилофон I – Н. Ј. Живковић: Забавна Маримба I – Н. Ј Живковић: Забавни Вибрафон I – В. Фајгл: Етиде за вибрафон – Д. Фридман: Техника за вибрафон – Д. Фридман: Туђе Огледало – К. Хатвеј и И. Врајт: Музика за мелодијске удараљке књига IV – Избор комада за ксилофон и клавир из збирки Н. Милутинова, В. Снегирјова итд. – В. Гарвуд: Примарни приручник за мелодијске удараљке – М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон – Е. Којне: Етиде за тимпане – Ј. Зегалски: 30 етида за четири тимпана – Избор комада за тимпане В. Ј. Шинстајн, Г. Бомхоф итд. Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика. Избор литературе за сетове ударачких инструмената која одговара захтевима програма и могућностима ученика.			

Обавезни минимум програма: четири композиције за добош рудименталног приступа, четири композиције за добош класичног приступа, пет композиција за тимпане, четири композиције за маримбу, четири композиције за ксилофон, четири композиције за вибрафон.

Обавезни јавни наступи: два јавна наступа у току школске године.

Програм смотре/испита: једна композиција за добош рудименталног приступа, једна композиција за добош класичног приступа, две композиције за тимпане од којих барем једна мора бити за четири тимпана, једна композиција за ксилофон, једна композиција за маримбу, једна композиција за вибрафон, једна композиција за инструмент или сет удараљки по слободном избору.

Напомене:
Најмање једна композиција из програма мора бити уз пратњу клавира.
Композиције могу бити саставни део свите или концерта.
Испитни програм се свира за добош и тимпане из нота, а за мелодијске удараљке напамет.

Корелација: солфеђо, оркестар.

Праћене и вредновање насатаве и учења: На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. У оквиру тога, идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржајана којима се базира интерпретација има велики значај у праћењу наставе.

Програм се базира на моделу постепеног техничког напретка. У првом плану је квалитет и практична примена технике која кроз школовање треба да постави јаке темеље за будуће бављење музиком. Ученике треба подстицати да употребом логике и познавањем основних закона физике, који су релевантни за технику ударчких инструмената, сами решавају техничке изазове. Упоредо са тим, потребно је радити на фразирању, артикулацији и динамици, упознавању различитих стилских праваца и епоха и музичким одликама истих. Такође је битно да ученици препознају и изводе различите карактере ритмичких токова и пулсација. Посебно је важно радити на корелацији претходно поменутих области и повезивању истих као неодвојивих целина и тако изграђивати музичку интерпретацију кроз правилно тумачење нотног текста и охрабривање ученика да испоље своју музикалност. Како би време проведено у раду што боље искористили, ученике треба упознавати са разним принципима вежбања и стимулисати их да развијају радне навике кроз самостално планирање вежбања. Посебну пажњу треба обратити на здравље ученика кроз константан рад на правилном седењу, стајању, поставци гарда и кретању за инструментима.

-Читање с листа – Удараљке-

Предмет: Удараљке
Недељни и годишњи фонд: 35 / 35 / 35 / 33

Циљ: учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.

Исходи:

- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја;
- анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете;
- примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике;
- опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице;
- проналази начине за самостално вежбање;
- покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст;
- препозна дела и деонице удараљки у камерним и оркестарским композицијама.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама удараљки у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

I Разред

Добош:
- Ч. Мемфис: Савремени перкусиониста

Тимпани:
- Е. Којне: „тимпани" Етиде - избор за 2 тимпана
- Мелодијске удараљке -

– М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон - избор етида које одговарају захтевима овог
– предмета

-Примери за упознавање оркестарске литературе-

Добош:
– Ј. Готовац: Симфонијско коло
– Ђ. Росини: Сврака крадљивица - увертира
– Ђ. Верди: Сицилијанске вечери - увертира; Набуко - увертира

Тимпани:
– А. Моцарт: Симфонија у Ес-дуру; Чаробна фрула - увертира
– Ј. Хајдн: Оксфорд - Симфонија
– Л. ван Бетовен: Прометеј - увертира; Фиделио - увертира; Егмонт - увертира; Симфонија бр. 1 Це-дур; Симфонија бр. 2 Де-дур; Симфонија бр. 3 Ес- дур; Симфонија бр. 4 Бе-дур
– Ј. Брамс: Симфонија бр. 1 це-мол; Симфонија бр. 2 Де-дур; Симфонија бр. 3 Еф-дур

Ксилофон:
– Б. Бритн: Водич кроз оркестар
– Рахмањинов: Симфонијске игре
– М. Равел: Гуска - моја мама (свита)
– Н. Р. Корсаков:Прича о цару Салтану
– А. Хачатуријан: Симфонија бр. 1
– И. Стравински: Свадба - све четири слике
– С. Прокофјев: Скитска свита
– Б. Барток: Соната за два клавира и удараљке

Велики бубањ и чинеле:
– П. И. Чајковски: Лабудово језеро - валцер из балетске свите
– Ж. Бизе: Кармен - увертира
– И. Стравински: Петрушка

Тамбурина:
– П. И. Чајковски: Италијански каприччо

Кастањете (концертне, ручне и ручне са дршком):
– С. Прокофјев: Клавирски концерт бр. 3
– П. И. Чајковски: Лабудово језеро - шпанска игра

Триангл:
– Н. Р. Корсаков: Шехерезада Маракас
– С. Црокофјев: Ромео и Јулија - игра девојака из балет

Звончићи':
– П. И. Чајковски: Лабудово језеро; Успавана лепотица - варијације
– Р. Корсаков: Прича о цару Салтану

– Рахмањинов: Симфонијске игре

Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика.

II разред

Добош:
– Ч. Мемфис: Савремени перкусиониста

Тимпани:
– Е. Којне: Тимпани етиде - избор за 2 тимпана

Мелодијске удараљке:
– М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон - избор етида које одговарају захтевима овог предмета

-Примери за упознавање оркестарске литературе-

Добош:
– А. Бородин: Кнез Игор - Половецке игре
– Хачатуријан: Спартак, II чин балета
– П. И. Чајковски: „1812" - увертира
– М. Равел: Болеро
– „J. Штраус-отац: Радецки марш - са уводом на добошу соло

Тимпани:
– Г. Ф. Хендл: Алелуја,
– А. Моцарт: Реквијем,
– Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 6 Еф-дур; Симфонија бр. 7 А- дур; Симфонија бр. 8 Еф-
– дур; Симфонија бр. 9 де-мол; Концерт за виолину Де-дур; Концерт за клавир Ге-дур бр.
– 4; Концерт за клавир Ес-дур бр. 5
– J. Брамс: Симфонија бр. 4 це-мол; Концерт за виолину Де-дур

Ксилофон:
– С. Рахмањинов: Симфонија бр. 3
– А. Хачатуријан: Гајана II чин - игра девојака и IV чин - игра сабљи
– И. Стравински: Жар птица - балет; Петрушка
– С. Прокофјев: Александар Невски - кантата
– Б. Барток: Музика за гудаче, челесту и удараљке

Велики бубањ и чинеле:
– П. И.Чајковски: Лабудово језеро - чардаш из балетске свите
– Р. Корсаков: Шехерезада а2 и висећа чинела,
– Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 9 де-мол -IV став

Тамбурина (даире, деф):

– Ж. Бизе: Кармен - увертира за IV чин опере
– К. Дебиси:Игра

Кастањете (концертне, ручне и ручне са дршком):
– С. Прокофјев: Други концерт завиолину и оркестар
– Ж. Бизе: Кармен II чин

Триангл:
– Ф. Лист: Клавирски концерт бр. 1 Ес-дур,
– С. Прокофјев: Александар Невски -кантата

Звончићи:
– П. И. Чајковски: Успавана лепотица - валцер
– С. Рахмањинов:Симфонија бр. 3;
– Варијације на Паганинијеву тему,
– Глазунов: Концертни валцер
– И. Стравински: Петрушка,
– О. Респиги: Римске пиније

Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика.

III разред

Добош:
– Д. Агостини: Припрема за читање с листа

Тимпани:
– Е. Којне: Тимпани етиде - избор за 2, 3 тимпана

Мелодијске удараљке:
– М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон - избор етида које одговарају захтевима овог предмета

-Примери за упознавање оркестарске литературе-

Добош:
– Н. Р. Корсаков: Шпански каприччо; Шехерезада III и IV ставсвите
– Д. Шостакович: Симфонија бр. 5; Симфонија бр. 7; Симфо- нија бр. 8
– Прокофјев: Поручник Киже
– М. Равел: Дафнис и Клое
– Г. Малер: Симфонија бр. 3 - добош иза бине

Тимпани:
– Н. Р. Корсаков: Шехерезада
– П. И. Чајковски: Ромео и Јулија - увертира фантазија; Симфонија бр. 5
– А. Дворжак: Симфонија из Новог света бр. 9 и бр. 5
– Б. Сметана: Моја домовина - Влтава
– Ф. Б. Менделсон: Симфонија бр. 3 Шкотска
– Ј. Сибелијус: Симфонија бр. 1; Финландија

- Ђ. Верди: Реквијем - Миса
- Г. Малер: Симфонија бр. 1 - Титан; Симфонија бр. 5
- Х. Берлиоз: Фантастична симфонија
- С. Прокофјев: Класична симфонија
- Д. Шостакович: Симфонија бр. 1
- П. Коњовић:Коштана - симфонијски триптих

Ксилофон:
- Д. Шостакович:Симфоније бр. 4; Симфонија бр. 5; Симфо нија бр. 6;
- Симфонија бр. 7; Симфонија бр. 11
- Ц. Гершвин: Порги и Бес - увертира
- Х. Томази:Азиатски концерт

Велики бубањ и чинеле:
- Ђ. Верди: Реквијем - Миса
- П. И. Чајковски: Ромео и Јулија - увертира фантазија

Тамбурин (деф, даире):
- Ж. Бизе: Арлезијанка из опере Кармен,
- Н. Р. Корсаков: Шехерезада

Триангл:
- Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 9

Кастањете (концертне, ручне и ручне са дршком):
- М. Глинка: Ноћ у Мадриду - Шпанска увертира бр. 1
- С. Прокофјев: Симфонија бр. 5 II став

Звончићи:
- С. Прокофјев: Александар Невски - кантата; Четврти клавирски концерт
- Л. Делиб: Лакме - арија са звончићима К. Сен-Санс: Карневал животиња - Акваријум
- Ф. Лист: Тарантела
- Р. Штраус: Дон Жуан

Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика.

IV разред

Добош:
- Д. Агостини: Припрема за читање с листа

Тимпани:
- Е. Кене: Тимпани етиде - избор за 2, 3 и 4 тимпана

Ксилофон:
- М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон - избор етида које одговарају захтевима овог предмета

-Примери за упознавање оркестарске литературе-

Добош:
- Н. Р. Корсаков: Прича о цару Салтану - I свита
- Д. Шостакович: Симфонија бр. 9;Симфонија бр. 10; Симфо- нија бр. 11
- Прокофјев: Ромео и Јулија - Маске и Тибалтова смрт

Тимпани:
- П. И. Чајковски: Симфонија бр. 5; Симфонија бр. 6
- А. Дворжак: Симфонија бр.4 (бр. 8)
- Б. Сметана: Продана невеста – увертира
- Е. Елгар: Варијације бр. 7
- Ф. Б. Менделсон: Симфонија бр. 4 - Италијанска; Симфони- ја бр. 5 - Реформаторска
- Ј. Сибелијус: Концерт за виолину
- Р. Штраус: Дон Жуан - симфонијска поема; Електра - опера
- Г. Малер: Симфонија бр. 6;
- Симфонија бр. 7; Симфонија бр. 9
- Х. Берлиоз: Карневал - увертира; Харолд у Италији
- Д. Шостакович: Симфонија бр. 5; Симфонија бр, 8; Симфо- нија бр. 9
- Р. Вагнер: Риенци - опера; Холанђанин луталица - увертире I, II, III чина

Ксилофон:
- Д. Шостакович: Симфонија бр. 14; Симфонија бр. 15; Златно доба - полка из балетске свите; Концерт за виолину бр. 1; Концерт за чело бр. 2
- Џ. Гершвин: Американац у Паризу
- П. Коњовић: Коштана - симфонијски триптихон

Велики бубањ и чинеле:
- М. Мусоргски: Ноћ на голом брду
- П. И. Чајковски: Симфонија бр. 4

Тамбурина (даире, деф):
- П. Коњовић: Коштана - симфонијски триптихон
- А. Дворжак: Карневал - увертира

Триангл:
- С. Прокофјев: Ромео и Јулија - Маске из свите

Кастањете (концертне, ручне и ручне са дршком):
- Р. Вагнер: Танхојзер - део из опере

Прапорци:
- К. Орф: Кармина бурана - бр. 8

Звончићи:
- С. Прокофјев: Скитска свита
- Л. Делиб: Копелија - игра из балета

- К. Сен-Санс: Самсон и Далила - свита из опере
- Р. Вагнер: Зигфрид - III чин
- Ф. Лист: Мађарска рапсодија бр. 2
- П. Дика: Чаробњаков ученик

Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика.

-Виолина-

I разред

Предмет: Виолина
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ главног предмета је припремање ученика за професионалну делатност, као и проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално подстицати развој индивидуалних квалитета ученика. Затим, усавршавање меморије и музичког слуха, неговање културе извођачких покрета., упознавање ученика са стиловима свих музичких раздобља и оспособљавање за даље школовање и усавршавање, као и оспособљавање за самостално креирање интерпретације дела различитих стилова.

Исходи:

- Развија технику десне руке и леве руке;
- Култивише тон (интонацију, дупле тонове, контролу динамике, нијансирање) и меморију.
- Коригује лоше извођење у току свирања;
- Својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ;
- Повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације;
- Развија и усавршава вештине музичког начина размишљања;
- Меморише текст примењујући различите начине памћења;
- Примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- Развија основне одлике стилских епоха.
- Развија радне дисциплине, изискујући систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност.
- Пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);
- Самостално (рад код куће) и уз помоћ наставника (рад на часу), ученик се припрема психички и физички за јавне наступе и за такмичења

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Унапређивање технике свирања;Техника удвојених интервала; Извођење технички сложенијих композиција; Интерпретација дела која припадају различитим стиловима;Меморија-аналитичка,визуелна,аудитивна,моторичка.Припрема за јавне наступе. Музичка имагинација и естетика. Дурске, истоимене молске и хроматске скале у шеснаестинама,са променом позиција и разложеним акордима и двогласима (терце, сексте и октаве) са потезима из групе лежећих, бацајућих, скачућих и комбинованих. Етиде Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстрација	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: Студије промене позиција и двогласа, Пет дурских, истоимених молских и хроматских скала са разложеним трозвуцима и четворозвуцима, 10 етида, Два дела велике форме: један концерт и претклasична или класична соната, Четири мале форме – комада.

Обавезни јавни наступи: Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм смотре/испита: Две смотре годишње. Смотра скала (новембар), смотра етида (март),

Испит: Једна дурска и молска скала, Две етиде различитог карактера (од којих је једна Кројцерова, од броја 5), Концерт (I или II и III став) или цела соната, Једно дело мале форме.

Корелација: Камерна музика, читање с листа, оркестар, солфеђо, теорија музике.

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе виолине,виоле,виолончела и контрабаса као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да

наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава гудачких инструмената индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела,циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

II разред

Предмет: Виолина
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ главног предмета је припремање ученика за професионалну делатност, као и проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално подстицати развој индивидуалних квалитета ученика. Затим, усавршавање меморије и музичког слуха, неговање културе извођачких покрета., упознавање ученика са стиловима свих музичких раздобља и оспособљавање за даље школовање и усавршавање, као и оспособљавање за самостално креирање интерпретације дела различитих стилова.

Исходи:

- Развија технику десне руке и леве руке;
- Култивише тон (интонацију, дупле тонове, контролу динамике, нијансирање) и меморију.
- Коригује лоше извођење у току свирања;
- Својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ;
- Повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације;
- Развија и усавршава вештине музичког начина размишљања;
- Меморише текст примењујући различите начине памћења;
- Примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- Развија основне одлике стилских епоха.
- Развија радне дисциплине, изискујући систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност.
- Пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);
- Самостално (рад код куће) и уз помоћ наставника (рад на часу), ученик се припрема психички и физички за јавне наступе и за такмичења.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Унапређивање технике свирања;Техника удвојених интервала; Извођење технички сложенијих композиција; Интерпретација дела која припадају различитим стиловима;Меморија-аналитичка,визуелна,аудитивна,моторичка.Припрема за јавне наступе. Музичка имагинација и естетика. Дурске, истоимене молске и хроматске скале у шеснаестинама,са променом позиција и разложеним акордима и двогласима (терце, сексте и октаве) са потезима из групе лежећих, бацајућих, скачућих и комбинованих. Етиде Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: Студије промена позиција и двогласа, Осам дурских, истоимених молских и хроматских скала са разложеним трозвуцима и четворозвуцима које нису обрађиване у првом разреду, 10 етида, Два дела велике форме: један концерт и једна класична соната (препоручују се два става из Телеманових фантазија за соло виолину, као припрема за извођење Бахових соната и партита за виолину соло), Четири дела мале форме – комада.

Обавезни јавни наступи: Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм смотре/испита: Две смотре годишње. Смотра скала (новембар), смотра етида (март)

Испит: Једна дурска и молска скала, Две етиде различитог карактера од којих је једна Кројцерова (од броја 10), Концерт (I или II и III став) или цела соната, Једно дело мале форме – комад.

Корелација: Камерна музика, читање с листа, оркестар, солфеђо, теорија.

Праћење и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе виолине,виоле,виолончела и контрабаса као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних

демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава гудачких инструмената индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела,циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

III разред

Предмет: Виолина
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ главног предмета је припремање ученика за професионалну делатност, као и проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално подстицати развој индивидуалних квалитета ученика. Затим, усавршавање меморије и музичког слуха, неговање културе извођачких покрета, упознавање ученика са стиловима свих музичких раздобља и оспособљавање за даље школовање и усавршавање, као и оспособљавање за самостално креирање интерпретације дела различитих стилова.

Исходи:

- Развија технику десне руке и леве руке;
- Култивише тон (интонацију, дупле тонове, контролу динамике, нијансирање) и меморију.
- Коригује лоше извођење у току свирања;
- Својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ;
- Повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације;
- Развија и усавршава вештине музичког начина размишљања;
- Меморише текст примењујући различите начине памћења;
- Примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- Развија основне одлике стилских епоха.
- Развија радне дисциплине, изискујући систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност.
- Пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);
- Самостално (рад код куће) и уз помоћ наставника (рад на часу), ученик се припрема психички и физички за јавне наступе и за такмичења.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Унапређивање технике свирања;Техника удвојених интервала; Извођење технички сложенијих композиција; Интерпретација дела која припадају различитим стиловима;Меморија-аналитичка,визуелна,аудитивна,моторичка.Припрема за јавне наступе. Музичка имагинација и естетика. Дурске, истоимене молске и хроматске скале у шеснаестинама,са променом позиција и разложеним акордима и двогласима (терце, сексте и октаве) са потезима из групе лежећих, бацајућих, скачућих и комбинованих. Етиде Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстрација	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: Студије промене позиција и двохвата, Припремне вежбе за прсторедне октаве и дециме, Осам дурских, истоимених молских и хроматских скала са разложеним трозвуцима и четворозвуцима, које нису обрађиване у претходним разредима - до четири повсилице и четири снизилице, које се чешће појављују у литератури, треба стално усавршавати, 10 етида, Два дела велике форме: један концерт и и једна соната,
Два лакша става из партита Ј. С. Баха, Четири дела мале форме – комада.

Обавезни јавни наступи: Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм смотре/испита: Две смотре годишње. Смотра скала (новембар), смотра етида (март)

Испит: Дурска и истоимена молска скала - према тоналитету једне од композиција из испитног програма - са разложеним акордима и двогласима; скалу треба изводити са потезима из групе лежећих, бацаних, скачућих и комбинованих, Две етиде од којих је једна Кројцерова у двозвуцима, Један став из партита Ј. С. Баха за соло виолину, Концерт I или II и III став, Дело мале форме одабрано према склоностима ученика.

Корелација: Камерна музика, читање с листа, оркестар, солфеђо, хармонија, музички облици, контрапункт.

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе виолине,виоле,виолончела и контрабаса као инструмента, активност наставника

обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава гудачких инструмената индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела,циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

IV разред

Предмет: Виолина
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 99 часова

Циљ: Циљ главног предмета је припремање ученика за професионалну делатност, као и проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално подстицати развој индивидуалних квалитета ученика. Затим, усавршавање меморије и музичког слуха, неговање културе извођачких покрета., упознавање ученика са стиловима свих музичких раздобља и оспособљавање за даље школовање и усавршавање, као и оспособљавање за самостално креирање интерпретације дела различитих стилова.

Исходи:

- Развија технику десне руке и леве руке;
- Култивише тон (интонацију, дупле тонове, контролу динамике, нијансирање) и меморију;
- Са лакоћом свира у високим позицијама;
- Коригује лоше извођење у току свирања;
- Својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ;
- Повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације;
- Развија и усавршава вештине музичког начина размишљања;
- Меморише текст примењујући различите начине памћења;
- Примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- Развија основне одлике стилских епоха;
- Развија радне дисциплине, изискујући систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност.
- Пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);

– Самостално (рад код куће) и уз помоћ наставника (рад на часу), ученик се припрема психички и физички за јавне наступе и за такмичења.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Унапређивање технике свирања;Техника удвојених интервала; Извођење технички сложенијих композиција; Интерпретација дела која припадају различитим стиловима;Меморија-аналитичка,визуелна,аудитивна,моторичка.Припрема за јавне наступе. Музичка имагинација и естетика. Дурске, истоимене молске и хроматске скале у шеснаестинама,са променом позиција и разложеним акордима и двогласима (терце, сексте и октаве) са потезима из групе лежећих, бацајућих, скачућих и комбинованих. Етиде Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстрација	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: Студије промене позиција и двогласа, Прсторедне октаве и децими, Дурске и молске скале кроз четири октаве - Ге, А, Бе - у тоналитетима који се чешће појављују до четири повисилице и четири снизилице и даље усавршавати, Осам етида, Два дела велике форме: један концерт и соната, Два става из партите или сонате Ј. С. Баха за виолину соло, Четири дела мале форме – комада.

Обавезни јавни наступи: Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм смотре/испита: Две смотре годишње. Смотра скала (новембар), смотра етида (март)

Матурски испит: Две етиде са различитом проблематиком, Два става из партите или сонате Ј. С. Баха за виолину соло, Концерт – цео, Виртуозни комад, Једно дело домаћег аутора.

Корелација: Камерна музика, читање с листа, оркестар, солфеђо, хармонија, музички облици, контрапункт.

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе виолине,виоле,виолончела и контрабаса као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава гудачких инструмената индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела,циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Избор додатне литературе-

Вежбе и студије скала: Шрадик: Вежбе за леву руку; Шрадик: Вежбе за десну руку; О. Шевчик: Оп. 1, III и IV свеска, Оп. 3; Григоријан: Скале и арпеђа; Флеш: Систем скала...

Етиде: Кројцер: 42 етиде; Данкла: Етиде Оп. 73; Роде: 24 каприса Оп. 22; Донт Оп. 35...

Дела велике форме: Ј. С. Бах: Концерт Е-дур; Леклер: Концерт де-мол; Ј. Хајдн: Концерт Це-дур; В. А. Моцарт: Концерти Ге-дур, А-дур, Де-дур, Бе-дур; Брух: Концерт ге-мол; Менделсон: Концерт е-мол; Вијењавски: Концерт де-мол; Лало: Шпанска симфонија; Хачатуријан: Концерт Де-дур; Бах: Сонате и Партите за виолину соло; Корели-Леонар: Ла Фолиа; Витали: Чакона; Верачини, Сонате е-мол и ха-мол; Шуберт: Сонатине; Дворжак: Сонатине...

Дела мале форме: Бах: Арија на Ге жици; Моцарт: Рондо Ге-дур, Бе-дур, Це-дур; Пуњани-Крајслер: Прелудиум и Алегро; Франкен-Крајслер: Сичилијана и Ригодон; Чајковски: Мелодија; Чајковски: Размишљање; Душан Радић: Песма и игра; Мокрањац: Стара песма и игра....

-Виола-

I разред

Предмет: Виола
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета виола је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче

развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- интерпретира композицију са разрађеним карактеристикама композиторског и извођачког стила (17.-20.век)
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;
- користи изражајна средства у складу са стилом музичког дела;
- истражује виолски репертоар и креира лични
- коригује лоше извођење у току свирања;
- повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације;
- интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе;
- меморише текст примењујући различите начине памћења;
- осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела;
- пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);
- својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- критички прати сопствени развој;
- самостално вежба;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Унапређивање технике свирања;Техника удвојених интервала; Извођење технички сложенијих композиција; Интерпретација дела која припадају различитим стиловима;Меморија-аналитичка,визуелна,аудитивна,моторичка.Припрема за јавне наступе. Музичка имагинација и естетика. Дурске, истоимене молске и скале у шеснаестинама,са променом позиција и разложеним акордима и двогласима (терце, сексте и октаве) са потезима из групе лежећих, скачућих и комбинованих. Етиде Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: Две трооктавне скале (дур и мол) са потезима, двозвуцима и арпеђа, етиде различите проблематике, Два комада различитог карактера, Један концерт.

Обавезни јавни наступи: Обавезна четири јавна наступа током школске године, Обавезне две смотре (скале и етиде).

Програм испита (изводи се напамет): Трооктавна скала са потезима, двозвуцима и арпеђима, Две етиде различите проблематике, Концерт I или II и III став, или I и II или III и IV став четвороставачног концерт, Комад уз пратњу клавира.

Корелација: солфеђо, камерна музика, оркестар.

Праћење и вредновање наставе и испита: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе виолине,виоле,виолончела и контрабаса као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава гудачких инструмената индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела,циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

II разред

Предмет: Виола
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета виола је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- интерпретира композицију са разрађеним карактеристикама композиторског и извођачког стила (17.-20.век)
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;
- користи изражајна средства у складу са стилом музичког дела;
- истражује виолски репертоар и креира лични
- коригује лоше извођење у току свирања;
- повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације;
- интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе;
- меморише текст примењујући различите начине памћења;
- осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела;
- пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);
- својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- критички прати сопствени развој;
- самостално вежба;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Унапређивање технике свирања;Техника удвојених интервала; Извођење технички сложенијих композиција; Интерпретација дела која припадају различитим стиловима;Меморија-аналитичка,визуелна,аудитивна,моторичка.Припрема за јавне наступе. Музичка имагинација и естетика. Дурске, истоимене молске и хроматске скале у шеснаестинама,са променом позиција и разложеним акордима и двогласима (терце, сексте и октаве) са потезима из групе лежећих, бацајућих и комбинованих. Етиде Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: Две трооктавне скале (дур и мол) са потезима, двозвуцима и арпеђима, Три етиде различите проблематике, Два комада различитог карактера, Један концерт.

Обавезни јавни наступи: Обавезна четири јавна наступа током школске године.

Програм испита: Трооктавна скала са потезима, двозвуцима и арпеђима, Две етиде различите проблематике, Концерт I или II и III став, комад, Комад уз пратњу.

Корелација: солфеђо, камерна музика, оркестар.

Праћење и вредновање наставе и испита: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе виолине,виоле,виолончела и контрабаса као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава гудачких инструмената индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела,циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

III разред

Предмет: Виола
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета виола је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- интерпретира композицију са разрађеним карактеристикама композиторског и извођачког стила (17.-20.век)
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;
- користи изражајна средства у складу са стилом музичког дела;
- истражује виолски репертоар и креира лични
- коригује лоше извођење у току свирања;

- повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације;
- интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе;
- меморише текст примењујући различите начине памћења;
- осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела;
- пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);
- својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- критички прати сопствени развој;
- самостално вежба;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Унапређивање технике свирања;Техника удвојених интервала; Извођење технички сложенијих композиција; Интерпретација дела која припадају различитим стиловима;Меморија-аналитичка,визуелна,аудитивна,моторичка.Припрема за јавне наступе. Музичка имагинација и естетика. Дурске, истоимене молске и хроматске скале у шеснаестинама,са променом позиција и разложеним акордима и двогласима (терце, сексте и октаве) са потезима из групе лежећих, бацајућих, скачућих и комбинованих. Етиде Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: Две трооктавне скале (дур и мол) са потезима, двозвуцима и арпеђима, Четири етиде различите проблематике**,** Два комада различитог карактера**,** Један концерт**,** Два става из Ј.С.Бах:Свите за виолончело соло или Сонате и партите за виолину соло(транскрипције за виолу).

Обавезни јавни наступи: Обавезна четири јавна наступа током школске године.

Програм испита (изводи се напамет): Трооктавна скала са потезима, двозвуцима и арпеђима, Две етиде различите проблематике, Концерт I или II и III став, или I и II или III и IV став четворостaвачног концерта, Комад уз пратњу клавира, Један став из Ј.С.Бах:Свите за виолончело соло или Сонате и партите за виолину соло (транскрипције за виолу).

Корелација: солфеђо, камерна музика, оркестар.

Праћење и вредновање наставе и испита: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе виолине,виоле,виолончела и контрабаса као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава гудачких инструмената индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела,циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

IV разред

Предмет: Виола
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 99 часова

Циљ: Циљ учења предмета виоле је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.

Исходи:

- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;
- интерпретира композицију са разрађеним карактеристикама композиторског стила (17-19 век)
- истражује виолски репертоар и креира лични;
- коригује лоше извођење у току свирања;
- повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације;
- интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе;
- меморише текст примењујући различите начине памћења;
- осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела;

- пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);
- својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку осмишљеност;
- критички прати сопствени развој;
- самостално вежба;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Унапређивање технике свирања;Техника удвојених интервала; Извођење технички сложенијих композиција; Интерпретација дела која припадају различитим стиловима;Меморија-аналитичка,визуелна,аудитивна,моторичка.Припрема за јавне наступе. Музичка имагинација и естетика. Дурске, истоимене молске и хроматске скале у шеснаестинама,са променом позиција и разложеним акордима и двогласима (терце, сексте и октаве) са потезима из групе лежећих, бацајућих, скачућих и комбинованих. Етиде Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: Две трооктавне скале (дур и мол) са потезима, двозвуцима и арпеђима, Четири етиде различите проблематике**,** Два комада различитог карактера**,** Један концерт**,** Два става из Ј.С.Бах:Свите за виолончело или Сонате и партите за виолину соло(транскрипције за виолу.

Обавезни јавни наступи: четири јавна наступа.

Испитни програм (изводи се напамет): Трооктавна скала са потезима, двозвуцима и арпеђима, Две етиде различите проблематике, Концерт I или II и III став, или I и II или III и IV став четворостављачног концерта, Комад уз пратњу клавира.

Корелација: камерна, оркестар, солфеђо.

Праћене и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе виолине,виоле,виолончела и контрабаса као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање

тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава гудачких инструмената индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела,циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ.

-Избор додатне литературе-

Соло Бах:

- J. C. Бах: 6 сола за виолину - Сонате и партите (транскрипција)
- J. C. Бах: Свите за виолончело соло (транскрипција)

Етиде:

- Збирке етида различитих аутора и опуси аутора наведени у садржајима за први, други и трећи разред
- П. Ровели: 12 каприса (транскрипција)

Сонате:

- Сонате и опуси аутора наведени у садржајима за први, други и трећи разред
- J. Б. Ванхал: Соната у Ес-дуру
- J. C. Бах: 3 Гамба сонате (транскрипција)
- К. Стамиц: Соната у Бе-дуру
- Л. Бокерини: Соната Це-дур, Г.18
- М. Глинка: Соната де-мол

Концерти:

- А. Рола: Концерт Ес-дур
- А. Штамиц: Концерт бр. 1, Бе-дур
- А. Штамиц: Концерт бр. 3 Ге-дур
- Б. Мартину: Концертна рапсодија
- J. Б. Ванхал: Концерт Це-дур (транскрипција)
- J. Шуберт: Концерт
- К. Бах (H. Casadesus): Концерт Це-дур
- К. Штамиц: Концерт Де-дур
- Р. Бунин: Концерт Оп. 22
- С. Форсајт: Концерт
- Ф. А. Хофмајстер: Концерт Бе-дур

- Ф. А. Хофмајстер: Концерт Де-дур
- Ф. В. Х. Бенда: Концерт Еф-дур
- Х. Сит: Концерт, Оп. 68
- Хуго вон Штајнер: Концерт бр. 2, Оп. 44

КОМАДИ - Збирке комада различитих аутора наведене у садржајима за први разред - захтевнији комади

Комади - Примери

- А. Глазунов: Елегија, Оп. 44
- А. Гргин: Балада
- А. Тањејев: Лист из албума оп. 33
- В. Вилијамс: Свита (избор)
- Г. Форе: Елегија (транскрипција)
- Д. Деспић - Балада
- З. Кодај: Адађо
- Ј. Н. Хумл: Потпури (Фантазија), Оп. 94
- Ј. Хубај: Елегија, Оп. 14, Бр. 1
- К. Рајнеке: Фантазијски комади, Оп. 43
- М. Брух: Романса, Оп. 85
- П. Хиндемит: Жалобна музика
- П. Хиндемит: Медитација
- Р. Максимовић: Атос за соло виолу
- Р. Фукс: 6 Фантазијских комада, Оп. 117
- Р. Шуман: Адађо и алегро
- С. Цинцадзе: Хоруми - Грузијски плес
- Ф. Бриџ: Два комада за виолу и клавир
- Ф. Давид: Капричо
- Х. Сит: Фантазијски комади, Оп. 58

И друга литература која је одговарајућег музичког и техничког нивоа.

-Виолончело-

I разред

Предмет: Виолончело
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета Виолончело је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања. Такође, циљ главног предмета је припремање ученика за професионалну делатност, као и проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално подстицати развој индивидуалних квалитета ученика. Затим, усавршавање меморије и музичког слуха, неговање културе извођачких покрета...

Исходи:

- се самостално штимује;
- систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке;
- примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања;
- контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се;
- користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;
- користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела;
- самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;
- свирањем у ансамблу примењује принцим узајамног слушања;
- учествује на јавним наступима у школи и ван школе;
- посећује концерте и друге музичке манифестације;
- самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Извођење музике: Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Скале: – С. Каљанов: Техника виолончела – М. Симић: Скале са помоћним тоновима и трозвуцима.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстрација	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

– Двозвуци: Разложене терце, сексте и октаве. – Трозвуци: доминантни септакорд и умањени септакорд. Техничке вежбе: – Кирил Вапорджиев: – Палчева техника за виолончело. – Р. Мац: Увод у свирање на палчанику – Р. Мац: Положај и прелази – Космaн: Трилер вежбе – Фејар: Техничке вежбе, II свеска – О. Шевчик – вежбе на палцу (аранжман за вч.) Комади различитог карактера и дела велике форме.			

Обавезни минимум програма: Две дурске и две молске скале са трозвуцима, доминантни септакорд, умањени септакорд, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз три октаве, Четири етиде, Два комада, Једно дело велике форме.

Обавезни јавни наступи: Обавезна три јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм смотре/испита: Две смотре годишње. Смотра скала (новембар), смотра етида (март)

Годишњи испит: Једна дурска скала са потезима, терцама, секстама, октавама (разложено), трозвуцима и четворозвуцима, Једна етида из предложене литературе, J. C. Бах: један став из I свите, Први став из једног од наведених концерата.

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); са извођачким (камерна музика, читање с листа, клавирски дуо); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...)

Праћене и вредновање наставе и учења: Педагошка свеска, вредновање ангажовања ученика, како на часу, тако и током самосталног вежбања.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе виолончела као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава гудачких инструмената индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно.

Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела,циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Избор додатне литературе-

Етиде: С. Ли: 40 етида оп. 31, Кумер: Етиде, Доцауер: Етиде II, Дипор: Етиде, Мерк: Етиде, Р. Мац: 30 етида, И. Попарић: Етиде, Д. Попер: Етиде;

Дела велике форме: J. Кленгел: Кончерто Це-дур, Г. Голтерман: Кончерто бр. 1, А. Вивалди: Концерт Де-дур оп. 3 бр. 9; J. С. Бах: I свита Ге-дур , II свита д-мол; J. Б. Самартини: Соната Ге-дур, А. Вивалди: Соната за виолончело, Б. Марчело: Соната Це-дур…

Комади: J. С. Бах: Ариозо, Д. Попер: Гавота, П. И. Чајковски: Ноктурно, Гопар: Успаванка, Форе: Елегија, П. И. Чајковски: Сентиментални валцер.

И друга дела из светске и домаће литературе одговарајућег техничког нивоа.

II разред

Предмет: Виолончело
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета Виолончело је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања. Такође, циљ главног предмета је припремање ученика за професионалну делатност, као и проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално подстицати развој индивидуалних квалитета ученика. Затим, усавршавање меморије и музичког слуха, неговање културе извођачких покрета...

Исходи:

- самостално се штимује;
- систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке;
- примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања;
- контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се;
- користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;
- користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела;
- самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;

- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;
- свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања;
- учествује на јавним наступима у школи и ван школе;
- користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Извођење музике: Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Скале: – С. Каљанов: Техника виолончела – К. Флеш: Скале – Двозвуци (унисоно): терце, сексте и октаве, трозвуци и доминантни септакорд и умањени септакорд. Техничке вежбе: – О. Шевчик – вежбе на палчанику – Р. Мац: Положаји и прелази – Б. Косман: Трилер вежбе – Л. Фејар: Техничке вежбе III свеска Комади различитог карактера и дела велике форме.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстрација	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: Две дурске и две молске скале са трозвуцима, доминантни септакорд, умањени септакорд са различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз три октаве, Четири етиде, Два комада, Једно дело велике форме.

Обавезни јавни наступи: Обавезна три јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм смотре/испита: Две смотре годишње. Смотра скала (новембар), смотра етида (март)

Годишњи испит (Испитни програм се изводи напамет): Једна молска скала (хармонски мол) са потезима, терцама, секстама, октавама, трозвуцима и четворозвуцима, Једна етида, Комад, Ј. С. Бах: два става из I или II свите, Први став из једног од наведених концерата.

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике); са извођачким (камерна музика, читање с листа, клавирски дуо); као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...)

Праћене и вредновање наставе и учења: Педагошка свеска, вредновање ангажовања ученика, како на часу, тако и током самосталног вежбања.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе виолончела као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава гудачких инструмената индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела,циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Избор додатне литературе-

Етиде: С. Ли: 40 етида; Ј. Мерк: Етиде; Ж. Л. Дипор: Етиде; И. Попарић: Етиде; Р. Мац: 30 етида; Ф. Грицмахер: Етиде, I свеска; Ј. Ј. Доцауер: Етиде III свеска, Д. Попер оп.73...

Дела велике форме: Б. Ромберг: Концерт бр.2 Де-дур; А. Вивалди: Концерт а-мол; Ј. Кр. Бах: Концерт це-мол; Ј. Хајдн: Концерт Де-дур – мали; Ј. С. Бах: Соло свита бр. 1 и бр. 2.; А. Корели: Сонате; Ђ. Червето: Сонате; Л. Бокерини: Соната Це-дур...

Комади: С. Рахмањинов: Серенада; С. Рахмањинов: Вокализа; В. Мокрањац: Стара песма; Ф. Купрен: Пасторала; Д. ван Генс: Скерцо; К.Сен-Санс: Алегро апасионато...

И друга дела из светске и домаће литературе одговарајућег техничког нивоа.

III разред

Предмет: Виолончело
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета Виолончело је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања. Такође, циљ главног предмета је припремање ученика за професионалну делатност, као и проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално подстицати развој индивидуалних квалитета ученика. Затим, усавршавање меморије и музичког слуха, неговање културе извођачких покрета...

Исходи:

- самостално се штимује;
- систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке;
- примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања;
- контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се;
- користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;
- користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела;
- самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;
- свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања;
- учествује на јавним наступима у школи и ван школе;
- користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Скале: – С. Каљанов: – Техника виолончела – К. Флеш: Скале – Дурске и молске скале кроз четири октаве са различитим потезима. – Терце, сексте и октаве кроз три октаве . – Трозвуци и четворозвуци. Техничке вежве: – О. Шевчик – техничке вежбе за леву и десну руку – Б. Косман: Трилер вежбе – Л. Фејар: Техничке вежбе Комади различитог карактера и дела велике форме.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстрација	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: Две дурске и две молске скале са трозвуцима и четворозвуцима, терце сексте и октаве, Три етиде, Два комада различитог карактера, Три става из Бахове свите, Соната или концерт.

Обавезни јавни наступи: Обавезна три јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм смотре/испита: Две смотре годишње. Смотра скала (новембар), смотра етида (март)

Годишњи испит (Испитни програм се изводи напамет): Једна дурска скала са потезима, терцама, секстама, октавама и трозвуцима и четворозвуцима, Две етиде различитих техничких захтева, Два става из свите - обавезно Прелудијум, Цео концерт или цела соната.

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике), са извођачким (камерна музика, читање с листа, клавирски дуо), као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Педагошка свеска, вредновање ангажовања ученика, како на часу, тако и током самосталног вежбања.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе виолончела као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава гудачких инструмената индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела,циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Избор додатне литературе-

Етиде: Ф. Грицмахер: I свеска; Ј. Мерк: Етиде; Ж. Л. Дипор: Етиде; Ј. Ј. Доцауер: Етиде; Д. Попер: Етиде оп.73...

Дела велике форме: Л. Бокерини: Соната Ге-дур; А. Ариости: Соната е-мол; Ке д'Ервелоа – Свита бр. 2; Ж. М. Екле: Соната ге-мол; Б. Марчело: Сонате; Г. Ф. Хендл: Соната ге-мол; Г. Голтерман: Концерт а-мол и ха-мол; К. Давидов: Концерт бр. 1; А. Вивалди: Концерт а-мол; К. Сен-Санс: Концерт а-мол; Ј. С. Бах: Свита бр. 2 и 3...

Комади: Гранадос: Интермецо; К.Сен-Санс: Лабуд; А. Глазунов: Песма трубадура; П. Коњовић: Хајдучка; Д. Деспић: Сичилијана; Д. Попер: Мазурка; И. Попарић: Композиције за ансамбле виолончела (број 4, 5, 6 и 8)...

И друга дела из светске и домаће литературе одговарајућег техничког нивоа.

IV разред

Предмет: Виолончело
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 99 часова

Циљ: Циљ учења предмета Виолончело је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања. Такође, циљ главног предмета је припремање ученика за професионалну делатност, као и проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално подстицати развој индивидуалних квалитета ученика. Затим, усавршавање меморије и музичког слуха, неговање културе извођачких покрета...

Исходи:

- самостално се штимује;
- систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке;
- примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања;
- контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се;
- користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;
- користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела;
- самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;
- свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања;
- учествује на јавним наступима у школи и ван школе;
- користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстрација	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Скале: – С. Каљанов: – Техника виолончела – К. Флеш: Скале – Дурске и молске скале кроз четири октаве са различитим потезима. – Терце, сексте и октаве кроз три октаве . – Трозвуци и четворозвуци. Техничке вежбе: – О. Шевчик – техничке вежбе за леву и десну руку, – Б. Косман: Трилер вежбе, – Л. Фејар: Техничке вежбе ; Етиде, Комади различитог карактера и дела велике форме – Сонате, Концерти, Свите.			

Обавезни минимум програма: Две дурске и две молске скале са трозвуцима и четворозвуцима, терце сексте и октаве, Три етиде, Два комада различитог карактера, Два става из Бахових свита (1-3), Концерт у целини.

Обавезни јавни наступи: Обавезна три јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм смотре/испита: Две смотре годишње. Смотра скала (новембар), смотра етида (март)

Матурски испит (Испитни програм се изводи напамет): Две етиде различитих техничких захтева, Два става из Бахових свита, Један комад, Концерт у целини.

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике), са извођачким (камерна музика, читање с листа, клавирски дуо), као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Педагошка свеска, вредновање ангажовања ученика, како на часу, тако и током самосталног вежбања.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици. Искуствено учење

подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе виолончела као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава гудачких инструмената индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела,циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Избор додатне литературе-

Етиде: Ф. Грицмахер: I свеска; J. Мерк: Етиде; Ж. Л. Дипор: Етиде; J. J. Доцауер: Етиде, Д. Попер: Етиде оп.73; А. Пјати: Каприча; О. Франком: Каприча...

Дела велике форме: Л. ван Бетовен: Соната бр. 1; Ж. Б. Бревал: Соната Ге-дур; Ф. Франкер: Соната Е-дур; Л. Бокерини: Соната А-дур; J. Кленгел: Концерт де-мол; Л. Бокерини: Концерт Бе-дур, Де-дур и Ге-дур; К. Сен-Санс: Концерт а-мол оп.33.; А. Вивалди: Концерт а-мол, ПВ 35; Ф. Е. Бах: Концерт а-мол; Е.Лало: Концерт де-мол; Хајдн: Це-дур концерт; Д. Кабалевски : Концерт опус 49; J. С. Бах: Свита бр. 1, 2, 3
(по избору)...

Комади: М. Милојевић: Легенда о Јефимији; П. И. Чајковски: Песма без речи; К. Сен-Санс: Алегро апасионато; Д. Попер: Тарантела, Мађарска рапсодија, Концертантна полонеза; И. Попарић: Композиције за ансамбле виолончела (број 4, 5, 6 и 8)...

И друга дела из светске и домаће литературе одговарајућег техничког нивоа.

-Контрабас-

I разред

Предмет: Контрабас
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета Контрабас је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова,

развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања. Такође, циљ главног предмета је припремање ученика за професионалну делатност, као и проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално подстицати развој индивидуалних квалитета ученика. Затим, усавршавање меморије и музичког слуха, неговање културе извођачких покрета...

Исходи:

- самостално се штимује;
- систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке;
- примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања;
- контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се;
- користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;
- користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела;
- самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;
- свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања;
- учествује на јавним наступима у школи и ван школе;
- користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Слушање и интонација. Контрола ритма. Развијање музичке интерпретације различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – померање звучнетачке и контрола квалитетатона. – расподела и брзина кретања гудала; – промена притиска гудала. – динамика и темпо..; – разноврсни потези и ритмичке фигуре: Техника леве руке: – палац позиција; – промена позиција – вибрато. – Орнаменти (мелизми)	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстрација	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Скале: – дурске и молске кроз две октаве (основни и комбиновани потези) – Двозвуци: Разложене терце, квинте и октаве. – Трозвуци Техничке вежбе, Етиде, Комади (одговарајуће тежине по избору наставника), Дела велике форме **(**Сонате - Ђованино; Марчело; Феш; Корели; Телеман; и др.).			

Обавезни минимум програма: Две дурске и две молске скале са трозвуцима, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз две октаве, Четири етиде, Три комада, Једна соната (два става).

Обавезни јавни наступи: Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм смотре/испита: Две смотре годишње. Смотра скала (новембар), смотра етида (март)

Годишњи испит: Једна дурска скала кроз две октаве са потезима и трозвуцима, Једна техничка вежба, Једна етида са клавирском пратњом, Два става сонате или комад.

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике), са извођачким (камерна музика, читање с листа, клавирски дуо), као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Педагошка свеска, вредновање ангажовања ученика, како на часу, тако и током самосталног вежбања.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе контрабаса као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава гудачких инструмената индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела,циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

II разред

Предмет: Контрабас
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета Контрабас је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усавршивши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања. Такође, циљ главног предмета је припремање ученика за професионалну делатност, као и проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално подстицати развој индивидуалних квалитета ученика. Затим, усавршавање меморије и музичког слуха, неговање културе извођачких покрета...

Исходи:

- самостално се штимује;
- систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке;
- примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања;
- контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се;
- користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;
- користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела;
- самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;
- свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања;
- учествује на јавним наступима у школи и ван школе;
- користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Слушање и интонација. Контрола ритма. Развијање музичке интерпретације различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – померање звучнетачке и контрола квалитетатона. – расподела и брзина кретања гудала;	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстрација	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

– промена притиска гудала. – динамика и темпо..; – разноврсни потези и ритмичке фигуре: Техника леве руке: – палац позиција; – промена позиција – вибрато. – Орнаменти (мелизми) Скале: – дурске и молске кроз две октаве (основни и комбиновани потези) – Двозвуци: Разложене терце, квинте и октаве. – Трозвуци Техничке вежбе, Етиде, Комади (одговарајуће тежине по избору наставника), Дела велике форме **(**Сонате - Ђованино; Марчело; Феш; Корели; Телеман; и др.).			

Обавезни минимум програма: Две дурске и две молске скале са трозвуцима, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз две октаве, Четири етиде, Три комада, Једна соната (два става).

Обавезни јавни наступи: Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм смотре/испита: Две смотре годишње. Смотра скала (новембар), смотра етида (март)

Годишњи испит (Испитни програм се изводи напамет): Једна дурска скала кроз две октаве са потезима и трозвуцима, Једна техничка вежба, Једна етида са клавирском пратњом, Два става сонате или комад.

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике), са извођачким (камерна музика, читање с листа, клавирски дуо), као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Педагошка свеска, вредновање ангажовања ученика, како на часу, тако и током самосталног вежбања.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе контрабаса као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За

ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава гудачких инструмената индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела,циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

III разред

Предмет: Контрабас
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета Контрабас је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усавршивши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања. Такође, циљ главног предмета је припремање ученика за професионалну делатност, као и проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално подстицати развој индивидуалних квалитета ученика. Затим, усавршавање меморије и музичког слуха, неговање културе извођачких покрета...

Исходи:

- самостално се штимује;
- истражује начине добијања чисте интонације;
- систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке;
- примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања;
- контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се;
- користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;
- користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела;
- самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;
- свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања;
- учествује на јавним наступима у школи и ван школе;
- посећује концерте и друге музичке манифестације;
- користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Слушање и интонација. Контрола ритма. Развијање музичке интерпретације различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – померање звучнетачке и контрола квалитетатона. – расподела и брзина кретања гудала; – промена притиска гудала. – динамика и темпо..; – разноврсни потези и ритмичке фигуре: Техника леве руке: – палац позиција; – промена позиција – вибрато. – Орнаменти (мелизми) Скале: – дурске и молске кроз две октаве (основни и комбиновани потези) – Двозвуци: Разложене терце, квинте и октаве. – Трозвуци Техничке вежбе, Етиде, Комади (одговарајуће тежине по избору наставника), Дела велике форме (Сонате - Ђованино; Марчело; Феш; Корели; Телеман; и др.).	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстрација	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: Две дурске и две молске скале са трозвуцима, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз две октаве, Четири етиде, Три комада, Једна соната (два става).

Обавезни јавни наступи: Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм смотре/испита: Две смотре годишње. Смотра скала (новембар), смотра етида (март)

Годишњи испит (Испитни програм се изводи напамет): Једна дурска скала кроз две октаве са потезима и трозвуцима, Једна техничка вежба, Једна етида са клавирском пратњом, Два става сонате или комад.

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике), са извођачким (камерна музика, читање с листа, клавирски дуо), као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Педагошка свеска, вредновање ангажовања ученика, како на часу, тако и током самосталног вежбања.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе контрабаса као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава гудачких инструмената индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела,циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

IV разред

Предмет: Контрабас
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 99 часова

Циљ: Циљ учења предмета Контрабас је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања. Такође, циљ главног предмета је припремање ученика за професионалну делатност, као и проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално подстицати развој индивидуалних квалитета ученика. Затим, усавршавање меморије и музичког слуха, неговање културе извођачких покрета...

Исходи:

- самостално се штимује;
- истражује начине добијања чисте интонације;
- систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке;
- примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања;
- контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се;

- користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;
- користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела;
- самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;
- свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања;
- учествује на јавним наступима у школи и ван школе;
- посећује концерте и друге музичке манифестације;
- користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Извођење музике: Слушање и интонација. Контрола ритма. Развијање музичке интерпретације различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – померање звучнетачке и контрола квалитетатона. – расподела и брзина кретања гудала; – промена притиска гудала. – динамика и темпо..; – разноврсни потези и ритмичке фигуре: Техника леве руке: – палац позиција; – промена позиција – вибрато. – Орнаменти (мелизми) Скале: – дурске и молске кроз две октаве (основни и комбиновани потези) – Двозвуци: Разложене терце, квинте и октаве. – Трозвуци Техничке вежбе, Етиде, Комади (одговарајуће тежине по избору наставника), Дела велике форме (Концерти - Капуци; Пихл; Драгонети; Дитерсдорф; и други одговарајуће тежине).	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Демонстрација	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: Две дурске и две молске скале са трозвуцима, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз две октаве, Три етиде, Два комада, Концерт у целини.

Обавезни јавни наступи: Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм смотре/испита: Две смотре годишње. Смотра скала (новембар), смотра етида (март)

Матурски испит (Испитни програм се изводи напамет): Једна дурска скала кроз две октаве са потезима и трозвуцима, Један комад, Једна етида са клавирском пратњом, Концерт у целини.

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике), са извођачким (камерна музика, читање с листа, клавирски дуо), као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Педагошка свеска, вредновање ангажовања ученика, како на часу, тако и током самосталног вежбања.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе контрабаса као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

Припрема за час је специфична јер како је настава гудачких инструмената индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела,циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

-Читање с листа – Гудачи-

I, II, III, IV разред

Предмет: Читање с листа (гудачки инструменти)
Недељни и годишњи фонд: 1 час / 35 / 35 / 35 / 33 часа

Циљ: учења предмета Читање с листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.

Исходи:

- одсвира без прекида и задржавања задати нотни текст једноставнијег садржаја;
- анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете;
- примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике;
- опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице;
- проналази начине за самостално вежбање;
- покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст;
- препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.
- користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Оспособљавање за анализу текста; Сагледавање текста у целини;Континуирано кретање кроз текст;Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета; Развијање меморије; Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе; Сналажљивост и брзо реаговање.	Групни	Монолошка Дијалошка Демонстарција	Смотре

Обавезни минимум програма: 10 Оркестарских сола и Увертира**,** 15 композиција различитог садржаја, облика и карактера.

Програм смотре (на крају школске године – 1, 2, 3, и 4. разреда): Три композиција за ВИОЛИНу/ВИОЛУ/ВИОЛОНЧЕЛО/КОНТРАБАС (читање с листа).

Корелација: : са главним предметом ВИОЛИНА/ВИОЛА/ВИОЛОНЧЕЛО/КОНТРАБАС, теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике), са извођачким (Оркестар, камерна музика, читање с листа,), као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћење и вредновање наставе и учења: Настава је усмерена на остваривање исхода, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.Искуствено учење подразумева примену већ стечених знања и вештина и њихово проширивање у контексту сналажења у новом, непознатом нотном тексту где се ученици подучавају вештини читања с листа (prima vista).

Исходи се надовезују, усложњавају и прожимају кроз четири разреда средње музичке школе а ниво и сложеност исхода одређени су захтевима из понуђене литературе по разредима.

Наставу читања с листа треба започети од најједноставнијих Оркестарских сола, једноставнијих ритмова, динамичких и артикулационих ознака, па све до комплексних одељака који у себи садрже што више ознака и комплексне мело-ритмичке целине. Најважније је инсистирати на континуираном кретању кроз текст – без предкида и задржавања. Ритам мора бити изведен без грешке, пулс уједначен – у оном темпу у коме се могу извести претходни захтеви. Погрешно одсвиране ноте се могу толерисати и због њих не треба прекидати читање; пре свирања треба прегледати текст а када се код ученика учврсти способност непрекидног кретања кроз композицију и потпуно правилног ритмизирања, могу му се постављати детаљнији захтеви у везио са темпом, комплетним музичким изражавањем.

Припрема за час обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања композиција са ученичког репертоара, преко упоређивања различитих издања и допуњавања одабраних редакција, до континуираног вођења евиденције о ученичком раду и напретку.

-Литература-

I разред

Оркестарска сола - Развијање меморије и брзог памћења свирањем симфонија и кончерта гроса у једноставнијим тоналитетима у мањим целинама у оквиру једне или две музичке реченице.

Виолина:

- Милорад Ђуричић: Оркестарске студије за виолину, I свеска (први и други разред).
- А. Корели: Кончерто гросо оп. 6 бр. 7
- Г. Торели: Симфонија це-мол оп. 6
- А. Вивалди: Кончерто гросо оп. 3; Симфонија
- Л. Соркочевић: Симфонија бр. 6 Де-дур; Симфонија бр. 4 Еф-дур; Симфонија бр. 3 Де-дур
- К. Штамиц: Оркестарски квартет оп. 4
- J. С. Бах: Бр нденбуршки концерт бр. 5 Де-дур; Бранденбуршки концерт бр. 1 Еф-дур; Бранденбуршки концери бр. 3 Ге-дур
- J. Хајдн: Симфонија бр. 31 Де-дур

II разред

- J. Хајдн: Симфонија бр.88, Симфонија бр.94,Симфонија бр. 31-Де-дур, Симфонија бр. 101- Де-дур, Симфонија бр. 104- Де-дур, Симфонија бр. 94- Ге-дур, Симфонија бр. 103- Ес-дур.
- В. А. Моцарт: Симфонија бр. 35 Де-дур, Симфонија бр. 41 Це-дур, Симфонија бр. 39 Ес-дур, Фигарова женидба - увертира
- Ф. Шуберт: Симфонија бр. 8 ха-мол

III разред

Милорад Ђуричић: Оркестарске студије за виолину свеска I и II (трећи и четврти разред) и друга литература која одговара захтевима програма

- В. А. Моцарт: Чаробна фрула - увертира, Арија Морена, Отмица из Сараја – увертира, Симфонија бр. 38 Де-дур, Симфонија бр. 41 Це-дур, Симфонија бр. 40 ге-мол, Симфонија бр. 41 Це-дур, Симфонија бр. 40 ге-мол.
- Б. Сметана: Продана невеста - увертира
- Ј. Мајседер: Сцена из балета
- Ђ. Росини: Виљем Тел - увертира
- Л. Делиб: Копелија - свита из балета
- Б. Бритн: Једноставна симфонија II став, Једноставна симфонија IV став
- В. Мокрањац: Дивертименто за гудаче

IV разред

- Л. ван Бетовен: III симфонија Ес-дур оп. 55, IV симфонија Бе-дур оп. 60,
- VI симфонија Еф-дур оп. 68, VII симфонија А-дур оп. 92, IX симфонија де-мол
- оп. 125, Леонора бр. 3 пр. 72а - увертира.
- Ј. Брамс: Концерт за клавир оп. 15, I симфонија це-мол оп. 68, II симфонија Де-дур оп. 73
- Ф. Шуберт: Симфонија ха-мол
- А. Адам: Жизела - свита из балета
- А. Дворжак: IX симфонија е-мол
- Б. Сметана: Влтава - симфонијска поема бр. 2
- П. И. Чајковски: Лабудово језеро - балетска свит, IV симфонија еф-мол оп. 36
- П. Коњовић: Велика чочечка игра - опера „Коштана"
- С. Рајичић: Симфонија ин Е

Виола:

I разред

- Ј.С. Бах: Концерти: Бранденбуршки концерт бр. 1; Бранденбуршки концерт бр. 2 (први став), Концерт за виолину а-мол
- Ј. Хајдн: Симфоније: Симфонија бр.12.
- В. А. Моцарт: Увертира: „Чаробна фрула“
- Л. Керубини: Увертира: „Водоноша“
- Л. ван Бетовен: Увертира: „Леонора“ бр. 1 оп. 72а, Концерти: Концерт за клавир бр. 4 оп. 58; Концерт за виолину Де-дур оп. 61. Миса Солемнис оп. 123
- Ф. Шуберт: Симфонија бр. 4 це-мол („Трагична“), Концерти: Концерт за клавир а-мол оп. 54
- Р. Шуман: Концерт: Концерт за клавир, а-мол, оп. 54
- Ф. Менделсон: Симфоније: Симфонија бр. 3 а-мол оп. 56 („Шкотска“), Увертире: „Сан летње ноћи“ оп. 21; „Сан летње ноћи“: Скерцо оп. 61
- Ђ. Верди: Опера: „Бал под маскама“

II разред

- Ј. С. Бах: Концерти: Бранденбуршки концерт бр. 3 Ге-дур. Концерт за виолу Е-дур.
- Ј. Хајдн: Симфоније: Симфонија: бр. 16
- В. А. Моцарт: Увертире: „Фигарова женидба“; „Идоменео“; „Дон Жуан“.
- Ђ. Росини: Увертира: „Севиљски берберин“.
- Л. ван Бетовен: Увертире: „Леонора“ бр. 2 оп. 72а; „Леонора“ бр. 3 оп. 72а.
- Симфоније: Симфонија бр.7 А-дур оп. 92
- К. М. Вебер: Увертире: „Чаробни стрелац“; „Еуријанте“.
- Ф. Шуберт: Симфонија: Симфонија бр.7 Це-дур
- Р. Шуман: Симфоније: Симфонија бр. 2 оп. 61;
- Ф. Менделсон: Концерти: Концерт за виолину е-мол, оп. 64
- Ђ. Верди: Опере: „Аида“; „Отело“.

III разред

- Ј. С. Бах: Концерти: Бранденбуршки концерт бр. 4 Ге-дур; Бранденбуршки концерт бр. 5Де-дур Концерт за флауту, виолину и клавир а-мол.
- Ј. Хајдн: Симфоније: Симфонија: бр. 99
- В. А. Моцарт: Увертире: „Кози Фан Туте“, Симфоније: Симфонија бр. 35 Де-дур („Хафнер“)
- Ђ. Росини: Увертира: „Сврака крадљивица“
- Л. ван Бетовен: Симфоније: Симфонија бр.3 Ес-дур, оп. 55 („Ероика“); Симфонија бр. 5 це-мол, оп. 67; Концерти: Концерт за клавир бр. 5, оп. 73
- К. М. Вебер: Увертире: „Прециоза“; „Оберон“.
- Р. Шуман: Симфоније: Симфонија бр. 1 Бе-дур, оп. 38; Симфонија бр. 3 Ес-дур, оп. 97.
- Ф. Менделсон: Симфоније: Симфонија бр. 5 де-мол, оп. 107 („Реформацијска“); Симфонија бр. 4 де-мол, оп. 90 („Италијанска“).
- Г. Мајербер: Увертира: „Хугеноти“
- Ђ.Верди: Опера: „Трубадур“

IV разред

- Ј.С. Бах: Концерти: Бранденбуршки концерт бр. 6 Бе-дур, Концерт за клавир де-мол.
- В.А. Моцарт: Симфоније: Симфонија бр. 36 („Линцер“); Симфонија бр. 40 ге-мол; Симфонија бр. 41 („Јупитер“)
- Л. ван Бетовен: Увертира: „Криолан“ оп. 67; Симфоније: Симфонија бр. 6 Еф-дур оп. 68 („Пасторална“); Симфонија бр. 9 де-мол оп. 125
- К.М. Вебер: Увертире: „Јубиларна увертира“
- Ф. Шуберт: Симфонија бр. 2 Бе-дур
- Р. Шуман: Увертире: Увертира „Манфред“ оп. 115, Симфоније: Симфонија бр. 4 де-мол, оп. 120
- Ф. Менделсон: Увертире: Увертира „Фингалова пећина“ („Хербиди“) оп. 26
- Ж. Бизе: Опера: „Кармен“
- Ђ. Верди: Опера: „Риголето“

Виолончело:

Реља Ћетковић, Оркестарске студије за виолончело, 1 свеска (“Нота”, Књажевац, 1979. први, други, трећи, четврти разред смш)

I разред

- Ј. Хајдн: Симфонија бр. 88; Симфонија бр. 94 Ге-дур; Симфонија бр. 101 Де-дур - Часовник; Симфонија бр. 103 Ес-дур; Симфонија бр. 104 Де-дур – Лондонска.
- В. А. Моцарт: Чаробна фрула - увертира; Дон Жуан - увертира; Фигарова женидба – увертира; Симфонија бр. 30 Де-дур - Хафнерт; Симфонија бр. 40 ге-мол; Симфонијабр. 41 Це-дур – Јупитер.
- Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 1 Це-дур оп. 21; Симфонија бр. 2 Де-дур оп. 36; Симфонија бр. 3 Ес-дур оп. 55 – Ероика; Симфонија бр. 5 це-мол оп. 67; Симфонија бр. 6 Еф-дур оп. 68 – Пасторална; Симфонија бр. 7 А-дур оп. 92; Симфонија бр. 9 де-мол оп. 125; Увертира Леонора бр. 3 оп. 72а.

II разред

- Л. ван Бетовен: Увертира „Кориолан" оп. 62.
- Ф. Шуберт: Симфонија бр. 4 це-мол – Трагична; Симфонија бр. 2 Бе-дур; Симфонија бр. 7 Це-дур; Симфонија бр. 8 ха-мол –Недовршена.
- Р. Шуман: Симфонија бр. 1 Бе-дур оп. 38; Симфонија бр. 2 Це-дур оп. 61; Симфонија бр.4 де-мол оп. 120.
- Ф. Менделсон: Симфонија бр. 3 е-мол оп. 56 –Шкотска; Симфонија бр. 4 А-дур оп. 90 – Италијанска; Симфонија бр. 5 де- мол оп. 107 – Реформацијска; Увертира Фингалова пећина оп. 26.
- К. М. Вебер: Оберон– увертира;Чаробни стрелац– увертира; Еуријанте–увертира.
- Вебер-Берлиоз: Позив на игру оп. 65
- Х, Берлиоз: Фантастична симфонија оп. 14, Симфонија са виолом облигато Харолд у Италији оп. 16; Римски карневал оп. 17.

III разред

- А. Понкиели: Ђоконда–Игра сатова.
- Ђ. Росини: Севиљски берберин - увертира; Виљем Тел – увертира
- М. И. Глинка: Руслан и Људмила – увертира.
- Ж. Бизе: Арлезијанка - Свита бр. 1
- Ј. Брамс: Симфонија бр. 1 це-мол оп. 68; Симфонија бр. 4 е- мол оп. 98; Симфонија бр. 2, Де-дур оп. 73; Симфонија бр. 3, Еф-дур оп. 90; Концерт за клавир бр. 2 Бе-дур оп. 83.
- Б. Сметана: Продана невеста – увертира.
- П. И. Чајковски: Словенски марш оп. 31; Серенада за гудаче Це-дур оп.48;Лабудово језеро– Свита из балета - оп. 20; Симфонија бр. 4 Ес-дур оп. 36; Симфонија бр. 5 е-мол оп. 64; Симфонија бр. 6 ха-мол оп.74 –Патетична;
- Концерт за клавир бр. 1 оп. 23; Ромео иЈулија - увертира-фантазија.

IV разред

- Н. Р. Корсаков: Шехерезада оп. 25 – Симфонијска свита;Шпанскикапричо оп. 34. А. Дворжак: Симфонија бр. 8 (4,) Ге-дур оп. 88; Симфонија бр. 9 (5) е-мол, оп. 95 - Из новог света
- Е. Елгар: Енигма варијације оп. 36.
- Ц. Франк: Симфонија де-мол
- А. Брукнер: Симфонија бр. 4 Ес-дур; Симфионија бр. 7 Е-дур.
- Г. Малер: Симфонија бр. 1, Де-дур; Симфонија бр. 4 Ге-дур
- П. Дика: Чаробњаков ученик - Симфонијска поема.
- Ј.Сибелијус: Симфонија бр. 2 Де-дур оп. 43.
- С. Прокофјев: Симфонија бр. 5 оп. 100; Класична симфонија оп. 25.
- Д. Шостакович: Симфонија бр. 1 еф-мол оп. 10;Симфонија бр. 5 де-мол оп. 47.

Контрабас:

Војин Драшкоци и Јурај Почевски: „Оркестарске студије за контрабас" I део

I разред

- Г. Ф. Хендл: Оркестарска свита Музика на води
- Ј. С. Бах: Пасија по Матеју - хор и речитатив; Концерт за виолину Е-дур, Концерт за клавир и оркестар еф-мол, Чакона де-мол; Бранденбуршки концерт Бе-дур, Еф-дур, Ге-дур
- К. В. Глук: Ифигенија на Тауриди - увертира

II разред

- Ј. Хајдн: Симфоније бр. 99 Ес-дур; бр. 94 Ге-дур; бр. 101 Де- дур; бр. 104 Де-дур
- В. А. Моцарт: увертире из опра Дон Жуан, Фигарова женидба, Чаробна фрула, Отмица из Сераја; Симфоније Ес-дур КУ 543; бр. 40 ге-мол; бр. 41 - Јупитер; бр. 35 Де-дур - Хафнер; бр. 36 Це-дур - Линцер
- Л. ван Бетовен: Симфоније бр I, II, III, IV и V

III разред

- Л. ван Бетовен: Симфонија VI, VII, VIII и IX; Увертире:Кориолан; Леонора бр. 3; Освећење дома
- К. М. ф Вебер: увертире Оберон; Прециоза; Еуријанте; Чаробни стрелац
- Ф. Шуберт: Симфоније бр. 7 Це-дур; бр. 8 ха-мол - Недовршена
- Ф. Менделсон: Симфоније бр. 3 а-мол; бр. 4 А-дур; Увертира Фингалова пећина
- Р. Шуман: Симфоније бр. 1 Бе-дур; бр. 1 Це-дур; бр. 4 де-мол
- Ф. Лист: Мазепа - симфонијска поема
- Ј. Брамс: Симфоније бр. 1 це-мол; бр. 2 Де-дур; бр. 3 Еф-дур; бр. 4 е-мол

IV разред

- Р. Штраус: Симфонија бр. 1 еф-мол; Дон Жуан - симфонијска поема; Макбет; Смрт и преображење; Тил Ојленшпигел; Тако је говорио Заратустра, Дон Кихот; Живот јунака; Симфонија доместика
- П. И. Чајковски: Серенада за гудаче; Свита за оркестар бр. 3; бр. 4; Крцко Орашчић; Симфонија бр. 1 ге-мол; бр. 2 це-мол; бр. 3; бр. 4; бр. 5; бр. 6; Манфред; Италијански каприччо; Увертира 1812; Ромео и Јулија; Франческа Римини; Успавана лепотица;Евгеније Оњегин; Мазепа - опера; Пикова Дама; Чаробница - опера
- Ђ. Верди: опере Риголето; Трубадур; Травијата; Бал под маскама; Моћ судбине; Макбет; Дон Карлос; Аида; Отело; Фалстаф;Реквијем.

-Камерна музика-

I, II, III, IV разред

Предмет: Камерна музика
Недељни и годишњи фонд: први, други разред: 1 час / 35 часова,
трећи разред: 2 часа / 70 часова, четврти разред: 2 часа / 66 часова.

Циљ: Циљ учења предмета Камерна музика је да код ученика развије способност за постизање звучног склада и заједничку интерпретацију дела у стилу епохе и композитора кроз свирање/певање у различитим ансамблима, као и оспособљавање за јавне наступе и наставак професионалног школовања. Такође, циљ учења предмета Камерна музика је и да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз свирање у групи/ансамблу, којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета.

Исходи (По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- усагласи индивидуално свирање или певање са групним свирањем;
- усклади интонацију, артикулацију и динамичке ознаке са осталим члановима камерног састава;
- дефинише своју улогу у камерном саставу и перципира улогу осталих чланова камерног састава;
- примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела;
- комуницира са осталим члановима камерног састава кроз музику;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- испољи самопоуздање у току јавног наступа;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- покаже спремност за тимски рад;
- поштује договорена правила понашања у оквиру ансамбла.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике: Специфичности свирања или певања у камерном саставу. Усаглашавање свирања или певања са различитим групама инструмената. Слушање, интонација, агогика, артикулација, темпо, карактер, стил, динамика, квалитет тона. Развијање заједничке интерпретације. Музичка фраза, стил и уједначеност звука. Припремање ученика за јавне наступе.	Групни (Индивидуални)	Монолошка Дијалошка Демонстрација	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: Три композиције различитих стилских епоха или различитог карактера.

Обавезни јавни наступи: Јавни наступи у оквиру и ван школе, наступи на такмичењима и фестивалима.

Програм смотре: Минимум једна композиција писана за дуо, трио, квартет или већи ансамбл.

Испит: /

Корелација: са теоретским предметима (теорија, хармонија, музички облици, историја музике), са извођачким (главни предмет - инструмент/глас, читање с листа), као и општеобразовним (историја уметности, књижевност, филозофија...).

Праћене и вредновање наставе и учења: Педагошка свеска, вредновање ангажовања ученика, како на часу, тако и током самосталног вежбања.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе клавира као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет, старијег колегу, а не само као предавача са друге стране катедре.

-Избор литературе за све разреде-

I разред

Дуо и трио сонате:
А. Корели, Ж. М. Леклер, Ђ. Тартини, А. Вивалди, П. А. Локатели;
Г. Ф. Хендл, Ђ. Самартини, Б. Марчело, Ф. М. Верачини, Г. Ф. Телеман, Т. Албинони и др.;

Дуа:
Ј. Ф. Мазас, И. Плејел, Б. Барток (виолине), Ј. Б. Грос, Д. Попер (виолончела), Ф. Карули, Ф. Сор (гитаре), К. Ф. Е. Бах, Ж. Б. де Боамортје, Л. ван Бетовен (флауте), А. Габучи;
Л. Кираљи (кларинети), В. А. Моцарт (хорне), Ф. Шуберт, М. Равел, К. Дебиси (флаута или виолина и харфа), Ђ. Качини, М. Ђулијани, енглеске, француске, шпанске песме (глас и гитара), В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, А. Дијабели, Ј. К. Бах, М. Клементи (клавирски дуо) и др.;

Трија без клавира:
Ј. Ј. Кванц, Ж. Б. де Боамортје, М. фон Вебер, П. Хофер, В. А. Моцарт и др.;

Клавирска трија:
Ј. Кленгел, А. Роули, К. Бом, Ј. Хајдн, К. Рајнеке и др.;

Два гласа и клавир:
Б. Марчело, Л. ван Бетовен, Р. Шуман, М. Глинка, Ф. Менделсон и др.;

Гудачки квартети:
И. Плејел, К. Штамиц, В. А. Моцарт, Ј. Хајдн, Ф. Менделсон, Ф. Шуберт и др.;

II разред

Дуо и трио сонате:
Ј. С. Бах, Ј. Ј. Кванц, А. Корели, Ж. М. Леклер, Ђ. Тартини, А. Вивалди, П. А. Локатели, Г. Ф. Хендл, Ђ. Самартини, Б. Марчело, Ф. М. Верачини, Г. Ф. Телеман, Т. Албинони и др.;
Дуа:
Л. Бокерини, Ш. Данкла, И. Плејел, Б. Барток (виолине), Ј. Ј. Кванц, Г. Ф. Телеман, Г. Ф. Хендл, Ж. Б. де Боамортје (флауте), Ж. Лефевр (два кларинета), Ђ. Росини, В. А. Моцарт (хорне), В. А. Моцарт, Ј. Хајдн, Ф. Шуберт (виолина и клавир), В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ф. Пуланк, Ј. Брамс, Е. Григ, К. Дебиси (клавирски дуо) и др.;

Две виолине и клавир:
Комади Д. Шостаковича, Б. Годара, Ј. Сука и др.;

Трија без клавира:
В. Диверноа, К. Кројцер, Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Ј. Ј. Кванц, Ж. Б. де Боамортје и др.;

Клавирска трија:
Ј. Хајдн, Л. ван Бетовен, В. А. Моцарт, Х. Сит и др.;

Два гласа и клавир:
Л. ван Бетовен, Р. Шуман, А. Дворжак, А. Рубинштајн, Ф. Менделсон и др.;

Гудачки квартети:
В. А. Моцарт, Ј. Хајдн, Ф. Менделсон, Ф. Шуберти др.;

III разред

Дуо и трио сонате:
Ј. С. Бах, Ј. Ј. Кванц, А. Корели, Ж. М. Леклер, Ђ. Тартини, А. Вивалди, П. А. Локатели, Г. Ф. Хендл, Ф. М. Верачини, Г. Ф. Телеман, Т. Албинони и др.;

Дуа:
Ж. Ибер, М. Ђулијани, Ф. Карули, А. Пјацола (флаута и гитара), М. де Фаља, И. Албениз, Е. Гранадос (гитаре), Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Ф. Шуберт, Л. Шпор (виолина и виола), Б. Мартину, М. Равел (виолина и чело), Х. Вијењавски (виолине), С. Рахмањинов, К. Дебиси, Е. Сати, Ј. Брамс, А. Дворжак, М. Равел, (клавирски дуо) и др.;

Два инструмента и клавир:
М. Брух, М. Глинка, К. Рајнеке, Ж. Ибер, Б. Мартину, А. Хачатурјан, Ф. Пуланк, Ф. Менделсон, Д. Мијо и др.;

Трија без клавира:
Л. ван Бетовен, Ј. Ј. Кванц, Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Ж. Ибер и др.;

Клавирска трија:
Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ф. Шуберт, А. Дворжак, А. Аренски, Ф. Менделсон, С. Рахмањинов и др.;

Гудачки квартети:
Л. Бокерини, Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Менделсон, А. Бородин, А. Дворжак, П. И. Чајковски и др.;

Квинтети: Л. Бокерини, В. А. Моцарт, Ф. Шуберт, А. Дворжак и др.;

IV разред

Дуо и трио сонате:
Ј. С. Бах, Ј. Ј. Кванц, А. Корели, Ж. М. Леклер, Ђ. Тартини, А. Вивалди, П. А. Локатели, Г. Ф. Хендл, Ф. М. Верачини, Г. Ф. Телеман, Т. Албинони и др.;

Дуа:
Ж. Ибер, М. Ђулијани, А. Пјацола (флаута и гитара), Л. ван Бетовен, Ф. Пуланк (кларинет и фагот), М. де Фаља, И. Албениз Е. Гранадос (гитаре), Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Б. Мартину, Ф. Шуберт, Л. Шпор (виолина и виола), Б. Мартину, М. Равел (виолина и чело), Х. Вијењавски (виолине), С. Рахмањинов, К. Дебиси, Е. Сати, Ј. Брамс, А. Дворжак, М. Равел, Д. Шостакович, В. Лутославски (клавирски дуо) и др.;

Два инструмента и клавир:

М. Брух, М. Глинка, К. Рајнеке, Ж. Ибер, Б. Мартину, А. Хачатурјан, Ф. Пуланк, Ф. Менделсон, Д. Мијо и др.;

Трија без клавира:
Л. ван Бетовен, Ј. Ј. Кванц, Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Ж. Ибер и др.;

Клавирска трија:
Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ф. Шуберт, Р. Шуман, К. Шуман, А. Дворжак, Д. Шостакович, А. Аренски, Ф. Менделсон, М. Равел, Г. Форе, С. Рахмањинов и др.;

Гудачки квартети:
Л. Бокерини, Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Менделсон, А. Бородин, А. Дворжак, П. И. Чајковски, Б. Бритн, Л. Јаначек, Д. Шостакович, М. Равел, К. Дебиси, С. Прокофјев, Ф. Глас, Б. Барток, Е. Виља-Лобос, А. Веберн и др.;

Квинтети: Ф. Данци, Л. Бокерини, В. А. Моцарт, Ф. Шуберт, А. Дворжак, Д. Шостакович...;

Дувачки секстети: Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, К. Рајнеке ...;

-Соло певање-

I разред

Предмет: Соло певање
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета Соло певање је да ученик кроз даље музичко сазревање, како у вокално-техничком, тако и у интерпретативном смислу, буде у стању да, кроз индивидуално искуство и ниво постигнућа на коме се налази, изведе композиције различитих стилова и епоха и повеже их са другим уметностима, нарочито глумом, сценским покретом и књижевношћу као великом инспирацијом вокалне и оперске музике.

Исходи:

- контролише правилан певачки став и држање тела у току извођења музике;
- правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи;
- употребљава резонаторе гласа и користи различита вибрантна места зависно од регистара гласа;
- разликује типове дисања и правилно од неправилног;
- примењује различите вежбе дисања у циљу контроле положаја дијафрагме;
- правилно формира високо импостиран тон и контролише интонацију при певању;
- правилно артикулише, изговара и интерпретира текст композиције при певању;
- контролише гестикулацију тела и мимику лица;
- комуницира са корепетитором у извођењу музичког дела;

- самостално ради на припреми за јавни наступ у циљу стицања самопоуздања;
- поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа);
- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Правилно држање тела при певању. Анатомија и функција органа за певање. Припрема и почетак тона. Правилна продукција и емисија тона. Резонатори. Типови и вежбе дисања. Техничке вежбе мањих опсега и једноставнијих кретњи кроз легато, спецато, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Висока импостација. Артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење текста. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Текстуална Демонстрација Практичан рад	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: четири вокализе**,** три арије старих мајстора**,** две соло песме класичара или романтичара**,** две соло песме српских композитора**,** две соло песме словенских композитора.

Обавезни јавни наступи: Обавезна два јавна наступа у току школске године.

Смотре: Обавезна је по једна смотра у сваком полугодишту и то са програмом:
Децембар:
- Једна вокализа
- Једна арија старог мајстора

Април:
- Једна арија старог мајстора
- Једна соло песма по избору

Програм испита (Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику): Једна вокализа**,** Једна арија старог мајстора**,** Једна соло песма класичара или романтичара**,** Једна соло песма српског или словенског композитора.

Корелација: камерна музика, хор, читање с листа.

Праћење и вредновање наставе и учења: На часовима соло певања најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. У оквиру тога,

идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржаја на којима се базира интерпретација има велики значај у праћењу наставе.

Критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, те његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, као и уметничко постигнуће на јавним наступима и годишњим испитима.

У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

II разред

Предмет: Соло певање
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета Соло певање је да ученик кроз даље музичко сазревање, како у вокално-техничком, тако и у интерпретативном смислу, буде у стању да, кроз индивидуално искуство и ниво постигнућа на коме се налази, изведе композиције различитих стилова и епоха и повеже их са другим уметностима, нарочито глумом, сценским покретом и књижевношћу као великом инспирацијом вокалне и оперске музике.

Исходи:

- контролише правилан певачки став и држање тела у току извођења музике;
- правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи;
- употребљава резонаторе гласа и користи различита вибрантна места зависно од регистара гласа;
- контролише изједначавање регистара гласа уз помоћ наставника;
- разликује типове дисања и правилно од неправилног;
- примењује различите вежбе дисања у циљу ефикасније контроле положаја дијафрагме и подршке тона при певању на даху;
- разликује правилну, меку атаку од тврде и шуштаве;
- правилно формира високо импостиран тон и контролише интонацију при певању;
- артикулише и примењује јасну дикцију при певању, тумачењу и интерпретирању текста композиције;
- контролише гестикулацију тела и мимику лица;
- комуницира са корепетитором у извођењу музичког дела;
- испољава марљивост, мотивацију и позитиван приступ у учењу и раду;
- самостално ради на припреми за јавни наступ у циљу стицања самопоуздања;
- поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа);
- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике;

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Правилно држање тела при певању. Анатомија и функција органа за певање. Правилна продукција и емисија тона. Резонатори и вибрантна места. Регистри гласа. Типови и вежбе дисања. Певање на даху, апођо. Техничке вежбе различитих интервалских скокова и кретњи кроз легато, спецато, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Висока импостација и атака. Изједначавање вокала, артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење текста. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Текстуална Демонстрација Практичан рад	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: четири вокализе**,** четири арије старих мајстора**,** две соло песме класичара или романтичара**,** две соло песме српских композитора**,** две соло песме словенских композитора**,** једна лакша оперска арија (од Глукове реформе).

Обавезни јавни наступи: Обавезна два јавна наступа у току школске године.

Смотре: Обавезна је по једна смотра у сваком полугодишту и то са програмом:
Децембар:
- Једна арија старог мајстора
- Једна соло песма по избору

Април:
- Две соло песме по избору

Програм испита (Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику): Једна арија старог мајстора, Једна соло песма класичара или романтичара, Једна соло песма српског композитора, Једна соло песма словенског композитора.

Корелација: камерна музика, хор, читање с листа.

Праћење и вредновање наставе и учења: На часовима соло певања најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. У оквиру тога, идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржаја на којима се базира интерпретација има велики значај у праћењу наставе.

Критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, те његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, као и уметничко постигнуће на јавним наступима и годишњим испитима.

У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

III разред

Предмет: Соло певање
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета Соло певање је да ученик кроз даље музичко сазревање, како у вокално-техничком, тако и у интерпретативном смислу, буде у стању да, кроз индивидуално искуство и ниво постигнућа на коме се налази, изведе композиције различитих стилова и епоха и повеже их са другим уметностима, нарочито глумом, сценским покретом и књижевношћу као великом инспирацијом вокалне и оперске музике.

Исходи:

- контролише правилан певачки став и држање тела у току извођења музике;
- правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи;
- контролише положај меког непца, ларинкса, језика и доње вилице при певању уз помоћ наставника;
- контролише употребу резонатора гласа у току певања;
- континуирано ради на изједначавању регистара гласа и разликује вибрантна места зависно од регистара гласа;
- разликује типове дисања и примењује правилно костоабдоминално дисање;
- успешно изводи различите вежбе дисања у циљу ефикасније контроле положаја дијафрагме и подршке тона при певању на даху;
- изводи правилну припрему пред певање, формира правилну, меку атаку;
- формира високо импостиран тон и контролише га при певању;
- самостално обликује и динамички нијансира музичку фразу;
- препознаје одређени захтев вокалне технике са којим се већ сусрео и примењује научене вештине у савладавању истог;
- артикулише, примењује јасну дикцију и самостално тумачи и интерпретира текст композиције при певању;
- интерпретира композиције поштујући стилске карактеристике различитих епоха;
- контролише гестикулацију тела и мимику лица у циљу боље комуникације са публиком;
- комуницира са корепетитором кроз интерпретацију музичког дела;
- пева на страним језицима са којима се у вокалној литератури најчешће среће;
- испољава систематичност у раду;
- самостално ради на припреми за јавни наступ у циљу стицања самопоуздања;
- поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;

- брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа);
- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Овладавање функцијама органа за певање. Активатор и генератор гласа. Резонатор и артикулацијски простор. Вибрантна места. Регистри гласа. Контрола дијафрагме, певање на даху, апоџо. Сложеније техничке вежбе различитих интервалских скокова и кретњи кроз легато, спецато, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Певање украса (апоџатура, ађакатура, мордент, групето)и трилера. Висока импостација и мека атака. Изјединачавање вокала, артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење текста. Динамичко нијансирање и фразирање. Тумачење стилских разлика при извођењу композиција различитих епоха. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Текстуална Демонстрација Практичан рад	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: три арије старих мајстора**,** једна арија из ораторијума, мисе или кантате**,** две соло песме композитора 19. века**,** једна соло песма композитора 20. или 21. века (осим српских и словенских композитора), две соло песме српских композитора**,** две соло песме словенских композитора**,** једна арија из опере, оперете или концертна арија (од Глукове реформе).

Обавезни јавни наступи: Обавезна четири јавна наступа у току школске године.

Смотре: Обавезна је по једна смотра у сваком полугодишту и то са програмом:
Децембар:
- Једна арија старог мајстора
- Две соло песме по избору (осим композитора 20. или 21. века)

Април:
- Једна соло песма композитора 20. или 21. века
- Једна арија из опере, оперете или концертна арија (од Глукове реформе)

Програм испита (Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику): Једна арија старог мајстора**,** Једна соло песма композитора 19. века**,** Једна соло песма композитора 20. или 21. века (осим српских и словенских композитора)**,** Једна соло песма српског или словенског композитора**,** Једна арија из опере, оперете или концертна арија.

Корелација: камерна музика, хор, читање с листа.

Праћење и вредновање наставе и учења: На часовима соло певања најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. У оквиру тога, идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржаја на којима се базира интерпретација има велики значај у праћењу наставе.

Критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, те његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, као и уметничко постигнуће на јавним наступима и годишњим испитима.

У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

IV разред

Предмет: Соло певање
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 99 часова

Циљ: Циљ учења предмета Соло певање је да ученик кроз даље музичко сазревање, како у вокално-техничком, тако и у интерпретативном смислу, буде у стању да, кроз индивидуално искуство и ниво постигнућа на коме се налази, изведе композиције различитих стилова и епоха и повеже их са другим уметностима, нарочито глумом, сценским покретом и књижевношћу као великом инспирацијом вокалне и оперске музике.

Исходи:

- контролише певачки став и држање тела у току извођења музике;
- контролише положај меког непца, ларинкса, језика и доње вилице при певању;
- правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи и успешно примењује технику костоабдоминалног дисања и пева тон на даху;
- контролише изједначеност регистара гласа;
- богатим музичким језиком обликује и динамички нијансира музичке фразе;
- повезује певање са другим уметностима, нарочито глумом, сценским покретом и књижевношћу;
- процени, оцени и изрази мишљење како о свом тако и о туђем наступу;
- брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа);
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Осамостаљивање и овладавање функцијама органа за певање. Резонатори и артикулацијски простор. Вибрантна места. Регистри гласа. Контрола дијафрагме, певање на даху, апоџо. Сложеније техничке вежбе различитих интервалских скокова и кретњи кроз легато, спецато, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Певање украса (апоџатура, аћакатура, мордент, групето) и трилера. Висока импостација и мека атака. Изједначавање вокала, артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење текста. Динамичко нијансирање и фразирање. Тумачење стилских разлика при извођењу композиција различитих епоха. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа.	Индивидуални	Монолошка Дијалошка Текстуална Демонстрација Практичан рад	Интерни часови Јавни часови Смотре Концерти

Обавезни минимум програма: две арије старих мајстора**,** једна арија из ораторијума, мисе или кантате**,** две соло песме композитора 19. века**,** једна соло песма композитора 20. или 21. века (осим српских и словенских композитора), две соло песме српских композитора**,** две соло песме словенских композитора**,** две арије из опере, оперете или концертне арије (од Глукове реформе).

Обавезни јавни наступи: Обавезна четири јавна наступа у току школске године.

Смотре: Обавезна је по једна смотра у сваком полугодишту и то са програмом:
Децембар:
- Једна арија старог мајстора
- Две соло песме по избору (осим композитора 20. или 21. века)

Април:
- Једна арија из ораторијума, мисе или кантате
- Једна соло песма композитора 20. или 21. века
- Једна арија из опере, оперете или концертна арија (од Глукове реформе)

Програм испита: Матурски испит (Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику):
- Једна арија старог мајстора
- Једна арија из ораторијума, мисе или кантате
- Једна соло песма композитора 19. века
- Једна соло песма композитора 20. или 21. века (осим српских и словенских композитора)
- Једна соло песма српског композитора
- Једна соло песма словенског композитора
- Две арије из опере, оперете или концертне арије

Корелација: камерна музика, хор, читање с листа.

Праћење и вредновање наставе и учења: На часовима соло певања најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. У оквиру тога, идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржаја на којима се базира интерпретација има велики значај у праћењу наставе.

Критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, те његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, као и уметничко постигнуће на јавним наступима и годишњим испитима.

У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

-Додатна литература (избор)-

Вокализе: Н. Вакаи, Ђ. Конконе, Б. Лутген, Ј. Цајдлер, С. Маркези, Х. Панофка, М. Мирзојева, М. Бордоњи, Ђ. Росини и други композитори сличних извођачких захтева;

Стари мајстори: А. Скарлати, Ђ. Паизиело, Ф. Гаспарини, С. Роза, А. Калдара, Ђ. Б. Перголези, Х. Персел, Ђ. Ђордани, Ф. Дуранте, Ц. Ф. Хендл, К. В. Глук, Ф. Кавали, Б. Марчело, Т. Траета, Ђ. Сарти, Ј. А. Хасе, Д. Сари, А. Вивалди, Н. Пичини, Н. Јомели, А. Чести, Б. Марчело и други композитори сличних извођачких захтева;

Арија из ораторијума, мисе или кантате: А. Вивалди, Ђ. Б. Перголези, В. А. Моцарт, Ј. С. Бах, Ц. Ф. Хендл, Ј. Хајдн, Ф. Менделсон, Ђ. Росини, Г. Форе и други композитори сличних извођачких захтева;

Соло песме класичара и романтичара: В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ј. Хајдн, Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Менделсон, Ј. Брамс, А. Јенсен, Х. Волф, Е. Григ, Ф. Лист, В. Белини, Г. Доницети, Ђ. Росини, Ђ. Верди, Ж. Масне, Ш. Гуно, Е. Шабрије, Е. Шосон, Л. Делиб, Ж. Бизе, Г. Малер и други композитори сличних извођачких захтева;

Соло песме композитора 20. и 21. века: К. Дебиси, Р. Штраус, Г. Форе, Х. Дипарк, Ф. Пуланк, М. Равел, Р. Ан, Е. Сати, Б. Бритн, В. Вилиамс, С. Барбер, С. Донауди, П. Тости, Е. Гранадос, Ф. Обрадорс, М. де Фаља и други композитори сличних извођачких захтева;

Соло песме српских композитора: С. Бинички, Д. Јенко, И. Бајић, С. Христић, Ј. Маринковић, З. Јовановић, М. Тајчевић, П. Коњовић, М. Милојевић, К. Бабић, Д. Големовић, С. Рајичић, Д. Деспић, М. А. Расински, Д. Радић, В. Миланковић, М. Мишевић, С. С. Ковачевић, М. Стојадиновић и други композитори сличних извођачких захтева;

Соло песме словенских композитора: М. И. Глинка, Ј. Хаце, М. Пребанда, П. И. Чајковски, И. Зајц, Ј. Готовац, П. П. Булахов, А. Даргомижски, Л. М. Шкерјанц, М. Логар, Р. М. Глиер, С. Тањејев, Н. Римски-Корсаков, А. Дворжак, С. Рахмањинов и други композитори сличних извођачких захтева;

Арија из опере, оперете или концертна арија: К. В. Глук, В. А. Моцарт, Г. Доницети, Ђ. Росини, Ђ. Верди, В. Белини, Ђ. Пучини, Ш. Гуно, Ж. Масне, Ж. Бизе, Л. Делиб, Ж. Офенбах, П. И. Чајковски, Н. Римски-Корсаков, Б. Сметана, А. Дворжак, Ј. Штраус, Ф. Лехар, А. Саливан, Џ. Гершвин, И. Калман,П. Сорозабал, Ф. А. Барбиери, Р. Чапи, Г. Хименез и други композитори сличних извођачких захтева прилагођених узрасту и нивоу постигнућа ученика.

-Читање с листа – Соло певање-

I, II, III, IV разред

Предмет: Читање с листа за соло певаче
Недељни и годишњи фонд: 1 час – 35 / 35 / 35 / 33 часа

Циљ: Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развије знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.

Исходи:

- отпева без прекида и задржавања задати нотни текст једноставнијег садржаја;
- анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете;
- анализира, правилно чита и акцентује литерарни текст;
- примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике;
- опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице;
- проналази начине за самостално вежбање;
- покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст;
- препозна вокална дела и певачке деонице у камерним и хорским композицијама.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Оспособљавање ученика за анализу нотног и литерарног текста. Сагледавање текста у целини - опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Слушање музике у циљу упознавања музичке	Групни	Монолошка Дијалошка Текстуална Демонстрација Практичан рад	Смотре

литературе. Упознавање са вокалним деоницама у камерној и хорској литератури.			

Обавезни минимум програма:
За први и други разред: 12 лакших вокализа без текста и са текстом на италијанском језику, 12 лакших композиција старих мајстора из периода ренесансе и барока.
За трећи и четврти разред: 10 композиција из периода класицизма и романтизма, 10 лакших композиција српских и словенских композитора, две композиције предвиђене програмом за камерно музицирање, две композиције за хор.

Смотре: Обавезна је по једна смотра у сваком полугодишту (децембар и мај) и то са програмом:
- Једна композиција „prima vista“
- Једна композиција после одговарајуће припреме (10-15 минута)

Корелација: соло певање, камерна музика, хор.

Праћење и вредновање наставе и учења: На часовима Читања с листа критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, и практична примена на настави главног предмета, камерне музике и хора.

8.3. ТЕОРЕТСКИ ПРЕДМЕТИ

-Солфеђо – Одсек за класичну музику-

I разред

Предмет: Солфеђо
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 90 часова

Циљ: Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелецији.

Исходи:

- изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне композиције;
- препозна и пева старо- градске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8 и 9/8;
- пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета;
- запише и пева хармонске везе;
- запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу;

- запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целости;
- опажа, пева и записује интервале и акорде;
- импровизује мелодију на задати ритам;
- препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма и четвороделне поделе јединице бројања;
- препозна и изводи промену метра;
- својим речима објасни музичке појмове;
- својим речима изражава утиске о слушаном делу;
- препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике;
- користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Мелодика	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Извођење мелодијске и парлато вежбе Усмено излагање Писано излагање Практично извођење Опажање
Опажање и интонирање: **Диктати:**	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка	Слушни тест Диктат Извођење вишегласних мелодијских примера Певање висегласних примера из литературе
Музичко стваралаштво	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Записивање диктата Извођење
Слушање музике	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка	Слушни тест Диктат
Ритам	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Парлато примери Равномерно читање Читање примера из литературе
Теорија музике	Фронтални	Монолошка	Усмено излагање

	облик Индивидуални Групни Рад у пару	Дијалошка Рад на тексту	Писано излагање Практично извођење

II разред

Предмет: Солфеђо

Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелецији.

Исходи:

- својим речима изражава утиске о слушаном делу;
- препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике;
- изражајно пева тоналне и модалне једногласне и вишегласне композиције са алтерацијама;
- препозна и пева старе градске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8, 8/8 и 9/8;
- пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета;
- запише и пева хармонске везе;
- запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу;
- запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целости;
- опажа, пева и записује интервале и акорде;
- импровизује мелодију или хармонију на задати ритам;
- препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма, четвороделне и осмоделне поделе јединице бројања;
- препозна и изводи промену метра;
- користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Мелодика	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Извођење мелодијске и парлато вежбе Усмено излагање Писано излагање Практично извођење

			Опажање
Опажање и интонирање: **Диктати:**	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка	Слушни тест Диктат Извођење вишегласних мелодијских примера Певање висегласних примера из литературе
Музичко стваралаштво	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Записивање диктата Извођење
Слушање музике	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка	Слушни тест Диктат
Ритам	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Парлато примери Равномерно читање Читање примера из литературе
Теорија музике	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмено излагање Писано излагање Практично извођење

III разред

Предмет: Солфеђо
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелецији.

Исходи:

- својим речима изражава утиске о слушаном делу;
- препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике;

- изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе;
- препозна и пева староградске песме и народне мелодије;
- пева и препозна штимове дурских и молских тоналитета;
- запише и пева хармонске везе;
- запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу;
- запише мелодијске диктате по двотактима, фразама, у целости и вергл форми;
- опажа, пева и записује интервале и акорде;
- импровизује мелодију,ритам или хармонију на задати ритам;
- препозна и изводи ритмичке фигуре из садржаја;
- препозна и изводи промену метра;
- користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Мелодика	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Извођење мелодијске и парлато вежбе Усмено излагање Писано излагање Практично извођење Опажање
Опажање и интонирање: **Диктати:**	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка	Слушни тест Диктат Извођење вишегласних мелодијских примера Певање висегласних примера из литературе
Музичко стваралаштво	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Записивање диктата Извођење
Слушање музике	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка	Слушни тест Диктат
Ритам	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Парлато примери Равномерно читање

	Рад у пару		Читање примера из литературе
Теорија музике	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмено излагање Писано излагање Практично извођење

IV разред

Предмет: Солфеђо
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 66 часова

Циљ: Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелецији.

Исходи:

- својим речима изражава утиске о слушаном делу;
- препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике;
- изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе;
- пева штимове дурских и молских тоналитета;
- препозна и пева алтерације,алтероване акорде и њихова разрешења;
- препозна и пева модулацију;
- препозна и пева старо- градске песме и народне мелодије;
- пева композиције са клавирском пратњом;
- опажа све врсте лествице;
- запише и пева трогласне и четворогласне хармонске везе;
- запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу;
- запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целости;
- запише двогласни диктат;
- опажа, пева и запише интервале и акорде;
- импровизује мелодију, ритам или хармонију научених композиција;
- користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука;
- препозна и изводи промену метра или темпа;
- равномерно и ритмички чита у виолинском, бас, алт и тенор кључу;
- изводи и запише неправилене ритмичке групе;
- изводи композиције са полиритмијом;
- разуме и објасни својим речима музичке појмове.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Мелодика	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Извођење мелодијске и парлато вежбе Усмено излагање Писано излагање Практично извођење Опажање
Опажање и интонирање: **Диктати:**	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка	Слушни тест Диктат Извођење вишегласних мелодијских примера Певање висегласних примера из литературе
Музичко стваралаштво	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Записивање диктата Извођење
Слушање музике	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка	Слушни тест Диктат
Ритам	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Парлато примери Равномерно читање Читање примера из литературе
Теорија музике	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмено излагање Писано излагање Практично извођење

Корелација: Корелација предмета (инструмент, хармонија, контрапункт, музички облици, историја музике, етномузикологија, национална историја музике) је неопходна и треба да буде полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи.

Праћене и вредновање насатаве и учења: Наведене области су међусобно повезане иако се посебно савладавају чине нераскидиву, свеобухватну целину. Савладавање нових садржаја темељи се на усвојеном градиву из претходних разреда.

Праћење и вредновање наставе и учења почиње иницијалном провером знања, наставља се током целе школске године и завршава годишњом оценом. Резултати смотри, учешће на јавним наступима и такмичењима употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовањеу складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању.

-Солфеђо – Одсек музичке теорије-

I разред

Предмет: Солфеђо
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелецији.

Исходи:

- изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне композиције;
- препозна и пева старо- градске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8 и9/8;
- пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета;
- запише и пева хармонске везе;
- запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу;
- запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целости;
- опажа, пева и записује интервале и акорде;
- импровизује мелодију на задати ритам;
- препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма и четвороделне поделе јединице бројања;
- препозна и изводи промену метра;
- својим речима објасни музичке појмове;
- својим речима изражава утиске о слушаном делу;
- препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике;
- користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Мелодика	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Извођење мелодијске и парлато вежбе Усмено излагање Писано излагање Практично извођење Опажање
Опажање и интонирање **Диктати**	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка	Слушни тест Диктат Извођење вишегласних мелодијских примера Певање висегласних примера из литературе
Музичко стваралаштво	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Записивање диктата Извођење
Слушање музике	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка	Слушни тест Диктат
Ритам	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Парлато примери Равномерно читање Читање примера из литературе
Теорија музике	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмено излагање Писано излагање Практично извођење

II разред

Предмет: Солфеђо
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег

разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелецији.

Исходи:

- изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне композиције
- запише и пева хармонске везе;
- запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу;
- запише мелодијске диктате, једногласне и двогласне, по двотактима, фразама и у целости;
- опажа, пева и записује интервале и акорде;
- импровизује мелодију на задати ритам;
- препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма и четвороделне поделе , осмоделне поделе јединице бројања;
- препозна и изводи промену метра;
- својим речима објасни музичке појмове;
- својим речима изражава утиске о слушаном делу;
- препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике;
- користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Мелодика	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Извођење мелодијске и парлато вежбе Усмено излагање Писано излагање Практично извођење Опажање
Опажање и интонирање: **Диктати:**	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка	Слушни тест Диктат Извођење вишегласних мелодијских примера Певање висегласних примера из литературе
Музичко стваралаштво	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Записивање диктата Извођење
Слушање музике	Фронтални облик Индивидуални	Монолошка Дијалошка	Слушни тест Диктат

	Групни Рад у пару		
Ритам	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Парлато примери Равномерно читање Читање примера из литературе
Теорија музике	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмено излагање Писано излагање Практично извођење

III разред

Предмет: Солфеђо
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 105 часова

Циљ: Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелецији.

Исходи:

- изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе са елементима из сарджаја;
- препозна и пева старограде песме и народне мелодије;
- пева и препозна штимове дурских и молских тоналитета;
- запише и пева хармонске везе са елементима из садржаја;
- запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу;
- запише мелодијске диктате по двотактима, фразама, у целости и вергл;
- опажа, пева и записује интервале и акорде;
- импровизује мелодију или хармонију на задати ритам;
- својим речима изражава утиске о слушаном делу;
- препозна музичке елементе из садржаја кроз примере за слушање музике;
- препозна и изводи ритмичке фигуре без и са датим кључем из садржаја;
- препозна и изводи промену метра;
- користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Мелодика	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Извођење мелодијске и парлато вежбе Усмено излагање Писано излагање Практично извођење Опажање
Опажање и интонирање: **Диктати:**	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка	Слушни тест Диктат Извођење вишегласних мелодијских примера Певање висегласних примера из литературе
Музичко стваралаштво	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Записивање диктата Извођење
Слушање музике	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка	Слушни тест Диктат
Ритам	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Парлато примери Равномерно читање Читање примера из литературе
Теорија музике	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмено излагање Писано излагање Практично извођење

IV разред

Предмет: Солфеђо
Недељни и годишњи фонд: 3 часа / 99 часова

Циљ: Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелецији.

Исходи:

- изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе са елементима из сарджаја;
- пева штимове дурских и молских тоналитета;
- препозна и пева алтерације,алтероване акорде и њихова разрешења;
- препозна и пева модулацију;
- препозна и пева старо- градске песме и народне мелодије;
- пева композиције са клавирском пратњом;
- опажа све врсте лествице;
- запише и пева трогласне и четворогласне хармонске везе ;
- запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу;
- запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целости;
- запише двосласни диктат;
- опажа, пева и запише интервале и акорде;
- импровизује мелодију, ритам или хармонију научених композиција;
- користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука;
- својим речима изражава утиске о слушаном делу;
- препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике;
- препозна и изводи промену метра или темпа;
- равномерно и ритмички чита у виолинском, бас, алт и тенор кључу;
- изводи и запише неправилене ритмичке групе;
- изводи композиције са полиритмијом;
- разуме и објасни својим речима музичке појмове.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Мелодика	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Извођење мелодијске и парлато вежбе Усмено излагање Писано излагање Практично извођење Опажање
Опажање и интонирање: **Диктати:**	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка	Слушни тест Диктат Извођење вишегласних мелодијских примера Певање

			висегласних примера из литературе
Музичко стваралаштво	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Записивање диктата Извођење
Слушање музике	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка	Слушни тест Диктат
Ритам	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Парлато примери Равномерно читање Читање примера из литературе
Теорија музике	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмено излагање Писано излагање Практично извођење

Корелација: Корелација са предметима Хармонија, Хармонска пратња, Хор, Историја музике

Праћење и вредновање наставе и учења: Праћење и вредновање наставе и учења почиње иницијалном провером знања, наставља се током целе школске године и завршава годишњим испитом.

Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовањеу складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању.

Резултати годишњих испита и смотри, учешће на такмичењима, употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

-Хармонска пратња-

I разред

Предмет: Хармонска пратња
Недељни и годишњи фонд: 2 часа /70 часова

Циљ: Циљ учења предмета Хармонска пратња је да код ученика развију знања и вештине везане за извођење, интерпретацију и импровизацију музике у зависности од музичких захтева.

Исходи:

- слушно и аналитички препозна музичке компоненте и објасни њихов утицај на карактер мелодије;
- слушно препозна, изгради и одсвира акорде, врсте каденци и хармонске везе;
- дефинише функционалну карактеристику акорада и разликује њихову хармонску улогу;
- опажа функције, ступњеве, положај и облик акорда у кратким заокруженим примерима;
- анализира мелодију и изврши адекватан избор акорада;
- интерпретира различите хармонске обрасце у хармонској пратњи;
- анализира и тумачи акорде примера из литературе различитих жанрова;
- својим речима изрази утиске о слушаном делу;
- критички просуди своје и извођење музике другова из групе;
- примени потребна знања и вештине на инструменту.

Област/тема	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Теорија музике	Фронтални облик Индивидуални Рад у пару Групни	Монолошка Дијалошка Рад на нотном тексту	Усмено Писано Практично Опажање
Хармонски ритам и хармонизација мелодије	Фронтални облик Индивидуални Рад у пару Групни	Монолошка Дијалошка Рад на нотном тексту	Усмено Писано Практично Опажање
Хармонска пратња	Фронтални облик Индивидуални Рад у пару Групни	Монолошка Дијалошка Рад на нотном тексту	Усмено Писано Практично Опажање
Слушање музике	Фронтални облик Индивидуални Рад у пару Групни	Монолошка Дијалошка Рад на нотном тексту	Усмено излагање Писано Практично Опажање

Стил и жанр	Фронтални облик Индивидуални Рад у пару Групни	Монолошка Дијалошка Рад на нотном тексту	Усмено излагање Писано Практично Опажање

Корелација: Корелација предмета (солфеђо, инструмент, хор, хармонија, историја музике) је неопходна и треба да буде полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи.

Праћене и вредновање насатаве и учења: Наведене области су међусобно повезане и иако се посебно савладавају чине нераскидиву, свеобухватну целину. Савладавање нових садржаја темељи се на усвојеном градиву из претходних разреда.

Утврђивање и проверу знања из предмета Хармонска пратња треба спроводити усменим, писаним и практичним путем, на разнолик и интересантан начин. У процесу вредновања резултата учења наставник треба да буде фокусиран на ученичке ставове и мотивацију за учествовање у музичким активностима кроз слушање, извођење и стваралаштво. Теоретско знање треба да има своју примену и функцију у изражавању ученика кроз музику и у контакту са музиком. Сумативно вредновање треба да буде осмишљено кроз задатке и активности које захтевају креативну примену знања. У смислу активности, постигнућа ученика се могу проценити на основу доприноса ученика кроз индивидуалан и групни рад, израду креативних задатака на одређену тему, као и у односу на специфичне вештине.

Праћење и вредновање наставе и учења почиње иницијалном провером знања, наставља се током целе школске године и завршава годишњом оценом. Учешће на јавном наступу употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовањеу складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању.

-Хармонија – Одсек за класичну музику-

I разред

Предмет: Хармонија
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.

Исходи (По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- користи стечена знања из теорије музике у решавању хармонских проблема;
- препозна консонантне и дисонантне акорде;

- запише квинтакорде и обртаје главних ступњева;
- одреди многостраност квинтакорада у тоналитетима;
- дефинише сродство и функције акорада;
- слушно разликује хомофони и полифони став;
- класификује и слушно препозна врсте каденци;
- примени поставку квинтакорада главних ступњева у строгом хармонском ставу;
- примени правила у везивању квинтакорада главних ступњева и њихових обртаја;
- слушно идентификује хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја;
- одсвира хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја на клавиру;
- примени везивање и направи разлику у везивању акорада споредних квинтакорада и њихових обртаја;
- препозна тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе;
- повеже хармонизацију задатка са његовом формалном структуром;
- коментарише квалитет хармонског задатка.

Наставна тема/садржај	**Облици рада**	**Методе рада**	**Начин провере остварености исхода**
Уводу хармонију	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Анализа урађених задатака
Акорди	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Анализа урађених задатака Слушање и записивање хармонских веза Хармонска анализа
Строги хармонски став	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Анализа урађених задатака Хармонија на клавиру Слушање и записивање хармонских веза Хармонска анализа
Трозвуци главних ступењва	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Израда хармонских задатака Анализа урађених задатака Хармонија на

			клавиру Слушање и записивање хармонских веза Хармонска анализа
Трозвуци споредних ступњева	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Израда хармонских задатака Анализа урађених задатака Хармонија на клавиру Слушање и записивање хармонских веза Хармонска анализа

II разред

Предмет: Хармонија
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.

Исходи (По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- препозна и изгради главне четворозвуке;
- препозна и разреши критичне тонове у главним четворозвуцима;
- наведе начине увођења и разрешења главних четворозвука;
- примени правила у везивању главних четворозвука;
- слушно препозна хармонске везе главних четворозвука;
- демонстрира написане хармонске везе главних четворозвука на клавиру;
- препозна и примени ванакордске тонове у хармонизацији задатака и примерима из литературе;
- аналитички распозна и тумачи тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе;
- препозна и направи разлику између видова промене тоналитета у примерима из музичке литературе;
- презначи акорде у дијатонској модулацији;
- свира дијатонску модулацију на клавиру;
- повеже хармонизацију задатка са његовом формалном структуром;
- изрази мишљење о квалитету креираног хармонског задатка.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Главни четворозвуци	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Израда хармонских задатака Анализа урађених задатака Хармонија на клавиру Слушање и записивање хармонских веза
Ванакордски тонови	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Анализа урађених задатака Слушање и записивање хармонских веза Хармонска анализа
Видови промене тоналитета	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Анализа урађених задатака Хармонија на клавиру Слушање и записивање хармонских веза Хармонска анализа
Дијатонска модулација	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Израда хармонских задатака Анализа урађених задатака Хармонија на клавиру Слушање и записивање хармонских веза Хармонска анализа

-Хармонија – Одсек музичке теорије-

I разред

Предмет: Хармонија
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.

Исходи (По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- препозна и изгради главне четворозвуке;
- препозна и разреши критичне тонове у главним четворозвуцима;
- наведе начине увођења и разрешења главних четворозвука;
- примени правила у везивању главних четворозвука;
- слушно препозна хармонске везе главних четворозвука;
- демонстрира написане хармонске везе главних четворозвука на клавиру;
- препозна и примени ванакордске тонове у хармонизацији задатака и примерима из литературе;
- аналитички распозна и тумачи тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе;
- препозна и направи разлику између видова промене тоналитета у примерима из музичке литературе;
- презначи акорде у дијатонској модулацији;
- свира дијатонску модулацију на клавиру;
- повеже хармонизацију задатка са његовом формалном структуром;
- изрази мишљење о квалитету креираног хармонског задатка.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Главни четворозвуци	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Израда хармонских задатака Анализа урађених задатака Хармонија на клавиру Слушање и записивање хармонских веза
Ванакордски тонови	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Израда хармонских задатака Анализа

			урађених задатака Слушање и записивање хармонских веза Хармонска анализа
Видови промене тоналитета	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Израда хармонских задатака Анализа урађених задатака Хармонија на клавиру Слушање и записивање хармонских веза Хармонска анализа
Дијатонска модулација	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Израда хармонских задатака Анализа урађених задатака Хармонија на клавиру Слушање и записивање хармонских веза Хармонска анализа

II разред

Предмет: Хармонија
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.

Исходи (По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- користи стечена знања из теорије музике у решавању хармонских проблема;
- препозна консонантне и дисонантне акорде;
- запише квинтакорде и обртаје главних ступњева;
- одреди многостраност квинтакорада у тоналитетима;
- дефинише сродство и функције акорада;

- слушно разликује хомофони и полифони став;
- класификује и слушно препозна врсте каденци;
- примени поставку квинтакорада главних ступњева у строгом хармонском ставу;
- примени правила у везивању квинтакорада главних ступњева и њихових обртаја;
- слушно идентификује хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја;
- одсвира хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја на клавиру;
- примени везивање и направи разлику у везивању акорада споредних квинтакорада и њихових обртаја;
- препозна тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе;
- повеже хармонизацију задатка са његовом формалном структуром;
- коментарише квалитет хармонског задатка.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Уводу хармонију	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Анализа урађених задатака
Акорди	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Анализа урађених задатака Слушање и записивање хармонских веза Хармонска анализа
Строги хармонски став	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Анализа урађених задатака Хармонија на клавиру Слушање и записивање хармонских веза Хармонска анализа
Трозвуци главних ступењва	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Израда хармонских задатака Анализа урађених задатака Хармонија на клавиру Слушање и записивање

			хармонских веза Хармонска анализа
Трозвуци споредних ступењва	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Израда хармонских задатака Анализа урађених задатака Хармонија на клавиру Слушање и записивање хармонских веза Хармонска анализа

III разред

Предмет: Хармонија
Недељни и годишњи фонд: 1 час / 35 часова

Циљ: Циљ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.

Исходи (По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- наведе сличности и разлике у акордском фонду барока и класицизма;
- самостално одсвира краће осмишљене фразе са одликама хармоније барока и класицизма;
- објасни својим речима врсте и примену алтерација у дуру и молу;
- разликује дијатонске и алтероване тонове и акорде у лествицама;
- самостално осмисли и одсвира алтероване акорде (доминантина доминанта и њен заменик) на клавиру;
- слушно препознаје алтероване акорде њихова разрешења;
- слушно препознаје и примењује типове хроматске модулације дијатонског типа;
- одсвира задате хармонске везе;
- самостално анализира хармонски план у нотним примерима из музичке литературе у којима се налазе алтеровани акорди;
- направи разлику између средстава дијатонске и хроматске модулације дијатонског типа у хармонској анализи на примерима из литературе;
- повеже хармонску анализу примера из литературе са његовом формалном структуром;
- дискутује о формалној и стилској одредници композиције на основу хармонске анализе.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Споредни четворозвуци	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Анализа примера из литературе Хармонија на клавиру Слушање примера
Алтерована хармонија	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Хармонска анализа Хармонија на клавиру
Хроматска модулација дијатонског типа	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Хармонија на клавиру Хармонска анализа

III разред

Предмет: Хармонија
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.

Исходи (По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- наведе сличности и разлике у акордском фонду барока и класицизма;
- самостално одсвира краће осмишљене фразе са одликама хармоније барока и класицизма;
- објасни својим речима врсте и примену алтерација у дуру и молу;
- разликује дијатонске и алтероване тонове и акорде у лествицама;
- самостално осмисли и одсвира алтероване акорде (доминантина доминанта и њен заменик) на клавиру;
- слушно препознаје алтероване акорде њихова разрешења;
- слушно препознаје и примењује типове хроматске модулације дијатонског типа;
- одсвира задате хармонске везе;
- самостално анализира хармонски план у нотним примерима из музичке литературе у којима се налазе алтеровани акорди;
- направи разлику између средстава дијатонске и хроматске модулације дијатонског типа у хармонској анализи на примерима из литературе;
- повеже хармонску анализу примера из литературе са његовом формалном структуром;
- дискутује о формалној и стилској одредници композиције на основу хармонске анализе;

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Споредни четворозвуци	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Израда задатака Анализа примера из литературе Хармонија на клавиру Слушање примера
Алтерована хармонија	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Израда задатака Хармонска анализа Хармонија на клавиру
Хроматска модулација дијатонског типа	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Израда задатака Хармонија на клавиру Хармонска анализа

IV разред

Предмет: Хармонија
Недељни и годишњи фонд: 1час / 33 часова

Циљ: Циљ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.

Исходи (По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- својих речима објасни средства хроматске модулације;
- препозна све врсте хроматских модулација у примеру из музичке литературе;
- слушно препозна хроматске модулације;
- усмено изради и одсвира краће фразе користећи хроматску модулацију;
- анализира примере из литературе епохе барока, класицизма и романтизма, који садрже хроматску модулацију;
- усмено изради и одсвира краће фразе користећи енхармонску модулацију;
- анализира примере из литературе епохе барока, класицизма и романтизма, који садрже енхармонску модулацију;
- повеже хармонску анализу примера из литературе са његовом формалном структуром;
- дискутује о формалној и стилској одредници композиције на основу хармонске анализе.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Хроматска модулација	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Израда и свирање краћих фраза са употребом хроматске модулација Анализа примера из литературе
Енхармонска модулација	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Израда и свирање краћих фраза са употребом хроматске модулација Анализа примера из литературе

IV разред

Предмет: Хармонија
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 66 часова

Циљ: Циљ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.

Исходи (По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- преобликује структуру задатих акорада и одреди њихову многостраност;
- примени све врсте терцне сродности
- разликује и примени средства хроматске модулације;
- слушно препозна средства хроматске модулације;
- свира хроматске модулације на клавиру;
- преобликује акорд енхармонском заменом појединих тонова и изведе њихову многостраност;
- разликује и примени средства енхармонск модулације;
- енхармонске модулације;
- препозна средства енхармонске модулације у хармонској анализи на примерима из литературе;
- свира енхармонске модулације на клавиру;

- повеже хармонску анализу примера из литературе са његовом формалном структуром
- дискутује о формалној и хармонској анализи.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Хроматска модулација	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Израда задатака Анализа примера из литературе Хармонија на клавиру Слушање примера
Енхармонска модулација	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Израда задатака Хармонска анализа Хармонија на клавиру

Корелација: Настава хармоније у корелацији је са наставом солфеђа, музичких облика, историје музике, упоредног клавира...

Праћене и вредновање наставе и учења: Утврђивање и проверу знања из хармоније треба спроводити усменим, писменим и практичним путем, на разнолик и интересантан начин. Резултати годишњих смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

На часовима хармоније најбитније је да ученик препозна и јасно дефинише законитости и логику хармонског језика и развије хармонски слух. Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању.

-Музички облици-

II разред

Предмет: Музички облици
Недељни и годишњи фонд: 1 часа / 35 часова

Циљ: Циљ учења предмета Музички облици је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају разликовање и анализу елемената музичких облика као и целовитих формалних образаца, у циљу разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом на смеровима који негују инструменталну или вокалну праксу.

Исходи:

- препозна и издвоји мотив у музичком делу;

- разликује мотивске радове упоређујући два мотива;
- издвоји музичку реченицу као интегрални део музичког тока.
- развије вештину читања акорада у клавирској партитури;
- користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа;
- прати активност различитих музичких компонената у току композиције;
- активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока;
- слуша музику на принципу понављања и промене музичких сегмената;
- разликује и препозна три типа песама;
- аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења;
- примени стечена знања на програм који изводи на главном предмету.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Елементи музичког облика .	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Демонстративна	Слушна анализа Формална анализа Тест провере знања
Облик песме и примена	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Демонстративна	Слушна анализа Формална анализа Тест провере знања
Свита	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Демонстративна	Слушна анализа Формална анализа Тест провере знања
Контрапунктске варијације	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Демонстративна	Слушна анализа Формална анализа Тест провере знања

III разред

Предмет: Музички облици
Недељни и годишњи фонд: 1 часа / 35 часова

Циљ: Циљ учења предмета Музички облици је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају разликовање и анализу елемената музичких облика као и целовитих формалних образаца, у циљу разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом на смеровима који негују инструменталну или вокалну праксу.

Исходи:

- препозна сложену троделну песму, као формално решење самосталне композиције или једног од ставова сонатног циклуса;
- звучно препознаје принцип варирања у музици;
- разликује три типа класичног ронда;
- препозна елементе сонатног облика у композицијама;
- коментарише појаву различитих музичких компонената у току композиције;
- активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока;
- слуша музику на принципу понављања и промене музичких сегмената;
- аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења;
- повеже своја извођачка искуства са усвојеним формалним обрасцима;
- примени стечена аналитичка знања на програм који изводи на главном предмету.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Облик сложене песме	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Практичан рад Демонстративна	Слушна анализа Формална анализа Тест провере знања
Соната	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Практичан рад Демонстративна	Слушна анализа Формална анализа Тест провере знања
Рондо	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Практичан рад Демонстративна	Слушна анализа Формална анализа Тест провере знања

IV разред

Предмет: Музички облици
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 66 часова

Циљ: учења предмета Музички облици је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају разликовање и анализу елемената музичких облика као и целовитих формалних образаца, у циљу разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом на смеровима који негују инструменталну или вокалну праксу.

Исходи:

- установи елементе који повезују различите ставове сонатног циклуса;
- чита партитуре писане за више инструмената;
- користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа;
- упореди хармонска средства музичког језика класицизма и романтизма;
- активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока;
- слуша музику на принципу понављања и промене музичких сегмената;
- идентификује формални образац на основу истовременог слушања композиције и праћења партитуре;
- аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења;
- повеже своја извођачка искуства са усвојеним формалним обрасцима;
- примени стечена аналитичка знања на програм који изводи на главном предмету.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Изузеци у сонатном облику	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Практичан рад Демонстративна	Слушна анализа Формална анализа Тест провере знања
Сонатни рондо	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Практичан рад	Слушна анализа Формална анализа Тест провере знања
Сонатни циклус у класицизму	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Практичан рад Демонстративна	Слушна анализа Формална анализа Тест провере знања
Инструментални концерт	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Практичан рад Демонстративна	Слушна анализа Формална анализа Тест провере знања
Сонатни облик и сонатни циклус у романтизму	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Практичан рад Демонстративна	Слушна анализа Формална анализа Тест провере знања

Слободнији инструментални, вокални и музичко-сценски облици	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту Практичан рад Демонстративна	Слушна анализа Формална анализа Тест провере знања

Корелација: Корелација са предметима Историја музике, Хармонија, Контрапункт

Праћене и вредновање наставе и учења: На часовима музичких облика, кључно је унапређивање музичке меморије и оспособљавање за што прецизнију интерпретацију аналититких решења. Критеријум за оцењивање је присуство и уложен лични ангажман ученика и напредовање у складу са његовим перцептивним и музичким могућностима, као и квалитет и ниво у тумачењу анализираних композиција.

-Инструментални контрапункт-

IV разред
(одсек музичке теорије)

Предмет: Инструментални контрапункт
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 66 часова

Циљ: циљ учења предмета Контрапункт је да код ученика развије знања у области историјског развоја и техничких својстава барокног контрапункта, вештину израде имитационог двогласног и трогласног става као и препознавања барокних музичких облика.

Исходи: (по завршеној теми/области, ученик ће бити у стању да):

- објасни основне карактеристике барока и разлике у односу на период ренесансе;
- наведе, анализира и слушно препознаје инструменталне и вокално-инструменталне облике барока;
- препозна различите извођачке саставе барокних композиција на основу записа или звука;
- објасни развој тоналне хармоније;
- анализира мелодијско-ритмичке карактеристике барокних композиција; трогласни инструментални став;
- компонује први део двогласне инвенције и експозицију трогласне фуге;
- препозна композиционе поступке барока у одабраним делима;
- коментарише композиционе поступке након изведених или одслушаних делова композиције;
- објасни историјски развој инструменталних облика барока, њихове главне карактеристике и наведе најзначајнија дела и композиторе;
- анализира и слушно препознаје инструменталне облике барока;
- компонује једногласне мелодије у стилу барока;
- примени у задацима композиционе поступке ренесансе кроз двогласни и трогласни инструментални став;
- компонује први део двогласне инвенције и експозицију трогласне фуге;

- препозна композиционе поступке барока у одабраним делима;
- коментарише композиционе поступке након изведених или одслушаних делова композиције;
- објасни историјски развој инструменталних облика барока, њихове главне карактеристике и наведе најзначајнија дела и композиторе;
- анализира и слушно препознаје инструменталне облике барока.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Основи барокног контрапункта	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмена и писмена провера пређених тема/садржаја; Анализа слушних примера; Извођење и записивање краћих примера у складу са пређеним садржајем/темом
Двогласни и трогласни полифони став	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмена и писмена провера пређених тема/садржаја; Анализа слушних примера; Извођење и записивање краћих примера у складу са пређеним садржајем/темом
Инструментални облици барока	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмена и писмена провера пређених тема/садржаја; Анализа слушних примера; Извођење и записивање краћих примера у складу са пређеним садржајем/темом

Корелација: Хармонија, Музички облици, Историја музике, Увод у компоновање

Праћење и вредновање наставе и учења: На часовима контрапункта битно је да ученици препознају барокни звук, полифонију, извођачке саставе из тог периода, изуче специфичности контрапунктских поступака и упознају се са различитим музичким облицима карактеристичним за период Барока.

Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу контрапунктских садржаја. Из тих разлога не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању и извођењу, као и развоју креативности ученика кроз различите музичке дисциплине. Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовањеу складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању.

У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.Потребно је отклонити све могуће разлоге за потенционалне страхове, несигурност и трему који могу бити проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Резултати годишњих испита и смотри, учешће на јавним наступима употпуњују слику о постигнућима наставе и учења. У четвртом разреду одсека за музичку теорију предвиђена су четири писмена задатка, по два у сваком полугодишту, у трајању од два школска часа.

IV разред
(одсек за класичну музику)

Предмет: Инструментални контрапункт
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 66 часова

Циљ: Циљ учења предмета Контрапункт је да код ученика развије знања у области историјског развоја и техничких својстава барокног контрапункта, као и вештину препознавања барокних музичких облика и композиционих поступака.

Исходи: (по завршеној теми/области, ученик ће бити у стању да):

- објасни разлике између ренесансног и барокног контрапункта;
- слушно препозна и анализира инструменталне и вокално – инструменталне облике барока;
- препозна различите инструменталне групе барокних композиција на основу звука или записа;
- анализира мелодијско – ритмичке карактеристике барокних композиција;
- објасни развој тоналне хармоније;
- осмисли самостално или уз помоћ наставника крађу барокну мелодију;
- препозна и коментарише композиционе полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције;
- наведе врсте и основне карактеристике барокних облика;
- слушно препозна и анализира барокне облике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Основи барокног контрапункта	Фронтални	Монолошка	Усмена и

	облик Индивидуални Групни	Дијалошка Рад на тексту	писмена провера пређених тема/садржаја; Анализа слушних примера; Извођење и записивање краћих примера у складу са пређеним садржајем/темом
Композициони поступци у музици барока	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмена и писмена провера пређених тема/садржаја; Анализа слушних примера; Извођење и записивање краћих примера у складу са пређеним садржајем/темом
Инструментални и вокално-инструментални облици барока	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмена и писмена провера пређених тема/садржаја; Анализа слушних примера; Извођење и записивање краћих примера у складу са пређеним садржајем/темом

Корелација: Хармонија, Музички облици, Историја музике, Увод у компоновање

Праћење и вредновање наставе и учења: Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. У зависности од нивоа знања и интересовања ученичке групе, као и доступног времена, могуће је укључити разне занимљиве музичке дисциплине и игре (извођење анализираних вишегласних примера, тако што ће поједине деонице бити свиране на различитим доступним инструментима, а поједине отпеване, разне врсте игара и квизова у зависности од маште ученика и наставника), што доприноси

развијању креативности, појачава динамичност наставе и одржава мотивисаност ученика. У IV разреду предвиђена је смотра пред крај школске године, која употпуњује слику о постигнућима наставе и учења.

-Вокални контрапункт-

III разред
(одсек музичке теорије)

Предмет: Вокални контрапункт
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења предмета Контрапункт је да код ученика развију знања у области историјског развоја и техничких својстава ренесансног контрапункта, вештину израде имитационог двогласног и трогласног става са текстом и препознавање ренесансних музичких облика.

Исходи: (по завршеној теми/области, ученик ће бити у стању да):

- препозна облике раног вишегласја на основу записа или звука;
- пева у групи или уз инструменталну пратњу композиције раног вишегласја;
- компонује краће примере по угледу на анализиране облике раног вишегласја;
- именује различите извођачке саставе ренесансних композиција на основу записа или звука;
- препозна врсте старих нотација на основу записа;
- запише и препозна све врсте модуса;
- анализира мелодијско-ритмичке карактеристике у примерима из литературе;
- компонује кантус фирмус и флоридус;
- примени у задацима композиционе поступке ренесансе кроз двогласни и трогласни хорски став;
- компонује један одсек имитационог двогласног и трогласног мотета са текстом;
- препозна композиционе поступке ренесансе у одабраним делима;
- коментарише композиционе поступке након изведених или одслушаних делова композиције;
- објасни историјски развој духовних и световних облика ренесансе, њихове врсте и наведе најзначајнија дела и композиторе;
- анализира и слушно препознаје духовне и световне облике ренесансе.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Основи вокалног контрапункта	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмена и писмена провера пређених тема/садржаја; Анализа слушних

			примера; Извођење и записивање краћих примера у складу са пређеним садржајем/темом.
Двогласни и трогласни полифони став	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмена и писмена провера пређених тема/садржаја; Анализа слушних примера; Извођење и записивање краћих примера у складу са пређеним садржајем/темом.
Световни и духовни облици ренесансе	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмена и писмена провера пређених тема/садржаја; Анализа слушних примера; Извођење и записивање краћих примера у складу са пређеним садржајем/темом.

Корелација: Хармонија, Музички облици, Историја музике

Праћење и вредновање наставе и учења: На часовима контрапункта битно је да ученици препознају ренесансни звук, полифонију, извођачке саставе из тог периода, упознају стару нотацију, изуче специфичности контрапунктских поступака и упознају се са различитим музичким облицима карактеристичним за период Ренесансе. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу контрапунктских садржаја. Из тих разлога не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању и извођењу, као и развоју креативности ученика кроз различите музичке дисциплине. Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовањеу складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све могуће разлоге за потенционалне страхове, несигурност и трему који могу бити проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Резултати годишњих испита и смотри, учешће на јавним наступима употпуњују слику о постигнућима

наставе и учења. У трећем разреду одсека за музичку теорију предвиђена су четири писмена задатка, по два у сваком полугодишту, у трајању од два школска часа.

III разред
(одсек за класичну музику)

Предмет: Вокални контрапункт
Недељни и годишњи фонд: 1 час / 35 часова

Циљ: Циљ учења предмета Контрапункт је да код ученика развије знања у области историјског развоја и техничких својстава ренесансног контрапункта, као и вештину препознавања ренесансних музичких облика и композиционих поступака.

Исходи: (по завршеној теми/области, ученик ће бити у стању да):

- именује облике раног вишегласја на основу записа или звука;
- пева у групи или уз инструменталну пратњукомпозиције раног вишегласја;
- препозна различите извођачке саставе ренесансних композиција на основу звука или записа;
- именује врсте старих нотација на основу записа;
- опажа, препозна и запише све врсте модуса;
- анализира мелодијско– ритмичке карактеристике у ренесансним композицијама;
- препозна и коментарише композиционе полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције;
- објасни историјски развој духовних и световних облика ренесансе, њихове врсте и наведе најзначајнија дела и композиторе;
- слушно препозна и анализира духовне и световне облике ренесансе.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Основи Вокалног контрапункта	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмена и писмена провера пређених тема/садржаја; Анализа слушних примера; Извођење и записивање краћих примера у складу са пређеним садржајем/темом
Композициони поступци у Музици	Фронтални облик Индивидуални	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмена и писмена провера пређених

Ренесансе	Групни		тема/садржаја; Анализа слушних примера; Извођење и записивање краћих примера у складу са пређеним садржајем/темом
Духовни и Световни облици ренесансе	Фронтални облик Индивидуални Групни	Монолошка Дијалошка Рад на тексту	Усмена и писмена провера пређених тема/садржаја; Анализа слушних примера; Извођење и записивање краћих примера у складу са пређеним садржајем/темом

Корелација: Хармонија, Музички облици, Историја музике

Праћење и вредновање наставе и учења: Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. У зависности од нивоа знања и интересовања ученичке групе, као и доступног времена, могуће је укључити разне занимљиве музичке дисциплине и игре (извођење анализираних вишегласних примера, тако што ће поједине деонице бити свиране на различитим доступним инструментима, а поједине отпеване, разне врсте игара и квизова у зависности од маште ученика и наставника), што доприноси развијању креативности, појачава динамичност наставе и одржава мотивисаност ученика. У III разреду предвиђена је смотра пред крај школске године, која употпуњује слику о постигнућима наставе и учења.

- Хорске партитуре-

II, III разред

Предмет: Хорске партитуре
Недељни и годишњи фонд: 1 часа / 35 / 35 часова

Циљ: Циљ учења предмета Хорске партитуре је оспособљавање ученика да правилно прочитају, протумаче и изведу на клавиру хорску партитуру.

Исходи:

- користи стечена теоретска знања из других предмета у читању и свирању партитуре;
- анализира и свира на клавиру двогласне, трогласне и четворогласне хорске партитуре;
- препозна проблеме и технички прилагоди начин свирања различитим захтевима у партитури;
- чита транспоноване тенорске деонице;
- чита старе кључеве и примени их у пракси;
- чита с листа лакше хорске партитуре;
- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Анализа партитуре	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Демонстративна Рад на тексту	Формалан анализа телста и нотног записа
Свирање хорских партитура	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Демонстративна Практичан рад	Непосредни увид у рад ученика и извођење партитура

Корелација: Клавир, Музички облици, Хармонија, Српски језик и књижевност, страни језици.

Праћење и вредновање наставе и учења: На часовима хорских партитура, кључно је унапређивање музичких способности и оспособљавање за правилну интерпретацију хорских композиција.

Критеријум за оцењивање је присуство и уложен лични ангажман ученика и напредовање у складу са његовим музичким могућностима, као и квалитет свирања и ниво научених копозиција.

-Дириговање-

III разред

Предмет: Дириговање
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 часова

Циљ: Циљ учења предмета Дириговање је да ученик овлада мануелном техником и основним диригентским вештинама и да се оспособи за анализу музичког дела и практичан рад са ансамблом.

Исходи:

- опише развој дириговања и улогу и значај диригента у ансамблу;
- чита партитуру кроз анализу и свирање;
- примењује мануелну технику у зависности од музичких и техничких захтева партитуре;
- диригује ансамблом или уз пратњу на клавиру одређену хорску партитуру;
- користи знања стечена из сродних предмета;
- заузме критички став према сопственом и туђем дириговању;
- користи предности дигитализације у слушању, анализирању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Мануелна техника:	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Практичан рад Демонстративна	Непосредан увид у практичан рад ученика
Анализа партитуре:	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Дијалошка Демонстративна Рад на тексту	Формална анализа
Дириговање:	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Дијалошка Демонстративна Практични рад	Непосредан увид у практичан рад ученика Извођење композиција

Корелација: Свирање хорских партитура, Музички облици, Хармонија, Солфеђо, Хор, Српски језик и књижевност, страни језици.

Праћење и вредновање наставе и учења: Кроз праћење развоја музичких способности ученика, правилног разумевање партитуре и интерпретације хорских композиција. Критеријуми оцењивања укључује лични ангажман ученика и напредовање у складу са његовим могућностима и постигнутим резултатима.

IV разред

Предмет: Дириговање
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 66 часова

Циљ: Циљ учења предмета Дириговање је да ученик овлада основним диригентским вештинама и мануелном техником, примени знања стечена у другим предметима и да се оспособи за анализу музичког дела и практичан рад са ансамблом.

Исходи:

- чита партитуру кроз анализу;
- примењује мануелну технику у зависности од музичких и техничких захтева партитуре;
- диригује уз клавирску пратњу одређену оркестарску партитуру;
- користи знања стечена из сродних предмета;
- заузме критички став према сопственом и туђем дириговању;
- користи предности дигитализације у слушању, анализирању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Мануелна техника:	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Практичан рад Демонстративна	Непосредан увид у практичан рад ученика
Анализа партитуре:	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Дијалошка Демонстративна Рад на тексту	Формална анализа
Дириговање:	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Дијалошка Демонстративна Практични рад	Непосредан увид у практичан рад ученика Извођење композиција

Корелација: Музички облици, Хармонија, Музички инструменти, Српски језик и књижевност.

Праћење и вредновање наставе и учења: Праћење развоја музичких способности ученика, правилног разумевање партитуре и интерпретације оркестарских композиција. Критеријуми оцењивања укључује лични ангажман ученика и напредовање у складу са његовим могућностима и постигнутим резултатима.

-Хор-

I, II, III, IV разред

Предмет: Хор
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 / 70 / 70 / 66 часова

Циљ: Циљ учења предмета Хор је да код ученика развије знања и вештине потребне за извођење дела хорске литературе и да кроз музичко искуство подстиче оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ, развијање креативности и формирање стваралачког и критичког мишљења.

Исходи:

- користи стечена теоретска знања приликом читања и интерпретације музичког дела;
- примењује правилну вокалну техникуи јасну дикцију;
- комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику;
- прати диригента;
- интонира чисто у току извођења;
- активно учествује у уобличавању уметничког дела крозинтерпретацију;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- поштује договорена правила понашања у ансамблу;
- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Демонстративна Практучан рад	Непосредан увид у рад ученика Извођоње деоница

Корелација: Солфеђо, Српски језик и књижевност, страни језици,

Праћење и вредновање наставе и учења: На часовима хора, кључно је унапређивање музичких способности и стварање жеље за радом и успехом у групном музицирању. Јавне наступе користити као подстицајни и мотивишући елемент за развој самопоуздања, сигурности и задовољства кроз заједничко музицирање. Сценским наступом овај предмет добија потпуни смисао.
Критеријум за оцењивање је присуство и уложен лични ангажман ученика, напредовање у складу са његовим музичким могућностима, квалитет певања и ниво научених композиција, као и учествовање на јавним наступима.

-Оркестар-

I, II, III, IV разред

Предмет: Оркестар
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 70 / 70 / 70 / 66 часова

Циљ: Циљ учења предмета Оркестар је да код ученика развије знања и вештине потребне за извођење оркестарске литературе и да кроз музичко искуство подстиче оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ, свирање у већим и мањим оркестарским ансамблима, развијање креативности и формирање стваралачког и критичког мишљења.

Исходи:

- користи стечена теоретска знања приликом читања и интерпретације музичког дела;
- изведе одговарајуће технике свирања на инструменту;
- комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику;
- прати диригента;
- коригује интонацију у току извођења;
- активно учествује у уобличавању уметничког дела кроз интерпретацију;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- поштује договорена правила понашања у ансамблу;
- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Извођење музике	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Демонстративна Практучан рад	Непосредан увид у рад ученика Извођоње деоница

Корелација: Интрументални предмети, Музички облици, Српски језик и књижевност

Праћење и вредновање наставе и учења: На часовима оркестра, кључно је унапређивање музичких способности и стварање жеље за радом и успехом у групном музицирању. Јавне наступе користити као подстицајни и мотивишући елемент за развој самопоуздања, сигурности и задовољства кроз заједничко музицирање. Сценским наступом овај предмет добија потпуни смисао.
Критеријум за оцењивање је присуство и уложен лични ангажман ученика, напредовање у складу са његовим музичким могућностима, квалитет свирања (развој извођачке технике) и ниво научених композиција, као и учествовање на јавним наступима.

-Аранжирање-

II разред

Предмет: Аранжирање
Недељни и годишњи фонд: 1 часа / 35 часова

Циљ: Циљ учења предмета Аранжирање је да код ученика развије вештине аранжирања примера из литературе за одговарајући ансамбл или солисту.

Исходи:

- дефинише појам и улогу аранжирања;
- направи разлику у хармонским слоговима и музичкој фактури;
- наведе и препозна и одсвира типове пратње;
- самостално осмисли и одсвира пратњу на задату мелодију;
- осмисли латентну хармонију на задату мелодију;
- користи орфов инструментариј и тело у импровизацији;
- аранжира задате мелодије;
- направи поређење и коментарише аранжмане оригиналних композиција из литературе.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Увод у импровизацију	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Демонстративна Рад на тексту Практичан рад	Непосредан увид у рад ученика Задаци
Импровизација	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Дијалошка Демонстративна Практичан рад	Непосредан увид у рад ученика
Слушање музике	Индивидуални Групни Рад у пару	Дијалошка Демонстративна	Анализа
Аранжирање	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Демонстративна Рад на тексту Практичан рад	Непосредан увид у рад ученика Задаци

III разред

Предмет: Аранжирање
Недељни и годишњи фонд: 1 часа / 35 часова

Циљ: Циљ учења предмета Аранжирање је да код ученика развије вештине аранжирања примера из литературе за одговарајући ансамбл или солисту.

Исходи:

- користи дигиталне музичке програме у изради аранжмана;
- примени сложенију фактуру у поставци аранжмана;
- самостално осмисли пратњу у деоници мелодијског инструмента на задату мелодију;
- самостално хармонизује коралну мелодију;
- аранжира за дечји хор;
- аранжира за различите ансамбле;
- направи поређење и коментарише аранжмане оригиналних композиција из литературе.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Дигитално музичко описмењавање	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Демонстративна Практичан рад	Непосредан увид у рад ученика Задаци
Пратња и мелодија	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Дијалошка Дијалошка Демонстративна Практичан рад	Непосредан увид у рад ученика Задаци
Аранжирање	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Демонстративна Рад на тексту Практичан рад	Непосредан увид у рад ученика Задаци

IV разред

Предмет: Аранжирање
Недељни и годишњи фонд: 1 часа / 33 часова

Циљ: Циљ учења предмета Аранжирање је да код ученика развије вештине аранжирања примера из литературе за одговарајући ансамбл или солисту.

Исходи:

- аранжира композиције за гудачки квартет;
- аранжира композиције за гудачки оркестар;
- користи дигиталне музичке програме у изради аранжмана;
- направи поређење и коментарише аранжмане оригиналних композиција из литературе.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Аранжирање за гудачки квартет	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Демонстративна Практичан рад	Непосредан увид у рад ученика Задаци
Аранжирање за гудачки оркестар	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Дијалошка Дијалошка Демонстративна Практичан рад	Непосредан увид у рад ученика Задаци
Слушање музике	Индивидуални Групни Рад у пару	Дијалошка	Анализа

Корелација: Клавир, Музички облици, Хармонија, Српски језик и књижевност, страни језици.

Праћење и вредновање наставе и учења: На часовима Аранжирања, најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, као и на развијању музичке мисли кроз функционалне задатке, који воде ка развијању креативности ученика. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу.

Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовањеу складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити стимулативну, радну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Утврђивање и проверу знања из Аранжирања треба спроводити усменим, писаним и практичним путем, на разнолик и интересантан начин.

-Увод у компоновање-

IV разред

Предмет: Увод у компоновање
Недељни и годишњи фонд: 2 часа / 66 часова

Циљ: Циљ учења предмета Увод у компоновање јесте стицање основних знања о уметничкој музици 20. века, развијање вештине компоновања и тумачења савремене нотографије.

Исходи:

- слушно и аналитички препознаје разлике између тоналне, модалне и атоналне музике;
- самостално води свој *Дневник савремене музике*;
- разликује и објасни нова нотна обележја у нотографији;
- разликује акорде нетерцног типа и употребљава их у својим задацима-композицијама;
- наведе композиционе технике и користи их у својим задацима-композицијама;
- компонује минијатуре у задатом или слободнијем облику уз помоћ наставника;
- компонује вокално-инструментални комад (соло песму) уз помоћ наставника;
- компонује на одабрану филмску/позоришну тему или на појединачне сцене уз помоћ наставника.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере остварености исхода
Музика 20. века	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Демонстративна Рад на тексту	Анализа и израда задатака
Нотографија	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Демонстративна Рад на тексту	Анализа
Композиционе технике	Фронтални облик Индивидуални Групни Рад у пару	Монолошка Дијалошка Демонстративна Практични рад	Анализа и израда задатака
Компоновање	Индивидуални Групни Рад у пару	Дијалошка Демонстративна Практични рад	Анализа и израда задатака
Примењена музика	Индивидуални Групни Рад у пару	Дијалошка Демонстративна Практични рад	Анализа и израда задатака

Корелација: Историја музике, Хармонија, Музички облици.

Праћење и вредновање наставе и учења: На часовима увода у компоновање, најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, као и на развијању музичке мисли кроз функционалне задатке, који воде ка развијању

креативности ученика. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу.

Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовању складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити стимулативну, радну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Утврђивање и проверу знања из увода у компоновање треба спроводити усменим, писаним и практичним путем, на разнолик и интересантан начин.

-Етномузикологија-

I разред

Предмет: Етномузикологија
Недељни и годишњи фонд часова: 1 час / 35

Циљ: Циљ учења предмета Етномузикологија је да код ученика развије знања и вештине које доприносе разумевању основних појмова етномузикологије, да их упозна са карактеристикама вокалне, инструменталне и вокално-инструменталне традиционалне музике као и да формира однос према музичком наслеђу.

Исходи (По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме су се стекли услови за развој етномузикологије у свету,
- издвоји значајна открића која су утицала на развој етномузикологије,
- наведе сличности и разлике између етномузикологије и сродних дисциплина.
- објасни различите теоријске оријентације у етномузикологији,
- објасни допринос српских композитора 19. и 20.в. за развој етномузикологије у Србији,
- звучно разликује различите облике певања,
- покаже на карти територијалне целине у Србији у којима је заступљена једногласна и вишегласна вокална пракса,
- наведе разлике по којима је извршена општа класификација традиционалних музичких инструмената,
- звучно разликује народне инструменте

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере оствареност исхода
Развој етномузиколошке дисциплине	Групни, индивидуали, рад у пару	Монолошка, дијалошка анализирање примера	Усмено излагање
Вокална традиција Србије	Групни,индивидуални, рад у пару	Монолошка, дијалошка, анализирање	Усмено излагање, слушни тест

		нота	
Идиофони традиционални инструменти	Групни, индивидуални, рад у пару	Монолошка, дијалошка, анализирање нота	Усмено излагање, слушни тест
Мембранофони традиционални инструменти	Групни, индивидуални, рад у пару	Монолошка, дијалошка, анализирање нотног текста	Усмено излагање, слушни тест, квиз

Корелација: Програма са предметом Национална историја музике и Музички инструменти.

Праћење и вредновање наставе и учења: На часовима Етномузикологије најбитније је развијање функционалног размишљања о музици као и савладавање вештина и метода у етномузикологији. Смер наставе је такав да се увек креће од конкретног музичког примера ка његовом тумачењу уз примену одговарајућих поступака. У томе нам помаже секција традиционалног певања која практично повезује теоретска знања са бољим разумевањем и неговањем народне традиције.

-Музички инструменти-

II разред

Предмет: Музички инструменти
Недељни и годишњи фонд часова: 1 час / 35

Циљ: Циљ учења предмета Музички инструменти је стицање знања о инструментима и развијање вештина у препознавање звучних карактеристика и солистичке и оркестарске употребе.

Исходи (По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- самостално напише аликвотни низ,
- својим речима објасни разлике између природног и темперованог штимовања,
- разликује групе инструмената и њихове главне представник,
- опише основну грађу сваког инструмента,извођачке технике и заступљеност у литератури,
- у слушном примеру препозна инструменте, ансамбле према звучним карактеристикама,
- повеже развој инструмената са заступљеношћу у врстама оркестара у историјском контексту,
- наведе инструментални поредак у оркестарској партитури,
- користи предности дигитализације у слушању и анализирању музике.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере оствареност исхода
Акустичке особине звука	Групни, индивидуали, рад у пару	Монолошка, дијалошка	Усмено излагање
Музички инструменти	Групни,индивидуални, рад у пару	Монолошка, дијалошка, анализирање партитура	Усмено излагање
Слушање музике	Групни	Анализирање музичких примера	Слушни тест

Корелација: Програма са предметом Историја музике.

Праћење и вредновање наставе и учења: На часовима музичких инструмената вредновање наставе се може вршити уз помоћ усменог одговарања, контролних задатака, као и у степену успешности у игрању квиза знања.

II разред

Предмет: Етномузикологија
Недељни и годишњи фонд часова: 1 час / 35

Циљ: Циљ учења предмета Етномузикологија је да код ученика развије знања и вештине које доприносе разумевању основних појмова етномузикологије, да их упозна са карактеристикама вокалне, инструменталне и вокално-инструменталне традиционалне музике као и да формира однос према музичком наслеђу.

Исходи (По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- разликује обредну и обичајну воклну праксу и наведе различите музичке жанрове,
- звучно разликује песме календарског циклуса,
- наброји територијалне целине у Србији у којима је заступљена обредна и обичајна вокална пракса,
- наведе елементе потребне за анализу мелопоетских облика,
- разликује према грађи аерофоне музичке инструменте и наведе њихов репертоар,
- покаже на карти територијалне целине у којима су заступљени аерофони инструменти,
- објасни теоретски и слушно кордофоне инструменте и објасни на карти територијалне целине распростирања,
- звучно препозна музичке ансамбле,

- објасни мотиве и друштвено-историјски оквир за појаву новокомпоноване музике,
- објасни феномен World music у Србији.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере оствареност исхода
Обредна и обичајна вокална пракса	Групни, индивидуали, рад у пару	Монолошка, дијалошка анализирање примера	Усмено излагање Слушни тест
Аерофони традиционални инструменти	Групни,индивидуални, рад у пару	Монолошка, дијалошка, анализирање нота	Усмено излагање, слушни тест
Кордофони традиционални инструменти	Групни, индивидуални, рад у пару	Монолошка, дијалошка, анализирање нота	Усмено излагање, слушни тест
Инструментални ансамбли	Групни, индивидуални, рад у пару	Монолошка, дијалошка, анализиранје нотног текста	Усмено излагање, слушни тест, квиз
Новокомпонована и популарна музика	Групни, индивидуални, рад у пару	Монолошка, дијалошка	Усмено излагање, слушни тест

Корелација: програма са предметом Национална историја музике и Музички инструменти.

Праћење и вредновање наставе и учења: На часовима Етномузикологије најбитније је развијање функционалног размишљања о музици као и савладавање вештина и метода у етномузикологији. Смер наставе је такав да се увек креће од конкретног музичког примера ка његовом тумачењу уз примену одговарајућих поступака. У томе нам помаже секција традиционалног певања која практично повезује теоретска знања са бољим разумевањем и неговањем народне традиције.

-Историја музике-

II разред

Предмет: Историја музике
Недељни и годишњи фонд часова: 2 часа / 70

Циљ: Циљ учења Историје музике је да код ученика развије свест о значају и улози музике кроз развој цивилизације и друштва, да на основу стечених знања подстакне ученике на стваралачко и критичко мишљење, развије естетске критеријуме у циљу формирања одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа и даљег професионалног и личног развоја.

Исходи: (По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања,
- демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема,
- препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама,
- препозна музику различитих народа Старог века,
- уочи сличности и разлике између ранохришћанске,православне и римокатоличке духовне музике,
- разликује музичке облике ренесансе,
- разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике до краја барока,
- објасни настанак и развој опере,
- објасни како је музика повезана са дисциплинама ван уметности (политика /друштво, технологија записивања и штампања нота),
- користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво,
- дискутује о томе како уметничка баштина доприноси стварању културног идентитета и развоју друштва.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере оствареност исхода
Музика предкласног друштва и старог века	Групни, индивидуали, рад у пару	Монолошка, дијалошка анализирање примера	Усмено излагање, слушни тест
Музика средњег века	Групни,индивидуални, рад у пару	Монолошка, дијалошка, анализирање нота	Усмено излагање, слушни тест
Музика ренесансе	Групни, индивидуални, рад у пару	Монолошка, дијалошка, анализирање нота	Усмено излагање, слушни тест
Музика барока	Групни, индивидуални, рад у пару	Монолошка, дијалошка, анализиранје нотног текста	Усмено излагање, слушни тест, квиз

III разред

Предмет: Историја музике
Недељни и годишњи фонд часова: 2 часа / 70

Циљ: Циљ учења Историје музике је да код ученика развије свест о значају и улози музике кроз развој цивилизације и друштва, да на основу стечених знања подстакне ученике на стваралачко и критичко мишљење, развије естетске критеријуме у циљу формирања одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа и даљег професионалног и личног развоја.

Исходи (По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања,
- демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема,
- препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама
- објасни како је музика повезана са дисциплинама ван уметности (политика /друштво, технологија записивања и штампања нота),
- користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво,
- дискутује о томе како уметничка баштина доприноси стварању културног идентитета и развоју друштва,
- препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника класицизма (18.в.) и романтизма (19.в.),
- објасни развој сонате, концерта и симфоније,
- установи сличности и разлике у развоју класичних вишеставачних облика у класицизму и романтизму,
- разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике у класицизму и романтизму,
- објасни развој опере током класицизма и романтизма.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере оствареност исхода
Музика 18.в. на прелазуизмеђу барока и класицизма	Групни, индивидуали, рад у пару	Монолошка, дијалошка анализирање примера	Усмено излагање, слушни тест
Музика класицизма	Групни,индивидуални, рад у пару	Монолошка, дијалошка, анализирање нота	Усмено излагање, слушни тест
Музика 19.в. рани романтизам	Групни,	Монолошка,	Усмено

	индивидуални, рад у пару	дијалошка, анализирање нота	излагање, слушни тест
Зрели романтизам	Групни, индивидуални, рад у пару	Монолошка, дијалошка, анализиранје нотног текста	Усмено излагање, слушни тест, квиз

IV разред

Предмет: Историја музике
Недељни и годишњи фонд часова: 2 часа / 66

Циљ: Циљ учења Историје музике је да код ученика развије свест о значају и улози музике кроз развој цивилизације и друштва, да на основу стечених знања подстакне ученике на стваралачко и критичко мишљење, развије естетске критеријуме у циљу формирања одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа и даљег професионалног и личног развоја.

Исходи (По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања,
- демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема,
- препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама
- објасни како је музика повезана са дисциплинама ван уметности (политика /друштво, технологија записивања и штампања нота),
- користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво,
- дискутује о томе како уметничка баштина доприноси стварању културног идентитета и развоју друштва,
- препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма 19.в. и музике 20.в.
- објасни даљи развој облика и карактеристике праваца у 20.в.
- упореди и опише даљи развој опере и балета као музичко-сценске форме 20.в.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере оствареност исхода
Позни романтизам	Групни, индивидуали, рад у пару	Монолошка, дијалошка анализирање примера	Усмено излагање, слушни тест
Националне школе у 19.в.	Групни,индивид	Монолошка,	Усмено

	уални, рад у пару	дијалошка, анализирање нота	излагање, слушни тест
Музика прве половине 20.в. импресионизам и експресионизам	Групни, индивидуални, рад у пару	Монолошка, дијалошка, анализирање нота	Усмено излагање, слушни тест
Музика друге половине 20.в.	Групни, индивидуални, рад у пару	Монолошка, дијалошка, анализиранје нотног текста	Усмено излагање, слушни тест, квиз

Корелација: Програма са предметом Хармонија, Музички облици, Контрапункт.

Праћење и вредновање наставе и учења: Наставник треба да буде фокусиран на ученичке ставове и мотивацију за учествовање у музичким активностима кроз слушање, извођење и стваралаштво. Теоретско знање треба да има своју примену и функцију и изражавању ученика кроз музику и у контакту са музиком. Вредновање треба да буде осмишљено кроз задатке и активности које захтевају креативну примену знања.

Постигнућа ученика се могу проценити на основу доприноса ученика кроз индивидуални и групни рад, израду креативних задатака на одређену тему, рад на пројекту, кроз начин размишљања у анализи музичких дела, као и у односу на специфичне вештине.

-Национална историја музике-

IV разред

Предмет: Национална историја музике
Недељни и годишњи фонд часова: 1 час / 33

Циљ: Циљ учења Националне историје музике је да код ученика развије свест о значају и улози музике у развоју српске државе и друштва, да укаже на специфичности њеног идентитета и припадности европској музици, да на основу стечених знања подстакне ученике на стваралачко и критичко мишљење, развије естетске критеријуме у циљу формирања одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа и даљег професионалног и личног развоја.

Исходи (По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да):

- препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања,
- демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема,
- препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама

- објасни како је музика повезана са дисциплинама ван уметности (политика /друштво, технологија записивања и штампања нота),
- користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво,
- дискутује о томе како уметничка баштина доприноси стварању културног идентитета и разводруштва,
- препозна музичке примере средњевековне музике и најзначајнијих представника музике у Србији у 19. и 20.в.
- упореди развој музике у Србији са развојем музике у Европи,
- објасни типичне жанрове српске музике 19.в.
- објасни карактеристике нових праваца 20.в.
- уочи прируство авангардних и постмодернистичких елемената светске музике у српској музици друге половине 20.в.

Наставна тема/садржај	Облици рада	Методе рада	Начин провере оствареност исхода
Средњовековна музика у Србији	Групни, индивидуали, рад у пару	Монолошка, дијалошка анализирање примера	Усмено излагање, слушни тест
Музика 19.в. предромантизам	Групни,индивидуални, рад у пару	Монолошка, дијалошка, анализирање нота	Усмено излагање, слушни тест
Романтизам- Мокрањчево доба	Групни, индивидуални, рад у пару	Монолошка, дијалошка, анализирање нота	Усмено излагање, слушни тест
Музика у Србији прве половине 20.в.	Групни, индивидуални, рад у пару	Монолошка, дијалошка, анализиранје нотног текста	Усмено излагање, слушни тест, квиз
Музика у Србији друге половине 20.в.	Групни, индивидуални, рад у пару	Монолошка, дијалошка, анализирање нотног текста	Усмено излагање, слушни тест, квиз

Корелација: програма са предметом Хармонија, Музички облици, Контрапункт.

Праћење и вредновање наставе и учења: Наставник треба да буде фокусиран на ученичке ставове и мотивацију за учествовање у музичким активностима кроз слушање, извођење и стваралаштво. Теоретско знање треба да има своју примену и функцију и изражавању ученика кроз музику и у контакту са музиком. Вредновање треба да буде осмишљено кроз задатке и активности које захтевају креативну примену знања.

Постигнућа ученика се могу проценити на основу доприноса ученика кроз индивидуални и групни рад, израду креативних задатака на одређену тему, рад на пројекту, кроз начин размишљања у анализи музичких дела, као и у односу на специфичне вештине.

9. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ, ДОДАТНЕ И ПРИПРЕМЕНЕ НАСТАВЕ

Допунску наставу школа остварује за ученике који имају потешкоће у савладавању програма из појединих предмета. Ученик је у обавези да похађа допунску наставу ако се процени да је потребно.Тачан распоред допунског рада и број обухваћених ученика није могуће унапред планирати.Допунски рад реализује предметни професор. Допунска настава може да се реализује из свих предмета, тамо где се за тим укаже потреба.

Додатну наставу школа остварује за ученика који постиже изузетне резултате или показује интересовање за продубљивање знања из одређеног предмета.Предметни наставници током године планирају и реализују додатну наставу.

Припремну наставу школа остварује за редовног ученика који се упућује на полагање разредног испита и за ванредног ученика. Припремна настава остварује се и за ученика који је упућен на полагање поправног испита, у обиму од најмање 10% од укупног годишњег броја часова из предмета на који је упућен на поправни испит. Школа организује припрему свих ученика за полагање матурских и завршних испита у обиму од најмање 5% од укупног годишњег броја часова из предмета из којих се полаже матурски, односно завршни испит.
За ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, који су укључени у редован систем образовања и васпитања, остварује се додатна подршка (уколико се за тим укаже потреба) у складу са индивидуалним образовним планом. Индивидуални образовни рад планира се током године у зависности од потреба самог ученика.

10.ПРОГРАМИ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ РАЗВИЈАЈУ СПОСОБНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА, КОМУНИКАЦИЈА, ТИМСКИ РАД, САМОИНИЦИЈАТИВА И ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА

У оквиру наставних и ваннаставних активности реализују се различити садржаји који развијају комуникацијске вештине, тимски дух, лидерство и предузимљивост. Ове делатности се имплементирају у оквиру:

- обавезних наставних предмета
- обавезних изборних наставних предмета
- часова одељењске заједнице

- радионица и предавања психолошко-педагошке службе

Планиране актиности биће реализоване током године према годишњем плану рада школе или према потреби.

- Радионице и предавања на тему асертивне комуникације и решавања проблема/Одељењске старешине или психолошко педагошка служба
- Тимско музицирање/Наставници
- Тимски рад/ Одељењске старешине или наставници општеобразовне наставе
- Конструктивно решавање проблема/ Одељењске старешине или психолошко педагошка служба
- Вршњачка едукација за превенцију насиља/ Вршљачки тим
- Индивидуални разговори/ психолошко-педагошка служба

11. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ

Културна делатност школе је у склопу области коју школа обавља – култура, уметност и јавно информисање, заступљена у изузетној мери. Јавни наступи ученика у оквиру концерата, јавних и интерних часова, учешћа на културним манифестацијама разних садржаја (књижевне вечери, учешће на значајним догађајима на локалном и државном нивоу, у оквиру пројеката које школа реализује и сл.) су део обавезе ученика које су прописане Правилником о плану и програму наставе и учења. Планом рада школе и акционим планом сваке године планирамо низ активности и могућности за што већи број јавних наступа наших ученика у оквиру установе и изван ње.
Имамо одличну сарадњу са Педагошким музејом у коме често организујемо концерте различитиг типа. Као и са Италијанским институтом за културу.
У оквиру Међународног такмичења „Даворин Јенко“ организујемо концерте победника.
Учествијемо и орагнизујемо концерте у оквиру клавирске секције.
Сарадња са центром за културу Раковица је дугогодишња и константна и подразумева учешће наших ученика у маниофестацијама које организује центар.

Концерте организујемо у свим доступним концертним салама у Београду, учествујемо на гостовањима у Србији и заемљама региона. Такође сваке године имамо концерт поводом Дана школе у некој од одговарајућих сала у Београду.

Све ове активности планирамо и за наредни период.

12. МЕЂУНАРОДНИ ПРОЈЕКТИ

Музичка школа „Даворин Јенко“ је организатор и реализатор „Међународног такмичења Даворин Јенко“(дувачки инструменти, клавир и клавирски дуо) које окупља учеснике из великог броја земаља и организује се од 2004. године. Својим распоном учесника и садржајем представља један од значајнијих такмичења у Србији али и

Европи. Такмичење испуњава високе стандарде и критеријуме и зато је укључено је у календар такмичења и смотри Министарства просвете, науке и технолошког развоја у области музика-међународни ниво. На основу учешћа и награда добијених на овом такмичењу ученици из Србије и осталих земаља региона и Европе добиају награде и стипендије на државном и локалном нивоу, јер такмичење испуњава стандарде квалитета и осталих земаља Европе и региона. Чланови жирија су најзначајнија имена музичке педагогије са ових простора и иностранства. Битно је напоменути да је овакав вид дружења и ширења музичких и пријатељских веза са колегама изузетно значајан за даље ширење музичких видика.

Имамо изузетну сарадњу са Конзерваторијумом „Гаетано Брага“ која подразумева учешће наших ученика у оркестру Конзерваторијума на божићним концертима и учешће студената конзерваторијума на нмашим концертима поводом Дана школе. Тај пројекат смо започели 2018. године и намера је да се сарадња продуби и у оквиру пројеката из средстава ЕУ.

Наставак сарадње и учешће у пројекту са асоцијацијом „Associazione locale obiezione e non violenza - Gruppo azione nonviolenta“, NO VI ART, чије је седиште у Форлију – Ћезена у Италији, која се реализује заједничким аплицирањем код европских фондова и програма ERASMUS. У школској 2016/17 и 2017/18, 2018/19, 2020/21, 2021/22. 2022/23 узели смо учешће у пројекту и имајући у виду да су сви учесници били изузетно задовољни идејом и реализацијом, наставићемо и у школској 2023/24. години.

Наставићемо успешну сарадњу и учешће у раду ESYO (European Spirit of Youth Orchestra), чији је творац и реализатор маестро Игор Корети, јер након дугогодишње сарадње, ученици и наставници имају позитивна искуства.У раду оркестра учествује као сарадник и диригент-сарадник Ненад Петковић, професор оркестра, хора, дириговања и музичких иблика у Музичкој школи „Даворин Јенко“.

У оквиру ERASMUS пројекта „Добро прилагођено образовање“ чији је носилац „Уметничко друштво савремених учитеља“ из Загреба, учесник у пројекту је поред Глазбене шкоел „Бонар“ из Загреба и Музичка школа „Даворин Јенко“ У оквиру овог пројекта спровешће се активностин које су везане за пројекат у Музичкох школи „Даворин Јенко“ и наведеним актерима у Загребу. Пројекат обрађује коришћење дигиталних алата и програма у музичкој школи, које доприносе развоју квалитета образовања.

О уквиру регионалне сарадње, а под окриљем “Western Balkans Fund“ школа ће наставити учешће у пројекту „Let’s create music together“ у ком учествујемо са ООМУ „Ордан Михајлоски-Оцка“ Прилеп- Македонија и ЈУ Школа за основно музичко образовање из Новог Сарајева – БиХ, чија је тематика неформалне методе у музичком образовању.

Школа ће реализовати пројекат „Млади на пр(а)вом месту“ – циклус бесплатних предавања и мастеркласова за младе таленте, који је поред поред међународног такмичења Даворин Јенко , подржало Министарство културе и информисања РС, и пројекат „Сачувајмо од заборава“ –збирка концертних увертира Даворина Јенко, који је подржан од стране СОКОЈ-а.

Школа је до сада имала одличну сарадњу коју ће наставити са музичким школама које су чланови Заједнице музичких и балетских школа Србије. Ученици и професори школе и ове године планирају учешће на свим такмичењима у организацији ЗМБШС и МП као и на осталим такмичењима у нашој земљи и иностранству.

Планирамо да аплицирамо за пројекте у оквиру Ерасмус + фондације, када наступи нови циклус пројеката, а све у сврху ширења међународне сарадње која доприноси квалитету ообразовања, омогућава нашим ученицима да се упознају са другим системима и вредностима и да стичу нова познанства и тиме шире видике.

Искористићемо сваку могућност која нам се укаже за пројекте који подразумевају међународну сарадњу.

13. ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ

Програм слободних активности обухвата ће разноврсна деловања у различитим областима. Организација радионица у школи о квалитетном начину провођења слободног времена као и упућивање на сличне активности ван школе. Кроз активности ученичког парламента желимо подстаћи дух другарства и пријатељства.
Такође радимо на подизању квалитета читалачке културе кроз посету Сајму књига сваке године. Биће организоване групне посете галеријама и музејима и зависности од културне понуде истих.Наставиће се сарадња са КЦ Раковица у оквиру Позоришних свечаности.
Значајана активност у овом домену представља наш онлајн часопис и секција српско традиционално певање.

ШКОЛСКИ ЧАСОПИС
„Јенко онлајн“ (Jenko online)

Ради јачања образовно-васпитне делатности школе, подстицања индивидуалних склоности и интересовања ученика, неговања писане речи, радозналости и креативности, као и тимског рада и сарадничког духа, у школи је покренут онлајн часопис – Јенко онлајн. Часопис су покренуле и уређују га проф. Милица Стојкић Ђурановић и проф. Јелена Братић, уз сарадњу заинтересованих ученика средње школе, као и колега – професора који желе да дају свој допринос.

Теме којима се бави часопис углавном су оријентисане на музику, културу и уметност уопште. Ученици извештавају о концертној делатности и активностима које организује школа, као и о концертима, изложбама и другим манифестацијама које посећују организовано или самостално. У часопису су место нашле и приче о необичним или старим инструментима. Истраживачким радом у вези са овом темом ученицима је пружена прилика да подробније испитају области којима се баве и иначе, у оквиру наставе. Једна од рубрика доноси интервјуе са некадашњим ученицима наше школе који су данас успешни млади музичари, а чије је искуство и пут којим су прошли у школовању након средње школе изузетно драгоцено за наше садашње ученике. Поред наведеног, трудимо се да не заборавимо и на важне датуме и догађаје, као ни приче о животу великих композитора или музичких извођача. На крају, у рубрици *Шаљиве стране* могу се прочитати истините смешне приче из школских клупа, такозвани „школски бисери“, које школски живот и ђачко доба чине незаборавним.

У наредном периоду часопис ће се и даље бавити наведеним темама, пратећи интересовања младих, догађаје и релевантне манифестације у Београду – од септембра до јуна (текуће школске године).

Часопис уређују Јелена Братић и Милица Стојкић Ђурановић.

СРПСКО ТРАДИЦИОНАЛНО ПЕВАЊЕ

Бављење музиком, а посебно певањем подстиче психомоторни развој ученика и одлична је основа за повезивање са другим предметима.

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко певање (свирање), и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. У складу са тим,ученике треба подсетити на улогу и значај традиционалног певања у очувању српске народне баштине. Најважнији покретач наставе треба да буде мотивација и инклузивност у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају и изражавању. Искуствено учење подразумева активно слушање народног извођења и у складу са тим лично изражавање ученика. Наставник има слободу и одговорност да изабере програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке. Богатство нашег фолклора омогућава веома интересантан,разнолик и захтеван ниво описмењавања што ученицима омогућава једно шире музичко образовање.

Приликом извођења песме ученике треба упућивати да правилно стоје и да своју коштано-мишићну мускулатуру стално јачају одређеним вежбама или пливањем што им олакшава да дуже издрже на сцени без претераног умора. Одговарајуће понашање на сцени је део опште културе (као и одевање) а лепота и богатство народних ношњи говори нам пуно о бонтону и историји прошлих времена. Вештина извођења не сме бити заснована на обрадама и стилизацији песама, већ искључиво на певању аутентичних традиционалних примера. Успешној интерпретацији претходи обрада примера која у припреми подразумева упознавање ученика са географским одликама области из које песма долази, одликама музичког дијалекта дате области (боја гласа, начин певања и терминологија везана за начин певања, резонатори који су карактеристични за дати стил и многи други манири украшавања), контекстом и жанром у којем се песма изводи, обраду и тумачење поетског садржаја песме, мелодијским и метро-ритмичким карактеристикама примера. Оне се изводе једногласно и вишегласно са или без музичке пратње.

Секцију води Гордана Тришић Веселиновић.

14. ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА

Одабир наставка даљег школовања представља важну одлуку ученика. Школа са својим ресурсима је ту да помогне при одабиру будуће професије. Форимран је тим за каријерно вођење који реализује део програма али су укључени и сви наставници (посебно наставници инструмрната).По потреби се сарађује са Заводом за тржиште рада.Сви програми и активности који се нуде а везани су за професионално усмеравање биће презентовани ученицима.Програм обугвара следеће активности током целе школске године:

- Подстицање и праћење индивидуалних карактеристика и преференција ученика

- Организовање консултација са наставницима СМШ везано за праћење напредовања ученика
- Организовање консултација са наставницима СМШ везано за одабир програма за пријемни испит
- Организовање рада ученика са наставником поводом пријемног испита
- Реализација психолошких тестирања и давања повратне информације
- Организација консултација са психолошко-педагошком службом
- Упознавање са светом рада и занимања и системом академског образовања
- Оспособљавање са планирањем професионалне каријере и развоја
- Оранизовање радионица поводом писања биографије и вођења разговора за посао
- Успостављање сарадње са родитељима и пружање одговарајућих информација

15. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Програм заштите животне средитне обухвата активности усмерене на развој еколшке свести и значаја очувања различитих аспеката животне средине.Због области рада активности везане за заштиту животне средине једним делом биће укорпориране у наставни процес. Такође ће бити континуирано организоване и следеће активности:

- Учешће у еколошким акцијам које организује локална самоуправа
- Учешће у еколошким акцијама које организују школе у окружењу
- Оплемењивање школског простора

16. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Музичка школа „Даворин Јенко” Програмом заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања одређује мере и активности којима се развија и негује подстицајно и безбедно окружење за живот и рад деце/ученика и свих запослених у школи.

Тим за заштиту деце/ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања чине:

1. Слађана Шегавчић, директор школе
2. Милица Мишић, секретар школе
3. Емилија Марковић, педагог школе
4. Аница Бајагић, психолог школе
5. Марија Јанковић, наставник
6. Александар Павловић, наставник
7. Ивана Петровић Гашић, наставник
8. Драганче Павловић, наставник

9. Виолета Ћирић, наставник
10. Јелена Братић, наставник
11. Катарина Симоновић, нототекар

Тим за кризне ситуације чине:
1. Слађана Шегавчић, директор школе
2. Милица Мишић, секретар школе
3. Емилија Марковић, педагог школе
4. Аница Бајагић, психолог школе
5. Марија Ковачевић, наставник
6. Ивана Петровић Гашић, наставник
7. Стефан Шаларевић, наставник
8. Светлана Костић,наставник
9. Наташа Вулетић, родитељ

Различити облици насиља:

Емоционално/психичко насиље – тренутно или трајно угрожавање психичког и емоционалног здравља и достојанства детета/ученика, одраслог.
Физичко насиље – стварно или потенцијално телесно повређивање детета/ученика, одраслог од стране запосленог, родитеља односно другог законског заступника или трећег лица у школи.
Електронско насиље – злоупотреба информационих технологија која може да има за последицу повреду личности детета/ученика, одраслог и угрожавање достојанства (мобилни телефон, интернет и др).
Злоупотреба детета/ученика –све оно што појединац или установа чини или не чини а негативно утиче или смањује могућност за безбедан и здрав развој детета/ученика.
Сексуално насиље – укључивање детета/ученика у сексуалну активност коју не жели, не схвата и за коју није развојно дозрео или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.
Насилни екстремизам-промисање и подржавање у учесзвовању у идолошки мотивисаном насиљу.
Трговина људима- врбовање, скривање и примање особа применом различитих облика присиле у циљу експлатације.
Експлатација- рад који није у најбољем интересу детета/ученика а у корист је другог лица/организације/установе.
Занемаривање и немарно понашање- различити облици нечињења који угрожавају нормалан и здрав развој детета/ученика.
Кризни догађај- непредвидљиви догађај са потенцијално негативним последицама. Под кризним догађајима подразумевају се:
-природна смрт ученика
-покушај убиства и убиство ученика
-покушај самоубиства ученика и самоубиство ученика
-природна смрт, убиство и самиубиство запосленог
-саобраћајна незгода у којој је повређен или настрадао ученик или запослени
-нестанак ученика
-масовно тровање у простору установе
-дојава о подметнутој експлозивној напрви
-талачка криза

-насиље већих размера
-тенхичко-технолошке опасности
-природне катастрофе
-епидемија која обухвата територију на којој се налази установа
-други кризни догађаји

Социјално насиље – искључивање детета/ученика, одраслог из групе вршњака и различитих облика активности у школи.

Општи циљ Програма заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања је унапређивање живота деце/ученика/одраслих применом:
мера превенције – стварање безбедне средине за живот и рад деце/ученика/одраслих;
мера интервенције – у ситуацијама када се јавља дискриминација, насиље, злостављање или занемаривање у школи.

Специфични циљеви у превенцији:
- Стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања;
- Укључивање свих интересних група (деца, ученици, наставници, стручни сарадници, административно и помоћно особљње, директори, родитељи, други законски заступник, локална заједница) у доношење и развијање програма превенције;
- Подизање нивоа свести и повећање осетљивости свих укључених у живот и рад установе за препознавање и реагвање на дискриминацију, насиље, злостављање и занемаривање;
- Дефинисање процедура и поступака за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и реаговања у тим ситуацијама;
- Дефинисање процедура и поступака у кризним ситуацијама;
- Информисање свих укључених у живот и рад школе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља и реаговање у ситуацијама насиља;
- Информисање свих укључених у живот и рад школе о прецедурама и поступцима у кризним ситуацијама;
- Унапређивање компетенција наставног и ваннаставног особља, деце, ученика, родитеља, другог законског заступника и локалне заједнице за уочавање и решавање проблема дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања;
- Унапређивање компетенција наставног и ваннаставног особља у кризним ситуацијама.

Превентивне активности које се остварују у школи:
- Сарадња са Црвеним крстом Раковице (обука у примени прве помоћи, злоупотреба супстанци итд).
- Сарадња са организацијом за младе Цепора (Не говору мржње, Или пијеш или возиш).
- Оснаживање и унапређивање рада одељенских заједница.
- Примена Посебног протокола за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања у школи.

- Обезбеђивање простора у којима бораве деца/ученици унутар школе и у њеном непосредном окружењу.
- Реализација радионица за ученике средње музичке школе намењене подстицању развоја вештина конструктивног решавања конфликата.
- Реализација радионица намењених чланoвима Вршњачког тима за заштиту од насиља које су посвећене стицању и увежбавању вештина вршњачког посредовања (обука).
- Осмишљавање и реализација радионица за ученике свих разреда срење музичке школе које обухватају следеће теме: облици насиља, препознавање насиља, реаговање и пријављивање.
- Реализација предавања за родитеље ученика средње школе: облици насиља, препознавање насиља и реаговање у ситуацијама насиља.
- Реализација предавања и обуке за чланове Тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања. Теме: превентивне активности, реаговање на насиље и у кризним ситуацијама.
- Упућивање наставника на програме стручног усавршавања који су усмерени на стицање компетенција за подршку развоју личности детета и ученика, за комуникацију и сарадњу, као и за пружање психосоцијалне помоћи.
- Организација слободних активности ученика према предлозима Ученичког парламента и одлуци Педагошког колегијума и Савета родитеља.

Специфични циљеви у интервенцији у ситуацијама насиља:

- Спровођење поступака и процедура реаговања у ситуацијама насиља.
- Успостављање система ефикасне заштите деце/ученика у случајевима насиља.
- Стално праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности програма заштите.
- Ублажавање и отклањање последица насиља и реинтеграција детета/ученика у заједницу вршњака и живот школе.
- Саветодавни рад са децом/ученицима који трпе насиље, који врше насиље и који су посматрачи насиља.

Нивои реаговања у различитим облицима насиља:

Да би се сви који учествују у животу и раду школе осећали сигурно и безбедно важно је да се увек и благовремено реагује на све облике насиља.
Ниво реаговања зависи од интензитета, учесталости и последица које насиље оставља. Постоје три нивоа реаговања.

-Први ниво реаговања на насиље-

Ове облике насиља решава самостално наставник/одељењски старешина у оквиру појачаног васпитног рада индивидуално са дететом/учеником и његовим родитељима, у групи деце или одељењској заједници. Може користити подршку Вршњачког тима за превенцију насиља.

Изузетно, ако се насилно понашање понавља, ако појачан васпитни рад није био делотворан, ако су последице теже, ако је у питању насиље и злостављање од стране групе према појединцу или ако исто дете /ученик трпи поновљено насиље и

злостављање за ситуације првог нивоа, установа интервенише активностима предвиђеним за други, односно трећи ниво.

-Други ниво реаговања на насиље-
У решавању ових облика насиља наставник/одељењски старешина укључује Тим за заштиту деце/ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, директора школе и психолошко-педагошку службу уз обавезно учешће родитеља у оквиру појачаног васпитног рада. Уколико појачан васпитни рад није делотворан, директор школе покреће васпитно-дисциплински поступак и изриче меру, у складу са Законом.

-Трећи ниво реаговања на насиље-
Најтеже облике насиља решава директор школе са Тимом за заштиту и психолошко-педагошком службом уз обавезно ангажовање родитеља и спољашње заштине мреже, коју чине надлежне организације и службе (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и др). Уколико присуство родитеља није у најбољем интересу детета/ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију и друге надлежне организације.

На трећем нивоу потребно је спроводити појачан васпитни рад интензитетом који је у складу са потребама детета/ученика. Обавезно је и покретање васпитно-дисциплинског поступка и изрицање мере, у складу са Законом. Ако је у раду са учеником ангажовања друга организација или служба, школа остварује сарадњу и усклађује активности са њом.

Тим за заштиту процењује да ли је неопходно да се у току трајања васпитно-дисциплинског поступка ученик удаљује из процеса непосредног васпитно-образовног рада и осталих облика образовно-васпитног рада.

За прикупљање информација о дискриминацији, насиљу, злостављању и занемаривању од ученика задужени су психолог и педагог школе, одељењске старешине и чланови Тима за заштиту.

За трећи ниво насиља директор установе подноси пријаву надлежним органима и обавештава Министарство тј. Школску управу о ситуацији насиља.

Кораци у интервенцији:
1. Прекидање, заустављање насиља: Запослени имају обавезу да зауставе насиље и/или да обавесте надлежне у школи. У појединим ситуацијама физичког насиља неопходно је реаговати хитно и истовремено – збринути учеснике, обавестити родитеље, укључити релевантне организације и службе (здравствену службу, полицију, центар за социјални рад). Емоционално и социјално насиље треба прекинути што је могуће пре. Деци која трпе ове облике насиља треба пружити разумевање, поверење и сигурност. Ако постоји основана сумња на било који облик породичног насиља, наставник/одељењски старешина обавезно информише Тим за заштиту и директора школе, који предузимају даље мере и уз консултације са центром за социјални рад. Уколико постоји сумња да се дешава неки облик насиља одељењски старешина, стручни сарадник или члан Тима за заштиту врше прикупљање података. Подаци се проверавају и уколико се сумње потврде директор школе и тим за заштиту предузимају мере у складу са законом.

2. Смиривање ситуације, тј. обезбеђивање сигурности за дете/ученика, разговор са учесницима и посматрачима: Смиривање учесника насиља и обезбеђивање простора за разговор са њима. Посредовање у решавању конфликата (Вршњачки тим за

превенцију насиља, одељењска заједница, психолошко-педагошка служба). Анализа ситуације после обављеног разговора.

3. Консултације унутар установе које се предузимају ради процене ризика и израде плана заштите за све учеснике насиља: Тим за заштиту процењује степен ризика и одлучује да ли ће случај решавати самостално или укључивањем других релевантних организација и служби. Неопходно је водити рачуна о поверљивости података, заштити приватности и стављању интереса детета/ученика изнад интереса родитеља/других законских заступника, школе, струке итд. Потребан је посебан опрез када Тим за заштиту процењује и одлучује само на основу сумње. Површно осмишљени поступци или непроверене информације могу имати негативне последице по дете/ученика. Свака сумња се одмах проверава на основу више извора. Сврха предлагања мера заштите је ублажавање последица насиља, заштита детета/ученика, одраслог од даљег насиља, као и оспособљавање деце/ученика, одраслих да се заштите у евентуалним ситуацијама насиља. Истовремено треба планирати појачавање васпитног рада са дететом/учеником који испољава насилно понашање разним активностима у оквиру одељењске заједнице, радом одељењског старешине, психолошко-педагошке службе, Вршњачког тима, а ако је неопходно планира се ангажовање других релевантних организација и служби.
Рад треба усмерити и на децу/ученике који су пасивни посматрачи насиља. Тај рад подразумева оспособљавање те деце/ученика да што конструктивније реагују и траже помоћ у ситуацијама насиља.

4. Реализација договорених активности и мера заштите.

5. Праћење ефеката предузетих активности и мера заштите.

НАЧИН ПОСТУПАЊА У КРИЗНОЈ СИТУАЦИЈИ

I Сазнање о кризној ситуацији
Особа која је прва дошла до сазнања о кризној ситуацији констатује:
1. Пожар
2. Насиље
3. Дојава о бомби
4. Друге кризне ситуације

II Обавештавање
Особа која је прва дошла до сазнања о кризној ситуацији:
1. Позива МУП/ватрогасну службу/хитну помоћ по потреби.
2. Обавештава члана Тима са одељења СМС поруком или позивом и дежурног наставника непосредно.
3. Обавештава наставнике и ученике који се налазе у згради школе непосредно или путем СМС-а.
4. По могућности се започиње евакуација или друга мера примерена врсти кризе.
5. Члан Тима обавештава координатора Тима/директора школе.

III Поступање
Координатор Тима/директор школе:
1. Утврђује чињенице о инциденту (врста кризне ситуације, место, време).
2. Утврђује број повређених и врсту повреда (уколико постоје).
3. Утврђује број особа које су непосредно погођене кризном ситуацијом.
4. Утврђује које су мере већ предузете.
5. Утврђује да ли је још увек присутна опасност.
6. Врши процену ситуације: да ли је потребно укључити друге службе?
Потребно је укључити друге службе:
Координатор Тима/директор школе:
1. Позива МУП/ватрогасну службу/хитну помоћ уколико то није претходно учињено.
2. Обавештава све запослене о догађају путем вајбер групе или СМС-а.
3. Надгледа процес евакуације или других мера примерених врсти кризе.
4. Сазива састанак Тима за кризне догађаје.
5. Усаглашава активности са припадницима других служби које су укључене у интервенцију.

Обавештава:
1. Надлежну Школску управу;
2. Министарство просвете уколико је повређено више од три особе.
3. Запослене који су оспособљени за пружање психолошке прве помоћи.

Координатор Тима/директор школе после кризног догађаја:
1. сачињава извештај о кризном догађају.
2. извештава Школску управу и Школски одбор.
3. припрема саопштења за ученике, родитеље и јавност.
4. обезбеђује примену програма психосоцијалне подршке запосленима и ученицима.
5. обезбеђује услове за повратак школе у редовне токове.
6. заједно са осталим члановима Тима врши вредновање спроведене интервенције.

Није потребно укључити друге службе:

Координатор Тима:
1. Обавештава и организује рад Тима за интервенцију у кризним ситуацијама.
2. Обавештава остале запослене.
3. Надгледа спровођење мера примерених врсти кризног догађаја

17.ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦЈЕ ДИСКРИМИНАТОРНОГ ПОНАШАЊА И ВРЕЂАЊА УГЛЕДА, ЧАСТИ И ДОСТОЈАНСТВА ЛИЧНОСТИ

Музичка школа „Даворин Јенко” Програмом превенције од дискриминаторног понашања и вређања угледа, части и достојанства личности одређује мере и активности којима се охрабрује и подржава међусобно прихватање, уважавање и сарадња деце/ученика и свих запослених у школи. На тај начин се у школи ствара сигурно и подстицајно окружење, негује атмосфера сарадње, уважавања и конструктивне

комуникације и развијају просоцијалне вредности. Програм је написан на основу Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС”, бр. 88/2017, 27/2018 - др. закон, 10/2019, 27/2018 - др. закон, 6/2020 и 129/2021), Правилника о ближим критеријумима за препознавање облика дискриминације од стране запосленог, детета, ученика или трећег лица у установи образовања и васпитања („Сл. гласник РС”, бр. 22/2016) и Правилника о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части и достојанства личности („Сл. гласник РС”, бр. 65/2018).

Под **дискриминацијом** се подразумева поступање којим се на непосредан или посредан, отворен или прикривен начин, неоправдано прави разлика или неједнако поступа, односно врши пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на појединца или групе особа, као и на чланове њихових породица или њима блиске особе на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, статусу мигранта, односно расељеног лица, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, социјалном и културном пореклу, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, сметњи у развоју и инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима, као и по другим основима утврђеним законом којим се прописује забрана дискриминације.

Укратко, дискриминација је неједнако поступање према једнакима и једнако поступање према неједнакима.

Сваки учесник у систему образовања и васпитања има право да буде заштићен од свих врста дискриминације. Врсте дискриминације:

- **Непосредна дискриминација** постоји ако се појединац или група особа због његовог односно њиховог личног својства у истој или сличној ситуацији у процесу образовања и васпитања или у ситуацијама које су непосредно или посредно повезане са процесом образовања и васпитања било којим актом, радњом или пропуштањем, стављају или би могли бити стављени у неповољан положај.
- **Посредна дискриминација** постоји ако се појединац или група особа, у процесу образовања и васпитања или у вези са процесом образовања и васпитања, због његовог односно њиховог личног својства, ставља у неповољнији положај актом, радњом или пропуштањем које је привидно засновано на начелу једнакости и забране дискриминације, осим ако је то оправдано законитим циљем, а средства за постизање тог циља су примерена и нужна.
- **Повреда начела једнаких права и обавеза** постоји ако се појединцу или групи особа, у процесу образовања и васпитања, због његовог, односно њиховог личног својства неоправдано ускраћују права и слободе или намећу обавезе које се у истој или сличној ситуацији не ускраћују или не намећу другом појединцу или групи особа, ако су циљ или последица предузетих мера неоправдани и ако не постоји сразмера између предузетих мера и циља који се тим мерама остварује.
- **Забрана позивања на одговорност** - Дискриминација постоји ако се у процесу образовања и васпитања, односно у вези са процесом образовања и васпитања према појединцу, или групи особа неоправдано поступа лошије него што се поступа или би се поступало према другима, искључиво или углавном због тога

што су тражили, односно намеравају да траже заштиту од дискриминације или због тога што су понудили или намеравају да понуде доказе о дискриминаторском поступању.

- **Удруживање ради вршења дискриминације** постоји ако се у установи или у процесу образовања и васпитања односно у вези са њим, образују удружења или групе чије је деловање усмерено на кршење уставом, правилима међународног права и законом зајемчених слобода и права или на изазивање националне, расне, верске и друге мржње, раздора или нетрпељивости, као и у свим другим случајевима када удруживање има за циљ вршење дискриминације.
- **Говор мржње** је сваки облик изражавања идеја, информација и мишљења којима се подстиче дискриминација, мржња и насиље против појединца или групе особа учесника у процесу образовања и васпитања, односно ма које друге особе због његовог личног својства, а које је у вези са процесом образовања и васпитања или радом школе.

Не сматрају се дискриминацијом посебне мере уведене ради постизања пуне равноправности, заштите и напретка лица, односно групе лица која се налазе у неједнаком положају.

У школи се не толерише било какво понашање запосленог према детету, ученику и одраслом; детета, ученика и одраслог према запосленом; родитеља, односно другог законског заступника или трећег лица према запосленом; запосленог према родитељу, односно другом законском заступнику; детета, ученика и одраслог према другом детету, ученику или одраслом, **којим се вређа углед, част или достојанство.**

Посебни случајеви дискриминације су дискриминација у:

1) остваривању исхода и стандарда образовања и васпитања,
2) остваривању права на образовање и васпитање,
3) употреби језика и писма,
4) обезбеђивању безбедности деце и ученика и других учесника у образовном и васпитном процесу,
5) поштовању правила понашања у установи;
6) планирању и програмирању образовно-васпитног рада,
7) реализацији образовно-васпитног рада,
8) руковођењу и организовању рада установом,
9) поштовању права детета, односно ученика, и других учесника у образовном и васпитном процесу,
10) прикупљању и употреби података о деци, ученицима, родитељима, старатељима и запосленима када то законом или подзаконским актом није предвиђено,
11) запошљавању и поступању према запосленима у установи,
12) другим областима од значаја за образовање и васпитање.

Општи циљ у превенцији:

Општи циљ Програма превенције дискриминаторног понашања и вређања угледа, части и достојанства личности је унапређивање живота деце/ученика/одраслих (запослених у школи, родитеља, односно другог законског заступника или трећег лица) применом:

- мера превенције – стварање сигурне и подстицајне средине за живот и рад деце/ученика/одраслих;
- мера интервенције – у ситуацијама када се јавља дискриминација или понашање којим се вређа углед, част или достојанство личности деце/ученика/одраслих.

Специфични циљеви у превенцији:

- Стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања;
- Укључивање свих интересних група (деца, ученици, наставници, стручни сарадници, административно и помоћно особље, директори, родитељи, други законски заступник, локална заједница) у доношење и развијање програма превенције;
- Подизање нивоа свести и повећање осетљивости свих укључених у живот и рад установе за препознавање дискриминаторног понашања и понашања којим се вређе углед, част и достојанство личности;
- Дефинисање процедура и поступака за заштиту од дискриминаторног понашања и понашања којим се вређе углед, част и достојанство личности, као и реаговања у тим ситуацијама;
- Информисање свих укључених у живот и рад школе о процедурама и поступцима за превенцију дискриминаторног понашања и вређања угледа, части и достојанства личности;
- Унапређивање компетенција наставног и ваннаставног особља, деце, ученика, родитеља, другог законског заступника и локалне заједнице за уочавање и решавање проблема дискриминаторног понашања и понашања којим се вређе углед, част и достојанство личности.

Превентивне активности које се остварују у школи:

- Сарадња са Црвеним крстом Раковице (хуманитарне акције и развијање просоцијалних облика понашања).
- Сарадња са организацијом за младе Цепора и другим сличним организацијама (радионица „Не говору мржње”).
- Сарадња са КМК инклузивном групом – радионица „Час инклузивне културе”.
- Оснаживање и унапређивање рада одељенских заједница.
- Примена Правилника о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части и достојанства личности.
- Реализација радионица за ученике средње музичке школе намењене подстицању развоја вештина конструктивног решавања конфликата.
- Реализација радионица намењених новим члановима Вршњачког тима за заштиту од насиља које су посвећене стицању и увежбавању вештина вршњачког посредовања (обука).
- Упућивање чланове Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања и других запослених у школи на вебинаре који су доступни на националној платформи „Чувам те”.
- Упућивање наставника на програме стручног усавршавања који су усмерени на стицање компетенција за подршку развоју личности детета и ученика, као и за комуникацију и сарадњу.
- Организација слободних активности ученика према предлозима Ученичког парламента и одлуци Педагошког колегијума и Савета родитеља.

Интервенција:

У школи се интервенише у случајевима сумње или утврђеног вређања угледа, части или достојанства личности и дискриминаторног понашања из расистичких, сексистичких, хомофобичних, ксенофобичних, исламофобичних, антисемитских, антициганистичких или других облика дискриминаторног понашања према , а нарочито млађем, слабијем, са сметњама у развоју и инвалидитетом, према родном идентитету, полу, сексуалној оријентацији, раси, боји коже, верској и националној припадности, језику, имовном стању, социјалном и културном пореклу и другим и претпостављеним или стварним личним својствима.

Интервенцију чине мере и активности којима се дискриминаторно понашање зауставља, осигурава безбедност учесника у образовном и васпитном процес (како дискриминисаних особа - оних који трпе, тако и извршилаца дискриминације - оних који сведоче или чине), смањује ризик од понављања, ублажавају последице за све учеснике и прате се ефекти предузетих мера.

У установи се интервенише у случају сумње и када је утврђено дискриминаторно понашање, и то, када се оно припрема, дешава или се догодило између: учесника у образовању; запосленог; родитеља; трећег лица.

Директор, запослени и трећа лица имају обавезу да препознају дискриминацију, а ако је утврђена, предузму мере и активности у установи према учеснику у образовању прописане Законом и Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части и достојанства личности.

Директор има обавезу да предузме Законом утврђене мере и активности према запосленом, родитељу и трећем лицу као извршиоцу дискриминације и пријави дискриминацију надлежним државним органима, органима аутономне покрајине и локалне самоуправе.

У случају дискриминаторног понашања запосленог утврђује се одговорност у дисциплинском поступку, у складу са Законом.

Одговорност родитеља за повреду законске забране дискриминације од стране његовог детета које је ученик школе утврђује се у прекршајном поступку, а на основу Закона. У случају када је родитељ извршилац дискриминације, одговорност се утврђује пред Повереником или у судском поступку, у складу са законом.

Одговорност трећег лица за повреду законске забране дискриминације утврђује се у поступку пред Повереником или у судском поступку, у складу са законом.

Матрица за процену ризика од дискриминаторног понашања учесника у образовању

Да би се предузеле одговарајуће мере и благовремено реаговало на ризике од дискриминаторног понашања учесника у образовању, тим за заштиту израђује матрицу за процену нивоа дискриминације, тако што се уочено дискриминаторно понашање сврстава се у један од три нивоа дискриминаторног понашања, у зависности од:

1) узраст учесника у образовању;
2) интензитет, трајање и учесталост дискриминаторног понашања;
3) облик и начин дискриминаторног понашања - узнемиравање и понижавајуће поступање;
4) последица дискриминаторног понашања.

Приликом сврставања у ниво дискриминаторног понашања учесника у образовању према наведеној матрици, место и време извршеног понашања утичу на избор врсте мере и активности које се предузимају у интервенцији.

Када се дискриминаторно понашање догоди ван простора установе, у било које време, а од стране учесника у образовању, установа предузима мере појачаног васпитног рада, без вођења васпитно-дисциплинског поступка. Уколико се дискриминаторно понашање догоди у простору установе у време образовно-васпитног рада и других активности, предузимају се мере појачаног васпитног рада, покреће, води и окончава васпитно-дисциплински поступак, у роковима и на начин утврђен Законом.

Елементи матрице су:

1) **узраст учесника у образовању.**

Процену тежине облика дискриминације обавља тим за заштиту, полазећи од релација: деце/ученика/одраслих истог или приближног узраста; узрасно старијег детета/ученика/одраслог према млађем детету/ученику и групе деце/ученика/одраслих према детету/ученику/одраслом, односно другој групи, и то:

- када је понашање учесника у образовању истог или приближног узраста (дете-дете, ученик-ученик, одрасли-одрасли), као и млађег према старијем, квалификује се као **први ниво**;
- када се узрасно старији учесник у образовању понаша дискриминаторно према млађем појединцу, квалификује се као **други ниво**;
- када група учесника у образовању дискриминаторно понаша према појединцу или другој групи, квалификује се као **трећи ниво**.

2) **интензитет, трајање и учесталост дискриминаторног понашања.**

Када се дискриминаторно понашање понавља или продужено траје у односу на исту особу, односно особе са сличним или истим личним својствима, тим за заштиту га квалификује у следећи тежи облик дискриминације.

Поновљена дискриминација, подразумева више пута поновљено понашање појединца или групе особа, односно поступање школе, њених органа или тела које је засновано на повређивању личних својстава особе или групе особа, а продужена - која се чине у дужем временском периоду према истом појединцу или групи особа.

3) **облик и начин дискриминаторног понашања - узнемиравање и понижавајуће поступање.**

Узнемиравање и понижавајуће поступање јесте изговарање речи, односно слање писаних порука или предузимање радњи према појединцу или групи особа на основу којих се посредно и са сигурношћу може закључити да вређају њихово достојанство на основу личног својства, проузрокују осећај понижености, узнемирености или одбачености, шири страх или непријатељство, односно ствара понижавајуће и увредљиво окружење.

Ако узнемиравање и понижавајуће поступање удружено врши група или се оно понавља, односно дуже траје, овакво дискриминаторно понашање квалификује се као дискриминација другог нивоа.

Ако је узнемиравање и понижавајуће поступање изазвало страх или непријатељско, понижавајуће и увредљиво окружење по дискриминисану особу или је довело до искључивања или одбацивања особе или групе особа, дискриминаторно понашање квалификује се као дискриминација трећег нивоа.

4) **последица дискриминаторног понашања.**

Када дискриминаторно понашање доводи или потенцијално може да доведе до угрожавања физичког, односно психичког здравља учесника у образовању, тим за заштиту га квалификује у следећи тежи облик дискриминације.

Уколико је у интервенцију на понашање укључена спољашња заштита (здравствена служба, установа социјалне заштите, полиција, Министарство, надлежна школска

управа Министарства, јединица локалне самоуправе, Повереник, правосудни органи и др.) тим за заштиту га увек квалификује као трећи ниво дискриминације.
Покренут прекршајни или судски поступак, не утиче на предузимање интервентних мера и активности.

Дискриминаторно понашање када је извршилац дискриминације запослени или треће лице у установи

Стављање у неповољнији положај је свако поступање којим се појединац или група особа због свог личног својства ставља у неповољнији положај у било којој активности у процесу образовања и васпитања или у вези са њим.

Тешки облици дискриминације, утврђени законом о забрани дискриминације, као што су: виктимизција, сегрегација, говор мржње, подстицање и удруживање ради вршења дискриминације, физички напад мотивисан мржњом због националне припадности, вере, пола или другог личног својства и сви други облици дискриминације који изазивају нарочито тешке последице по дискриминисано лице, односно групу, сврставају се у трећи ниво.

Поступање установе у случају дискриминаторног понашања учесника у образовању

Школа поступа у складу са овим Програмом увек када је учесник у образовању дискриминисано лице, извршилац дискриминације, односно сведок.
Сазнање о дискриминаторном понашању у установи може да се добије: опажањем, на основу сумње или информације да се дискриминација припрема, догађа или се догодила. Информација може да се добије непосредно - усмено, у писаном облику, коришћењем дигиталних средстава, поверавањем од самог дискриминисаног учесника у образовању или посредно - од његовог родитеља, вршњака, запослених, трећих лица као сведока, као и на основу анонимне пријаве.

Редослед поступања у интервенцији зависи од тога да ли се дискриминаторно понашање припрема, догађа или се догодило.
Редослед поступања у интервенцији је следећи:
1) Проверавање добијене информације да се дискриминаторно понашање припрема или се догодило обавља се прикупљањем информација - директно или индиректно. Циљ проверавања информације јесте утврђивање одлучујућих чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на дискриминаторско поступање.
Школа проверава сваку информацију о дискриминаторном понашању прегледом видео записа, анонимном анкетом учесника у образовању и на други начин примерен облику и врсти дискриминаторног понашања.
Када родитељ пријави директору непримерено понашање запосленог према његовом детету, директор поступа у складу са Законом.
У случају непотврђене сумње дискриминаторног понашања, појачава се васпитни рад и прати понашање учесника у образовању. Када се потврди сумња, директор и тим за заштиту предузимају мере и активности за повреду законске забране дискриминације.
2) Заустављање дискриминаторног понашања и смиривање учесника је обавеза свих запослених у установи, а нарочито најближег присутног запосленог, дежурног наставника, односно васпитача или радника обезбеђења да одлучно прекине све активности, раздвоји и смири учеснике.
У случају да запослени процени да не може сам да заустави дискриминаторно понашање зато што је сукоб високо ризичан, као и због истовременог физичког насиља, одмах тражи помоћ.

После заустављања сукоба, ако се посумња у повређивање дискриминисане особе, пружа се прва помоћ, обезбеђује се лекарска помоћ, обавештавају се полиција и центар за социјални рад.

Смиривање учесника подразумева, најпре, одвојене разговоре са извршиоцем дискриминације и са дискриминисаним лицем, а ако се процени да је могућ, без опасности по наставак сукоба, и заједно са учесницима и родитељима.

3) Обавештавање и позивање родитеља је обавеза школе. Одмах по заустављању сукоба учесника - детета или ученика установа обавештава и позива родитеља на пријављени број контакт телефона. Уколико родитељ није доступан, школа одмах обавештава центар за социјални рад.

4) Прикупљање релевантних информација и консултације врше се у установи ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа дискриминације, ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције. Процену нивоа увек врши тим за заштиту. Да би извршио правилну процену, тим за заштиту прикупља све релевантне податке, консултује, осим директора, одељењског старешину, дежурног наставника, другог запосленог као очевица, представника ученичког парламента. Тим за заштиту информише родитеље и укључује их у појачан васпитни рад и план заштите од дискриминације.

Уколико у току консултација у установи директор и тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво дискриминације, као и да одреде одговарајуће мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе: Министарство - школску управу, центар за социјални рад, полицију, здравствену службу, Повереника и др.

5) План заштите од дискриминације садржи: активности усмерене на промену понашања и ставова који су допринели дискриминаторном понашању - појачан васпитни рад и по интензитету примерен повреди законске забране, рад са родитељем, односно одељењском заједницом, укључивањем ученичког парламента и савета родитеља, а по потреби и Школског одбора; носиоце тих активности временску динамику; начине којима ће се обезбедити поновно укључивање свих учесника у заједницу. Мере и активности се предузимају укључивањем учесника у образовању, усклађене са његовим развојним могућностима. Када тим за заштиту процени да постоји потреба да се, осим појачаног васпитног рада или васпитног рада који у интензитету одговара потребама ученика, прилагоди и образовно-васпитни рад, предложиће тиму за пружање додатне образовне подршке припрему индивидуалног образовног плана.

План заштите од дискриминације сачињава тим за заштиту заједно са одељењским старешином, психологом, педагогом (уколико нису чланови тима за заштиту), директором и родитељем, а по потреби и са другим надлежним организацијама и службама. У припрему плана заштите, када год је могуће, установа ће укључити представнике одељењске заједнице, односно групе, ученичког парламента, као и учеснике у дискриминацији.

План заштите укључује и информације о мерама и активностима које установа предузима самостално, у сарадњи са другим надлежним организацијама и службама и када друге надлежне организације и службе спроводе активности самостално. Када су у мере и активности укључене друге организације и службе, одређују се задаци, одговорна лица, динамика и начини међусобног извештавања.

За сваки процењени ниво дискриминације директор установе подноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама и обавештава Министарство - надлежну школску управу, у року од 24 сата од догађаја. Пре пријаве обавља се

разговор са родитељима, осим ако тим за заштиту, полиција или центар за социјални рад процене да тиме може да буде угрожен најбољи интерес детета и ученика.
Уколико је комуникација са медијима неопходна, одговоран је директор, осим ако постоји сумња или је утврђено да је директор извршилац дискриминације. У том случају комуникацију са медијима остварује председник Школског одбора.
6) Праћење ефеката предузетих мера и активности прати школа (одељењски старешина, тим за заштиту, психолог и педагог) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности установе. Установа прати понашање учесника у образовању које је дискриминисано лице и које је извршилац дискриминације, али и оних који су индиректно били укључени.
Прати се и укљученост родитеља и других надлежних органа, организација и служби. Ефекте предузетих мера прате и надлежне службе Министарства.

Поступање установе у случају дискриминаторног понашања запосленог према учеснику у образовању

Установа поступа у складу са Законом и овим Програмом када је запослени извршилац дискриминације, а дискриминисано лице, односно сведок-учесник у образовању.
Сазнање о дискриминаторном понашању запосленог у установи може да се добије: опажањем, сумњомили информацијом да се дискриминација припрема, догађа или се догодила. Информација може да се добије непосредно - усмено, у писаном облику, као и на основу анонимне пријаве, коришћењем дигиталних средстава, поверавањем од самог дискриминисаног учесника у образовању или посредно - од његовог родитеља, вршњака, других запослених или трећих лица као сведока.
Редослед поступања у интервенцији зависи од тога да ли се на основу информације дискриминаторно понашање запосленог припрема, догађа или се догодило.
Редослед поступања у интервенцији је:
1) Заустављање дискриминаторног понашања је обавеза сваке особе која има сазнање о дискриминаторном понашању, да реагује прекидањем таквог поступања запосленог и позивањем помоћи.
2) Смиривање ситуације подразумева обезбеђивање сигурности и подршке за учесника у образовању.
3) Обавештавање и позивање родитеља и обавештавање одељењског старешине одвија се паралелно са заустављањем поступања и смиривањем учесника, са најкраћим могућим временским размацима.
4) Подношење пријаве директору установе ради покретања поступка у коме се прикупљају информације о дискриминаторском поступању запосленог и на основу релевантних чињеница предузимају мере у складу са Законом. Тим за заштиту предузима мере и активности у односу на дискриминисану особу, односно особе – учеснике у образовању.
5) Консултације тима за заштиту које се одвијају ради прикупља свих релевантних чињеница за доношење плана заштите од дискриминације и праћењу ефеката мера. Тим за заштиту по потреби обавља консултације са одговарајућим стручњацима и установама и укључује надлежне службе. Одељењски старешина у сарадњи са тимом, информише родитеље и укључује их даље у васпитни рад или план заштите.
6) Обавештавање Министарства - надлежне школске управе, од стране директора установе у року од 24 сата од извршеног, односно од сазнања о дискриминаторном понашању запосленог према учеснику у образовању и на основу релевантних чињеница покреће и води дисциплински поступак, у складу са Законом.
7) Праћење ефеката предузетих мера врши се континуирано.

У случају када дискриминаторно понашање испољава особа која није запослена у школи, кораци су исти, уз обавезу установе да поднесе притужбу Поверенику. Тим за заштиту може да предложи план заштите учесника у образовању и активности у вези са едукацијом родитеља, односног трећег лица које није запослено у установи.

Уколико се сумња у дискриминаторно поступање директора, та сумња се пријављује Министарству. Просветна инспекција самостално, а ако је потребно у сарадњи са просветним саветником, утврђује чињенице о поступању установе и њених органа о обезбеђивању заштите учесника у образовању и запослених од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, као и од понашања које вређа углед, част и достојанство, а у складу са Законом, посебним законом, Правилником, Правилником о Протоколу и овим актом. О утврђеним чињеницама, односно наложеним мерама и роковима за отклањање неправилности и недостатака, просветни инспектор обавештава орган управљања установе и министра. Уколико постоји сумња да је учињено кривично дело, привредни преступ или прекршај, односно да је повређена забрана дискриминације, насиља злостављања и занемаривања, просветни инспектор подноси пријаву, односно захтев надлежном органу.

Документација, анализа и извештавање

У спровођењу превентивних и интервентних мера и активности школа:

1) прати остваривање програма заштите установе;
2) евидентира све случајеве дискриминације;
3) прати остваривање конкретних планова заштите;
4) анализира стање и извештава.

О случајевима дискриминације тим за заштиту води педагошку документацију и евидентира податке о дискриминисаним особама, извршиоцима дискриминације, догађају, предузетим радњама и др. Педагошку документацију води, чува и анализира за потребе установе психолог или педагог, а изузетно, други члан тима за заштиту кога је одредио директор. Тим за заштиту сачињава извештај два пута годишње, који директор доставља органу управљања, савету родитеља и ученичком парламенту.

Извештај о остваривању програма заштите саставни је део годишњег извештаја о раду установе и доставља се Министарству - односно надлежној школској управи. Извештај обавезно садржи: анализу ефеката превентивних мера и активности и резултате самовредновања у овој области, број и врсту случајева дискриминације, предузете интервентне мере и активности, као и њихове ефекте.

На основу анализа стања, праћења дискриминације, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције и интервенције, установа дефинише даљу политику заштите од дискриминације учесника у образовању, родитеља, запослених и трећих лица.

18. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА

Ради развоја и практиковања здравог начина живота, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке деликвенције, школе у оквиру школског програма реализују и програм школског спорта. У нашој школи план школског спорта базиран је на бројности и потребама ученика, као и праћењу календара такмичења ученика. Организујемо унутаршколска такмичења, и у складу са могућностима за формирање екипа, учествујемо на осталим

нивоима такмичења које прописује Савез за школски спорт Републике Србије. Такође, у плану је организација спортских дешавања која се одржавају у склопу дана школе или других манифестација од значаја за нашу установу. Физичка активност и бављење спортом у школском узрасту веома су значајни за правилан психофизички развој деце и због тога ми као образовно-васпитна установа посебну пажњу обраћамо на школски спорт

19. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Школа није изолована образовно-васпитна институција ,она је део локалне средине.Пошто је област рада школе култура ту је и највећи акценат у сарадњи са локалном сердином. Сарадња са појеиним културним институцијама већ тадиционално постоји па ће и она наставити. Предвиђене су следеће активности:

- Наставак сарадње са Центром за културу Раковица
- Наставак сарадње са општином Раковица
- Наставак сарадње са секретаријатом за образовање и социјалну заштиту града Београда
- Натавак сарадње са ПУ Раковица
- Наставк сарадње са основним школама на територији Раковице

.

20. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Успешно остваривање циљева васпитања и образовања подразумева квалитетну сарадњу школе и родитеља. Ова два чиниоца имају највећи утицај на дете тј. ученик. Њихов заједнички циљ представња свеобухватни развој личности детета и остваривање пуног потенијала.Сарадња са родитељима обихвата следеће аспекте:

- Непосредни контак- обухвата сарадњу одељењског старешине или наставника са родитељима
- Родитељски састанци- обухвата сарадњу одељењског старешине са родитељима једног одељења
- Родитењски састанци које сазива директор школе- обухвата сарадњу директора, стручне службе са родитељима ученика који желе да упишу СМШ
- Савет родитеља
- Школски одбор
- Укључивање у превентивне активности школе
- Укључивање у културне активности школе

21. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА И СТУДИЈСКИХ ПУТОВАЊА

Због природе делатности као и структуре и организације наставе (број ученика и екстерни ученици) школа ће организовати студијска путовања ученика. Студијска путовања имају образовну-васпитну и културну сврху. Студијска путовања треба да пуже могућност информисања и сазнања везаних за наставак школовања и музичке каријере. У оквиру путовања могуће је организовати концертну активност.

22. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА

Безбедност и здравље на раду као хумана категорија представља заштиту физичког, психичког и моралног интегритета на раду, односно обезбеђивање таквих услова на раду којима се у највећој могућој мери, смањују повреде на раду, професионална обољења и обољења у вези са радом. Прдевиђене су следеће активности:

- Инфорисање запослених о правима у области безбедност на раду
- Организовање адекватних обука

.